

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

LONDON KALDER

AF
ROBERT JØRGENSEN

DET DANSKE FORLAG

LONDON KALDER

R O B E R T J Ø R G E N S E N

L O N D O N
K A L D E R

DET DANSKE FORLAG · KØBENHAVN

1945

DET DANSKE FORLAG . VESTRE BOULEVARD 47 . KØBENHAVN V .

PEDERSEN & LEFEVRE KØBENHAVN V

Tilegnet Mindet

***om min Hustru, Dora, der gav Livet i
sit Lands Tjeneste d. 28. November 1943.***

FORORD

Den Del af Kampen for Danmark, som er beskrevet i denne Bog, er kun de Indtryk, man fik, set fra England. Den egentlige Kamp skete naturligvis hjemme i Danmark, og om den er der jo allerede og vil der blive skrevet mange Bøger.

Hensigten med denne Bog er ikke at skabe et Opslagsværk og et Kildeskrift om den frie danske Bevægelse og om B. B. C., men blot at give en Oversigt over Begivenhederne, set fra den Stilling, som Besættelsen af Danmark bevirkede, at jeg kom til at beklæde.

Jeg kan ikke sende denne Bog ud i Livet uden at rette en Tak til de Personer og Institutioner, som jeg kom i Berøring med i mit Arbejde. Dette gælder først og fremmest British Broadcasting Corporation, mine danske og britiske Kolleger, Det danske Raad og den danske Legation i London, de britiske Myndigheder, de danske Korrespondenter, Pressetjenesten og Information og alle de mange, som gennem deres Taler over B. B. C. har ydet deres Bidrag til den fælles Sag.

London, Efteraaret 1945.

Robert Jørgensen.

1. Kapitel.

ENGLAND OG INVASIONEN I DANMARK

Det var den 8. April om Aftenen. I flere Dage havde vi herovre i London følt, at der laa noget i Luften, noget tungt, noget skæbnesvangert. Maaneder igennem havde vi levet i den saakaldte »*phoney war*«*); men nu var det, som om der var noget, der var ved at sprænges. Min Hustru, Dora, og jeg var paa Vej hjem sent om Aftenen, og da vi kørte igennem Hyde Park og Kensington Gardens, talte vi om den dejlige Foraarsaften. Vi var trætte af at tale om Rygterne, der var fremme om Danmark, Holland og Belgien, om Mineudlægningerne i Norge og alt det, der beskæftigede Sindene. Vi gik hjem i Seng.

Tidligt næste Morgen ringede min Ven, Sidney Caroll, tidligere Teaterdirektør og Forlægger, paa det Tidspunkt Chefredaktør for Daily Sketch, til mig og spurgte, om jeg vidste, at Tyskerne var gaaet over den danske Grænse. Jeg skyndte mig at klæde mig paa, men nu ringede Telefonen ustandselig. Det var mine Venner i Londonpressen, der dels spurgte mig om Nyt og dels gav mig de Nyheder, de selv havde. Med de Oplysninger, jeg efterhaanden fik samlet, tog jeg ind til den danske Legation i Pont Street, hvor en stor Skare engelske Journalister var samlet hos Presseattaché Aagaard. Der var ingen Ende paa de Spørgsmaal, Pressen stillede, men Aagaard tog, skønt jeg kunde se, at han var dybt rystet, Situationen med stor Ro og besvarede Spørgsmaalene saa godt, han kunde, med sin sædvanlige Charme.

I Virkeligheden var Situationen den, at man paa Lega-

---

*) *phoney*, et amerikansk Udtryk for noget, der er uægte, forlorent, uvirkeligt, fidusagtigt.

phoney war som Betegnelse for Verdenskrigens første »stille« Maaneder kan oversættes ved »Skinkrigen«.

tionen var fuldstændig overvældet af Slaget, og da jeg følte, at jeg muligvis kunde være til Nytte, tilbød jeg Aagaard min Assistance, og jeg blev der saa hele Formiddagen og talte med Pressefolkene, efterhaanden som de ankom. Men det var jo umuligt for os at sige noget positivt om de Rygter, der var fremme. Vi anede jo ikke, at Tyskerne allerede paa det Tidspunkt sad i Kastellet.

Lidt senere tog jeg ind til mit Kontor paa Haymarket. Her ventede ogsaa nogle Pressefolk, og Telefonerne havde ringet hele Morgenen. Billedet var efterhaanden blevet saa klart, at man vidste, at Norge kæmpede endnu, medens Danmark havde givet efter. Hvad var Grunden hertil? Mine Venner i Pressen, der saa ofte før havde ringet mig op paa alle mulige Tider af Døgnet, naar de vilde vide noget om Danmark, ventede ogsaa, at jeg skulde kunne svare herpaa. Jeg fandt, at den eneste Maade at forklare det paa var, at Forskellen paa Danmarks og Norges Optræden overvejende var betinget af geografiske Omstændigheder. Jeg prøvede at illustrere det ved at sige, at hvis Kong Christian og hans Regering havde siddet i Norge, og Kong Haakon og Nygaardsvold-Regeringen i Danmark, var Resultatet blevet akkurat det samme.

Naar jeg nu tænker paa mine Samtaler denne skæbnesvangre Dag med mine Venner i den engelske Presse, kan jeg sammenfatte deres Opfattelse af Danmark paa følgende Maade: Danmarks internationale Stilling var i Forvejen vanskeliggjort ved den med Tyskland afsluttede Ikke-Angrebspagt af 31. Maj 1939, som man fra engelsk Side ikke helt forstod. Man svingede imellem paa den ene Side Mistænksomhed over for de Motiver, der kunde ligge bag den danske Underskrivelse af Ikke-Angrebspagten, og paa den anden Side Sympati for det lille Land, som netop blev Offer for den perfide tyske Foragt for Aftaler. Det syntes dog især at være den store, brede Befolkning i England,

der saa med Mistro paa Danmark, fordi det havde afsluttet denne Pagt med Tyskland. Og nu, da Besættelsen var en Kendsgerning — tænkte man — var det saa Mening, at Danmark skulde være Tysklands Spisekammer?

Dette Spørgsmaal var særlig foruroligende, fordi man i engelske Kredse havde den fejlagtige Opfattelse, at Tyskland allerede paa dette Tidspunkt vilde komme i Bekneb for Fødevarer.

Chamberlains Appeasement-Politik

For ret at forstaa hele Baggrunden for den engelske Indstilling, maa jeg gaa lidt tilbage i Tiden. Den Forsøningspolitik, Neville Chamberlain havde forfægtet, led jo et ynkeligt Skibbrud, og selvom Danskerne herovre søgte at forklare den dansk-tyske Ikke-Angrebspagt som en naturlig Følge af Englands Politik paa det Tidspunkt, var Stemningen inden for Pressen, Fødevarerbranchen, ja, hele Publikum, saa uforstaaende, at jeg følte det som min Pligt at gøre den danske Minister opmærksom paa de Reaktionen, jeg havde mødt blandt Englænderne. Chamberlain, der havde lovet »Fred i vor Tid«, maatte nu tale om »Vilddyret, der var sprunget i vor Strube«. Og denne voldsomme Ændring af Synet paa Situationen kom til at præge hele Stemningen i Folket. Jeg husker, hvorledes vi den skæbnesvangre 3. September opholdt os i vort Hus ved Kysten, da vi, ligesom alle andre, denne Søndag Formiddag gennem Radioen hørte Chamberlains skæbnesvangre Ord:

»Jeg taler nu fra Kabinettets Mødesal i Downing Street 10. I Morges overrakte den britiske Ambassadør i Berlin den tyske Regering en endelig Note, der udtalte, at medmindre vi inden Kl. 11 hørte fra den, at den var rede til at trække de tyske Tropper tilbage fra Polen, vilde der

bestaa Krigstilstand mellem os. Jeg maa nu meddele Dem, at vi ikke har modtaget saadant Tilsagn, og at dette Land som Følge deraf er i Krig med Tyskland. De vil forstaa, hvilket bittert Slag det er for mig, at min lange Kamp for at vinde Freden har været forgæves. Jeg tror dog ikke, at der er mere eller noget andet, jeg kunde have gjort, som vilde have været i Stand til at bringe et heldigere Resultat«.

— Endnu lyder i mine Øren Churchills Ord, da han samme Dag i Underhuset udtalte:

«Uden om os vil Krigens Storme rase og Landene blive pisket i disse Storme, men i vore Hjerter er der denne Søndag Morgen Fred .... Selvom vore Hænder er i Aktion, er der Ro i vor Samvittighed. Vi maa ikke undervurdere Alvoren i den Opgave, der ligger for os, eller Omfanget af de Prøvelser, under hvilke vi ikke vil blive fundet underlegne .... Chamberlain udtalte, at Dagen i Dag var en sørgelig Dag; men det forekommer mig, at det er en anden Tone, der maa gives Udtryk for i dette Øjeblik, en Følelse af Taknemmelighed over, at naar disse store Prøvelser skulde komme ind i vort Land, at der saa nu er en Generation af Briter rede til at vise sig disse Dage værdige ...»

Ja, som Churchill sagde, der var Ro i vore Hjerter; men i det ydre varede det noget, inden der faldt Ro over mig og min Familie. Med eet Slag blev vor Tilværelse ændret. — Ogsaa i vor lille private Tilværelse hobede Problemerne sig op. Vi skulde sende vor lille Datter, Beatrice, til et Evakueringssted, der var arrangeret af Skolen, saa Børnene kunde være i Sikkerhed, og dette gjaldt for de fleste af Londons Skoler. Lige over for de store Udstillingshaller i »Olympia« i Hammersmith var der indrettet en af de mange Ambulancestationer, der fandtes i London under Krigens, og her havde min Kone stillet sig til Disposition som frivillig Chauffør; Aftalen var, at hun skulde møde

samme Aften Kl. 12 præcis. Endelig havde jeg min Virksomhed at tænke paa; jeg havde mit Kontor og mit Personale, som jeg maatte tage Hensyn til, og mange større Dispositioner, som nu maatte lægges fuldstændig om. Foruden Arbejdet med mine engelske Forbindelser var jeg ogsaa gaaet i Gang med en større Reklamekampagne for dansk Smør, og den blev selvfølgelig fuldstændig bremset af Begivenhederne.

For at faa en Slags Udløsning tog Beatrice og jeg, skønt det blæste haardt over Kanalen, en sidste Sejltur, før jeg lagde Baaden op. Jeg ved ikke, om det var Stormen, der var særlig voldsom, eller mig, der var særlig nervøs. I hvert Tilfælde faldt jeg overbord og kom hjem igen vaad som en druknet Mus. Men denne ufrivillige Afkøling beroligede mig noget. Dora skændte dygtigt paa mig, men min lille Datter var fuldstændig upaavirket af Situationen. Vi blev nu sat til at hjælpe til med Pakningen, som min Kone var gaaet i Gang med, medens vi havde været ude at sejle. I Hast fik vi Kufferterne ud i Vognen. Vi var i Chichester Harbour, ca. 70 miles fra London, og Klokken var allerede blevet saa mange, at det skulde gaa stærkt. Inden vi naaede op over Højdedraget Hogs Back, der gaar fra Basingstoke til Guildford, fik vi det første Glimt af Krigen. De endeløse Kolonner af marcherende Soldater i Septembraftenen, de mørklagte Billygter, Lyskasterne, der strejfede Hedelandskabet, de mørke Skygger og de tunge Støvletramp. Der lød ingen Sang eller Musik, som ved den forrige Krigs Udbrud — overalt lurede Alvor og Uhyggestemning. Vi tog over Haslemere. Her laa det gamle Gods, der var blevet indrettet som Skolens Evakuerings-hjem, og her efterlod vi vor Datter. Da vi kørte derfra og satte Kursen direkte mod London, var det næsten umuligt at komme frem paa Grund af den modgaaende Trafik, der skulde bringe Tusinder af Londons Kvinder og Børn i

Sikkerhed paa Landet. Overalt herskede der Forvirring, da det jo var første Gang, Trafikanterne skulde klare sig under Mørklægning. Overalt stod der opstillet Politi og Militær til at dirigere Færdslen. Alligevel maatte vi køre en Omvej paa ca. 20 miles, men vi naaede hjem et Par Minuter før Midnat. Min Kone ilede ind for at hente sin Gasmaske og for at klæde sig paa til Arbejdet. Vi tog kort Afsked med hinanden, og hun kørte med Vognen, som vi havde stillet til Disposition for Ambulancestationen, og præcis paa Slaget 12 mødte hun til Tjenesten.

Kort Tid efter hørte London for første Gang Sirenernes Hyl i Natten. Jeg var alene i vort Hus og tænkte paa, hvad jeg kunde gøre for at hjælpe. Jeg vidste, at Autoriteterne ventede store Luftangreb paa London straks ved Krigens Udbrud, — men det skulde jo vise sig, at disse først kom noget senere.

— Det var nogle af de samme Følelser, der besjælede mig, da jeg den 10. April 1940 henvendte mig i det engelske Krigsministerium for at melde mig som frivillig til det Felttog i Norge, der nu var paa Tale. Paa det Tidspunkt var Englænderne optimistiske og troede, at det var muligt at tage Kampen op mod Tyskerne i Norge, og mange af vi Danske, der stillede os til Disposition, tænkte i vort stille Sind, at fra Norge var Vejen til Danmark ikke saa lang.

Jeg meldte mig hos *The Public Relation Chief**), Ian Hay, som jeg kendte fra hans tidligere Virksomhed som Dramatiker og Journalist. Han indrullerede mig straks i en af disse P.R.-Enheder, der i givet Fald skulde følge med Tropperne til Norge, og lovede at sende Bud efter mig, saa snart der blev Brug for mig. Jeg var imidlertid ivrig efter

---

*) Chefen for Departementet, der bl. a. havde med Krigskorrespondenter at gøre.

at komme i Gang, og da jeg var klar over, at der i hvert Fald vilde gaa nogen Tid, inden jeg kunde komme af Sted, gik jeg op til Kroyer-Kielberg og bad ham om at faa et Møde i Stand i *Anglo-Danish Society* for at se, om der ikke var nogle Opgaver, denne Forening kunde løse. Jeg foreslog, at vi skulde udarbejde en Sympatitilkendegivelse til England fra Danskerne herovre; men efter en længere Diskussion blev vi enige om, at vi af Hensyn til Hans Majestæt Kongen, der var Foreningens Protektor, ikke kunde lade *Anglo-Danish Society* som saadan tage Stilling i denne Sag.

England og Færøerne.

Verdensbegivenhedernes tunge Lavine rullede videre. Det var en Trøst for Danskerne herovre den 11. April at høre disse forstaaende Ord fra Churchills Mund: »I de tidlige Timer Tirsdag Morgen erfarede vi, at Norge og Danmark havde trukket de uheldige Lodder i det uhyggelige Lotteri. Danmark var naturligvis særlig udsat, ikke alene fordi det var den nærmeste og svageste af Tysklands Naboer, men ogsaa fordi det for ganske nylig havde afsluttet en Traktat med Tyskland, der skulde garantere det mod ethvert Overfald, og fordi det havde en aktiv Handelsforbindelse baade med Tyskland og Storbritannien. Tyskland havde for sit Vedkommende regnet med en Fortsættelse heraf ogsaa i Krigstid, og garanteret dette ved særlige Handelsoverenskomster mellem de to Regeringer. Det var klart, at dette maatte sætte Danmark i en særlig farlig Stilling ....«

Vi tvivlede heller ikke et Øjeblik paa hans Ord, naar han fortsatte: »For Øjeblikket er vi ved at besætte Færøerne, der tilhører Danmark, men som er et strategisk Punkt af største Betydning. Befolkningen dér har mod-

taget os med stor Velvilje. Vi vil skærme Færøerne for al Krigens Strenghed og sætte os fast dér baade fra Søen og fra Luften, indtil det Øjeblik, hvor Øerne atter kan overgives til Danmarks Folk og Krone, naar disse er frigjort fra den hæslige Trældom, det tyske Overgreb har kastet dem ud i.«

Hvorledes Udviklingen paa Færøerne derpaa foregik, fremgaar tydeligt af følgende to Meddelelser, vi med et Par Maaneders Mellemrum sendte over B. B. C. til Danmark:

»Amtmanden og Færøerne er gaaet ind paa at yde den britiske Regering enhver Hjælp, som anses nødvendig for at forhindre tyske Styrker i at gaa i Land paa Færøerne. Der er allerede landsat en britisk Styrke.« Og senere: »Som Svar paa et Spørgsmaal erklærede Understatssekretæren i Udenrigsministeriet, Butler, i Eftermiddag i Underhuset, at skønt Færøerne nu er besat af britiske Styrker, udgør de stadig en Del af Danmark. Administrationen ledes fortsat af den danske Regering sammen med Lagtinget.«

Norge-Felttoget.

Snart kom der Svar til mig fra Krigsministeriets Public Relations Department, hvori man spurgte mig, om jeg kunde være klar til at rejse til Norge i Løbet af ganske kort Tid. Det slog mig, at Englænderne — og dette er vistnok symptomatisk for det engelske Synspunkt i denne Periode — forlangte norske Referencer af mig og ikke var interesserede, da jeg henviste til den danske Legation som Reference. Dette styrkede mig i min Tro paa, at det vilde være godt, om der fra Danskernes Side herovre blev fremsat en tydelig Meningstilkendegivelse; thi medens det var klart, at Danmark selv var bastet og bundet, saa var Danskerne i England frit stillet og kunde aabent stille sig paa

Børnene bringes i Sikkerhed. 300,000 London-Børn blev evakueret
i de første Dage af September.

Englands Side. Jeg følte, at som Forholdene havde udviklet sig, havde Danske ude een Opgave og Danske hjemme en anden.

Jeg var nu indrulleret i Ekspeditionskorpsset med Rang af Kaptajn, og for første Gang i Uniform gik jeg i Gang med at afslutte Arbejdet paa mit Kontor i Haymarket og med at knytte Forbindelser med de Korrespondenter, som skulde med. Den Ventetid, jeg nu gik igennem, vil jeg aldrig glemme. Dag for Dag ventede vi paa Marchordre; derpaa blev der sagt, at den kunde komme fra Time til Time.

Vi, der gik herovre og ventede, lyttede med Længsel efter ethvert Livstegn fra Danmark. Ved at følge de danske Radioudsendelser prøvede vi paa at blive klar over, hvad der egentlig foregik. Vi prøvede paa at fortolke, hvad der laa i Ordene »en korrekt Holdning over for den tyske Værnemagt«, og »mellem Befolkningen og de tyske Tropper bestaar der et godt Forhold«. Vi forstod, at man derhjemme søgte at ride Stormen af saa godt, det lod sig gøre, i Haabet om at faa Friheden tilbage, naar Krigen var forbi, og vi var klar over, at man fra det danske Folks Side udlagde Ordene »korrekt Holdning over for den tyske Værnemagt« ved en yderst kølig Optræden, der hurtigt skulde udvikle sig til »den kolde Skulder«.

Imidlertid gik det i Norge ganske anderledes, end man havde ventet. Nu, hvor Sejren er vundet, gaar der intet Skaar af England ved at indrømme, at Forvirringen aldrig har været større end under dette Norges-Felttog. Andalsnæs blev evakueret, og Tropperne trak sig tilbage til Nordnorge. Kun en lille Del af de 50,000 Mand, der var samlet til denne Opgave, kom overhovedet af Sted. Saa stor var Forvirringen, at medens Tropper blev evakueret, blev andre Styrker indskibet til Norge. — Og saa fik jeg Meddelelse fra Krigsministeriet om, at min Afdeling alligevel ikke kom af Sted.

Dér stod jeg altsaa. Jeg havde afslaaet Tilbud om en Stilling i den skandinaviske Afdeling i *Ministry of Information*. Jeg havde afviklet min Virksomhed, min Familie var spredt for alle Vinde, og jeg var i Vildrede med, hvad jeg skulde tage fat paa. Jeg søgte at komme i Kontakt med mine tidligere Medarbejdere; men det viste sig, at de yngre ventede at blive indkaldt til de forskellige Vaabenarter, medens de ældre paa forskellig Maade gjorde Tjeneste ved andet Krigsarbejde. Da fik jeg Besøg af Aubrey Rush, der nogle Dage før havde forladt min Virksomhed for at overtage en Stilling som Redaktør for B. B. C.s Aflytningsorganisation (Monitoring), og han meddelte mig, at British Broadcasting Corporation gerne vilde i Forbindelse med mig. Trods den øjeblikkelige Modgang og Tilbageetoget i Norge arbejdede det uforberedte England jo stadig paa lang Sigt; maatte man foreløbig give efter paa Landjorden, vilde man gennem Æteren holde Kampaanden vedlige og forberede Verden paa en lang Krig. Jeg blev forespurgt, om jeg vilde paatage mig det Radioarbejde, der vedrørte Danmark, og være behjælpelig med de norske Udsendelser. — Og dermed begyndte mit Arbejde for B. B. C.

B. B. C.s udenlandske Udsendelser tager Fart.

Selv de Danskere, som gennem hele Krigen trofast har fulgt Udsendelserne fra London baade paa Dansk og paa andre Sprog, er næppe klar over, hvilken kæmpemæssig Organisation, det drejer sig om, naar man taler om de tre Bogstaver: B. B. C. Bortset fra de engelske Hjemmeprogrammer og de oversøiske Udsendelser paa Engelsk til Nordamerika, Dominions og Kolonierne kan jeg nævne, at ved Krigens Udbrud i September 1939 sendtes der paa 9 Sprog fra London; i December samme Aar var Tallet

naaet op til 14. Samme Maaned Aaret efter var man kommet op paa 25 Sprog, og i Februar 1944 sendte B. B. C. paa ialt 45 forskellige Tungemaal. Det var ikke blot de sædvanlige europæiske Sprog og deres Afledninger, men i Æteren paa de engelske Bølgelængder lød der ogsaa arabiske, bengalske og burmanske Røster. Der udsendtes desuden tre kinesiske Dialekter samt paa Senegalsk, Hindustansk, Japansk, Malayisk, Persisk, Siamesisk, Tyrkisk og en Mængde andre Sprog.

Men før dette vældige Apparat traadte i Funktion, havde der været en Mængde Vanskeligheder at overvinde. Allerede da England efter München-Krisen var blevet klar over Faren, der lurede, var der blevet udarbejdet en hemmelig Plan, hvorefter Radioudsendelserne kunde bringes i Krigsberedskab. Og ved Krigens Udbrud blev alt Personale, der ikke var uundværligt i London, sendt ud til Lokalteter rundt om i Landet. Radioingeniørerne maatte ustandselig udarbejde nye Systemer, for at Udsendelserne ikke skulde tjene fjendtlige Flyvere til Pejling, og hver Dag skete der Ændringer i Meterbaandene for Kortbølgeudsendelserne. Samtidig maatte man imødekomme de mange og forskelligartede Krav, som Udsendelserne til Europa og den øvrige Verden stillede. Men B. B. C. kan med Stolthed sige, at den klarede alle disse Vanskeligheder med Glans, og at Udsendelserne fra London meget snart blev en Faktor, hele Verden maatte regne med.

Danske Medarbejdere paa B. B. C.

Paa B. B. C. havde man nødvendigvis truffet mange Hastværksforanstaltninger, som det for de danske Udsendelsers Vedkommende blev min Opgave at udbedre. Jeg fandt f. Eks., at det vilde være meningsløst, hvis de førende danske Bladkorrespondenter ikke paa en eller anden Maade

havde Tilknytning til B. B. C., et Synspunkt, der ogsaa deltes af min Ven, Ronald Turnbull, den engelske Presseattaché, der efter sin Tilbagekomst til England ogsaa var knyttet til B. B. C. i et andet Departement, efter at han til min Tiltrædelse den 28. Maj havde forestaaet de danske Udsendelser. Den danske Legation under Grev Reventlows Ledelse mente paa dette Tidspunkt, at den paa Grund af Danmarks Stilling officielt ikke kunde medvirke til at udpege de Folk, der egnede sig bedst til at benyttes ved de danske Radioudsendelser fra England, eller give Raad med Hensyn til Linien i disse Udsendelser. Derimod fik jeg i Presseattaché Aagaard en uofficiel Hjælp og Støtte.

Allerede den 9. April om Aftenen havde B. B. C. foretaget en Udsendelse paa Dansk til alle danske Søfarende, hvori de blev anmodet om at gaa ind til en britisk eller allieret Havn og om ikke at adlyde de Ordre, der blev udsendt af den tysk-kontrollerede danske Radio. Nogle Dage senere begyndte man med 5 Minutters Udsendelser, og det lykkedes mig, da jeg overtog Ansvaret for de danske Udsendelser, at faa gennemført, at vi skulde have en Tale-tid paa et Kvarter; men paa Grund af Forholdene maatte vi foreløbig nøjes med en saa daarlig Sendetid som Kl. 12 om Natten. Paa dette Tidspunkt var Ægteparret Palmér og Leif Gundel allerede knyttet til den danske Afdeling. Vi begyndte at angribe Tyskerne og de danske Nazisters Optræden i Danmark, ganske vist noget famlende og usikkert til at begynde med. Men det havde dog sin Virkning paa Tyskerne.

Tyskernes Reaktionen.

Tyskerne var ikke længe om at give Svar paa Tiltale. Baade over de tyske Stationer og i den nazistiske danske Presse benyttede man ethvert Middel til at mistænkelig-

gøre eller latterliggøre B. B. C. Vi havde den Gang ikke nogen Efterretningstjeneste fra Danmark ud over Avisudklip og Kalundborg Radio. Karakteristisk er følgende Svada fra den tyske Radio, (der, ligesom alting de første Aar, kom til os i engelsk Oversættelse), »Lad os holde B. B. C. borte. Vi anmoder danske Lyttere om at ignorere den britiske Løgneudveksling med al dens latterlige Stikken Blaar i Øjnene, særlig eftersom London-Radioen betjenes af Folk, der er vel kendt som danske Forrædere.« — Hvis Nazisterne kunde høre det, hvor de befinder sig nu, vilde det ærgre dem at faa at vide, at vi en Overgang havde en af vore vigtigste Informationskilder i deres Blade. I denne Henseende har Hr. Kurt Kock og »Kritisk Uge-revy« ufrivilligt gjort sig særlig fortjent. Vi havde her et udmærket Barometer, — især i de Beklagelser, der fremkom, som f. Eks. ved en Sabotagebrand i København, hvor Kock fortæller i sit Blad, at han var til Stede ved Branden og ærgrede sig skrækkeligt over, at Brandmændene, som kom fra to forskellige Distrikter, havde saa travlt med at diskutere, hvem der skulde foretage Slukningsarbejdet, at Bygningen var nedbrændt, inden de fik begyndt.

Eller hvad mener man om et Referat fra »Fædrelandet« af 13. November 1940, hvor Bladet i et Interview spørger den danske Speaker fra Hamborg, hvad han mener om London-Radioen. Det var naturligvis ikke ret meget. Han mente, at den Mand, der stod bag Mikrofonen i London, nærmest syntes at fornærme den danske Mentalitet. Derimod sagde han: »Hvad Hamborg sender er Sandhed. Propaganda, der bygger paa Løgnagtighed, vil altid lide Nederlag i det lange Løb.« — Ved Skæbnens Ironi er Hamborg-Speakeren for den sidste Passus' Vedkommende i det mindste kommet til at tale Sandhed een Gang.

Overfaldet paa Holland og Belgien.

Tyskernes Sejrstogt syntes uimodstaaeligt; tyske Tropper rykkede ind i Holland og Belgien, men disse Lande kæmpede i det mindste, medens mange Danske herude følte et Stik i Hjertet ved Tanken om, at Danmark havde overgivet sig omtrent uden Sværds slag. Derfor var vi taknemmelige, da vi den 8. Maj 1940 hørte Churchill udtale: »I vor Tjeneste har vi ogsaa taget et meget stort Antal danske Skibe, som vil blive os til den største Hjælp.« Og da den store Brite den 13. Maj blev Premierminister og i det dybe Mørke, der var bredt over Europa udtalte de gribende Ord: »Jeg har intet at tilbyde uden Blod, Slid, Sved og Taarer,« — da var vi alle parate til at følge ham. Thi vi følte Sandheden i hans Ord nogle Dage senere: »Bag dem .... bag os .... bag Frankrigs og Storbritanniens Hære og Flaader samler der sig en Række undertrykte Nationer: Czekkerne, Polakkerne, Nordmændene, Danskerne, over hvem Barbariets lange Nat nu breder sig, og hvor end ikke Glimtet fra en Haabets Stjerne vil skinne, medmindre vi sejrer, som vi maa og skal sejre.«

Da jeg nu var gaaet ind i B. B. C. som Leder af Udsendelserne til Danmark, var jeg nødt til at have en Linie at gaa efter. Her kom Churchills Ord mig til Nytte, da det nu stod mig klart, at Danmarks Sag og de Allieredes Sag var den samme. Jeg valgte da ganske simpelt at slaa til Lyd for det Synspunkt, at selvom Danmark den 9. April maatte kapitulere, saa vilde der ikke være Tvivl om, at det danske Folk før eller senere vilde vise, hvor det stod. — Og derfor fandt jeg det nødvendigt, at vi herude stillede os solidarisk med Englænderne og viste, hvor vi stod. I Danmark kunde man ikke tale frit, men jeg følte, at man netop derfor hjemme vilde vente, at vi

herovre, der stod frit, burde sige det, de ikke selv var i Stand til. Ligeledes fandt jeg det nødvendigt, at Danske herovre fra arbejdede med i den store Sag, hvis Udsendelserne overhovedet skulde vinde Genklang. Mine danske Medarbejdere delte tilfulde mine Synspunkter. Mine engelske Kolleger var derimod noget skeptiske overfor mine Forsikringer om Danskernes Indstilling overfor Tyskerne.

Det var ikke let at faa Englænderne interesseret for Danmark. Vi følte paa alle Omraader, hvorledes man led under Bagslaget for den Over-Optimisme, der havde fulgt Felttoget i Norge. Af Hensyn til den vanskelige Situation, man befandt sig i hjemme, mente jeg ogsaa, at vi i vore Udsendelser ikke burde indlade os paa nogen Polemik hverken direkte med Tyskerne eller med den tysk-kontrollerede Kalundborg Radio, bortset dog fra de Tilfælde, hvor Tyskerne kom med Udtalelser, der stillede Danmark i et daarligt Lys over for Vestmagterne. Da vi kun vidste meget lidt om, hvad der skete bag Kulisserne derhjemme, vilde jeg undgaa den Bitterhed, som Tyskerne var interesseret i at skabe mellem B. B. C.s danske Afdeling og de Danskere, der talte fra det danske Radiohus.

Det var forøvrigt en Trøst, at England, som befandt sig i den største Krise, Landet nogensinde havde gennemgaaet, havde mere end nok med at tænke paa sig selv, og nu bagefter kan jeg godt se, at selvom man var glad ved det Standpunkt, Norge havde taget, var der ikke Tid til at ofre mange Tanker paa Danmark; thi det var jo først nu, at det var gaaet op for England, at der *var* Krig for Alvor. Man var brat revet ud af alle Ønskedrømme om et Tyskland, hvor Befolkningen knurrede af Utilfredshed, og hvor man manglede Fødevarer, Olie og Raastoffer; man var tydeligere, end man skøttede om det, blevet gjort klar over, at man stod over for den mægtigste Krigs-

maskine, Verden endnu havde set, og samtidig forstod man med Forfærdelse, at England var daarligere rustet end nogensinde.

Men — da det først gik op for Folk herovre, at man ikke længere kunde føre Krig paa gammeldags Manér, saa gik England til Gengæld fuldstændig ind for den totale Krig, hvor baade Mænd og Kvinder blev organiseret.

Dunkerque.

Hvor stor Beslutsomheden og Offerviljen var, mærkede vi herovre, især i den Periode, der dækkes af Navnet »Dunkerque«. Hvem kan vel glemme disse Dage? Den engelske Kanal laa blikstille, saa langt Øjet rakte; alle, der havde Fartøjer, stillede dem til Disposition for at hjælpe med til at redde den slagne Hær fra at blive taget til Fange. Jeg husker min egen Skuffelse, da man fandt min Baad for lille til at blive taget med. En af mine Venner, en 70-aarig Læge, som ejede en dejlig stor Baad, følte sig næsten slaaget ud, da de tog Baaden, men kasserede ham. Saa godt som alt, hvad der kunde flyde, blev mobiliseret. Hundredevis af Lystsejlere, ja, selv ældgamle Lystdampere (»Pleasure-steamers») og Hjuldampere blev sendt over, og de gjorde under Flaadens Ledelse saa god Tjeneste, at Udenrigsminister Eden kunde erklære, at ikke mindre end 335,000 eller 4/5 af den engelske Ekspeditionsstyrke, var blevet hjemført i god Behold. Og i vore Øren lød atter Winston Churchills inciterende Ord: »Selvom store Dele af Europa og mange gamle, berømte Lande er faldet eller vil falde i Gestapos Klør... vil vi ikke svigte. Vi vil fortsætte til det sidste; vi skal kæmpe i Frankrig, vi skal kæmpe paa Havene og Oceanerne, og vi skal forsvare vor Ø, hvor stor Prisen end er. Vi vil kæmpe paa Strandene,

paa Landingspladserne, vi vil kæmpe paa Markerne og i Gaderne, og vi vil kæmpe paa Højene. Vi vil aldrig give op — og selvom, hvad jeg ikke et Sekund tror paa, denne Ø eller en stor Del deraf skulde blive underkuet og udsultet, saa vil vort Imperium paa den anden Side Havene, væbnet og skærmet af den britiske Flaade, fortsætte Kampen, indtil den nye Verden, naar Gud vil det, træder frem med al sin Kraft og Magt for at hjælpe at befri den gamle.«

Ja, i Sandhed, vi begyndte at fatte, hvor uhyggelig Situationen var, og hvor store Muligheder der var for en tysk Invasion. Vi havde hørt Churchills gribende Appel til Frankrig og set dette skønne Land synke til Jorden. Det lyder maaske som Bravado; men alle som een herovre vilde, om det havde været nødvendigt, have kæmpet paa Strandene, paa Markerne og i Gaderne, om de saa kun, for at bruge Churchills berømte Vending, havde haft »Pikestaffs« eller til Nød et Kasteskaft at slaa fra sig med. Bortset fra nogle gamle Rifler og Jagtgeværer var Hjemmeværnet, eller »Lokal Defence Volunteers«, som de den Gang kaldtes, udstyret med ganske antikverede Vaaben.

Personlig var jeg ikke i Tvivl om, at man i Danmark troede saa meget paa England, at Dunkerque ikke vilde blive opfattet som det endelige Nederlag. I Danmark havde man jo altid vidst, at Englænderne var bedst, naar de kæmpede med Ryggen mod Muren.

Men Maalet var længt fra fuldt endnu. Den 21. Juni hørte vi om Franskmandenes ydmygende Gang til Compiègne-Skoven, hvor Hitler dikterede dem sine Betingelser for en Vaabenstilstand; samtidig strandede det polske Kabinet i England, og Dagen efter bøjede en Marskal af Frankrig sig for Hitlers Krav. Kun eet lille Glimt viste sig i Mørket, — et Glimt, som senere skulde give Genpejling i mange af de underkuede Lande, ogsaa blandt

Danskere. General de Gaulle hejste i London det frie Frankrigs Fane.

Fra Danmark hørte vi lidt eller intet, men hvor haabløs Stillingen var, forstod vi, da vi hørte først om det lukkede svenske Rigsdagsmøde, hvor man diskuterede Kravet om den tyske Troppetransit, og bagefter, da vi fik at vide, at Sverige havde bøjet sig for Tyskernes Forlangende.

Een Ting var der, som især gjorde os Englands-Danskere ængstelige; det var, at Danskerne skulde lade sig vildlede af Tyskernes tilsyneladende blide Behandling. Det var ud fra denne Betragtning, at vi den 30. Juni 1940 over B. B. C. rettede følgende Appel til det danske Folk:

»Vi haaber, at I derovre i Danmark vil betragte vore Udsendelser fra dette frie, demokratiske Land som jeres Forbindelsesled med Omverdenen. Naar I lytter til os, behøver I ikke at være afhængige af kontrollerede Nyheder, lumsk Propaganda og hele det Maskineri til Fordrejelse af den offentlige Mening, der er Hovedprincippet i Nazismen.

Hemmet som I er af den nazistiske Snedighed, vil det være forstaaeligt, om I til en vis Grad mister Evnen til at se Tingene i Perspektiv og i det rette Forhold. Men vi er her for at fortælle Tingene, som de er, og give jer de nøgne Fakta.

Lad os se Sagen lige i Øjnene. Nazisterne har været Mestre i den Kunst at lulle deres Ofre ind i en falsk Følelse af Sikkerhed, — for netop at slaa deres lumskeste Slag, naar deres Offer er uforberedt.

I ved det, for I kan ikke have glemt Førkrigens Nazi-propaganda, Førkrigens Naziløfter, eller Ikke-Angrebs-pagten, der førte til .... ja, til hvad? Til Invasionen af Danmark.

Nej, I kan ikke have glemt disse Ting — og vi beder

jer om aldrig at glemme dem; aldrig at glemme, at Nazisternes Fløjlshandske gemmer en Jernklo.

Vi er sikre paa, at I aldrig saa let igen vil lade jer narre af de nazistiske Fløjlshandskemetoder. I Lyset af de bitre Erfaringer, der gik forud, vil I lytte med skarp Reservation til Nazisternes slimede Paastande om god Vilje og Broderskab. I vil være paa jer Post. I vil spørge jer selv: »Hvad ligger der bag? Hvilken Nederdrægtighed kan vi vente i Morgen?»

Hvad der ligger bag det hele er simpelthen: Ren og skær Nazi-Egoisme. Nederdrægtigheden, I kan vente i Morgen, er den virkelige Udplyndring af Landet. Dette Efteraar og denne Vinter, naar det synker i de tyske Beredskabslagre, og det vil det uvægerligt gøre, saa vil I, hvis I ikke tager de nødvendige Forholdsregler, blive klar over, hvor lidt den nuværende forsonlige Holdning hos Nazisterne betyder. I er allerede blevet benyttet i den nazistiske Propagandakampagne, der kan udtrykkes med Ordene: »Kast jeres Vaaben — vi kommer som Brødre«, — et Motto, der har spillet sin Rolle for at faa andre Lande til at kapitulere.

Vidste I det? Havde I Mistanke om, at det var en af Grundene, hvorfor Fløjlshandsken igen kom frem?

Vidste I, at der lavedes Propagandafilm i Danmark, der var beregnet paa at gøre Indtryk paa det tyske Folk, og i endnu højere Grad paa Folkene i de andre besatte Lande, naar de ser Danskernes Loyalitet over for det tyske Regime?

For at optage en af disse Scener blev Danmarks Nationalsang spillet i København. (Nazisterne er selvfølgelig altfor pæne og rare til at forbyde Folk at spille deres Nationalsang i deres eget Land!) Alle stod ret — selvfølgelig — med blottede Hoveder. Men i den nazistiske Filmsversion af denne lille Scene ser man den tyske

Øverstkommanderende komme ud paa Balkonen over Mængden — saa at Publikums respektfulde Holdning synes at have ham til Genstand.

Denne Fordrejning af Kendsgerningerne overrasker ikke os. Den er kun en af de mange, — men vi mener, at det er en af dem, I skal kende. Den røber ogsaa Nazisternes Bedrag, — et Bedrag, I kan vente af dem i alle Forhold.

Finansaftalen mellem Danmark og Tyskland. — Den lyder meget godt! Men hvad er den i Virkeligheden? Et Laan fra Danmark til at financiere Besættelsen, et Middel til at drage Danmark fuldstændig ind i Tysklands økonomiske System, der til syvende og sidst vil ende i fuldstændig politisk Underkastelse. Derfor: Lad jer ikke vildlede. Fløjlshandsken vil snart blive revet af, og Nazistens nøgne Jernklo vil lukke sig brutalt om Danmark.

Hvis Tyskerne fik Lov til at vinde denne Krig, vilde Danmark for stedse have mistet sin Frihed og Uafhængighed.«

Danske Kommentatorer i B. B. C.

Turnbull og jeg var blevet enige om, at vi maatte finde nogle Danskere, som skulde kommentere Begivenhederne. Vi fandt først og fremmest Blytgen-Petersen, som straks var parat til at medvirke ved vore Udsendelser, men som i Begyndelsen ikke talte under Navn. Det var paa det Tidspunkt en Regel i B. B. C., at man ikke opgav Navnet paa dem, der talte, af Hensyn til deres Familie i de besatte Lande. Senere kom ogsaa Terkelsen og Tillge-Rasmussen til Mikrofonen med deres Kommentarer. Jeg havde imidlertid paa Fornemmelsen, at det vilde virke bedre, om vi herovre ikke var bange for at vise vort Ansigt, og som en af de første Sektioner i B. B. C. lod vi en

Kommentar fremkomme under et fuldt dansk Navn, — og dette var Emil Blytgen-Petersen.

Og der var nok at kommentere. Vi vidste, at der hjemme i Danmark allerede i Begyndelsen af Maj var blevet ført Forhandlinger om en eventuel Omdannelse af Regeringen, og vi havde paa Grundlovsdagen over Kalundborg Radio hørt Kongens Ord, hvori han udtalte sin Glæde over at se en Deputation fra alle Partierne hos sig. Gribende lød vor gamle Konges Ord til os over Nordsøen:

»Jeg tror, at vi ved at vise værdigt Sammenhold vil gavne vort Land bedst saavel indadtil som udadtil; thi Sammenhold giver Styrke. Gud signe vort fælles Hjem Danmark.« — Og som en klam, dump Trods lød lidt senere Tonerne til: »Vegen er for Overmagt liden Flok til sidst ....«

En af disse Dage foreslog Turnbull mig, at vi skulde lade en Englænder tale til Danmark gennem B. B. C., og hertil foreslog han den tidligere Førstesekretær ved Legationen i København, Rodney Gallop. Jeg blev præsenteret for Gallop og fandt i ham ikke alene et storartet Menneske, men ogsaa en Mand, der var besjælet af virkelig Kærlighed til Danmark. I Juli 1940 holdt Gallop sin første Tale til Danmark i B. B. C.

Derefter talte Gallop regelmæssigt i B. B. C. under Navnet »en god engelsk Ven af Danmark«.

Han talte om den overvældende Virkning, Besættelsen havde paa Københavnerne og om, hvor ængstelige hans Venner var for, at man i England skulde misforstaa den danske Indstilling over for Tyskerne, og han sagde: »Derfor vendte jeg tilbage til England, besluttet paa at forklare og forsvare den danske Holdning over for enhver, som misforstod eller fordømte den ....«

— Gallop sluttede med at sige:

»Et af de første Maal, vi kæmper for, er at se Danne-

brog vaje stolt over et uafhængigt Land, saaledes som det har gjort i Aarhundreder og visselig vil komme til at gøre igen. Den sørgelige Morgen den 9. April, da mine Kammerater og jeg blev kørt til Kastellet med tyske Bajonetter rettet truende imod os, var der en Dansker i Mængden, der raabte »Farvel«. — »Ikke Farvel«, raabte jeg tilbage til ham, »men paa Gensyn; vi kommer snart tilbage.«

Og saaledes vil jeg tage Afsked med Dem i Aften, — ikke med det uigenkaldelige Farvel, men med et tillidsfuldt »Paa Gensyn, — vi kommer snart tilbage for at befri Dem for Nazi-Tyranniet. De vil ikke blive glemt.«

2. Kapitel. DET DANSKE RAAD

Paa det Tidspunkt var der blandt os herovre i England stærke Kræfter i Gang for at skabe en Organisation i Lighed med General de Gaulles frie franske Bevægelse. I danske Kredse herovre var man lidt i Tvivl om, hvorledes Englænderne vilde stille sig til en fri dansk Sammenlutning. Jeg benyttede Lejligheden til at tale med Gallop herom og spurgte ham, hvorvidt han mente, at man fra engelsk Side vilde interessere sig for en saadan Plan. Han lovede at undersøge Sagen paa kompetente Steder, og kort efter kunde han meddele mig, at Planen fik fuld Støtte i Udenrigsministeriet.

Betingelsen for et Samarbejde med det officielle England var imidlertid, at den paatænkte fri danske Bevægelse skulde støttes af Flertallet af Danskere i England, at man ikke fra engelsk Side vilde blande sig i Arbejdet, at Bevægelsen økonomisk skulde hvile i sig selv, og at man ikke vilde danne Nationalraad eller Regering. Disse Punkter var udarbejdet i Northern Department i Udenrigsministeriet, hvor Sir John Dashwood var Leder, og godkendt af selve Lord Halifax, som dengang var britisk Udenrigsminister.

Samtidig var ganske vist Kaptajn W. M. Iversen, som til at begynde med havde sluttet sig til vore oprindelige Planer, gaaet i Gang med at lave en Bevægelse blandt Danskerne herovre, en Bevægelse, der straks skulde have et mere omfattende Program. Han kom dog snart tilbage til Samarbejdet i Det danske Raad, hvor han gjorde stor Nytte, bl. a. ved at forcere Tempoet.

Alle Danske samles.

Da vi nu havde faaet officiel Anerkendelse paa vore Bestræbelser, gik vi straks i Gang med at skabe Rammen

for den paatænkte Organisation. Vi indkaldte til et Møde, som skulde finde Sted den 26. Juli i Den danske Klub, hvor alle Danske, der var interesseret, blev anmodet om at komme til Stede. Dette første Møde kan godt siges at være repræsentativt for den danske Koloni, idet vi i første Række havde inviteret Repræsentanter for alle danske Foreninger og Forretningsgrene i Storbritannien. Her blev man efter nogen Diskussion enige om at nedsætte et Udvalg, som skulde undersøge Muligheden for Dannelsen af en Organisation, som kunde samle alle Danske. Dette Udvalg kom til at bestaa af S. A. Dohm, der blev Formand, Ove Holdthusen, Ivar Lund, Kaptajn W. M. Iversen og mig selv. Vi gik straks i Gang med Arbejdet og var i Stand til, efter at vi havde inviteret F. Lunøe og K. Mygind med i Udvalget, at forelægge en Plan til Dannelsen af det danske Raad. Dette Raad, der afholdt sit første Møde den 30. September 1940, kom til at bestaa af Repræsentanter for alle de danske Foreninger og Forretningsgrene. Der var nogle af Raadets Medlemmer, som ikke ønskede deres Navne offentliggjort, men dette gjaldt dog ikke for Arbejdsudvalget, som blev udpeget af Raadet med S. A. Dohm (Formand), I. F. Lunøe, Jens Hansen, Ivar Lund, Ove Holdthusen, Anker-Petersen, W. M. Iversen og mig selv.

Det var paa dette Møde, jeg foreslog, at Raadet skulde have sit eget Blad, som skulde være Organ for den frie danske Bevægelse og samtidig holde Danske herovre, i første Række de Søfarende, a jour med, hvad der foregik i Danmark. Efter Aftale med nogle af de danske Korrespondenter foreslog jeg Blytgen-Petersen som Redaktør for Bladet. Desuden blev et Bladudvalg nedsat, som kom til at bestaa af E. Blytgen-Petersen, Paul Palmér, Erik Hertel og mig selv. Jeg husker, hvorledes Palmér, Blytgen-Petersen og jeg ofte arbejdede sent om Aftenen i Pal-

mérs Lejlighed ved Marble Arch for at forberede de første Udgaver af Bladet.

Kielberg, som jeg havde arbejdet sammen med i Anglo-Danish Society før Krigen, og som jeg vidste vilde gøre alt for Danmark, havde jeg mange indgaaende Samtaler med i denne Periode. Efter moden Overvejelse gik Kielberg hundrede Procent ind i Arbejdet; men vi var begge klar over, at vi stod over for en stor og vanskelig Opgave.

En formel Vanskelighed, som baade Kielberg og jeg havde, var, at vi havde engelsk Statsborgerret, og vi blev derfor enige om, at vi saa vidt muligt skulde lade Ledelsen hvile i danske Statsborgeres Hænder.

Den første, vi henvendte os til, var Ingeniør Mygind, som med stor Interesse gik ind i Arbejdet og forøvrigt var den, der fandt Navnet »Det danske Raad« og lagde den første Plan for Arbejdet. Forskellige Omstændigheder bevirkede dog, at man alligevel enedes om at vælge Kroyer-Kielberg til Præsident, et Valg, som ingen senere kom til at fortryde.

»Frit Danmark«.

I Lederen i det første Nummer af »Frit Danmark« skrev Blytgen-Petersen bl a.:

»Frit Danmark« kalder vi vort Blad. Et frit Danmark er jo det, vi længes efter, og det, vi først og fremmest maa arbejde paa at faa igen. De har vel endnu Lov til at hejse Dannebrog hjemme, men det vajer ikke over et frit Danmark, før vi faar Tyskerne ud. Og det er Maalet, der kalder Landsmænd til Samling. »Tyskerne ud af Danmark« — det er Formaalet med dette Blad,« — og videre: »Dette første Nummer af et dansk Blad skal ikke udkomme i denne stolte By uden vor ydmyge Tak, fordi vi er med

til at opleve dette Imperiums stolteste Time.« — Med disse Ord udtrykte Blytgen-Petersen netop, hvad vi Danske tænkte og følte, og angav, hvilke Linier Raadet agtede at arbejde efter.

Det var ogsaa paa høje Tid, at De frie Danske i England tog deres Standpunkt og viste, hvor Danmarks virkelige Sympatier laa: thi i Mellemtiden var Regeringen Stauning-Scavenius blevet dannet i Danmark, og den 8. Juli havde Udenrigsminister Scavenius udsendt sin berøgtede Erklæring om Danmarks Udenrigspolitik i Forhold til Tyskland, hvori det bl. a. hed: »... Ved de store tyske Sejre, der har slaaet Verden med Forbavselse og Beundring, er en ny Tid oprundet i Europa, der vil medføre en Nyordning i politisk og økonomisk Henseende under Tysklands Førerskab. Det vil være Danmarks Opgave herunder at finde sin Plads i et nødvendigt og gensidigt aktivt Samarbejde med Stortyskland. Det danske Folk stoler paa, at det i den europæiske Ordning vil kunne bevare sin Selvstændighed, og det haaber at vinde Forstaaelse for sin Egenart og for sin traditionelle, fredelige, politiske og sociale Udvikling.« Denne næsegruse Underkastelse vakte maalløs Forbavselse herovre, og det var kun en liden Trøst, (især da vi vidste, at dette ikke kunde være Udtryk for det danske Folks Indstilling), at vi senere fik bekræftet, at den ogsaa havde vakt stærk Forbitrelse i meget store Kredse af den danske Befolkning. Det var nu en Kendsgerning, at medens man tidligere havde haft Indtryk af, at den danske Regering i Henhold til Kongens Proklamation var korrekt og høflig, men til lige kølig, saa var der nu sket et afgørende Brud paa denne Politik over for Okkupationsmagten.

Samtidig havde vi herovre andre Vanskeligheder at kæmpe med. Den engelske Propaganda laa endnu i Støbe-

skeen og havde ikke fundet den helt rigtige Form til virkelig at udnytte sine Udsendelser paa de fremmede Sprog. Som »Daily Herald« udtrykker det i en Lederartikel i Juli 1940: »Informationsministeriet har ikke gjort de Ting, det burde have gjort. Og det har ogsaa ladet de Ting ugjort, det skulde have gjort. Det er i Virkeligheden en elendig Synder. Thi hvad er dette Ministeriums mest paatrængende Pligt? At henvende sig til de fremmede Lande.«

Og hertil kunde Radioudsendelserne paa fremmede Sprog, som dette Ministerium er ansvarlig for, være et afgørende Middel. Men Storbritanniens udenlandske Venner beklagede sig bittert over Kvaliteten af vore Udsendelser til flere Lande. Man kalder dem flade, kedelige og uopfindsomme. En Polak fortæller saaledes »Daily Herald«: »Polakkerne ved bedst, hvad Polen ønsker at høre; men jeres Autoriteter tillader os ikke at vise et Initiativ. Udsendelserne ødelægges, fordi man forlanger, der skal gaa en rød Traad igennem dem.« — En Nordmand siger: »Vor Hovedopgave er at oversætte britiske Nyheder. Der er for mange Gentagelser. Udsendelserne er bare kedelige. — Franskmænd, Danskere og Svenskere i London ryster bedrøvet paa Hovedet over vore Anstrengelser for at inspirere deres Landsmænd . . . .« \

Denne Kritik var dog i en vis Henseende ikke helt retfærdig. Man maa erindre, at Nyhederne fra Krigsfrontterne dengang var alt andet end opmuntrende, og for Danskernes Vedkommende var jeg klar over, at Manglerne ikke alene skyldtes B. B. C., men ogsaa det Forhold, at vi ikke havde nogen regelmæssige og paalidelige Efterretninger fra Danmark. Vi, som havde med det daglige Arbejde at gøre, kunde i Virkeligheden kun bygge paa vor urokkelige Tro paa vore Landsmænd og Englændernes traditionelle Evne til at holde ud.

Hellere London i Ruiner end . . .

— Og imens rullede de store Verdensbegivenheder videre. Pétain-Regeringen afbrød de diplomatiske Forbindelser med Storbritannien, medens Tyskland til Gengæld »ædelmodigt« tog hele Frankrigs Beholdning af Guld og Værdier. Men stadig holdt Winston Churchill Modet oppe hos sit Folk, og i ukuelig Trods over for Faren, der lurede paa den anden Side Kanalen, udtalte han i disse Dage:

»Vi vil forsvare hver Landsby, hver Købstad, hver By. Alene det kæmpemæssige London kan, naar vi forsvarer det Gade for Gade, binde en hel fjendtlig Armé, og vi vil hellere se vort London lagt i Ruiner og Aske, end at det tamt og foragteligt skulde synke ned i Slaveri.«

Efterhaanden som Landene i Europa blev overrendt af Tyskerne, og deres Regeringer flygtede til England, blev deres Nationalsange spillet hver Søndag i det engelske Hjemmeprogram, — men desværre blev den danske ikke spillet. Vi gjorde, hvad vi kunde for at faa dette ændret, men Svaret blev altid, at det kun var allierede Lande, der kunde komme i Betragtning.

I denne svære Tid, som Churchill forudsaa, efter at Danmark, Norge, Frankrig, Holland og Belgien var kommet under det tyske Aag, og hvor England blev den vigtigste Krigsskueplads, lykkedes det mig at faa friere Hænder med Hensyn til de danske Udsendelser fra B. B. C. Jeg samarbejdede nøje med det danske Raad, uden at dette dog havde nogen direkte Indflydelse paa Udsendelserne. Til Gengæld blev de Forhold, hvorunder vi udførte vort Arbejde, næsten uudholdelige ved de Begivenheder, som nu væltede ind over os. Slaget om Storbritannien satte ind, Göring kastede hele sin Luftarmada i Vægtskaalen for at knække England, og B. B. C. blev heller ikke skaanet.

Men selvom det lykkedes Tyskerne at faa Luften til at sitre af Eksplosioner og Husene til at styrte sammen omkring os, lykkedes det dem ikke et Øjeblik at knække Forsvarernes Mod, som det fremgaar af en af de Taler, vi i de Dage udsendte, og hvori det hedder: »Vi maa selvfølgelig klare os uden Komfort og Luksus. Vi gaar ikke ud om Aftenen paa Grund af Spærreilden. Vi sover mindre i vore Senge end før. Nogle af os maa klare sig uden Vinduer. Men bortset herfra har Livet forandret sig forbavsende lidt; thi Størstedelen af de livsvigtigste Virksomheder fungerer stadig . . . . I Begyndelsen kom naturligvis de natlige Bombardementer af Byen og Forstæderne som et Chok, og de første 2—3 Dage havde enhver, man mødte, mørke Ringe under Øjnene. Men det ser man ikke mere. Selv dette: at vandre i stadig Livsfare, kan man vænne sig til. Og forresten, køber man et Lod i et Lotteri, hvor der er en lillebitte Chance for at vinde en Formue, saa gaar man jo ikke til Stadighed rundt og regner med at blive rig. Paa samme Maade har hver af os her i London en Lotteriseddel, hvor Trækningen gælder Døden; men ingen af os regner egentlig med at trække dette Lod, saaledes at Muligheden kun sjældent er i vore Tanker . . . . Forleden Dag gik jeg ned ad en Gade, hvor adskillige fattige Arbejderes Huse netop var blevet ødelagt af en Bombe. Gaderne flød med Glasstumper, og til min Forbavselse saa jeg en gammel Kone, som omhyggeligt fejede Glasskaarene op fra Gaden. Jeg kunde ikke lade være med at spørge hende, hvordan hun kunde have Tanke for den Slags, naar hendes Hjem laa i Ruiner. »Aah«, svarede hun, »jeg synes, det er Synd, for de stakkels Automobilister, at deres Ringe skal punkteres af Glasstumperne . . . .«

Bomber over B. B. C.

Saadan var Aanden i Befolkningen. I B. B. C. gik det haardt ud over Kontorerne i London, og forresten ogsaa over de Afdelinger, der var blevet evakueret til Steder, der laa langt uden for Hovedstaden. — Men vi arbejdede troestigt videre, baade med Udsendelserne fra B. B. C. og med den frie danske Bevægelse. I det sidste Arbejde var vi nu naaet saa vidt, at Raadets Arbejdsudvalg kunde aflægge sin første Beretning, hvori det hed:

»Dannelsen af The Danish Council er blevet hilst med Glæde blandt vore Landsmænd. Fra mange har vi modtaget Breve, og et stort Antal af de udsendte Skemaer er allerede blevet sendt tilbage med Navne og Adresser paa herboende Danske. Den engelske Presse har givet os en yderst velvillig Omtale, og særlig Interesse er blevet udvist af Repræsentanter for Pressen i De forenede Stater.

Vi er en særlig Tak skyldig til The British Broadcasting Corporation, der ikke blot gav et af vore Medlemmer Lejlighed til paa Dansk at tale til Danmark om vort Arbejde og vore Planer, men ogsaa flere Gange har omtalt Dannelsen af vort Raad i danske og skandinaviske Udsendelser og har givet Meddelelse herom paa mange andre Sprog.

Vi har blandt vore Landsmænd ogsaa mødt nogen Kritik. Dette er vel uundgaaeligt, naar en ny Sag paabegyndes, især naar der ikke er altfor megen Tid til at raadspørge de enkelte. Enhver konstruktiv Kritik vil blive modtaget med Glæde af Arbejdsudvalget, fordi en saadan Kritik kun vidner om Interesse for den Sag, der ligger os alle paa Sinde — Danmarks Frihed. Vi skal gøre vort bedste for at afhjælpe Mangler og rette Fejl, der maatte være begaaet.

Det er os en Glæde at kunne meddele, at de af vore

Landsmænd, der hidtil har arbejdet — uafhængigt af The Danish Council — for samme Sag som vi, er kommet os aabent og villigt i Møde, saa vi nu staa sammen om vor fælles Opgave.

Efter Opfordring fra adskillige sender vi allerede nu en Liste over de 30 Medlemmer, der indtil Dato er indtraadt i The Danish Council. Det er imidlertid Hensigten, at Raadets Medlemsantal skal forøges, og vi anmoder derfor igen vore Landsmænd om at indsende Forslag til nye Medlemmer, saa at alle kan føle, at de er repræsenteret i The Danish Council. Naar dette er sket, vil Arbejdsudvalget, der er valgt af det oprindelige Raad, stille sine Mandater til Disposition for det udvidede Raad. Indtil da beder vi vore Landsmænd om at give os deres Støtte til at gennemføre de Planer, der ikke taaler Udsættelse.

Vi har nu et Kontor og Mødested for Danske i London, hvorfra vi arbejder paa at komme i Forbindelse med saa mange af vore Landsmænd som muligt.

Vor næste Opgave er at indfri de foreløbige Løfter, vi har givet Sir Harold Gillies*) i Forbindelse med The British Red Cross. (Der var her Tale om en Indsamling til en Pavillon og Opholdsstue for bomberamte Patienter paa Sir Harold Gillies' Hospital.) Vi vedlægger et Cirkulære herom, som vi varmt anbefaler til omhyggelig Overvejelse.

Hvad vore egne Landsmænd angaar, da maa vi først og fremmest have Samarbejde med vore danske Søfolk og Fiskere, der blandt Danske giver den største personlige Indsats i det britiske Riges Kamp. Vi har derfor indledet Forhandlinger med deres Repræsentanter.

---

*) Sir Harold Gillies er kendt i Danmark som den engelske Kirurg, der i sin Tid behandlede de tilskadekomne fra Gejser-Ulykken.

Under Dannelsen er en Dame-Komité, der utvivlsomt vil kunne gøre et stort Arbejde blandt vore Landsmænd. Vi haaber, at denne Komité saa vidt muligt vil sørge for, at de sædvanlige Julepakker til Sømandene ikke vil mangle i Aar, tiltrods for at de mange Julegaver fra Danmark vil udeblive . . . .«

Den i Raadets Beretning omtalte Kritik gik i væsentlig Grad ud paa, at den frie danske Bevægelse kunde svække den officielle danske Repræsentation i London, fordi den paa daværende Tidspunkt ikke offentligt kunde tage Standpunkt; men derfor følte vi, som kunde tale frit, det netop som vor Pligt at give vore Sympatier tilkende.

Som jeg udtalte ved det første Møde i den danske Klub, vilde en fri dansk Bevægelse i det lange Løb kun kunne styrke Danmarks Stilling og yde de officielle Repræsentanter Støtte, ikke mindst, da vi derved vilde komme til at ligge paa Linie med Minister Kauffmann i Washington og hans Politik, der naturligvis omfattedes med stor Sympati her i England. Henrik Kauffmann havde jo allerede den 9. April meddelt Udenrigsministeriet, at han ikke følte sig bundet af de Ordre, han fik fra København, da han ikke længere betragtede den danske Regering som fri.

Grønland.

Det grønlandske Spørgsmaal var allerede paa dette Tidspunkt brændende, hvad der fremgaar af den officielle canadiske Meddelelse, vi udsendte 11. Juni 1940 med følgende Ordlyd: »Den canadiske Premierminister Mackenzie King meddelte i Dag i Ottawa, at Canada havde udnævnt en Konsul og en Vicekonsul paa Grønland, for paa den Maade at staa i konstant Forbindelse med Landet. Premierministeren meddelte tillige, at der var afsendt en Skibsladning Forsyninger fra Canada til Grønland.«

Desuden bragte »Daily Express« en Meddelelse fra Stockholm om et mislykket tysk Forsøg paa at sætte sig i Besiddelse af meteorologiske Stationer paa Grønland. Det hedder i Rapporten, som vi gengav i B. B. C., at en tysk Ekspedition paa 50 Mand var blevet taget til Fange af det norske Patruljeskib »Fridtjof Nansen«. Mangelen paa paa-lidelige Vejr-Rapporter havde i nogen Tid lagt alvorlige Hindringer i Vejen for den tyske Luftstyrke, for i Berlin havde man kun faaet ringe Hjælp fra de Nordmænd og Danskere, der betjener de meteorologiske Stationer paa Grønland. Man bestemte sig derfor tilsidst fra tysk Side til at sætte sig i Besiddelse af de fem grønlandske Vejr-stationer og oprette nye under tysk Kontrol. En fuldt be-væbnet tysk Ekspedition drog derfor af Sted fra Norge, men da den naaede Pak-Isen, blev den opdaget af »Fridtjof Nansen«. Ekspeditionen overgav sig øjeblikkelig og blev taget til Fange. »Oprettelsen af tyske Baser paa Grønland,« hedder det derefter i Bulletinen fra B. B. C. til Danmark, »vilde naturligvis have fremkaldt en meget stærk Reaktion i Amerika, da De forenede Stater allerede klart havde tilkendegivet sin Interesse i Grønland som en af den vestlige Halvkugles Forposter.«

Den senere Udvikling i Grønlandsspørgsmaalet kom derfor os herovre ingenlunde overraskende. Men i Mellem-tiden var det andre og mere nærliggende Ting, der paa-tvang sig vor Opmærksomhed. Den tyske Nat-Blitz satte ind over London med hele sin Vælde. I Oktober fik B. B. C.s Hovedbygning, Broadcasting House paa Oxford Street, sin første Bombetræffer. Vi var netop færdige med den danske Udsendelse, og Speakeren og jeg var paa Vej fra Studiet, da Bomben faldt. Lytterne, der hørte paa de engelske Aftennyheder, lagde Mærke til en dump Eksplosion, Speakeren Bruce Belfrage, gjorde en næsten umærkelig Pause, men fortsatte saa Oplæsningen,

som om intet var hændt. Men noget var der sket. Bomben var gaaet ind fra syvende Sal og var trængt helt ned til anden Sal, hvor den sprængtes og tilintetgjorde hele Grammofonarkivet samt Biblioteket for Informations-tjenesten. Seks Mennesker dræbtes, og talrige saaredes. Ingen af Studierne blev dog ødelagt, og Skandinaverne, der arbejdede ved de seneste Udsendelser, var anbragt i Kældrene, hvor man følte sig sikrest under Natblitzen.

Anden »Episode« i B. B. C.

En Maanedstid efter skete den anden »Episode«, som vi kaldte det herovre. Denne Gang var det en Landmine, som faldt paa Gaden ved Radiobygningens Hjørne ud mod Portland Place, og skønt Studierne laa flere Etager under Jorden, var Eksplosionen dog saa voldsom, at Vandet fra de ødelagte Vandrør fossede ned til os, saa at vi blev nødt til at fortrække. Da jeg den Aften, som saa ofte før og senere, ogsaa havde Redaktionen af den norske Udsendelse, søgte jeg straks med min norske Medarbejder at komme af Sted til et Nød-Studie, der efter det første Bombeangreb var blevet indrettet ude i Maida Vale. Men Militæret tillod ingen at forlade Bygningen. Heldigvis var der nogle Timer tidligere forberedt et andet norsk Program, og endnu mere heldigt befandt en af vore danske Medarbejdere, den gæve og slagfærdige Julius Rye, Søn af Ritmester Rye ved de Randers Dragoner, sig med dette i Maida Vale; han læste nu dette Program, saa at der ikke skete nogen Afbrydelser i Udsendelserne. Denne pragtfulde Mand, der havde deltaget i sidste Verdenskrig paa engelsk Side, havde tilbragt mange Aar i det fjerne Østen og var kommet til England for igen at være med, hvor det foregik. Men denne haarde Tid tog saa stærkt paa ham, at

han trods sit tilsyneladende stærke Helbred bukkede under for Arbejdets haarde Pres.

Under hele Blitzten var der indrettet Sovesale for det Personale, der arbejdede sent om Aftenen. Saaledes sov der op til 1000 Mennesker i B. B. C.s store Koncertsal, og man kan forstaa, hvad der vilde være sket, hvis en Bombe var faldet netop der.

Personligt foretrak jeg at spadserere hjem fra Radio-bygningen, dels fordi det for mig var en stor Oplevelse at være Vidne til, hvad der skete under Angrebene, men mest fordi jeg gerne vilde være sammen med min Familie; og det var næsten en Umulighed at faa en Vogn.

En Nat oplevede jeg dog at se en Taxa, der tilsyneladende tom stod og ventede midt paa Bayswater Road; jeg skyndte mig hen til den. Chaufføren sad ved Rattet, men han var fuldstændig bevidstløs af Udmattelse, saa der blev heller ingen Køretur den Nat. Da jeg langt om længe fik ham vækket, fortalte han mig, at han havde kørt i over et Døgn i Træk og havde været paa Vej hjem, da Udmattelsen overvældede ham.

Efter den sidste »Episode« blev alle de europæiske Udsendelser flyttet til Maida Vale, til en forfalden gammel Bygning, der i sine fjerne Velmagtsdage havde tjent baade som Filmsatelier og som overdækket Skøjtebane. Det laa ude i et af de triste Kvarterer mellem Harrow Road og Kilburn Highroad, i en af de lange, graa Gader. Huset, en lang, eet-Etages Bygning, egnede sig aldeles ikke til Formaålet. Der var langt fra Plads til de Folk, der var Brug for, og Arbejdet taarnede sig derfor op om os, der blev anbragt herude. Nytaarsdag 1941 var jeg saaledes ansvarlig for hele syv Udsendelser, nemlig foruden den danske og norske ogsaa den svenske, den finske, den hollandske, den polske og den czekiske. Her sad vi, min Ven og Kollega Denis Winther, der nu er Leder af B. B. C.s

skandinaviske Afdeling, og jeg i flere Maaneder i de trange, uhyggelige Rum, hvor Vandet fra Rørene under Loftet dryppede ned i Nakken paa os, og arbejdede med at holde Programmerne gaaende. Endnu værre var det næsten for Medarbejderne. De danske Oversættere og Speakere sad i et langt, smalt Rum, hvor de maatte rykke ud, saa snart det nye Skift kom, og da der var syv andre Afdelinger, der skulde til, var de paa ustandselig Pilgrimsvandring i en Babelsforvirring af forskellige Tungemaal. Livet blev paa en mærkelig Maade forenklet for os under disse utrolige Arbejdsforhold, hvor Bomberne i denne Periode bragede omkring os baade ude og hjemme, og hvor flere af vore Kolleger dræbtes eller bukkede under for Strabadserne.

En Dag i Oktober kunde Direktør Anker-Petersen, som Talsmand for Det danske Raad, sende det Budskab ud i Æteren, som skulde vække saa stor Tilfredshed baade hos Danskerne og hos Englænderne, og som gav Tyskerne Anledning til at forstærke den Kampagne, de havde startet for at skabe Mistillid mod os herovre og saa Splid mellem Danskerne indbyrdes. Han udtalte:

»Jeg taler til Dem i Aften paa alle Udlands-Danskernes Vegne, som har vor tusindaarige Frihed og vore Traditioner kær, og som længes efter den Dag, da vi atter kan kalde os selv et frit Folk og være med til at værne om den Danskhed, som netop nu har samlet sig om vor Konge.

Vi frie Danske har nu dannet en Organisation, der under Navnet »Det danske Raad« — The Danish Council — vil arbejde for følgende Formaal:

At være Organ for alle Danske og danskfødte i Storbritannien og Irland og at arbejde for Danmarks absolutte Uafhængighed.

At styrke Nationalfølelsen ved at samle alle Danske

og danskfødte om Løsningen af særlige Opgaver, opstaaet som Følge af Krigen og Afbrydelsen af Forbindelsen med Hjemlandet.

Over for den engelske Nation at give praktiske Beviser for den dybe Følelse af Loyalitet og Sympati, som næres af alle Danske og danskfødte i Storbritannien og Irland.

Og at samarbejde med alle andre Organisationer, som er interesserede i at støtte The Danish Council's Formaal, og med de allerede bestaaende Organisationer og Komiteer ....

Siden den tyske Invasion,« sluttede Anker-Petersen, »har det i højere Grad end nogensinde tidligere været vort Ønske at støtte Storbritanniens Sag, og det er dette Ønske, der har givet Stødet til Dannelsen af Det danske Raad. Det er vor Hensigt at give al den Støtte, vi formaar, til det Land, der har taget vel imod os, thi kun hvis *det* sejrer, kan vi haabe, at vort eget Folk bliver befriet for Aaget. Alle herboende Danskere staar enige om denne Sag, og vi ved, at vi kan regne med Støtte fra Danskerne i hele den frie Verden.

Maatte enhver, der lytter til mig i Aften — hver paa sin Maade — gøre sit Bedste til at fremme vor fælles Sag: Storbritanniens Sejr og Danmarks Befrielse.«

Det danske Raads Betydning.

Hvor stor Betydning Dannelsen af den frie danske Bevægelse straks fik, fremgaar med tilstrækkelig Tydelighed af den Meddelelse, vi den følgende Aften udsendte fra B. B. C., og hvori det hedder:

»Dannelsen af Det danske Raad i London har vakt betydelig Opmærksomhed i den britiske Presse, der baade

har omtalt Sagen udførligt og behandlet den i ledende Artikler. Saaledes opsummerer »Manchester Guardian« i sin Leder i Dag under Overskriften »Frie Danske« Situationen paa følgende Maade:

»Meddelelsen om, at et dansk Raad til Samling af frie Danske over hele Verden er blevet oprettet i London, maa hilses velkommen. Det har været vanskeligt for de frie Mænd fra Danmark at komme frem i Lyset som en organiseret Sammenslutning paa Grund af deres Lands særegne Status i Hitlers »nye Orden«. »Men uanset, hvor lang og stejl Vejen fremad maatte være,« som Præsidenten for det nye Raad, Kroyer-Kielberg, har sagt, »saa vil vi staa Last og Brast med jer til Vejs Ende.« — Det var vel talt« — slutter »Manchester Guardian«.

Men medens vi saaledes havde taget det første afgørende Skridt paa den Vej, vi efter vor Overbevisning mente var den bedste, vi kunde følge for at sikre Danmarks Stilling, naar det store Opgør ude i Verden var til Ende, gik Historien sin Gang. Chamberlain, Manden, der maatte bære det tunge Ansvar for den fejlslagne Forsonings-Politik og Demokratiernes forsmædelige Nederlag i München, havde forladt Regeringen. Winston Churchill havde i B. B. C. aabent meddelt det britiske Folk, at Blitzten over London alene i første Halvdel af September havde kostet 2000 Dræbte og 3000 Saarede; Bombeangrebene fortsatte med uformindsket Hæftighed, selv om Slaget om England allerede var afgjort, og Tyskland i Luften over London havde set den endelige Sejr slippe sig af Hænde.

Mindet om denne Periode er for stedse bevaret i Churchills uforglemmelige Ord til de unge R. A. F.-Piloter, der frelste Storbritannien: »Aldrig har saa mange skyldt saa meget til saa faa.«

II

Morgenen kommer med havets våte og bleke vær.
Måkene, drevet fra elven, flyr mellom disige trær.
Men der hvor *mennesket* bygget, står murer, forbrente og
sorte.

Her raget tårner mod himlen; og de er for alltid borte.

Kirker og støtter og saltgrå elisabethanske hus —
hvor rolig folket tar avskjed med alt, som er lagt i grus.
Noe må bombene ramme. Velsignet hver bombe som
skrånet

inn i et gotisk byggverk, hvis bare et barn ble skånet!

Kunsten skal ikke kjøpes med trelldom, ond og infam.
Hvad hjelp i å miste sin frihet og redde sin Notre-Dame?
Kunsten har også rett til blodige sår som verker.
Og verden vil elske London for *manglen* paa minnesmerker!

Kanskje *må* sinnet bli frigjort for fortidens trylletegn
som maner oss til å stanse. Over ruinenes stein
er rummet blitt høyere, større; uhindret stryker sydvesten.
Og *friheten* trekker sin ånde mer dybt i den nakne blesten!

III

Langs mitraljerte veier, på bombete busser og tog,
frem mellom byens ruiner, har konen på hjørnet *dog*
fått sine asters fra landet .... Opp i morgenrå gater
strømmer flokker av småbarn, kjellernes bleke soldater.

Er dét, som glimter i himlen, uttrykkelig gjort for de små?
Ballongenes søvelefanter lunter omkring i det blå.
Og der, hvor om natten er slagmark og luftvernkanonene
smeller,
står piker langs speilglassruter og kikker på hattemodeller.

Løvegul stiger solen. De bader seg, London by's
kjempende millioner i flommen av kjølig lys.
Da jamrer sireneropet, den angstfullt bølgende ringen
hvor vi er innesperret; og dog anfekter det ingen.

Livet myldrer i gaten som varslet lød på: alt klart.
Lite betyr et angrep, men alt: at vi blir forsvart.
Det kjempes deroppe, vi ser det. Exhausten av jagerne
riper
i himmelhvelvingens blankhet hvite susende striper.

Om kvelden vet vi *hvorledes* vår tryggede dag ble skapt.
»Tyve av fienden ble nedskutt; åtte av våre gikk tapt.«
De ga oss det beste, de hadde, de døde ukjente venner.
De ga oss en dag til å bruke, rakt med forkullede hender.

Igår, idag og imorgen skal flygernes stormblå flokk
gi til folket i London sin dristige målestokk.
Vi fikk en dag, som skal brukes; og vi skal leve den under
en himmel av fallen ungdoms dyrekjøpte sekunder.

Betagende var det at høre Digteren stærkt bevæget tolke
sit Værk foran Mikrofonen, da vi sad alene der i Studiet.
Da Udsendelsen var forbi, signerede han sit Digt og gav
mig det.

Jeg kom ofte senere sammen med Nordahl Grieg. Denne
første Aften vil alltid staa for mig som en stor Oplevelse.

En Krise trækker op i Danmark.

Uendeligt faa og sparsomme var de Meddelelser, der
naaede os fra Danmark. Men vi vidste dog, at der i de
sidste Maaneder af 1940 var indtraadt en skarp Krise i det
dansk-tyske Forhold, og at det paa Kong Christians 70-
Aars Fødselsdag var kommet til voldsomme Demonstra-

tioner rundt om i Landet. Alligevel saa alt ud til, at Danmark paa dette Tidspunkt forsonede sig med sin Skæbne, og selvom vi allerede da hørte Rygter om den voksende Spænding mellem Tyskerne og den daværende Handelsminister Christmas Møller, var vi ikke helt klare over, hvordan Forholdene egentlig laa.

Et Lyspunkt havde vi dog i Forholdet til de Nationer omkring os, der aabent kæmpede imod den fælles Fjende. Det var de danske Skibe med deres tapre Besætninger. Præsidenten for Det danske Raad, Direktør F. Kroyer-Kielberg, kunde paa et Møde i Slutningen af November oplyse, at han efter Bemyndigelse fra Raadet havde forhandlet med Skibsfartsministeriet (Ministry of Shipping) angaaende et Ønske hos Søfolkene fra de danske Skibe om at faa den britiske Regerings Bemyndigelse til at bemane en Destroyer. Selv om Svaret ikke direkte blev imødekommende, opmuntrede det dog os andre; thi det indeholdt for første Gang en udtrykkelig Anerkendelse af dansk Indsats fra officiel britisk Side. The Minister of Shipping meddelte nemlig, at naar han og Admiralitetet efter omhyggelige Overvejelser var kommet til den Konklusion ikke at acceptere Tilbudet, saa var det, fordi man fandt, »at de danske Sømænd foreløbig kunde gøre mere for Frihedens Sag ved trofast at bemane de danske Handelskibe, der sejlede for de Allieredes Sag, end ved at lade sig indrullere i den britiske Krigsflaade.«

Var vi glade for dette Svar, saa var det imidlertid ogsaa »gefundenes Fressen« for den tyske Propaganda, som benyttede det i sine Forsøg paa at indbilde det danske Folk og de danske Skibsredere, at England havde beslaglagt de danske Skibe, som sejlede under dansk Flag, og at de hverken vilde blive tilbageleveret eller erstattet senere.

Skibsfartsministeriet lod da udsende en Erklæring gennem B. B. C.s danske Udsendelser, hvori man skarpt imøde-

gik disse Paastande. Man forsikrede, at de danske Skibe under engelsk Flag efter Krigen vilde blive tilbagegivet deres Ejere, og at der vilde blive ydet fuld Erstatning for deres Afbenyttelse. »Storbritannien«, hed det, »sætter sin Ære ind paa at overholde dette Tilsagn«.

I Forsøg paa at oplive længst forglemte Minder fra 1801 og 1807 hos det danske Folk opnaaede Hr. Göbbels' Haandlangere kun, at Danmark fik endnu en officiel Anerkendelse af de britiske Myndigheder. I det heromtalte Budskab fra Ministry of Shipping udtaltes der oprigtig Forstaaelse af Danmarks vanskelige Stilling:

»Vi føler oprigtig Sympati i dette Land over for Danmark«, hed det videre. »Før Krigen var der det bedste Forhold mellem os, og vort langvarige Venskab var underbygget af det mest stabile og varige af alle Baand, thi ethvert af vore to Lande ønskede at gøre Forretning med det andet . . . « — »I Fortiden,« sagde Meddelelsen til Slut, »har Danmark altid fundet, at Sterling var den udenlandske Valuta, det havde mest Nytte af. Det vil finde igen i Dag, som forhen, at baade danske Interesser saavel som vore, vil have Gavn af de Handelsforbindelser, som endnu er mulige, og som, hvis Danmark selv ønsker det, kan give et værdifuldt Bidrag til Genrejsning af Danmark og dets Handelsflaade, naar Freden en Gang paany vender tilbage til Europa«.

I vore Kommentarer beskæftigede vi os en Del med det engelske Tilsagn om at yde fuld Erstatning for Afbenyttelsen af de danske Skibe. — »Det er en Æressag for den britiske Regering at indfri denne Forpligtelse,« — »dette er et Udtryk,« sagde Blytgen-Petersen, »Tyskerne af indlysende Grunde vil være ude af Stand til at benytte sig af. Hvad vilde man ikke tænke, hvis Tyskerne efter deres mange Traktat- og Løftebrud pludselig erklærede: Det er en Æressag for den nazistiske Rege-

ring at betale den tyske Gæld paa Clearing-Kontoen med Danmark? Det var ogsaa en Æressag for den tyske Fører ikke at bryde Ikke-Angrebspagten med Danmark.«

Dansk Flag paa danske Skibe.

Som en yderligere Opmuntring til Danskerne og som en Paaskønnelse af de danske Sømænds Tilbud om at bemane en Destroyer, havde Søfartsminister Cross endvidere givet Tilladelse til, at danske Skibe under britisk Flag maatte føre det danske Flag paa Formasten. Nu bagefter vil man sikkert forstaa, hvilken Opmuntring dette betød for os herovre, og hvilken Taknemmelighed vi følte over for vore 4000 prægtige Søgutter, som frivilligt tjente under britisk Flag, og som nu med Dannebrog paa Formasten satte deres Liv ind for at bidrage deres til Englands Sejr, og derigennem til Genoprettelsen af Danmarks Frihed og Uafhængighed.

Home Service og Danmark.

I Det danske Raad arbejdede vi paa samme Tid ufortrødent videre, baade for at fæstne vor Position over for England, og tillige for at skabe en aandelig Forbindelse hjemover, hvorved vi kunde holde Modet oppe hos dem derhjemme, der mente som vi, og som trængte til at vide, at deres Kamp mod de tyske Undertrykkere ikke gik upaaagtet hen i det dybe Mørke, der havde sænket sig over Friheden. Home Service, der hidtil ikke havde vist nogen særlig Interesse for Danmark, gav nu for første Gang en Dansker Lejlighed til at tale om Danmark under Besættelsen til de engelske Lyttere. Det var den unge Magister Henning Krabbe, som i smukke Ord fandt Udtryk for netop det, som vi alle ønskede, at Englænderne skulde høre om

Danmark. Krabbe kom kort efter til at arbejde ved de danske Udsendelser.

I December 1940 var vi kommet saa langt i Raadsarbejdet, at vi kunde kalde alle Danskere i London til et stort Møde i Rembrandt Hotel, Thurloe Place. Det var Hensigten her at anmode alle Danske og danskfødte Mænd og Kvinder om at give Det danske Raad Mandat til — selvfølgelig inden for Rammerne af det een Gang opstillede Program — at handle paa alle de i England boende Dan-skes Vegne. Her var altsaa en Lejlighed, hvor vi alle kunde demonstrere vort Sammenhold og samtidig have fri Mulighed for at give vore Meninger tilkende. Forsamlingen gav os det ønskede Mandat. Der vedtoges en saalydende Resolution:

- 1) Forsamlingen stemmer for, at Det danske Raad bliver siddende.
- 2) Det danske Raad skal arbejde i den Aand, der er udtrykt i Hr. Kroyer-Kielbergs Brev, der blev oplæst ved Mødet.
- 3) Raadet supplerer sig selv som antydet af Forsamlingen.
- 4) Raadet vælger et nyt Arbejdsudvalg.

Hvad der især samlede os alle paa dette Møde, var de manende Ord, der indeholdtes i det i Resolutionen omtalte Brev fra Kroyer-Kielberg, der lyder:

»Alle ønsker at se Danmark frit og uafhængigt. Vi ønsker alle at se Storbritannien sejre, og tror paa, at Danmarks Befrielse helt og holdent afhænger af de Allieredes Sejr. Vi tror ogsaa, at det er vor Pligt at hjælpe Storbritannien i dets Kamp, og tror, at vi ved at gøre dette ogsaa tjener Danmark.

Der er al mulig Grund og Berettigelse til at tro, at Danmark, der haaber paa at faa sin Frihed tilbage af dette

Land, vilde ønske, om det havde Lejligheden dertil, med Storbritannien at dele Slidet, Sveden og Blodet, der kræves for at vinde Sejr.

Jeg finder det vigtigt, at Danmarks sande Stemme ikke forbliver kneblet, og tror paa, at vi Gang paa Gang og med høj Røst skal fortælle hele Verden, at Danmark med Liv og Sjæl er paa Storbritanniens Side, og at frie Danske i dette Land er ivrige efter at tilbyde deres Hjælp i hvilken som helst Egenskab og paa hvilken som helst Maade, der er antagelig for Storbritannien.

Et Korstog for Retfærdighed, Frihed, Tolerance og Tillid i internationale Anliggender kan medføre Ubehageligheder for Enkeltpersoner, saalænge det varer, men man maa være forberedt paa at kæmpe og lide for Sagen.«

Tyskerne og Raadet.

Karakteristisk er den Reaktion, der ogsaa paa dette Tidspunkt forekom fra tysk Side, og som kan læses i en Meddelelse fra Reuters Bureau til B. B. C. i Begyndelsen af 1941:

»Følgende Telegram blev i Dag udsendt gennem det tyske Nyhedsbureaus Pressetjeneste i Berlin:

Det danske Udenrigsministerium har udsendt en Erklæring, som citeres i et Københavner-Telegram til D. N. B., og hvori det hedder, at den britiske Radio i Begyndelsen af Oktober meddelte, at Medlemmerne af den danske Koloni i London havde dannet et dansk Raad, der skulde fungere som Central-Institution for alle Danske i England.

Dette Raad skulde ogsaa varetage danske Borgeres Interesser under de nuværende vanskelige Omstændigheder. Ministeriet er nu i Besiddelse af en Meddelelse, udsendt gennem B. B. C.s skandinaviske Tjeneste, hvori det hedder,

at dette Raad er blevet anerkendt af Storbritannien som en Regering.

Denne Meddelelse er ganske blottet for Fornuft, da der i Danmark findes en lovlig dansk Regering, som er udnævnt af Kongen. Meddelelsen om, at den danske Minister i London, Grev Reventlow har taget Del i disse Diskussioner, er endnu mere absurd, da Grev Reventlow er blevet sendt til London som Repræsentant for Kongen af Danmark og for den danske Regering, hvorfor han slet ikke kan stille sig til Disposition for nogen anden, selvbestaltet Regering.«

Denne Irritation hos det tyske Propagandaministerium var for saa vidt letforstaaelig, naar man tænker paa, at alle dets Bestræbelser for at saa Splid og Mistillid mellem Danskerne var mislykkedes, og tvært imod Hensigten var resulteret i, at alle herovre samledes om Raadets Formaal, der kort udtrykt var: Med Storbritannien for Danmarks Frihed og Selvstændighed. Hjemme i Danmark var Jernnæven allerede ved at komme ud af Fløjlshandsken, og Tyskernes Tryk paa den danske Regering viste sig tydeligt, da Gestapo-Metoder paa dette Tidspunkt blev tvunget ind i den danske Lovgivning. I det danske Raad vedtog vi en Resolution, som vi udsendte over B. B. C., med følgende Ordlyd:

»Det danske Raad har læst Uddraget af det midlertidige Tillæg til den borgerlige Straffelov og Justitsministeriets Redegørelse, saaledes som refereret af den danske Radio. Raadet udtaler sin Overbevisning om, at dette Tillæg er blevet vedtaget under Tryk fra tysk Side, og at den danske Regering — som hele det danske Folk — staar enig i Ønsket om et frit Danmark.

Raadet tilkendegiver herved, at det, uanset Forandringer i den danske Straffelov, har til Hensigt at fortsætte sin Virksomhed efter det allerede fastlagte Program og ikke i

mindste Maade at lade sig paavirke af dette Forsøg paa at skabe Usikkerhed blandt Udenlandsdanske, som kæmper for Danmarks Frihed. Raadet henstiller ogsaa til de mange Danske, der paa Søen og paa Land virker for Danmarks Sag, at de uanfægtet vedbliver dermed.

Det danske Raad udtrykker samtidig sin dybe Sympati med de Danske hjemme, som allerede er blevet dømt under denne Lov og maa lide for deres Kærlighed og Trofasthed mod Fædrelandet.«

Christmas Møller tvinges ud af dansk Politik.

Vi begyndte nu for Alvor at spore, at der var stærke Kræfter i Gang derhjemme for at vise Tyskerne, at det ikke var lykkedes dem at knække Rygraden paa dansk Nationalfølelse. Det var saaledes af største Betydning for vort Arbejde herovre, da vi fik Meddelelse om, at den danske Politiker, der modigst havde sat sig imod de tyske Undertrykkelsesforsøg, var blevet det første indenrigspolitiske Offer for Nazismen. Kun et Par Dage efter hans Tilbage-træden fik vi refereret en Kommentar i »Berliner Börsenzeitung«, hvori det hedder:

»Christmas Møller har lige fra Begyndelsen lagt Hindringer i Vejen for Scavenius' Bestræbelser for en positiv Orientering over for Tyskland.«

I vore Bestræbelser for at holde Kontakt med dem derhjemme lykkedes det mig, foruden vore Aften-Udsendelser at faa gennemført ogsaa en Morgenudsendelse samt at etablere de første Julehilsener over Radioen fra Danske ude til Danske hjemme. Vi fulgte med Spænding og Interesse Alsangbevægelsen, der herovre blev opfattet som det første Udtryk for den nationale Modstandsaaend. I B. B. C. opmuntrede og omtalte vi Alsangstævnerne som Demonstration mod Nazisme og Besættelse.

Luftkrigen i Vest var taget kendeligt af, da Tyskland havde set sig nødsaget til at trække saa mange Styrker som muligt til den afrikanske Krigsskueplads. Men stadigvæk blev der foretaget alvorlige Angreb mod London, hvor store Dele af City blev lagt i Ruiner i Dagene mellem Jul og Nytaar. Ogsaa mit eget Hus i Hammersmith fik adskillige Brandbomber, men vi fik dem dog slukket, før de gjorde større Skade, da jeg heldigvis var hjemme den Aften.

Selvom alle nu var klar over, at Mulighederne for en Invasion var meget formindskede efter Tyskernes Nederlag i Kampen om England, »*the Battle of Britain*«, blev Forholdene dog ikke lempede herovre. Regeringen holdt stadig Befolkningen i Beredskab, og i Begyndelsen af det nye Aar blev der uddelt Brochurer om, hvorledes man skulde forholde sig i Tilfælde af en tysk Invasion i England. \

Følelsen af, at vi nu efter al vor Evne var traadt frem i Dagslyset som Englands Hjælpere, gjorde det meget lettere for os at modstaa Nervepresset, og endnu mere forhaabningsfulde blev vi, efterhaanden som vi mærkede den engelske Opinion fra reserveret Kølighed svinge over til venlige Sympatitilkendegivelser over for Danmark. Den 14. Januar skrev »Times« saaledes i en Lederartikel:

»Af alle de Lande, der er besat af Tyskland, har Danmark i nogen Tid tilsyneladende været det, der var mest i Overensstemmelse med Erobrerens Ønske. Selv nu maa det fastslaas, at en Del af Befolkningen, ledet af Nødvendigheden af at tjene til Livets Ophold, taler og handler til Fordel for et Samarbejde med det tyske Rige. Men Meddelelser, som fornylig har været offentliggjort i dette Blad, og særlig den Artikel, som i Dag bringes fra en dansk Korrespondent, viser, at Størstedelen af den offentlige Opinion i Landet utvivlsomt er gaet over til at yde Modstand mod

Naziherredømmet. Den første tydelige Forandring skete i Oktober, da det blev klart for Danskerne, at Invasionen af Storbritannien var blevet opgivet, eller i det mindste udsat. Ledelsen ved Rejsningen af den nationale Aand blev modigt overtaget af Hr. Møller, Føreren for det konservative Parti, og paa det Tidspunkt Handelsminister. For ikke at bringe Regeringen i Vanskeligheder fratraadte han sin Ministerpost for et Par Dage siden, og da det tyske Pres voksede, forlod han ogsaa sin Plads i Rigsdagen. Gennem tre Maaneder har han nu holdt Møder over hele Landet, og hans Publikum har bestaaet af Folk fra alle Partier. Han taler aabent om »Fjenden inden for Portene.« Hans Eksempel er blevet fulgt, og Udtrykket »i disse vort Lands mørke Dage« er blevet Indledningen til alle offentlige Taler. Ordene »England« og »Englænderne« bliver nu regelmæssigt hilst med Applaus«. — Bladet omtaler derefter Danmarks indenrigspolitiske Vanskeligheder og den Snedighed, hvormed Tyskerne søgte at kæde Handels Fremtid sammen med en Sejr for Tyskland. »Men«, slutter Bladet, »det taler til Ære for Danmark, at Størstedelen af Befolkningen, trods disse materielle Hensyn, aabenlyst samler sig i det voksende Haab om at genvinde deres nationale Uafhængighed.«

Det danske Raad anerkendes.

En Maaned senere havde vi den Glæde ved en Frokost i Anglo-Danish Society den 19. Februar 1941, hvor Grev Reventlow ogsaa var til Stede, at have som Æresgæster to officielle Repræsentanter for den engelske Regering, nemlig Captain Crookshank fra Finansministeriet og Undersekretær i Udenrigsministeriet Mr. R. A. Butler. Her talte Direktør Kroyer-Kielberg for Anglo-Danish Society, medens Direktør Anker-Petersen, der nu var blevet valgt til For-

mand for Raadet, for første Gang offentligt henvendte sig direkte til den engelske Regering paa Det danske Raads Vegne og udtalte, at det var Danskernes faste Overbevisning, at Danmarks Genrejsning og Uafhængighed, samt dets fremtidige Lykke og Fremgang ganske afhang af Storbritanniens Sejr og Genoprettelsen i Europa af de britiske Idealder med Hensyn til Lov, Ret og Frihed. Mr. Butler udtalte derefter, at et af de Lande, han følte sig nærest knyttet til, var Danmark, og at det var hans Haab, at Danskerne forstod, at det engelske Folks Følelser for dem var dybe og oprigtige.

Formaalet med denne Frokost var, som der stod i Indbydelsen: »To meet the members of the Danish Council«, at træffe Medlemmerne af Det danske Raad. Det danske Raad var altsaa nu præsenteret for og anerkendt af den engelske Offentlighed.

Det er værd at nævne, at man blandt de mange prominente engelske Gæster saa indflydelsesrige Personligheder som Sir William Brown, Sir John Dashwood, Rodney Gallop, Charles Hambroe, Viscountess Snowden, Vernon Bartlett og talrige andre. Ogsaa Sir Arthur Salter, Parlamentssekretæren i det britiske Søfartsministerium, var til Stede. Det var Sir Arthur, der et Par Uger i Forvejen ved Aabningen af Sømandsklubben i Newcastle bl. a. havde udtalt:

»Danmark er ikke en allieret af Navn, men gennem den Indsats, som De yder, staar De paa nøjagtig samme Fod som Allierede, og jeg kan ikke stærkt nok fremhæve Værdien af den Hjælp, De yder.«

Den Goodwill, vore tapre Søfolk havde skaffet os, fik blandt andet stor Betydning, da Meddelelsen om, at Tyskerne havde taget de danske Torpedobaade, kom frem i England. »Manchester Guardian« skrev:

»Det kan ikke vække Forundring, at Tyskerne igen har

brudt deres Løfter, denne Gang ved at tage 10 desarmerede danske Torpedobaade, som har ligget oplagt siden Invasionen i April. Da den danske Regering den Gang under Protest gav efter, erklærede Tyskerne, at de vilde respektere dansk militær Ejendom og ikke sætte sig i Besiddelse af den, saalænge den ikke blev brugt imod Tyskland . . . .«

B. B. C. og Det danske Raad.

For klart at fastslaa Rammerne for Det danske Raad over for Omverdenen, udsendte vi i Begyndelsen af 1941 følgende Erklæring i B. B. C.s danske Udsendelse:

»Det danske Raad, der repræsenterer De frie Danske, som søger at sikre Genoprettelsen af Danmarks Selvstændighed gennem at yde deres Bistand til det britiske Krigsopbud, fik, som det er blevet udførligt berettet i vore danske og andre skandinaviske Radioudsendelser, praktisk Bevis paa, at det har den britiske Regerings fulde officielle Støtte og Sympati, ved den Frokost, som afholdtes af Anglo-Danish Society i London den 18. Februar.

Det danske Raad er ikke, saaledes som paastaet af Tyskerne — uden Tvivl med deres egen Handling i Norge in mente — blevet oprettet som en alternativ dansk Regering og har heller ikke faaet Anerkendelse som saadan.

Tyske Erklæringer om, at Det danske Raad er blevet officielt anerkendt som *Regering*, er fuldstændig usande. Det er blot et typisk tysk Forsøg paa at skabe Forvirring og Tvivlraadighed blandt danske Lyttere.«

Det nære Samarbejde mellem den danske Afdeling paa B. B. C. og Det danske Raad gav sig ogsaa Udtryk i, at alle Danske paa B. B. C. efterhaanden deltog i Raadets Arbejde til fælles Bedste. Saaledes blev Leif Gundel Raadets Sekretær, Henning Krabbe Formand for Mødeudvalget, Fru Palmér Medlem af Damekomitéen, Palmér var Med-

lem af Bladudvalget, og jeg selv sad i Arbejdsudvalget og i Raadet.

Efter at det nationale Møde i London havde bemyndiget Raadet til at fortsætte sit Arbejde for at hjælpe de Allierede paa enhver Maade, oprettede vi under Kaptajn Iversens Ledelse en frivillig Komité i London for at give Raad og Vejledning til unge Danske, der vilde tage aktiv Del i Kampen. De første Frivillige blev indrullet i »The Buffs«, det bekendte Regiment, hvor Kong Christian jo er Æresoberst, og det var fra disse første Frivillige, de Folk blev taget og uddannet, som senere med Faldskærm blev sendt ned over Danmark.

Samtidig begyndte Raadet at knytte Forbindelser med danske Foreninger og Organisationer over hele den fri Verden. Der udsendtes Telegrammer med Uddrag af Raadets Program, og der indløb Svar baade fra Canada, U. S. A., Siam, Johannesburg, Brisbane i Australien, Shanghai og Rio de Janeiro. De Solidaritetserklæringer, der strømmede ind til Raadet, opvejede i nogen Grad den Skuffelse, hvormed vi hørte om Statsminister Staunings Udtalelser i Studenterforeningen, hvor han aabent anbefalede Danskerne at indrette sig efter den tyske Nyordning af Europa, som han ansaa for en Kendsgerning, man maatte regne med i en uoverskuelig Fremtid. Selvom vi nok vidste, at disse Ord maatte stamme fra Erik Scavenius, var det dog med Bedrøvelse, vi hørte dem udtalt af en Mand, hvis hele Liv og Virke havde været præget af Kampen for Frihed og Demokrati.

Danmarks gode Ven, Rodney Gallop, gav et godt Udtryk for vore Følelser, da han den 31. Marts 1941 i en »Talk« til Danmark i B. B. C.s danske Udsendelse udtalte:

»Staunings Tale til Studenterne gjorde mig meget ked af det. Skal vi nu virkelig til at regne Stauning med til det foragtelige Mindretal? Jeg haaber det ikke; men jeg har

fulgt med i den indre Udvikling i Danmark i den sidste Tid, og det har slaaet mig, at medens den danske Konges og det danske Folks Forsvar og Levesæt bliver fastere og fastere, har Regeringen vist sig svagere og svagere i sin Modstand over for Tyskernes stigende Krav«.

Og han sluttede sin Tale: »Hold jeres Regering til Ilden og sørg for, at den bliver jer værdig, og naar Opgørets Dag kommer, vil der staa en Hædersplads aaben til jer ved det Raadsbord, hvor det nye Europa skal støbes.«

Det nationale Møde i London.

Den 2. Marts fik vi gennemført yderligere en fem Minutters dansk Udsendelse i B. B. C., som vi bogstavelig talt snappede fra Nordmændene, idet vi fik de sidste 5 Minutter af deres halve Times Udsendelse. Denne Ekstraudsendelse, som vi kaldte den, benyttede vi til korte Kommentarer, som bl. a. Kong Haakon lyttede til, og som blev meget værdsat af de andre Afdelinger paa B. B. C., der gennem vore Kommentatorers Arbejde fik Øjet op for, hvor meget man kunde faa ud af ganske korte Udsendelser.

— Og saa nærmede vi os den 9. April, Aarsdagen for den mørkeste Dag i Danmarks Historie. Ja, det havde været et mørkt og trist, et langt og vanskeligt Aar at komme igennem. Men, som Winston Churchill nu gjorde Verden opmærksom paa, en svag Lysning var begyndt at vise sig. De Allieredes Sejre ved Sidi Barani, Bardia, Tobruk, Grækenlands straalende Modstand i Albanien, Matapan-Slaget, der forkroblede Mussolinis Flaade, R. A. F.s straalende Sejr i Slaget om England, Kommandoraiden til Lofoten og mange andre Begivenheder, som vi gennem vore Søfolks Arbejde havde indirekte Del i, bevirkede, at vi med stadig større Fortrøstning saa Fremtiden i Møde.

Denne Stemning prægede da ogsaa det nationale Møde,

hvortil Det danske Raad var Indbyder den 9. April 1941, og hvor der blandt de op mod 500 Danske, der var til Stede, saas mange danske frivillige fra den engelske Hær, Repræsentanter for vore Sømænd og for danske Emigranter i de canadiske Styrker, hvoraf mange havde meldt sig til Tjeneste netop for et Aar siden, da de hørte om den tyske Invasion.

U. S. A. og Grønland.

Men der var en anden Ting, der skete denne 9. April, og som bragte Glæde og Begejstring i alle frie Danskes Hjerter. Paa denne Dag kunde vi gennem B. B. C. meddele, at den danske Minister i Washington, Henrik Kauffmann, havde underskrevet en Overenskomst med den amerikanske Udenrigsminister, Cordell Hull, hvorefter De forenede Stater midlertidigt tog Grønland under sin Beskyttelse. Da vi vidste, hvor stor Betydning, dette Skridt maatte have baade for Danmark som Stat og for den enkelte Dansker, bragte vi Grønlandsoverenskomsten i Detailler og talrige Kommentarer dertil.

Det danske Raad i London sendte, saa snart Regeringen i København havde afskediget Minister Kauffmann, et Lykønskningstelegram til denne, hvori vi udtalte vor Glæde over, at Amerika fortsat vilde betragte ham som Danmarks Repræsentant, og vi udtrykte vor Taknemmelighed for det Skridt, han havde taget, og udtalte vor Beundring for hans Mod og Initiativ.

Det var ogsaa med Tilfredshed, vi kunde fortælle, hvilken Virkning Kauffmanns Optræden havde haft i De forenede Stater, som det fremgaar af følgende Udtalelse i B. B. C. nogle Dage efter.

»Det, Kauffmann har gjort ved at aftale, at De forenede Stater skal beskytte Grønland, er stadig Genstand for Kom-

mentarer i de amerikanske Blade. Saaledes skriver »New York Daily Mirror«: Kauffmann indtager Stillingen som den eneste Person, der kan tale frit, hvad danske Mini- stre hjemme i Danmark ikke er i Stand til at gøre. At han har talt efter Danskernes Ønske, ser man af tre Kendsgerninger: For det første har det frie danske Raad, der har Sæde i London, sendt ham et Lykønskings- telegram. For det andet har Myndighederne i Grønland billiget hans Handlemaade, ogsaa de Udsendinge fra Grøn- land, der befinder sig i Amerika. Og for det tredje har den danske Befolkning aabenlyst givet sit Bifald til Kende, medens det lille danske Nazistparti, som selv i Ly af den tyske Besættelse ikke har kunnet faa en dansk Quisling bragt til Magten, skummer af Raseri over den amerikanske Beskyttelse af Grønland.«

Paa et Møde i Raadet i Begyndelsen af April havde Krøyer-Kielberg forelagt en Meddelelse fra sig selv, Lunø og mig, hvorefter vi var enige om, at Arbejdsudvalget vilde staa stærkere, hvis dets Medlemmer kun bestod af Mænd, der havde dansk Statsborgerret. Vi tre, der jo var britiske Statsborgere, kunde se, at dette Forhold let kunde give Tyskerne kærkomment Materiale til Propaganda. De øvrige i Raadet gik kun tøvende med til, at vi traadte ud af Ar- bejdsudvalget, og Resultatet blev, at vi forblev i Raadet, og Krøyer-Kielberg blev »fungerende« Præsident.

Som et Led i Bestræbelserne for at skabe en nærmere Sammenslutning af alle Danskere i den fri Verden be- sluttede Det danske Raad sig kort efter til at sende en De- legation paa 3 Mand til U. S. A. og Canada for i Samraad med Minister Kauffmann at virke for et nærmere Sam- arbejde mellem alle frie Danske Verden over, samt for at faa Danske derovre til at melde sig som Frivillige i de engelske Styrker. Delegationen kom til at bestaa af For- manden for Arbejdsudvalget i Raadet, Anker-Petersen,

Det danske Møde i den bomberamte St. Clement Dane's Kirke Grundlovsdagen 1941.

E. Hertel, ligeledes Medlem af Arbejdsudvalget, og Kommandørkaptajn P. Lembcke, der netop havde fratraadt sin Post som Marineattaché ved den danske Legation for, som han selv begrundede det, »at jeg frit kan gøre *my bit* for Danmarks Befrielse, som jeg er sikker paa kun kan opnaas gennem Storbritanniens Sejr. Som Forholdene er i Danmark, føler jeg mig berettiget til at fratræde min Stilling uden Ordre og paa eget Ansvar.«

Ved St. Clements Dane's.

Vi demonstrerede for første Gang vor Sympati med Englands Kamp, da vi paa Grundlovsdagen 1941 afholdt en Højtidelighed mellem de røgsværtede og forbrændte Mure i den bomberamte St. Clement Dane's paa Strand, hvor Midtergangen var ryddet for Murbrokker og forvredne Jernstænger, medens det tildels nedbrændte Alter var dækket af det britiske Flag, og Repræsentanter for de danske Frivillige stod opstillet i Koret. Højtideligheden, ved hvilken bl. a. Pastor Viggo Jensen, Kroyer-Kielberg, Magister Henning Krabbe og Raadets fungerende Formand, Hr. S. A. Dohm talte, fik sin Kulmination i Overrækkelsen af et Dannebrogflag til Kirken. Denne Begivenhed dannede Baggrunden for vor første større Pladeoptagelse, som vi udsendte i B. B. C., og hvor man altsaa hjemme i Danmark kunde høre Støjen fra Trafikken paa Strand, Bussernes Rumlen og Bilernes Horn. Denne Begivenhed bevirkede ogsaa, at vi gennem mine Forbindelser i den engelske Presse fik den største Publicity, vi hidtil havde haft, med redaktionelle Omtaler og Billeder paa Bladenes Forsider.

3. Kapitel. DE FRIE DANSKE

Paa et Møde i Det danske Raad den 18. Juli fik Arbejdsudvalget Bemyndigelse til at oprette et dansk Hus, der skulde være Samlingssted for alle frie Danske og afgive Lokaler og Kontorer for Det danske Raad. Hvor stort Arbejdsmodet var, ses af de talrige Arbejdskomitéer, der blev nedsat, og som kom til at bestaa af de Folk, der allerede havde deltaget i Arbejdet. Vi fik saaledes en Møde-Komité med Henning Krabbe som Formand, og med Frøken Runa Rasmussen og Fru Estrid Bannister, der sammen med Frøken Gabrielle Rohde samlede Danske til Møder rundt om i Provinsen; især lagde de et stort Arbejde ind i Samarbejdet med de Søfarende. Fru Estrid Bannister var ogsaa Redaktør og Stifter af vort Julehæfte, »Dansk Jul«, der var blevet udgivet allerede den første Jul under Besættelsen. Endvidere dannedes en Social-Komité med Damerne Fru E. Karsten, Fru Peter Lind, Frøken E. Nielsen, Fru R. Palmér, Fru Sichel, Frøken Runa Rasmussen og Fru Ingerslev. En Informations- og Bladkomité kom til at bestaa af Blytgen-Petersen, P. Palmér og Terkel M. Terkelsen. Endelig oprettedes der en Publicity-Komité under min Ledelse og bestaaende af Fru E. Bannister, Blytgen-Petersen og Henning Krabbe.

Vort Arbejde og vore Planer blev dog de nærmeste Dage ganske stillet i Skyggen af Verdensbegivenhederne, da Hitler den 22. Juni paany brød en af sine Aftaler og lod sine Hære marchere ind i Rusland, hvorved han forøgede sine Fjenders Antal med et Par Hundrede Millioner Mennesker. Vi fulgte imidlertid opmærksomt Begivenhederne hjemme i Danmark, idet vi var klar over, at den tyske Propaganda nu vilde sætte ind paa en ny Front og søge at vinde Danmark for et »Korstog mod Bolchevismen«.

Frikorps »Danmark«.

Den 2. Juli hørte vi fra Kalundborg Radio, at Oberstløjtnant P. C. Kryssing ifølge en Erklæring fra Regiment »Nordland« og Frikorps »Danmark« havde overtaget Kommandoen af Frikorpset med den danske Regerings Tilladelse. Vi havde allerede tidligere hørt om Oprettelsen af Frikorps »Danmark«, hvortil alle Mænd, der havde aftjent Værnepligt siden 1931, kunde melde sig. Som det hed i den tysk-kontrollerede Udsendelse, kunde andre frivillige, der »ville kæmpe for et nyt Europa og mod Bolchevismen«, blive optaget i det dansk-nazistiske Korps, Regiment »Nordland«. Der vilde blive oprettet Hvervningskontorer rundt om i Danmark, og den tyske Værnemagts Overkommando havde naadigst indvilget i at indsætte Frikorps »Danmark« som Troppeenhed paa den russiske Front.

Over B. B. C. udtalte vi De frie Danskes uhyre Overraskelse over, at den danske Regering øjensynlig havde ophævet Forbudet mod at indtræde i fremmed Soldatertjeneste, naar det gjaldt tysk Krigstjeneste, og vi forudsagde, at Tyskerne en Gang vilde benytte disse Folk imod deres egne Landsmænd. Det kom jo desværre til at slaa alt for godt til.

Men vi holdt ogsaa Øje med Tyskernes andre udspekulerede Metoder, der gik ud paa at kvæle den voksende Spire til Modstand derhjemme. Som Sven Tillge-Rasmussen udtrykte det i en Kommentar:

»I England ved man godt, hvor faa Forrædere der er i Danmark i den Forstand, at de er villige til at sælge deres Lands Interesser. De faa foragtelige, med hvem Regnskabet en Dag skal gøres op, har ikke haft Held til at kompromittere Danmark i Englands Bedømmelse. Langt mægtigere virkede paa England den Samling, der

har fundet Sted i Danmark, det Krav paa en fri Fremtid, som Tyskerne ikke har kunnet kvæle, skønt det er deres Maal at drukne Danmark i en Dyne af Selvtilfredshed: det hele er jo gaaet bedre, end mange frygtede, det hele er maaske bare en Overgang; der er Penge blandt Folk i København, Masser af Penge at bruge for mange Landmænd, — og hvor mageløst det er at fortælle om, hvordan Tyskerne bliver overset, vist en »kold Skulder«. Det er det, man i England anser for farligt. Tyskerne selv forstaar, at gennem Lunkenhed hos Danskerne kvæles bedst Branden i Danmark, — Branden, som er Tro og Sejrsvilje.«

Radiohilsener hjemover.

Paa samme Tid fik jeg mellem Det danske Raad og B. B. C. truffet det Arrangement, at Danske i England skulde kunne sende Hilsener hjem til Danmark gennem de danske Radioudsendelser fra London. For at gøre Arrangementet saa praktisk og simpelt som muligt blev der affattet fire Standardhilsener, som Afsenderen kunde vælge imellem. Vi fandt det vigtigt at uddybe og styrke de personlige Forbindelser med Danmark, fordi der netop nu begyndte at vise sig de første Tegn til, at den aktive Modstand var ved at vaagne i Danmark. Dette mærkede vi blandt andet gennem Rigspolitichef Thune Jacobsens bekendte Udtalelse af 20. Juni 1941, hvori det hedder:

»Forbrydere, der koldblodigt plyndrer eller dræber, og Pyromaner, der ødelægger uerstattelige Værdier, er ikke saa farlige som dem, der for Tiden indtager en udfordrende Holdning over for de tyske Styrker eller paa anden Vis sidder Kongens Henstilling overhørig ....«

Det kunde ikke undre, at en Mand med dette Standpunkt

var persona grata, da Tyskerne et Par Dage efter, da der var forekommet nogle fjendtlige Demonstrationer i Danmark, ønskede Justitsminister Harald Petersen fjernet og saa sig om efter en Mand, der kunde træde i dennes Sted.

Det var omkring dette Tidspunkt, at V-Bevægelsen var begyndt at brede sig i Europa, og vi gengav med Tilfredshed i B. B. C. enhver Meddelelse derhjemmefra, som viste, at denne Bevægelse, som tog langt stærkere paa Tyskernes Nerver, end de vilde være ved, ogsaa havde vundet Tilhængere i Danmark. Bevægelsen, der begyndte i Belgien og forplantede sig til Frankrig, blev efterhaanden lanceret over hele Europa af Colonel Britton, der var B. B. C.s mystiske Talsmand for »V-Hæren i Europa«. Kun faa af os vidste, hvem han var. Den 27. Juni blev V-Tegnet i Form af Lyd udsendt til alle de besatte Lande; der var en eller anden, der havde tænkt paa, at Bogstavet V i Morse-Alfabetet er tre Prikker og en Streg, eller tre korte Slag og eet langt, — et Lydarrangement, man finder anvendt i mange symfoniske Værker, bl. a. i Beethovens kendte 9. Symfoni, »Skæbnesymfonien«. Senere blev V-Signalet i Form af Trommeslag brugt som Pausesignal mellem alle europæiske Udsendelser fra B. B. C. Men V-Tegnet (V for Victory) passede jo ikke saa godt paa Dansk. Leif Gundel fik derfor den Tanke, at man i Danmark kunde bruge tre V'er med Betydningen »Vi vil vinde«. Og i Danmark gik der nu Sport i at finde Ordspil til de tre V'er. I Norge blev V. V. V. ligeledes meget populære.

Attlee Æresgæst hos Det danske Raad.

Den 15. Juli var Kabinetsmedlem, daværende Lordseglbevarer og senere Premierminister Attlee Æresgæst ved en Middag, som Det danske Raad med S. A. Dohm som Vært lod afholde i Klublokalerne paa Knightsbridge.

Attlee, der indledede sin Tale med et »Venner og Frænder«, udtalte som sin Overbevisning, at Danskerne i højere Grad end nogen anden Nation i Europa var Udtryk for den Levevis, England nu kæmpede for at bevare .... Danmark var i Sandhed et Land, hvor faa havde for meget og færre for lidt. Der var to Ting, der maatte bandlyses fra Verden: Frygten for Fattigdom og Frygten for Krig.

»Der er et stærkt Slægtskab mellem de Nationer, der benytter Havene«, udtalte Attlee videre, »i deres lovlige Ærinde .... Men Tyskerne har aldrig forstaaet Havens Frihed og Broderskab.«

Attlee afgav et Løfte om, at Danmark vilde faa sin Frihed tilbage; thi det havde dette Land vist sig værdigt til paa mange Maader. Han nævnte derefter som Eksempel paa Danmark og Danskernes Bidrag til Frihedens Sag de frie danske Sømænds straalende Indsats.

Med disse Ord af et indflydelsesrigt Kabinetsmedlem følte vi, at Danmark for Alvor var ved at vinde Terræn i det frie Udlands Agtelse. Men en Ting, der glædede os næsten lige saa meget, var den Omstændighed, at der ogsaa skete en glædelig Tilnærmelse til vore nære Frænder, Nordmændene, der hidtil havde bevaret en ret kølig Holdning over for os, idet de henviste til, at Norge kæmpede baade hjemme og ude, samt at de havde en Regering, som havde foretrukket Landflygtighed frem for at indgaa noget Kompromis med Tyskerne. Overfor mig udtrykte Chefen for Norsk Kringkasting, Thoralf Øksnevad, det saaledes, at vi forsøgte *at faa Danmark ind ad Bagdøren*. Han tænkte dermed paa Det danske Raads Arbejde.

Nu holdt Tillge-Rasmussen en Tale i B. B. C.s norske Udsendelse, og som Svar herpaa havde vi kort efter den norske Kommentator, Olav Rytter, som Gæst ved de danske Udsendelser.

Rytter omtalte med Stolthed den sejge Kamp, Nordmændene førte mod Fjenden i deres Land; men han bragte ogsaa mange anerkendende og forstaaende Ord om Danmark og sluttede med at sige:

»I sit inderste Væsen er vor fælles Strid en Aandskamp. Nordmænd og Danskere har en fælles Kamp at kæmpe for og tage Vare paa, en nordisk Frihedsarv, som er de største Ofre værd. Og med de vældige Kræfter, som i Dag staar i Kamp mod Nazityranniet, er Sejren os vis. Lad os Nordmænd og Danskere stille os paa den samme Side i Kampen og føre den paa en slig Maade, at vi paa Sejrens Dag kan se hverandre i Øjnene som Brødre.«

Nu kom der fra Danmark Meddelelser, som viste, at Modstanden for Alvor var ved at vaagne. Da Dr. phil. Vilhelm la Cour og Arne Sørensen var blevet idømt henholdsvis 80 og 60 Dages Hæfte for deres Pjece »Ord til os i Dag«, fordi man fandt Indholdet »egnet til at skade Danmarks Forhold til Udlandet«, saa var vi overbevist om, at baade de fængslede og det danske Folk, ligesom vi herovre, var klare over, at Tyskernes Begrundelse skulde læses med modsat Fortegn. Vi var heller ikke fri for at more os, naar Skæbnen kom Modstandsaaenden til Hjælp ved at gøre Tyskerne og deres Haandlangere til Grin, som da Trafikminister Gunnar Larsen foretog sit første, symbolske Spadestik til Rødby—Femern—Ruten.

Indsamlingen til et Spitfire-Fond.

Men under alt dette glemte vi ikke, at der herovre fra maatte arbejdes intensivt for at bevare og udbygge den Goodwill, De frie Danske paa deres Fædrelands Vegne havde vundet herovre. Og da den Delegation, som Raadet havde sendt til Amerika, vendte hjem og bl. a. berettede om den Komité, der var dannet i U. S. A. for at samarbejde

med Det danske Raad i London, og at Dansk-Amerikanerne vilde støtte Anker Petersens Forslag om en Pengeindsamling til en Spitfire-Eskadrille, fløjet af danske Piloter, støttede vi den af al Magt gennem B. B. C.

Maalet var at indsamle 12,500 £ alene blandt Danskere og danskfødte i England. Danskerne over hele Verden skulde skaffe Resten af de ca. 40—50,000 £, der skulde til for at stable en Eskadrille paa Benene. Da den officielle Pris paa en Spitfire var 5,000 £, vilde vi altsaa forsøge at bemane 8—10 Maskiner.

Vi følte, at en saadan Gestus fra vor Side ikke alene var ønskelig, men i høj Grad nødvendig; thi hjemme havde Regeringen jaget flere Love gennem Rigsdagen, der gjorde det til Landsforræderi at kæmpe eller handle mod Tyskernes Ønsker. Det danske Udenrigsministerium havde højlødt klaget over Det danske Raads Virksomhed og erklæret, at det ikke opførte sig, som en neutral Stats Borgere burde. Og endelig havde vi haft den Skuffelse, at Statsminister Stauning i et Interview med det svenske Blad »Aftonbladet« mente at kunne udtale, at Danmark havde bevaret sin Uafhængighed under den tyske Besættelse — selvom han ganske vist tilføjede, at Besættelse »jo ikke er særlig morsom«. Englænderne forstod, at han hjemme i sit besatte Land ofte var tvunget til at tale mod sine egne Ønsker, men man kunde ikke indse, at han ogsaa var nødt til det overfor en neutral Journalist i et frit Land. Vi var ogsaa forundrede over den Enstemmighed, hvorved Rigsdagen vedtog Thune Jacobsens Lovforslag om at forbyde kommunistisk Aktivitet.

At dette sidste kun var Forløberen for Indførelsen af de sædvanlige Nazimetoder, var ingen i Tvivl om. Den 1. September fik vi at vide, at 116 danske Kommunistere var »taget i Forvaring« i Henhold til den nye Lov. Atter undrede vi os over, at Folketinget paa Thune Jacobsens

Anmodning enstemmigt vedtog at ophæve de 3 kommunistiske Folketingsmænds Immunitet.

Modstandsbevægelsen i Danmark.

Men snart efter tilflød der os Meddelelser, som gjorde, at vi i Stedet for at beklage det, der var sket, hilste det med Tilfredshed; thi med Kommunistloven opstod for Alvor den illegale, aktive Modstandsbevægelse i Danmark. Ved den Jagt, Nazisterne aabnede mod kommunistisk sindede Medborgere, gav de selv Stødet til den Undergrundsbevægelse, som senere skulde komme til at omfatte Folk fra alle Kredse i det danske Samfund.

Vi paa B. B. C. gjorde alt for gennem Æteren at opmuntre den nye Bevægelse, og at vi havde Held med os, saa vi bl. a. af en lille Meddelelse, der kom til os fra Aabenraa. Vi fik at vide, at Føreren for Schleswigsche Kammeradschaft, der den 21. September havde sammenkaldt sine Distriktsledere, erklærede, at »en af Vinterens store Opgaver vilde blive aktivt at modarbejde den engelske Propaganda, der i Danmark som i andre besatte Lande søger at skabe Modstand mod det nye Europa«.

En anden symptomatisk Ting var, at det danske Folketing i September 1941 enstemmigt vedtog at forhøje Straffen for Spionage og Sabotage, der »skadede Danmarks Forhold til Udlandet«.

Det var omkring dette Tidspunkt, at Redaktionssekretær Sten Gudme fra »Politiken« efter en eventyrlig Flugt fra det besatte Danmark kom til London. Den Nøglestilling, han havde indtaget paa det store københavnske Dagblad, bevirkede, at vi fik et langt klarere Indblik i de Forhold hjemme, der hidtil havde været dækket af den tyske Censurs Røgtæppe.

Heller ikke de danske Korrespondenter laa paa den lade

Side. Baade Blytgen-Petersen, Tillge-Rasmussen og Terkel M. Terkelsen var regelmæssige Kommentatorer paa B. B. C. Paul Palmérs Bog, »Denmark in Nazi-Chains«, var allerede udkommet, og Det danske Raads Informationskontor kunde nu udsende Terkelsens udmærkede Pjece »Denmark — Fight follows Surrender«, hvori Medlem af Krigskabinetet, Lordseglbevarer C. R. Attlee, skrev et Forord, der bl. a. indeholdt de Ord, som i den følgende Tid skulde blive næsten en Fanfare for os herovre: »Omstændighederne har hidtil forhindret at give Danmark det ærefulde Navn af »allieret«. Men Danmark er allieret i alt — kun ikke af Navn.«

Antikominternpagten.

Og saa kom det Øjeblik, da Danmarks Regering indirekte stillede sig ved Siden af Englands Modstandere. Den 25. November 1941 sad Scavenius i Berlin og underskrev Antikominternpagten. Den Reaktion, der rejste sig herovre imod dette, virkede et Øjeblik næsten fuldstændig lamrende paa De frie Danskes Arbejde. Hvad skulde vi stille op over for den Stemning, som gav sig Udtryk i »Times«s Lederartikel denne Novemberdag? —

»Man vil her i Landet med særlig Beklagelse bemærke, at Danmark, hvis Ledere hidtil har bevaret et vist Skin af værdig Tilbageholdenhed under Nazibesættelsens Aag, nu har nedværdiget sig ved at sende sin Udenrigsminister til Aksemagternes Stævne.«

Ogsaa Vernon Bartlett, som havde været det danske Raads Gæst ved en Lunch kort Tid forinden, skrev i »News Chronicle« de bitre Ord, at »hele Sagen nærmest interesserede den engelske Regering, fordi man derigennem fik en Antydning af, hvem der var for og hvem, der var imod

Storbritannien. De Regeringer, der lod sig repræsentere hos Hitler, tonede i Virkeligheden fjendtligt Flag.«

Efter en lang Raadslagning i Det danske Raad udsendte vi den 26. November over B. B. C. en Proklamation til det danske Folk, hvor vi baade søgte at give Udtryk for vor Harm og Sorg over, at Erik Scavenius paa den danske Regerings Vegne aabenlyst havde tilsluttet Landet Vasalstaterne. Det hed i Proklamationen, som blev læst over B. B. C. af Formanden Anker Petersen:

Det danske Raad i London, der er den valgte Repræsentation for Sammenslutningen »De frie Danske i Storbritannien og Nordirland«, samlet idag til Møde, erfarer med den største Harm og Sorg, at Udenrigsminister Erik Scavenius igaar har givet Danmarks Tilslutning til den saakaldte Antikominternpagt.

For Danske i det frie Udland staar det klart, at Danmarks Deltagelse paa Konferencen i Berlin i Verdens Øjne fremstiller Danmark ikke som et af Fjenden okkuperet Land, men som et Land, der nu har akcepteret den af Hitler tilstræbte saakaldte Nyordning i Europa.

Den udenrigspolitiske Linje, der indledes med Erik Scavenius' Tiltræden som Udenrigsminister, og som antog en aabenlys unneutral Karakter straks efter Udbruddet af den tysk-russiske Krig, har nu ført Danmark ud i en Tvangssituation, der er i skærende Modstrid med den dansk-tyske Besættelsesoverenskomst.

Danmarks Tilslutning til Antikominternpagten ændrer paa afgørende Maade Danmarks Forhold ikke alene til Tyskland, men ogsaa til den frie Verdens Lande.

I Forholdet til den frie Verden betyder det, at Danmark kan blive tvangsindlemmet i Kampen mod Storbritannien og dets Allierede, og at Illusionen om den

danske Regering som en fri, demokratisk Institution formodentlig ikke længere vil kunne opretholdes.

Vi ved, at den Politik, der nu er kulmineret med Danmarks Tilslutning til Antikominternpagten er stridende mod det danske Folks Vilje og Ønske.

Det danske Folk er bastet og bundet, og dets Fædreland fornedret i Verdens Øjne. De frie Danske føler det derfor som deres Pligt nu som før med alle til Raadighed staaende Midler at protestere mod Erik Scavenius' tyske Politik, og vi gør det i Overbevisningen om, at vi derved udtaler netop de Tanker, som vore Landsmænd hjemme ogsaa nærer, og som vi er sikre paa, at de vil give Udtryk for i Ord og Gerning, hvor og naar de kan.

Vi Danske, som lever i Tryghed udenfor det tyske Greb, lover jer, at I skal ikke blive glemt. Vi skal give vore Kræfter for at vidne overfor Verden, at det danske Folk staa rent og rede til at tage Modstanden op, og at det, som skete, var et usselt Bedrag mod Folket.

Vi lover jer Troskab og vil tale jeres Sag; jeres Landsmænd er med i Kampen herude, i de Allieredes Hær, Flaade og Flyvevaaben. Over 3000 danske Søfolk har svoret, at ingen Torpedo og ingen Flyvebombe skal skræmme dem fra Dækket og fra Fyrpladsen. De staa støt paa Kursen — henimod Danmarks Frigørelse. Hold ud derhjemme og staa fast.

Danske Mænd og Kvinder! Vi er paa Vej, vi er paa Vej med Storbritannien og dets Allierede for at befri jer. Vi er med i jeres Sorg, vi er med i jeres Harme imod den Mand, der forraadte jer til Nazismen, og en Dag skal I være med os i Sejren.

Om denne Proklamation og vore talrige Kommentarer har haft direkte Virkning paa Reaktionen derhjemme, kan jeg naturligvis ikke sige; men givet er det i hvert Fald,

at det hjalp til at bortvejre det daarlige Indtryk herovre, og at der i København fandt voldsomme Demonstrationer Sted mod Scavenius og Antikominternpagten, idet Studenterne førte an i et Protesttog til Amalienborg, hvor en teologisk Student oplæste en Protest, og Mængden spontant istemte »Kong Kristian« og »Ja, vi elsker dette Landet«. Det viste jo med al Tydelighed, hvordan Befolkningen stod over for denne Tilslutning til Hitlers »europæiske« Politik.

Og omtrent samtidig kunde vi sende et Budskab hjem til Danmark fra det kæmpende Norges tapre unge Skjald, Nordahl Grieg, der senere gav sit Liv for den store Sag. Milde og tolerante, men ogsaa kloge og myndige lød hans Ord over Nordsøen:

»Ja, det finnes et annet Tyskland, og om det er pint til underkastelse, eller om det er beruset av medgang, skal vi kalle på det. Her har dansk ånd i sin ensomhet en gjerning å gjøre. De tyske garnisonerne, som tramper langs den usynlige muren, kan her få bekreftelse på verdier, som er negtet dem selv. Ansikt til ansikt med dansk følelse av menneskeverd, så nær og så fjern, vil det annet Tyskland kunne finne seg. Danmarks milde natur kan hjelpe til seiren, tross alt.

Tilbake blir Nazi-Tyskerne. Med dem har Danmark, når timen kommer, nettop i sin ånds lidenskapelige krenkethed, sitt oppgjør å ta. Det vil få hjelp av alle frie folk, og av de underkuede — kan skje ogsaa blandt dem, som hører hjemme sønnen for Danmarks grense.«

Grev Reventlow bryder med Scavenius-Politikken.

Men som saa ofte før fik Scavenius-Politikken Virkninger, som netop kom til at hjelpe Modstanden. Baade herovre fra og fra Danmark selv fik Scavenius Svar paa Til-

tale. Faa Dage efter at Danmark havde tiltraadt Anti-kominternpagten, sendte den danske Gesandt i London, Grev Eduard Reventlow sit bekendte Telegram til det danske Gesandtskab i Stockholm og bad om, at det maatte blive videresendt til Udenrigsministeriet i København. Telegrammet betød, at den danske Gesandt i London havde brudt med Regeringen i Danmark paa Grund af Tiltrædelsen af den Pagt, der, som Grev Reventlow udtrykte det, var egnet til i høj Grad at skade Danmarks Anseelse i Storbritannien og udsætte det hævdvundne Forhold mellem Danmark og det britiske Rige for Fare.

Alle Gesandts Medarbejdere i Legationen med Legationsraad Gustav Rasmussen i Spidsen saavel som Generalkonsul Rottbøll og hans Medarbejdere samt Konsulerne i Manchester, Glasgow, Leith og Newcastle erklærede sig solidariske med Grev Reventlow.

Dette, at Danmarks officielle Repræsentant i London nu aabent traadte ind paa Linie med Minister Kauffmann i Washington, sluttede den danske Front herude.

Imidlertid voksede Spændingen i Verden, og vi, ligesom de fleste andre, følte, at det bar hen mod et nyt Klimaks. Amerika havde allerede gennem Præsident Roosevelt taget Stilling til Aksemagternes Blokadedrusler, da han i September udtalte, at amerikanske Krigsskibe vilde skyde først, hvis Akse-Krigsskibe nærmede sig de amerikanske Kyster. Men samtidig ulmede det i Østen, og da Churchill i November udtalte over B. B. C., at i Tilfælde af en Krig i Østen vilde England og dets Imperium straks stille sig ved Siden af U. S. A., anede man, at noget var i Gære, selvom ingen vel ventede, at Udviklingen skulde foregaa saa dramatisk, som det senere blev Tilfældet.

Vi nærmede os nu Slutningen af det Aar, hvor Krigen havde naaet Klimaks ved Ruslands og Amerikas Indtræden i Krigen, og som ogsaa havde haft saa mange Æn-

dringer i British Broadcasting Corporation til Følge. Allerede i Begyndelsen af 1941 var vi flyttet fra de umulige Forhold i Maida Vale til Bush House i Aldwych omtrent lige over for Resterne af St. Clement Dane's Kirken, hvis Ruiner laa som et tavst Minde om Blitzens første Dage. I Begyndelsen var hele European Service anbragt i de dybe Kældre, senere overtog den hele Bygningen, og det var ogsaa her, at den store Udvikling fandt Sted, saa at denne Tjeneste fra at være en Underafdeling i B. B. C. naaede Ligestilling med de to andre separate Tjenester, Home Service og Overseas Service. Efterhaanden udvidedes ogsaa den danske Stab, og vi fik Medarbejdere som Anker Svart, Dr. Christoffersen, Gundel-Mascke, Holm-Larsen, Flemming Barfod, Erling Bjøl og flere andre.

»The man in the street«.

I denne Forbindelse kan jeg ikke undlade at nævne Navnet paa den Mand, der fra første Færd var Sjælen i den europæiske Tjeneste — Noel F. Newsome — Manden med den fænomenale Arbejdskraft, der arbejdede sine 16 Timer i Døgnet, Manden, vi alle saa op til, og vi alle følte os stolte af at arbejde sammen med. Det var Newsome, der af hele Europa blev kendt som »the man in the street«, og det var ikke alene Europa, der kendte ham; man ved nu, at ogsaa den jævne Englænder hentede Inspiration fra hans Taler, og at Hundredetusinder af Lyttere i Home Service stillede deres Apparater om til European Service, naar de vidste, at »the man in the street« var paa Programmet.

En anden stærk Personlighed bag de europæiske Udsendelser er Ivone Kirkpatrick, kendt som den første, der interviewede Rudolf Hess efter hans Flugt til England. Han var oprindelig som Liaison-Officer Mellemed mellem

Udenrigsministeriet og B. B. C., for hvilken sidste han blev øverste Chef eller Controller, som Englænderne kaldte det.

Netop i de Dage omkring Underskrivelsen af Antikominternpagten begyndte den danske Nazipresse Kampagnen mod de danske Jøder, som skulde føre til de gemene Overfald, der oprørte hele det danske Folk, og som ifølge de Meddelelser, der fremkom herovre, fik Kong Christian til med hele sin Autoritet at sætte sig imod, at Nürnberglovene blev indført i Danmark.

Det var disse Meddelelser, der kort efter inspirerede »the man in the street« til følgende Ord i European Service's engelske Udsendelser:

»I Aften ønsker jeg at bringe en Hyldest »to a fine Christian gentleman« i dette ret misbrugte Udtryks bedste Betydning.

Det er til Kong Christian af Danmark.

Han har trodset Nazisterne i en Sag, hvor mange andre i en langt mindre vanskelig Stilling end hans har fulgt deres bestialske Bud. Han har nægtet at tillade, at de saakaldte »Nürnberglove« mod Jøderne, det skammeligste og mest uværdige Udtryk for Sadisme, Hitlers modbydelige Bande endnu har gjort sig skyldig i, blev indført i Danmark.

Christian, Kongen, der i saa høj Grad fortjener sit Navn, har meddelt sit Lands Voldsmænd, at han hellere vilde abdicere end at lade dem nedværdige hans Rige ved deres skammelige Forfølgelse af et hjælpeløst Folk. Indtil nu er de anti-jødiske Love ikke blevet indført i Danmark.

Hvis alle i Europa var ligesaa modige som Kong Christian og nægtede at blive medskyldige i Hitlers Rædsler, saa vilde de bedre fortjene den Befrielse fra Nazionskaben, som de haaber paa.

Hvordan kan nogen, som hjælper med til at trampe en fuldstændig forsvarsløs Race ned i Ulykken, med Rette

vente selv at blive befriet? Antisemitismen er Udyrets Kainsmærke. Ingen, der bærer det, har Ret til nogen bedre Skæbne end den, hvortil han fordømmer sine Medmennesker af jødisk Blod.

Ligesom Quislingen, der hjælper Tyskerne med at undertrykke sine egne Landsmænd, vil blive ramt af Retfærdigheden, saaledes vil enhver, uanset Nationalitet, som hjælper til at forøge Jødernes utaalelige Lidelser, komme til at staa til Regnskab for sin Forbrydelse.«

En anden af de udmærkede Talere i European Service, der blev kendt over hele Europa, og som ogsaa lejlighedsvis talte om Danmark, var Newsomes højre Haand, Douglas Ritchie. Det var ham, der under Navnet »Colonel Britton« lancerede V-Kampagnen, og som nu holdt en Række Quisling-Taler til de besatte Lande; disse var et Led i Bestræbelserne herovre fra for at advare mod ethvert Samarbejde med Tyskerne. Han fik sine Oplysninger direkte fra den politiske Efterretningstjeneste. I Begyndelsen af Aaret henvendte han sig for første Gang til Danmark med en Liste over de Folk, han kaldte »Quisling-Rotterne«, og paa denne Liste figurerede Navne som »P. Knutzen, Generaldirektør for Statsbanerne, der har umaadelig travlt med at føre tyske Soldater gennem Danmark og transportere danske Landbrugsprodukter til Tyskland, — Cementministeren, Gunnar Larsen, og en af de ledende Nazister, Kap-tajn Wodschou, Frits Clausens Stabschef.«

B. B. C.s europæiske Tjeneste havde et intimt Samarbejde med P. I. D. — Political Intelligence Department (Det politiske Efterretnings-Departement); fra denne Organisation, for hvilken Sir Bruce Lockardt var Chef, fik vi de fleste af vore Oplysninger fra de besatte Lande. Blandt de Danskere, der arbejdede her, maa jeg i første Række nævne Terkel M. Terkelsen, der udførte et stort Arbejde for Danmark.

B. B. C.s Udsendelser paa fremmede Sprog.

Paa dette Tidspunkt, hvor den store Krig omspændte hele Kloden efter Japanernes Overfald paa Pearl Harbour, foregik der ogsaa en lille Strid inden for B. B. C., idet de regionale Eksperter, altsaa Lederne for de forskellige udenlandske Sektioner, rejste stad gt stigende Krav om, at Udsendelserne skulde afpasses nøje efter de forskellige Lande, medens B. B. C.s Centralledelse mente, at vi kunde sende nogenlunde det samme, blot i Oversættelse, i alle vore Udsendelser. Som man ved, vandt vi i de fremmede Sektioner efterhaanden Sejr i den lille Kamp, selvom det til Tider holdt haardt med at gennemføre vort Standpunkt.

For den danske Sektions Vedkommende satte jeg alt ind paa, at Udsendelserne foruden Krigsbegivenhederne baade gav de Oplysninger, det var muligt at give om det mørklagte Danmark derhjemme, og tillige om det Arbejde, der udførtes af Frie Danske herovre. Vi havde i vore Udsendelser fortalt om Stiftelsen af Det danske Raad, om Indsamlingen til Spitfire-Eskadrillen, om Attlees opmuntrende Ord etc., og nu kunde vi begynde at fortælle om de Anstrengelser, der var i Gang herovre for at oprette og drive et dansk Hus, der skulde være Samlingssted for alle Danske, en Plan, som Det danske Raad i nogen Tid havde drøftet med British Council. Denne Idé blev nu senere med Held realiseret, og her gjorde Anker-Petersen en stor Indsats, idet han personlig paalog sig Lejemaalet for Ejendommen, Farm House, Pont Street 67, et Stykke fra den danske Legationsbygning, og hvorfra Dannebrog vajede uafbrudt fra det Øjeblik, Indvielsen fandt Sted.

Hvad Situationen derhjemme angik, vedblev vi at brændemærke Samarbejdsfolkene med Scavenius og Gunnar Larsen i Spidsen og hele den Kreds, der samlede sig om den dansk-tyske Forening. Det blev ofte bebrejdet os, at

vi fra B. B. C. havde angrebet »gode Danskere«, og man nævnede i denne Forbindelse netop Folk som Knutzen og Gunnar Larsen etc.; men dels har Begivenhederne jo vist, at de ikke var saa »gode« endda, og desuden var min Opfattelse, at det kun kunde gavne Folk, der under Dække af Tyskvenlighed udførte et godt nationalt Arbejde, at blive angrebet af B. B. C., da de jo saa fik en Slags Alibi overfor Tyskerne.

Vi forstod alle, hvad Minister Henrik Kauffmann mente — og de fleste af os delte hans Synspunkter, selvom der rejste sig en Del Kritik af Maaden, de blev fremsat paa, — da han Nytaarsdag 1942 fra Amerika via B. B. C.s danske Udsendelse sendte sine Landsmænd et meget alvorligt Budskab. Han udtalte, at 1942 vilde blive et kritisk Aar i Danmarks Historie, at det vilde blive et overordentlig haardt og tungt Aar for det danske Folk, men at Befolkningens Holdning i dette Aar vilde blive bestemmende for hele Landets fremtidige Skæbne. Han advarede den danske Regering og Rigsdag mod at give efter for Tyskerne og erklærede, at Indrømmelsernes Tid maatte være forbi. Bristepunktet var naaet.

De forenede Nationer.

Det var ogsaa som talt ud af vore Hjerter, da Minister Kauffmann, efter at Roosevelt havde skabt Begrebet »De forenede Nationer«, i sit undertrykte Fædrelands Navn sendte det amerikanske Udenrigsministerium følgende Erklæring:

»Da den danske Regering i det besatte Danmark, hvorfra den ikke havde nogen Mulighed for at undslippe, befinder sig under tysk Tvang og saaledes ikke er frit stillet til at underskrive De forenede Nationers Erklæring af 1.

Januar 1942, ønsker jeg, Henrik Kauffmann, Danmarks Minister i De forenede Stater, at erklære, at den danske Nation, skønt underkuet, nu mere end nogensinde tror paa Principperne i og Formaalet med det atlantiske Frihedsbrev af 14. August 1941. Danskere i den frie Verden føler sig forpligtet til at yde deres Bedste i den fælles Kamp for Sejr over Hitlers Nazisme, og slutter sig derfor til de Principper, der er indeholdt i Erklæringen af 1. Januar 1942, som om Erklæringen var blevet underskrevet af en fri dansk Regering.«

Det glædede os ogsaa, at Kauffmanns Holdning vandt engelsk Anerkendelse, idet vi nogle Dage senere kunde meddele hjem til Danmark, at han sammen med Repræsentanterne for de andre 26 forenede Nationer i Washington var blevet indbudt til en Reception hos den engelske Ambassadør, Lord Halifax. Over B. B. C. udsendte vi straks efter Nytaar Ordlyden til den officielle Erklæring, som Kauffmann Dagen forinden havde overrakt det amerikanske Udenrigsministerium.

Her har man formodentlig Anledningen til, at Erik Scavenius over Kalundborg Radio begyndte en voldsom Kampagne mod Kauffmann, De frie Danske og ikke mindst B. B. C. Han vovede dog ikke at gøre det i sit eget Navn, men gemte sig bag en Erklæring fra den samlede Regering og Kongens Reskript af 13. December 1941.

B. B. C. blev ham ikke Svar skyldig. Tillge-Rasmussen bragte en Kommentar, hvori han imødegik Scavenius' Forsøg paa at fastslaa, at man ikke kunde undsige Regeringshandlingener uden at være illoyal mod Kongen.

»Vi tror paa det danske Folk,« sagde Tillge-Rasmussen, »vi stoler paa Danmarks Konge og ved, at kommer den afgørende Krisetime, da Valget stilles ham under Ansvar over for hele Landets Skæbne, forlader han ikke sin Rede. Han er og bliver, saa længe han lever, Danmarks retmæs-

sige Konge. Stilles Valget ham en Dag, vil Tyskerne ikke kunne tvinge ham ud i Abdikation, som vilde betyde, at Tronen var givet Tyskerne at lege med. De kan kalde Kongen deres Fange, de kan bringe ham ud af Landet. Men hvad Tyskerne saa gør, han vil stadig være Danmarks eneste retmæssige Konge, — og det skal I vide: I og vi vil staa enigt sammen om at vise ham Loyalitet.«

Hvorledes man nu i England saa paa Kongens Repræsentant, Grev Reventlow, fremgaar bedst af en Udsendelse, vi bragte herom, og som lyder:

»Den engelske Regering vil fortsat anerkende den danske Minister i London, Grev E. Reventlow, som ansvarlig for danske Interesser, der ikke er under fjendtlig Kontrol. Dette er Hovedindholdet af en engelsk Regeringsudtalelse, der fremkom i Underhuset i Dag. (11/3 1942). Den liberale Mr. Mander havde stillet et Spørgsmaal om den danske Ministers Stilling, og Understatssekretæren i Udenrigsministeriet, Mr. Law, svarede: »Efter den tyske Besættelse af Danmark opfattede man Grev Reventlow uformelt varetagende Beskyttelsen af visse danske Interesser, der ikke er under fjendtlig Kontrol. I December i Fjor udsendte Greven en Meddelelse om, at han havde underrettet det danske Udenrigsministerium om, at han som en Følge af Danmarks Tilslutning til Antikominternpagten ikke længere paa værdig Maade og effektivt kunde fuldføre sine officielle Pligter som dansk Minister. Han har nu overtaget Posten som Ærespræsident for Sammenslutningen af Frie Danske i Storbritannien og Nordirland, og under disse Omstændigheder har den engelske Regering besluttet fortsat at anerkende ham som værende ansvarlig for saadanne danske Interesser, der ikke er under fjendtlig Kontrol.«

Det var anden Gang siden den 9. April, at Danmark blev nævnt i Underhusets Spørgetime. Den 8. Maj 1940 spurgte Mr. Mander Premierministeren, om han blandt de alliere-

des Krigsmaal vilde indbefatte Genoprettelsen af Danmarks Frihed og Uafhængighed. Den daværende Understatssekretær i Udenrigsministeriet, Mr. Butler svarede: »Yes, sir.«

England og de danske Skibe.

Sideløbende med Scavenius' Kampagne blev Tyskerne ikke trætte af at sprede urigtige Meddelelser om de danske Skibe og Søfolk, der befandt sig i britisk og allieret Tjeneste, og for at imødegaa dette paa en virkningsfuld Maade, henvendte Det danske Raad sig gennem sin Præsident, Direktør Kroyer-Kielberg, til det britiske Udenrigsministerium for at opnaa en klar Erklæring om den engelske Regerings Holdning over for Danmark og de danske Skibe efter Krigen.

Det Svar, der indløb fra Sir John Dashwood, Foreign Office, og som vi straks gengav i B. B. C.s danske Udsendelser, overtraf vore Forventninger; thi ikke blot bekræftede han tidligere Erklæringer om, at de danske Skibe vilde blive givet tilbage til Danmark ved Krigens Ophør, og at der vilde blive betalt for Brugen af dem, ligesom de vilde blive erstattet, hvis de forliste; men det oplystes nu officielt, at ogsaa Danmark var omfattet af den Resolution, som blev fremsat af de Allierede ved Mødet i St. James' Palace den 24. September 1941, et Møde, der var inspireret af Roosevelts og Churchills Atlanterhavs-Erklæring, og hvor baade U. S. A. og Sovjetunionen havde erklæret sig rede til at medvirke ved Europas økonomiske Genopbygning efter Krigen.

Hjemmefra begyndte den underjordiske V-Hær stadig hyppigere at lade høre fra sig. Kalundborg Radio berettede atter og atter om Brande, Eksplosioner og anden Sabotage; Gestapo indsatte den frygtløse Dr. la Cour i Vestre Fængsel, ligesom Forfatteren Soya fik 60 Dages Fængsel

for en Bog, vi ikke kendte herovre, men hvis Indhold vi ikke var i Tvivl om, da vi hørte, at den havde Tillen »En Gæst«.

Der var for os ingen Tvivl om, at Tyskerne i Danmark begyndte at blive nervøse, og det var ikke uden Bekymringer for dem derhjemme, at vi saa den nærmeste Tid i Møde. Det stigende russiske Krav om en anden Front, den engelske Raid mod Norge og senere mod Dieppe, og først og fremmest den tyske Terror i Norge, hvor den ene Henttelse fulgte efter den anden, viste med uhyggelig Tydelighed, at Tyskerne var ved at tabe Hovedet, og at man nu ogsaa kunde vente, at de vilde se sig rasende paa »Lystmorderens Kanariefugl«.

Undergrundspressen.

I Slutningen af 1941 fik vi det første illegale Blad »Land og Folk« i Hænde, og lidt senere »Frit Danmark« og »De frie Danske« — Navne, der havde Tilknytning til os herovre. Men først og fremmest blev der paa dette Tidspunkt knyttet en nærmere Forbindelse mellem de illegale Kredse i Danmark og os herovre i England. Vi følte os i Taknemmelighed til dem, der havde startet Modstanden derhjemme, da vi havde særlige Forudsætninger for at forstaa, hvilken Betydning dette havde for Danmarks Omdømme. Gennem Faldskærmsfolkene, hvis fantastiske Indsats sikkert vil faa sin egen Litteratur, begyndte man herovre at faa Efterretninger fra dette lukkede danske Land. Der oprettedes straks nær Kontakt med de illegale Kredse derhjemme, og hvilken Rolle B. B. C .spillede her, ved enhver, der har lyttet til Særmeldingerne om »Grisen, der gik paa Ruller«, »Tolderen, der stod paa Vagt« etc., og det var efterhaanden blevet en offentlig Hemmelighed, at det her drejede sig om Kodetelegrammer til den danske Modstands-

bevægelse. B. B. C. havde dog sendt Kodetelegrammer siden 1940, og Budskaberne var i Begyndelsen indeholdt i den Sætning, Speakeren sluttede af med: Vi kommer igen.... Vor næste Udsendelse følger.... o. s. v. Senere brugte man at banke Morsemeddelelser, naar en Kommentar blev oplæst. Opmærksomme Lyttere vilde da kunne høre, hvorledes en Meddelelse blev banket i Morsekode bag Taleren... Denne Metode gik man dog hurtigt bort fra, og den mest kendte var, som allerede nævnt, Særmeldinger i Slutningen af Udsendelsen.

To-Aarsdagen for Besættelsen.

Saa oprandt Toaarsdagen for den 9. April, og B. B. C. sendte for Det danske Raad følgende Radiohilsen til det tyskbesatte Danmark:

»Paa Toaarsdagen for Tyskernes voldelige Besættelse af vort Fædreland sender Det danske Raad i London en Hilsen til vore Landsmænd i Danmark: »Med Stolthed og Beundring har vi fulgt den stille, men sejge Kamp, I fører mod de tyske Undertrykkere og deres Haandlangere i de danske Nazistpartier. Vær forvisset om, at jeres Modstand ikke er forgæves. Offentligheden i den frie Verden har i stigende Grad faaet Øjnene op for den Indsats, det danske Folk yder i den fælles Kamp for Frihed og Ret.

For os, jeres Landsmænd, er jeres Modstand en stadig Inspiration i vore fælles Bestræbelser for at holde Danmarks Navn i Ære.«

Og det var ikke blot smukke og varmfølte Ord, vi kunde bringe i vore danske Udsendelser denne Dag; vi kunde ogsaa fortælle dem derhjemme om det praktiske Resultat af Spitfire-Indsamlingen, og om hvorledes en Deputation for Det danske Raad som De frie Danskes Svar til Hitler paa Besættelsens To-Aarsdag havde overrakt Winston Chur-

chill personligt en Check paa £ 38,300. Vi bragte ogsaa Churchills smukke Svartale, hvori det bl. a. hed:

»Vi vil aldrig ophøre med vor Kamp, og det vil vore store amerikanske og russiske Allierede heller ikke; jeg nærer kun meget ringe Tvivl om, at den Dag maaske hurtigere, end det vilde være klogt eller rimeligt at haabe, vil komme, da Danmark vil blive fri fra det Greb, det er blevet holdt i, og vil genindtage den uafhængige og ærefulde Plads, det fra gamle Tider har haft blandt Europas frie Folk og Stater . . . . Vi vil gøre vort yderste for at betale dette tilbage til Deres Land med gode Resultater.«

Allerede Dagen efter at disse Ord var udtalt, gik den første danske Flyve-Gruppe i Royal Air Force paa Vingerne fra en Flyveplads »et Sted i Sydengland«. De tre første Maskiner fik Navnene »Niels Ebbesen«, »Valdemar Atterdag« og »Skagen ind«. En af Piloterne var den unge Jørgen Thalbitzer, som senere, efter at være blevet taget til Fange af Tyskerne, undslap til Danmark. Herfra forsøgte han at flygte til Sverige, men led den tragiske Skæbne at miste Livet paa Vejen over Sundet.

Men selv om vi herovre gjorde, hvad vi kunde, for at gøre en positiv Indsats, vidste vi naturligvis godt, at det var i Danmark, det store, farefulde og afgørende Arbejde skulde udføres og langsomt var ved at komme i Gang. Det var os derfor en Tilfredsstillelse at konstatere, at den engelske Presse denne 9. April i Omtalen af De frie Danskes Besøg hos Churchill, tydeligt sagde god for Danskerne derhjemme. Saaledes erklærede »Times« i en Lederartikel, at Danskerne »ikke som Helhed kan siges at have lullet sig ind i Apathi og ligeglad Medgørlighed« under den tilsyneladende Frihed, de har under Okkupationen i Modsetning til de andre Lande, som lider langt haardere under Tyskeraaget. »Men,« konstaterer »Times«, »der er alligevel tysk Indblanding nok til, at Danskerne stadig maa være paa

deres Post.« Paa samme Maade fandt det ansete »Manchester Guardian«, at De frie Danskes Gestus over for England ved Spitfire-Indsamlingen og ved hele deres Aktivitet iøvrigt stadig erindrede England om, at Danskerne derhjemme ikke havde ladet sig aandeligt kue af Tyskerne.

Den trofaste »Ven af Danmark«, Rodney Gallop, talte regelmæssigt hjemover; saaledes forklarede han i sin smukke Paaskehilsen, hvorledes Englænderne nu saa paa Danmark:

»For et Aar siden sendte jeg Dem en Paaskehilsen. For to Aar siden tilbragte jeg Paasken i København. Det var en trist Paaske — det var, som om et Varsel om de kommende Begivenheder laa i Luften. Jo, det var en sørgelig Afsked, og jeg har uforglemmelige Minder om mine Venners Sorg og Skam over Overgivelsen den 9. April og om deres Ængstelse for, at England skulde føle, at Danmark var vanæret for stedse og for, at vi ikke længere skulde bekymre os om Danmark. Saa da jeg vendte hjem til dette frie Land, følte jeg, at jeg skyldte mine danske Venner ikke at miste Interessen for deres Skæbne. Og i Dag kan jeg se tilbage paa to Aar, gennem hvilke jeg har forsøgt at gøre alt, hvad jeg kunde, først og fremmest for at klargøre Danmarks egenartede Stilling for mine Landsmænd, og dernæst for at forsikre jer om, at I ikke var blevet glemt, og for at hjælpe jer med at hjælpe jer selv. I ved naturligvis kun lidt om, hvad jeg har gjort med Henblik paa det første af disse Maal, men maaske har I hørt nogle af de Radiotaler, gennem hvilke jeg har forsøgt at løse den anden Opgave. Jeg har hele Tiden prøvet paa at gøre alt, hvad jeg kunde for Danmark, paa den ene Betingelse, at det ikke var til Skade for mit Lands Interesser. Men faktisk har jeg fundet, at der aldrig bestod nogen Konflikt mellem min Virksomhed paa jeres Vegne og mine Pligter over for England.

Jeg vil gerne gøre alt dette klart for at udelukke enhver Mulighed for Misforstaaelser mellem os. Det er ikke altid nemt for mig at kende den nøjagtige Stemning hos de Mennesker, jeg taler til. Naar jeg appellerer til jer om at gøre alt, hvad der med Rimelighed kan gøres i Modstanden mod Tyskerne, har I maaske haft Lyst til at svare: Vi bryder os ikke om, at en Englænder skal fortælle os, hvad vi skal gøre; eller: De kan sagtens snakke, men De er her ikke selv, og De kender ikke vore Vanskeligheder. Og hvis I svarer saadan, kan jeg udmærket godt forstaa det. Men naar vi taler, som vi gør, er det vigtigt, at *I* ogsaa forstaa os. Af Brevene fra Danmark kan jeg se, at I Danske ikke altid ved, hvor det er, vi vil hen. Døm os ikke for haardt, skriver een af jer. Og en anden gaar endnu videre: Vi føler, at England foragter os, skriver han.

Nej, vi foragter jer ikke. Det er sikkert og vist. Og vi dømmes jer ikke for haardt, for vi tror paa jer. Vi ønsker ikke at ofre jer paa tysk Maner til Fordel for vort eget Lands Sejr. Naar vi opfordrer jer til at yde endnu større Indsats er det kun som Led i et omfattende Forsøg paa at sørge for, at hverken Mangel paa Forstaaelse eller Mangel paa Interesse her i Landet skal berøve Danmark den Opmuntring og den Hjælp, som vil muliggøre de to Landes Samarbejde baade under Krigen og efter Krigen. Jeg maa indrømme, at der i de sidste to Aar har været Øjeblikke, hvor jeg har været noget foruroliget over den danske Holdning og ogsaa over den engelske Indstilling over for Danmark. Men i Dag føler jeg mig i det store og hele temmelig beroliget for begges Vedkommende. Vi i England er klar over, at I vil udføre jeres Rolle, naar Tiden er inde. Og lad os saa være enige om, at der ikke maa være nogen Misforstaaelse mellem os.«

Staunings Død.

Den 3. Maj døde Th. Stauning, og skønt mange af hans Handlinger paa det sidste havde været os uforstaaelige, sænkede vi herovre, der jo kendte ham personligt fra hans Besøg før Krigen, Kaarden ved hans Baare i Mindet om en gammel Stridsmand, der havde set de Idealer, han havde kæmpet for hele sit Liv, gaa under ved en lumsk Fjendes voldelige Overfald.

Saaledes lød Terkel M. Terkelsens Mindetale om Thorvald Stauning i B. B. C.:

»Staunings Navn er aldrig blevet nævnt blandt Danske, uden at det har fremkaldt stærke Følelser. Man beundrede Stauning, eller man misbilligede ham — han var aldrig ligegyldig. Hans Personlighed var saa stærk, hans Indflydelse paa Udviklingen i dansk Politik saa dybtgaaende, hans politiske Dygtighed var saa anerkendt, og hans Svagheder saa iøjnefaldende, at Stauning gennem Aarenes Løb maatte blive et Stridens Tegn i det offentlige Liv i Danmark. Men han var tillige saa dansk, at vi i Stauning ser et Spejlbillede af alle de Kræfter, der i Dag brydes i det danske Folk. Naar vi herude i den frie Verden tænker paa Stauning, er det ikke saa meget *Politikeren* Stauning, der gjorde det Kunststykke at fejre 15 Aars Jubilæum som Statsminister i en Periode, da Regeringer rullede til højre og venstre og nye Statssystemer skød op som Fluesvampe af en sumpet Skovbund. Vi tænker mere paa Stauning som en Repræsentant for alle de Egenskaber, der gjorde ham til et saa typisk Udtryk for Danmark, at hele Udlandet helt og holdent har associeret Danmark med hans stoute Viking-Skikkelse. Man gav ham et Ansvar, der krævede brede Skuldre....

Derfor var det en naturlig Sag, at Statsminister Stauning blev Overhovedet for den Samlingsregering, der dannedes

umiddelbart efter den tyske Besættelse. Stillet over for en usikker Fremtid syntes han det naturlige Samlingspunkt. Han havde Erfaring, og han nød Tillid i Kredse, der gik langt ud over Rammerne af Landets største politiske Parti, som han repræsenterede.

Stauning havde vist sig i Besiddelse af Evnen til at sige den rette Ting i det rette Øjeblik. Det gjorde, at man i Aarene før Krigen ansaa Stauning som Talsmand for Nationen, naar han *udadtil* gav Udtryk for sin Mening. Det var ensbetydende med, at hans Ord lød med Vægt, naar han talte i Harmoni med Stemningen i Folket. Men det betød ogsaa, at hans Ord kunde skurre som ingen andens, naar han anslog Streng, der ikke havde Sangbund i Folket.

Man kunde have ønsket, at Stauning var blevet forskaaet for de to Aars Ulykke, han har delt med sit Folk. Han er i disse trange Aar kommet ud for Opgaver, hvis Løsning krævede andre Egenskaber end dem, han gennem et langt Liv i Politik havde Lejlighed til at udvikle. Han havde at gøre med andre Værdier, som han forsøgte at presse ind i det politiske System, han var saa vant til at arbejde med. Man saa det tragiske Syn, at den gamle Statsminister, yderligere ældet af Sygdom og Ulykke, kun langsomt syntes at gribes af den nationale Begejstring, der saa hurtigt opflammede Folket. Han havde Ansvaret, det er sandt, — og den endelige Dom maa overlades til Historien.

For Danske i Udlandet staar Stauning ved sin Død som en stor Politiker, men samtidig som en tragisk Skikkelse. Det danske Folk havde intet højere Ønske, end at Stauning havde maattet opleve den Dag, da Danmark vandt sin Frihed tilbage.«

Saa skete den Begivenhed, som fik afgørende Betydning baade for Danmark selv, for den frie danske Bevægelse herovre og for de danske Udsendelser i B. B. C.: Christmas Møller flygtede til London.

4. Kapitel. CHRISTMAS MØLLER I ENGLAND

Vi havde nøje fulgt hans Arbejde derhjemme og havde længe haabet, at han og andre Politikere vilde komme til England. Nu stod han pludselig med sin Hustru og sin unge Søn paa britisk Jord, og Torsdag den 14. Maj Kl. 15,15 blev han af M. o. I., det britiske Informationsministerium, forestillet for den frie Verdens Presse, hvorefter han et Par Timer senere i B. B. C.s danske Udsendelse holdt sin første Radiotale fra London, hvori han blandt andet sagde:

»Jeg er taget til England med min Familie paa eget Ansvar, uden at forhandle med nogen Dansk derom, uden Hjælp fra nogen i Danmark bosiddende, direkte og i Haab om og Tro paa, at jeg kan gøre mit Fædreland Nytte ved saavel at forsvare og forklare Danmarks Holdning i disse to skæbnesvangre Aar for England og dets Allierede og for Landsmænd i det fremmede, som for at prøve paa i Fortsættelse af det Arbejde, der alt udføres, at give Redegørelser hjem om, hvad der sker i den ikke tysk-undertvungne Verden, og om, hvad der rører sig i den . . . .«

Det glædede og opmuntrede os paa B. B. C. at høre af Christmas Møllers Mund, hvor stor Vægt han lagde paa de Meddelelser, der havde kunnet og vilde kunne sendes gennem Æteren til vort lænkede Fædreland, og alle vi Danske herovre følte det som en venlig Opmuntring til os, da han paa Pressekonferencen i Informationsministeriet udtalte:

»Min Familie og jeg føler, at vi burde være, hvor der kan gøres et virkeligt Arbejde for Frihed, Demokrati og Sikkerhed.«

Gennem Christmas Møller og Forretningsfører Borch-Johansen, der havde arrangeret Christmas Møllers Flugt til Sverige, og som kort Tid efter selv ankom til England,

blev vi nu fuldstændig underrettet om det nære Samarbejde, der fandt Sted i Danmark mellem vidt forskellige politiske Lejre, mellem Folk som Aksel Larsen, Christmas Møller, Biblioteksdirektør Døssing, Professor Chiewitz, Arne Sørensen, Professor Mogens Fog og mange andre.

Regeringen Buhl.

Medens den nye Regering Buhl i en Erklæring af 16. Maj 1942 paa det skarpeste havde fundet det nødvendigt at misbillige Christmas Møllers Flugt til England og hans Virksomhed herovre, kunde vi nu samtidig holde os nøje a jour med den danske Befolknings Holdning i dette Spørgsmaal. Det glædede os at se, hvorledes den danske Presse reagerede over for de tyske Krav om at tage positiv Stilling imod »Forræderen« Christmas Møller, og i vore Øren var det en Udmærkelse for Danmarks Presse, naar den tyske Presseattaché i København beklagede sig over Illoyalitet hos de danske Journalister over for Tyskland. Særlig voldsomme blev Angrebene hjemmefra paa Christmas Møller, da han begyndte at tage Stilling til det nu brændende Problem: Sabotagen.

Herovre havde vi gerne set, at Christmas Møller havde svaret direkte paa disse Angreb hjemmefra, men samtidig forstod vi, at Hensynet til de Kredse i Danmark, der havde hjulpet ham, og med hvem han saa vidt muligt stadig stod i Forbindelse, fik ham til at fastholde det Standpunkt, han allerede havde indtaget i sin B. B. C.-Tale den 14. Maj, og hvorefter han ikke ønskede at imødegaa Angrebene eller at kommentere Reaktionen. Vist er det imidlertid, at hans Skuffelse var ligesaa stor som vor, og som iøvrigt ogsaa Englændernes, over, at det nye Ministerium Buhl i Danmark fandt sig nødsaget til uden Reservation at tiltræde den berygtede Scavenius-Erklæring af

8. Juli. — Som det hedder i vor Udsendelse: »Den nye danske Regerings Erklæring om et fortsat Samarbejde med Tyskland efter samme Linie som i Hr. Staunings Regeringstid, er af den tyske Propaganda blevet spredt ud over Verden som et Bevis for Danmarks Vilje til at indtage sin Plads i et Europa under tysk Herredømme. Her i England er det første Indtryk Skuffelse over den nye Regerings tilsyneladende Indstilling; men den endelige Dom vil naturligvis afhænge af Udviklingen i den kommende Tid. Det er vanskeligt her at bedømme Styrken af det Pres, der har faaet den danske Regering til at afgive en Erklæring af denne Karakter. Det kan imidlertid siges med Sikkerhed, at Regeringserklæringen vil have en uheldig Indflydelse paa den offentlige Mening i England.«

Udviklingen i de danske Udsendelser.

I denne Tid efter Christmas Møllers Ankomst søgte vi at give vore Udsendelser et saa dansk Præg som muligt, selvom der, som tidligere nævnt, var mange Vanskeligheder at overvinde af Hensyn til Centralledelsen i B. B. C., der naturligvis først og fremmest var interesseret i Verdensnyhederne. Før Pressetjenesten og »Information« kom i Gang, da vi i saa høj Grad maatte bygge paa den svenske Presse som Oplysningskilde, var det ofte meget vanskeligt at bedømme Begivenhederne i Danmark, fordi de svenske Blade ofte var daarligt underrettede. Dette gjaldt ogsaa — og især — de engelske Korrespondenter i Stockholm. Det var ofte vanskeligt at finde Kernen, og derfor var vi saa glade for hver enkelt paalidelig Meddelelse, vi fik fra Danmark. Jeg, som ogsaa havde haft med de norske Radioudsendelser at gøre, var klar over, hvor stor en Fordel det var for dem, at de kort efter Besættelsen fik Folk fra den

norske Kringkasting herover, — ligesom det naturligvis havde en umaadelig Betydning for Nordmændene, at de havde deres Regering herovre og meget hurtigt havde deres Efterretningstjeneste i Orden. Men fremfor alt havde de Lande, som havde deres Regeringer siddende i London, gennem B. B. C. faaet udvirket, at de foruden de sædvanlige Udsendelser, som svarede til vore, havde særlige Udsendelser, for hvilke de respektive Regeringer var ansvarlige, saasom Radio Oranje, Radio Polska, Radio Belgique og Norsk Kringkastning. At det dog lykkedes at finde en Løsning, fremgaar af følgende Bekendtgørelse, som jeg læste i Udsendelsen den 11. Juni 1942:

»Naar B. B. C. i Morgen begynder en Middagsudsendelse paa Dansk, er det for os i den danske Afdeling et længe nærret Ønske, der saaledes gaar i Opfyldelse. Denne nye Udsendelse vil først og fremmest gøre det muligt at forbedre den Nyhedstjeneste, vi kan give vore Lyttere. Samtidig forøges den hidtidige Sendetid saa væsentligt, at det i Fremtiden vil blive muligt for os at tage nye Felter op til Behandling og give Lytterne et langt fyldigere Billede af de Forhold og Tanker, der rører sig her ude i den frie Verden.

Tidspunktet for den nye Udsendelse gør det muligt at gennemføre en langt mere effektiv Nyhedstjeneste end hidtil. Spredt over Dagens Timer med omtrent seks Timers Mellemrum, nemlig Kl. 6,20, Kl. 12,15 og Kl. 18,15 — paa de Tider, da den største Del af henholdsvis Nattens, Morgens og Eftermiddagens Nyheder er indløbet, vil B. B. C.s danske Lyttere blive holdt a jour med de seneste Begivenheder.

Vi her i den danske Afdeling er os vort Ansvar bevidst, og det er min Tro, at det med Rette maa kunne siges, at vore danske og engelske Medarbejdere samvittighedsfuldt har skilt sig fra den. Opgave, som er B. B. C.s — at bringe

Nyhederne, Kendsgerningerne til Lytternes Kundskab saa hurtigt, nøjagtigt og saa nøgternt som muligt.

Til Slut vil jeg gerne nævne, at det er os en særlig Glæde i Morgen at kunne begynde en Oplæsning af Kaj Munks forbudte Skuespil »Niels Ebbesen«.

Den danske Grundlovsdag 1942 markerede B. B. C. med en 40 Minutters Carl Nielsen-Afdeling om Aftenen, hvor den danske Violinist Henry Holst sammen med B. B. C.s Northern Orchestra spillede Carl Nielsens Violinkoncert, under Ledelse af Warwick Braithwaith. Denne Udsendelse skete over Home Service, og i vore egne Udsendelser bragte vi naturligvis Reportager fra alt, hvad der skete af Interesse for Danskere hjemme og herude, saaledes f. Eks. Friluftsmødet, som fandt Sted i United Baltic's Have i Hampstead.

Den anglo-russiske Pagt.

Ude i Verden kunde man efterhaanden spore Omridsene af den Koalition, som efterhaanden skulde tvinge Nazismen til Jorden. Efter at England og Amerika havde truffet en Overenskomst om at kaste alle deres Ressourcer i een Pool, underskrev England og Sovjetrusland den 30. Juni 1942 en Traktat, der maatte aabne Øjnene paa de mest blinde for, at den anti-nazistiske Front mobiliserede alle sine Magtmidler. Traktaten meddelte, at Storbritannien og Rusland forpligtede sig til at deltage i det europæiske Genopbygningsarbejde efter Krigen, og alene dette havde den største Betydning for Danmark. — Eller som Tillge-Rasmussen udtrykker det i en Kommentar:

»I England, i hele den engelske Befolkning, raader i Dag en dyb Glæde. Den Dag, det bliver forstaaet i sin fulde Rækkevidde Europa over, hvad den engelsk-russiske

Traktat indebærer, vil Glæden smitte og give den stille, sejge Kamp imod Nazismen en ny Tro....«

Vor Udsendelse paa Dansk Kl. 18,15 var iøvrigt en af de første Radiotransmissioner, der bragte Sensationen frem. At der laa en forunderlig Spænding i Luften i den Periode, kunde man mærke ikke alene af Begivenhederne ved Fronterne, men ogsaa gennem forskellige officielle Udtalelser fra Statsmændene. De fleste vil saaledes erindre, hvorledes Oliver Lyttleton forudsagde, at der vilde komme 80 kritiske Dage.

I Danmark tog Undergrundsbevægelsen kraftigere fat; særlig ude paa Amager blev de danske Nazister Gang paa Gang overfaldet. I denne Forbindelse er det ganske pudsig at erindre det Angreb, som Forfatteren Harald Tandrup i »Fædrelandet« rettede mod B. B. C., og hvor han skrev: »London Radio udøver en forbavsende Magt. Naar den siger, at det gaar godt for de Allierede, saa er det til ingen Nytte, at Ritzau bringer Tal, der siger det modsatte. London Radio bevirker, at Amager-Kommunisterne er begyndt at genere Folk, der gaar til nazistiske Møder.«

At det ikke alene var paa Amager, det foregik, kunde man høre, hvis man lyttede til den tyske Radio. Saaledes blev der, som vi udtrykte det fra B. B. C., en Aften udsendt en rørende Klagesang i de danske Udsendelser fra Bremen over de hundredevis af Breve, der kom fra Danmark med Trusler mod Tyskland og Tyskerne. Speakeren citerede et af disse Breve, hvori det bl. a. hed: »Vi hader Tyskerne og længes efter den Dag, vi kan smide dem ud. Vi er alle engelskvenlige her i Danmark.« — Ogsaa i Nazistbladene i Danmark kunde man tydeligt læse, hvordan Modstanden mod de tyske Undertrykkere var i stadig Vækst. Der citeres saaledes i »Fædrelandet« et Brev, som aabenbart er skrevet af en dansk Patriot, og som Naziforfatteren siger, at han fandt i sin Brevkasse. Teksten til Brevet lyder: »Dan-

ske Børn dør af Sult i Landbrugslandet Danmark. Saadan er Situationen i Danmark. Landets egne Børn lider under Krigens Følger, mens samtidig tyske og finske Børn anbringes i danske Hjem ....« Brevets Slutning trykkes af Nazistbladet med fede Typer. Det lyder saadan: »Hjælp vore egne Børn! Skad Tyskerne paa alle tænkelige Maader! Saboter Leveringen af Levnedsmidler til Tyskland!« — Vort Referat i B. B. C. af dette sluttede saaledes: »Nazistbladet slutter med at sige, at dette Budskab ingenlunde er det eneste af sin Art, der for Tiden er i Omløb; men skønt Politiet sværmer om os som Fluier paa en Sommerdag, hører man ikke noget om, hvorvidt Politiet har haft Held med sig i sine Forsøg paa at standse denne Ophidselseskampagne.«

England og Modstandsbevægelsen.

Samarbejdet mellem England og den aktive danske Modstandsbevægelse havde taget fast Form, efter at Borch-Johansen og andre var kommet herover og var begyndt at deltage i Arbejdet med Organiseringen af Faldskærmsjægerne og Sabotagematerialet, der skulde sendes til Danmark. Men herom bevaredes naturligvis paa det Tidspunkt den største Hemmelighedsfuldhed.

Medens Terkelsen og andre Korrespondenter paa fortræffelig Maade havde støttet Danmarks Sag ved deres Pjecer og Bøger, udsendte Sten Gudme paa dette Tidspunkt en Bog, »Denmark, Hitler's Model Protectorate«, til Klarlæggelse af Danmarks Stilling under Besættelsen, der gjorde et saadant Indtryk, at den fik en Anmeldelse paa den førende Plads i »Times«s Litteraturtillæg, hvor Anmelderen bl. a. skriver:

»Englænderne burde være i Stand til at forstaa den Følelse af Hæmning og Ydmygelse, der har hvilet tungt

paa fædrelandskærlige Danskere siden 9. April 1940, thi der kan drages visse Paralleller mellem vort München og Danmarks hurtige Kapitulation. Det var ikke saa meget det, at Katastrofen i begge Tilfælde under de foreliggende Omstændigheder ikke havde kunnet afværges; det var snarere Choket ved pludselig at forstaa, at det var Kulminationen af en lang Periode af Selvbedrag og overfladisk Optimisme, man havde dyrket, ikke saa meget af Klogskab, som fordi man var utilbøjelig til at ville se visse ubehagelige Kendsgerninger i Øjnene. Hr. Gudme kunde svare,« fortsætter »Times«, »at for Englands Vedkommende — altsaa en Stormagt, der spillede en afgørende Rolle og officielt bekendte sig til store Idealer i den internationale Politik — maatte Ansvarret være langt større, end Tilfældet var for hans eget lille Land, som, selvom det havde haft Viljen til at ruste og var gaaet bankerot ved at gøre det, næppe havde kunnet forandre nævneværdigt i sin Skæbne. Men han giver os ikke dette Svar. I Stedet for bibringer han os et levende Indtryk af den aandelige Tortur, som det store Flertal af hans Landsmænd maatte gennemgaa ved at spørge sig selv, om de ikke trods alt kunde have ydet større Modstand og kæmpet til det yderste.«

Det fremhæves i Artiklen, hvorledes Gudmes Beretning gør det klart at endskønt Modstanden i Danmark synes bleg i Sammenligning med Modstanden i de andre besatte Lande, saa garanterer den alligevel en tysk Fiasko i det lille europæiske Hjørne, hvor Hitler havde ventet sig en betydningsfuld Sejr.

»I een Henseende i det mindste, siger »Times« videre, kan Danskerne føle sig paa lige Fod med frie Nationer, nemlig i de betydelige Tjenester, som Udenlandsdanskerne yder den fælles Sag, først og fremmest gennem de mange Skibe og de 4000 Søfolk. Disse er det levende Bevis for, hvor forgæves den tyske Smiger har været, og tillige en

Aarsag til, at de Forenede Nationer, naar Sejren er vundet, vil vise en sympatisk Holdning over for Danmark.«

Aktiv og passiv dansk Modstand.

I det hele taget synes Danmarks Navn stadig hyppigere at forekomme i de engelske Blade og hos de officielle engelske Personligheder. Den kendte engelske Politiker, Commander Stephen King-Hall, hvis ugentlige »News letter« før Krigen havde mange Hundrede Abonnenter i Danmark, udtalte sig paa dette Tidspunkt om en Samtale, han i 1938 havde haft med Vicestabschefen for den danske Hær. King-Hall havde under denne Samtale hævdet, at Danmark som det bedst oplyste Land i Europa skulde undersøge Problemet om Forsvar i passiv Modstand....

Men heldigvis var det ikke blot passivt, at Danmark tog Del i den store Kamp. Mange unge Danskere havde meldt sig til aktiv Tjeneste i de allierede Styrker. Flere af dem talte ogsaa over B. B. C., saaledes den unge Jens Gielstrup, der gav sit Liv over Frankrigs Jord som Spitfire-Pilot, men som, medens han blev uddannet, under Pseudonymet Jens Dyreborg talte hjem til Danmark om dem, der var gaaet i Fjendens Tjeneste:

»Jeg sidder her i London i min engelske Uniform,« sagde han, »du er et Sted i Rusland i din tyske. To Danske, skilt paa dybest mulige Maade, to Soldater, der faar Vaabnet givet til at vende sig mod hinanden nu i denne Time, da Danmark behøver os begge og vor fælles Kraft saa inderligt som ingensinde før.

Du var min Ven engang. Vi har gaaet paa samme Skole. Vi har haft vor Ferie sammen, cyklet gennem Landet sammen. Vi fulgtes ad gennem Drenggeaarenes Tvivl og Opdagelser. Var Krigen ikke kommet, havde vi maaske denne Aften festet sammen og i Morgen støvet de første Tegn af

det ny Foraar op. Hvad er det for en ufattelig Ting, som har gjort dig til tysk Soldat, siden jeg rejste fra Danmark?

Dit Ansigt saa jeg paa en Nyhedsfilm, de viste os i Lejren. Du var mellem tyske Soldater, som drev tilbage over de russiske Vidder. Din Uniformshue var tvunget ned om dine frostbidte Ører som en Las. Der var Furer i din Hud som Ar, skaaret af en Kniv.

Sig mig, hvad der er mere forhadet end den smidige Kurve, der løber langs Randen af den tyske Staalhjelme? Den Kurve kastede nu sin Skygge over dit Ansigt.

Det var en haardt følt Ydmygelse den 9. April, da den danske Hær kun et Øjeblik kunde sætte Skuldrene imod. Haardere blev det, da vi blev viklet ind i et Samarbejde med Tyskland. Men ingen Ydmygelse sved saa dybt, som da jeg saa et Ansigt, hvis Minespil jeg har kendt som mit eget, dit, i en tysk Kolonne af samme Slags som den, der den 9. April jog som en Dolk op i vort Land.

Intet er mere tragisk end det Held, Nazisterne og deres Net af Medarbejdere ud over Landet har haft med at blinde Folk, som førhen selv kunde se og skelne ret fra vrang. Jeg tænker mig, at de har spillet paa dansk Ungdoms vage Længsler efter at aftvætte Ydmygelsen fra Danmarks Navn, og samtidig ægget deres Trang til at slippe ud af det Fængsel, et besat Land maa blive — og at saadanne Metoder har revet dig overende, saa du ikke begreb, hvilket uopretteligt Skridt du tog, da du lod dig afsende til Østfronten i Bundt med andet Skrab-sammen, som de tyske Agenter havde fisket op i vort Samfund.

Dette Gensyn med dig var bittert. Bag dit Ansigt saa jeg den unge Soldat, som faldt i Sønderjylland; jeg saa en Sømand, der sejlede videre paa Atlanterhavet, skønt hans Tanker altid var ved Familien i Danmark. Sidst fandt de ham paa en Vragstump, han havde klynget sig til, saa Fingre og Tær havde gravet sig ind i Træet, og dér havde

Vinteren naglet ham i Døden. Og alle de talløse andre gode Ansigter, som een Nations Galskab havde mærket med Smerte, saa jeg bag dit. Jeg huskede ogsaa, at du havde været med til at forvandle Landsbyer, som dem vi engang drog igennem i vort eget Land, til sodede Pletter i Sneen. Tror du maaske saa, at jeg, om vi skulde mødes i Rusland i Morgen, vilde komme som en Ven, sendt til dig midt i det hævn-gerrige Øde? Saadan er det ikke. Jeg skulde ikke se i dig andet end en tysk Soldat, min Fjende.

Nu, da det er for sent, ved du saavel som jeg, at du kæmper med dem, du var skabt og opfødt til at kæmpe imod. Kun eet er der tilbage, som burde holde dig i Live: Trangen til at gaa hjem til Danmark og med dine sønder-slidte Hænder vise Vejen, som er den eneste for os Danske: Vejen modsat den, du gik.«

Sabotagen i Danmark tager Fart.

Danmarks Soldater hjemme — Sabotørerne — lod ogsaa høre fra sig. Fra Danmark strømmede Meddelelser ind om en Række Sabotagehandlinger, der bragte Besættelsesmyndighederne til at foretage saa mange Arrestationer, at den tyske Afdeling i Vestre Fængsel efterhaanden blev overfyldt med arresterede Undergrundsfolk.

Den 2. September 1942 blev der omtrent samtidig holdt to Taler over to forskellige Radiostationer. De handlede begge om Sabotage, men dermed hørte Ligheden ogsaa op.

Kl. 19,35 kom den danske Statsminister Vilhelm Buhl til Mikrofonen i Københavns Radio med en »Henvendelse til det danske Folk«, som han kaldte sin Tale. Det var den mest indtrængende Opfordring, man endnu havde hørt fra officiel Side, til at holde inde med enhver Form for Sabotage over for den tyske Værnemagt.

Jeg er nødt til at gøre det klart for alle, udtalte Buhl —

med træt, desillusioneret Stemme, bag hvilken man anede de tyske Trusler om Koncentrationslejre og Gestapotortur, — og navnlig for de Unge, at den, som foretager Sabotage eller hjælper med dertil, eller over for Myndighederne tilbageholder Viden om Sabotageplaner, eller som undlader at medvirke til Opklaring af Sabotage, handler imod sit eget Fædrelands Interesser.

Kun faa Minutter tidligere var der i B. B. C. blevet oplæst en Tale af Luftminister, Sir Archibald Sinclair, rettet til Danmark og de andre besatte Lande, og med følgende mandende Opfordring:

»... Det er ikke blot fra Luften, at Fjendens Transportsystem angribes. Patriotere overalt fra Polen til Pyrenæerne, fra Nordkap til Athen, hjælper med til at lemlæste det.

Det er Grunden til, at jeg taler til jer, som kan blive vore Medarbejdere i Afskæringen eller Standsningen af Puls-aarerne i Tysklands Transportsystem. For Aksens Transportsystem er ligesaa skrøbeligt som det menneskelige Legeme — naar een Del beskadiges, gaar det ud over det hele ... det er de Midler, vi har til med stigende Virkning at kvæle og strangulere Tyskernes Transport-Organisation.

... Som britisk Luftminister er jeg fuldtud klar over de Lidelser, I maa udstaa under den brutale tyske Tyran. Vi vil komme til jeres Befrielse ... Til jer, vore Kammerater, siger jeg: — Gør klar til Kamp — og til Kamp mod den tyske Transport.«

Christmas Møllers Sabotage-Tale.

I sin berømte Sabotagetale den 6. September henviste Christmas Møller til Sinclairs Udtalelser og sagde bl. a.:

»Danmark ikke, men det danske Folk som saadant, er en Allieret og af en Allierets Sind. — Og hvad vil det nu sige? — Lad mig først sige, hvad det ikke vil sige, nemlig

at Danmark kan faa den Særstilling, blot ved at lade andre kæmpe og saa vinde Frugterne af andres Arbejde; det passer ej heller til vor Natur og vore Ønsker. Men det vil sige, at vi brændende ønsker de Allieredes Sejr, ønsker Storbritanniens, U. S. A.s, Ruslands og Kinas og alle de smaa Staters Sejr, for ellers bliver Verden ikke værd at leve i. Vi ved ikke, om der ikke kan blive mange Besværligheder og maaske nogen Uret — javel, men vi ved, at denne Sejr er den eneste Chance vi har. Og vi tror paa Fremtiden med Storbritanniens og dets Allierede.

Vi er altsaa ikke neutrale. Man kan overhovedet ikke være neutral mere. Denne gigantiske Kamps Udfald vedrører os alle. Dig og mig, Danmark, Norge og Sverige. Ingen kan melde sig fra.

Og her er det, at Sir Archibald Sinclair, denne gamle Ærkeliberalist, har fuldkommen Ret. Hele hans Tale byggede paa denne Betragtning, at der kun kan være for og imod. Der er netop i denne Situation ingen Liberalisme. Vi er ikke neutrale. Vi har som Pligt kun at have eet for Øje: Hvad skader Tyskland mest, hvad gavner de Allieredes, vore Allieredes Sag. Hvad den britiske, den Allierede Krigsledelse mener er gavnligt, maa gøres, — hvad skadeligt, maa undgaas. Og derfor siger jeg hjem, vel vidende, hvad jeg gør, hvor bogstaveligt dødsensalvorlig Situationen er for os alle: Danmark og vi Danske maa tage vor Part af Byrden.«

— Selv den danske Fagforeningsledelse søgte at besværges Arbejderne til at lade være at bruge Sabotage, »da dette jo aldrig havde været brugt af danske Arbejdere«; men Formanden for det danske Sømandsforbund i England, Børge Møller, gav følgende vægtige Svar herpaa i B. B. C.:

»Tyskerne fik fornylig en fremstaaende dansk Fagforeningsmand til at bruge danske Arbejders hævdevundne og

ærefulde Kamptraditioner som Argument for, at den danske Befolkning — og da især Arbejderstanden — skulde afstaa fra at anvende Sabotage i Kampen for Demokratiet imod Hitlers Slavepolitik. En af de Grunde, han gav, nemlig, at danske Arbejdere aldrig har brugt Sabotage som Vaaben, holder ikke Stik. Danmark har aldrig før været et okkuperet Land. De ændrede Forhold kræver andre Midler ....

.... At Nazisterne selv er klare over Faren ved og er bange for den voksende Modstand fra danske Arbejders Side, beviser de jo netop derigennem, at de i deres stigende Angst og Uro faar velkendte, gode Mænd til at fremkomme med Udtalelser og Advarsler, som enhver sundt tænkende Dansker med det samme kan se er fuldstændigt ude af Plan og Sammenhæng med de paagældendes Arbejde og Indsats gennem de Tider, hvor man endnu i Danmark frit kunde give sine Tanker og Meninger Udtryk, og vi danske Søfolk herude kender da ogsaa vore Kolleger og Kammerater, de danske Transportarbejdere, godt nok til at føle os overbevist om, at de straks har gennemskuet, hvem der staar bag disse Udtalelser.«

Hvilke Taler, der vandt mest Genhør, behøvede man ikke længe at være i Tvivl om. Siderne i de danske Aviser begyndte at fyldes med Meddelelser om ny Sabotagehandlinger. Nazistpressen gjorde Regeringen ansvarlig for »den røde kommunistiske Terrorbølge«, der oversvømmer København. Regeringen, hed det, tilsidesætter sine Forpligtelser over for Antikominternpagten, og den er uduelig og maa væk, fordi den ikke kan standse denne »Terror« og holde Orden paa Banden af røde Provokatører.«

Det var klart, at hele Udviklingen førte hen imod en Krise. Tyskerne saa efterhaanden illegal Aktivitet alle Vegne — og tog vist forresten heller ikke saa meget Fejl

heri. En Dansker, Johansen, der som Faldskærmsmand var vendt hjem til Danmark, blev opsporet, medens han i en Lejlighed sad og radiotelegraferede til England. Han tog Gift, saa at Tyskerne ikke fik at vide, hvem han stod i Forbindelse med. Senere blev en anden Faldskærmsmand, Løjtnant Rottbøll dræbt, før man kunde faa noget ud af ham, og vi herovre skulde nok vogte os for at give Tyskerne de ringeste Oplysninger; derfor sagde vi intet om Faldskærmsfolkene, hvad mange Lyttere i Danmark maaske undrede sig over. Først efter Invasionen i Europa bragte B. B. C. Meddelelser om Faldskærmstroppernes Virksomhed i det besatte Europa.

Frikorps »Danmark« kommer hjem.

Da Frikorps »Danmark« i September kom hjem, kunde vi herovre gennem de danske Nazistblade ligefrem læse, hvorledes Tyskernes og deres Haandlangeres Irritation var ved at gaa over Gevind. Det gjaldt saaledes, da Frikorpset skulde paradere i København, og B. B. C. gav dem følgende Opsang:

»I Eftermiddag mellem Kl. 14 og 15 marcherer Frikorps »Danmark« i sluttet Trop gennem København. Det maa være en Fristelse for Københavnerne at møde op for at se saa mange Forrædere i tysk Uniform samlet paa eet Sted, men Fristelser er til for at overvindes. I Oslo, for Eksempel, er Gaderne som blæste, naar tilsvarende Quisling-Organisationer paraderer. Hvis Nordmændene tilfældigt møder en saadan Parademarch, finder de altid eet eller andet interessant Butiksvindue, som de kan studere, mens Forræderne marcherer forbi.

Lad Frikorpset marchere upaaagtet gennem København. Tidligere Erfaringer i Danmark har vist, at Mangel paa In-

teresse for Nazisternes Gøren og Laden er det bedste Vaaben, man kan vende mod dem. Medlemmerne af Frikorpset har vundet 92 Jernkors, 121 Trækors og et ikke nærmere opgivet Antal Krykker i Rusland. Det maa være nok for dem!»

Som sædvanlig var den nazistiske Presse og især Bladet »Kritisk Ugerevy« et ret godt Barometer; vi læste i dette Blad den 17. September efter en Beklagelse over, at de engelske »Radiorygter« kun altfor godt fæstede Rod i Danskernes Sind: »Hvem var ansvarlig for, at knap et eneste Flag blev hejst for at hilse Frikorps »Danmark« velkommen? Hvorfor fik Sladdereren uhindret Lov at brede sig og strømme ud gennem Tusindvis af Højttalere? Hvorfor tog Koalitionspressen ikke til Orde mod dette Vanvid? Følgen har været, at man maatte udkommandere over to Tusinde Politifolk — ikke for at raabe Hurra, men for at beskytte vore hjemvendende Helte mod Pøbelen. Hvorlænge skal den danske Stemme i engelsk Radio have Lov til at sprede Gift i Danmark og det danske Folk . . . .« (Citat her som andre Steder er Genoversættelse af engelske Referater.)

I en Leder af samme Dato jamrer Bladet over den tiltagende Sabotage, og spekulerer paa, om Regeringen handler klogt ved »at skjule alt for Befolkningen«. — »Regeringen«, hedder det, »kæmper i Virkeligheden imod sine egne skjulte Sympatier. Der findes ikke en levende Sjæl, der tror paa, at Regeringen er oprigtig, naar den proklamerer, at vi skal være venlige mod og samarbejde med Tyskerne.« Og som en Kommentar til Buhls Radioappell fortsætter Bladet: »Regeringen lader naivt, som om den tror, at det danske Folk tager dens Anmodning alvorligt, og at Provokationer og Sabotage vil standse af den Grund. Men Sandheden er imidlertid, at Befolkningen opfatter det paa nøjagtig stik modsat Maade.

Hitlers Telegram til Kong Christian.

Atmosfæren var altsaa i den Grad overspændt, at det maatte komme til en Eksplosion, og denne kom da ogsaa ved Kongens meget omtalte Svar paa Hitlers Lykønskningstelegram. Herovre ventede vi, at noget voldsomt vilde ske, især da vi fik at vide, at Frikorps »Danmark« var ført til København, og at det tyske Militær blev holdt i Alarmberedskab. Den 2. Oktober holdt Scavenius et Pressemøde, hvor han fortalte om sine Bestræbelser for at tækkes Tyskerne og talte om, hvordan man overdrev den, som han kaldte det, »hysteriske« Kongedyrkelse i Danmark og berettede om sine mislykkede Forsøg paa at faa de ledende danske Militære til at tage sig venligt af Quisling-Officererne i Frikorps »Danmark«. Iøvrigt havde Udenrigsministeriet pænt bedt Hitler om Forladelse og meddelt, at »det vilde glæde Kongen personligt at rejse til Berlin for at fjerne Misstemningen, hvis det ikke havde været paa Grund af hans Alder og Helbred«; nu haabede man paa, at Rigskansleren vilde modtage Kronprinsen, og udtalte iøvrigt Haabet om, at Danmark og Tyskland maatte fortsætte et intimt Samarbejde i det nye Europa. I B. B. C. gav vi følgende Oversigt over Situationen:

»Mens Situationen i Danmark tilspidises, følger man i den frie Verden med Spænding Begivenhedernes Udvikling. I alle de større engelske Blade omtales Forholdene i Danmark og Norge under samme store Overskrifter i Forsideartikler og i Bladenes Ledere. I disse Artikler gives der Udtryk for det britiske Folks dybe Beundring for de to nordiske Landes stolte Retskaffenhedsfølelse. De fleste Bladkommentarer er enige om at betragte de Sammenstød som Frikorps »Danmark« har haft, som en bevidst Provokation for at kunne indføre skærpet tysk Kontrol. Men det mest karakteristiske for den britiske Presses Kommentar er den

Enstemmighed, hvormed man i den ny Bølge af tysk Undertrykkelse i Skandinavien ser et direkte Udtryk for Tysklands nye defensive Politik, saaledes som den blev skitseret af Göring og andre nazistiske Ledere i sidste Uge. »Daily Mail« gør sig i sin Leder til Talsmand for dette Synspunkt. Bladet begynder med at omtale de mange Rygter om Tysklands Hensigter over for Danmark og de Trusler og Paa-skud, der er fremsat fra tysk Side for at fremme Tysklands Maal. »Daily Mail« skriver: »Paaberaabelsen af, at Kong Christian affærdigede Hitler med et kort Svartelegram, eller af, at der fornylig er blevet begaaet Sabotage i Danmark, er for spinkel til at vinde Tiltro hos nogen. Et lignende Telegram blev faktisk sendt i Fjor, uden nogen ubehagelige Følger. Og Sabotage er heller ikke noget nyt i Danmark. Men hvad der er nyt i den europæiske Situation er, at den tyske Offensiv er forbi, og at det nu gælder for Tyskerne at forsvare, hvad de har vundet ved deres Overgreb. De tyske Militærledere taler altid om det »Pindsvineforsvar«, som skal ompænde hele Europa. Maaske føler de, at Danmark er et svagt Punkt, som nødvendigvis maa styrkes ved Tilstedeværelsen af Gestapo og dets Eksekutionsafdelinger. Hvis det forholder sig saadan, vil det for hele Verden være det endelige Bevis paa den nye Ordens fuldstændige Sammenbrud. Danmark var Mønsterprotektoratet; Kongen opholder sig paa sit Slot; Rigsdagen træder sammen; og Folk fortsætter deres daglige Dont. Ved denne Mildhed haabede Tyskerne at faa Danskerne til at anerkende den nye Orden. Men det mislykkedes. Kongen er i Virkeligheden Fange. Rigsdagen og Pressen er kneblet. Befolkningen i dette lille Land, fortsætter Bladet, et af de mest frisindede og oplyste Demokratier i Verden, staar enigt i sit Had til Tyskerne, og vi skulde tro, at den er beredt til at forsvare sin Ære.«

Herovre i B. B. C., hvor vi paa Grund af de lukkede Græn-

ser derhjemme havde ret store Vanskeligheder med at følge Udviklingen, stillede vi den 11. Oktober følgende Spørgsmaal: »Vilde Krisen være forbi, naar og hvis Frikorps »Danmark« afrejser paa Tirsdag — og hvad har det i saa Fald kostet Danmark at blive disse landsforræderiske Fredsforstyrreere kvit?«

Vi bragte derefter et Uddrag af den Udtalelse, Minister Kauffmann Dagen forud havde fremsat i Washington, og hvori det bl. a. hed:

»Mens det franske Folk ikke uden videre gøres ansvarligt for, hvad Lavals Mindretalsregering i Vichy siger eller gør, saa opfattes den danske Samlingsregering som et Udtryk for det danske Folk. Nogle af Danmarks bedste udenlandske Venner frygter derfor nu, at giver Danmark atter efter, vil der være alvorlig Fare for, at Danmark i Verdens offentlige Mening vil blive stillet i Klasse med Lande som Ungarn og Rumænien, der, omend maaske uvilligt, arbejder sammen med Hitler og har knyttet deres Skæbne og deres Fremtid til det tyske Riges.«

5. Kapitel. REGERINGEN SCAVENIUS

Nu kom altsaa Scavenius til at sidde i Statsministerstolen, og hvorledes man herovre saa paa denne Udvikling, viser B. B. C. Udsendelsen den 10. November 1942:

»Meddelelsen om, at Scavenius er blevet Statsminister i Stedet for Buhl bliver gjort til Genstand for Forsideomtale i alle Londonblade i Dag til Trods for det Væld af Nyheder, der foreligger fra Kampfronterne.

»Times«s diplomatiske Medarbejder skriver i Dag: »Den danske Regering har set sig nødsaget til at give efter for de stærkeste tyske Trusler. Den har øjensynlig staaet over for Valget mellem Scavenius og en tysk Reichs-Kommissar. Den valgte Scavenius, men det vil nu vise sig, hvorvidt Danmark staar sig ved dette Valg. Scavenius kan kun ventes at ville lede dansk Politik ind i et langt mere aktivt Samarbejde med Tyskland.« — Og »Times« minder videre om, at det var Scavenius, som traf Forberedelse til en Told- og Møntunion mellem Danmark og Tyskland, hvilket imidlertid blev afvist af hans egen Regering.

»Daily Telegraph« fremhæver, at Udnævnelsen af Scavenius markerer Indledningen af en helt ny Æra i Danmarks Gaaen-ned-ad-Bakke ad den Vej, der leder til fuldstændig Nazi-Herredømme. Og Bladet fortsætter, at selvom Danmark ikke er fuldstændig overtaget af Tyskerne, vil det danske Folk komme til at betale en frygtelig Pris i Form af nye Indrømmelser for det Privilegium at beholde en rent tilsyneladende Frihed.

En B. B. C. Rapport.

For at give et Indtryk af hvorledes vi i den danske Afdeling arbejdede i en saadan bevæget Periode, refererer

jeg hosstaaende (i Oversættelse) et Uddrag af en af de maanedlige Rapporter, vi plejede at affatte. For Forstaaelsens Skyld anføres, at Tallene angiver Maanedens Dato, mens det tilføjede Bogstav D, N, A el. E hentyder til det Tidspunkt paa Dagen, Udsendelsen har fundet Sted: Morgen- (Dawn), Middags- (Noon), Eftermiddags- (Afternoon) eller Aftenudsendelse (Evening).

»Den danske Krise begyndte, saa vidt det vedrører os, med en Rapport fra Stockholm om den store Germania Plan, med hvilken vi forbandt Muligheden af en anden Front i Tyskland (5 A). Fra den 6. til den 14. havde hver Bulletin en Meddelelse om Krisen i Danmark, hvorom de fleste af vore Nyheder kom fra Stockholm. Saa faldt der lidt Ro om Sagen, men i Slutningen af Maaneden (29 E) var der Tegn paa, at der var mere Uro forude, og at det vilde starte med Clausen-Møderne 1. November. I Mellemtiden havde Kongen været ude for sit Ulykkestilfælde, og dette omtalte vi med Sympati i 19 A, 22 N, 25 A, 22 A, 29 D og N.

Juncker blev angrebet den 1. E, og Peter Gudme blev rosende omtalt den 2. E. Spørgsmaalet om Tysklandsarbejderne blev behandlet ved at gengive »Trots Allt«s Interview med en Trondheim-Arbejder (17 N), og ved Palmérs Artikel om Arbejdere, der rejser til Tyskland (20 E). Tudor behandlede det økonomiske Problem ved Besættelsen den 24. A.

Foruden at kommentere Krisen den 9. A., talte Christmas Møller til Danmark 11 A, 18 A og 25 A. Meddelelsen om hans Genvalg som Præsident for Det danske Raad og Erklæringen, han fremsatte om Kronprinsens Ansvar, blev givet den 28 A og 29 D og N. Andre Nyheder om De frie Danske blev givet ved Historien om KURER (17 A), om Sømændenes Resolution (24 E), om Danskeren Henry Larsen og Nordvestpassagen (11 D og N og A), Styrmand Han-

sens Konvoj-Dagbog (18 N) og Ingeniøren, der var paa Kreta (25 N).

Gaven paa 40,000 Kroner fra Grønland blev omtalt den 18. (D og A), og andre Nyheder fra Grønland den 31 D, samt Grønlandshilsner den 11. og 25. D.

Den 18. N rapporterede vi, at Laval var blevet tvunget til at overgive danske Skibe til Aksen, og mere udførligt blev samme Emne givet ni Dage senere (27 D og N). Andre Emner af speciel dansk Interesse var Budskabet fra Boy's Brigade (27 A) og et Referat af en Moskva Radioudsendelse om Danmark.«

Landgangen i Nordafrika.

I Mellemtiden var de Allierede gaaet i Land i Nordafrika, og at ogsaa Danmark havde været med her, meddelte vi hjem paa følgende Maade:

»Skibsofficerer fra den danske Handelsmarine, som nu sejler for de Allierede, var i Gaar til Stede ved en Sammenkomst til Ære for de allierede Handelsmariner. Sammenkomsten blev ledet af den britiske Marineminister Alexander, og til Stede var desuden en Række højtstaaende Officerer fra den britiske Flaade og betydende Embedsmænd fra det britiske Ministerium for Krigs-Transport. Idet Marineminister Alexander ydede de allierede Handelsflaader en Hyldest, udtalte han, at de Allieredes Landgang i Nordafrika ikke vilde have været muligt uden De forenede Nationers Handelsflaaders Medvirken, og han tilføjede: Vi staar i Gæld til Nordmændene, Hollænderne, Danskerne og Officerer og Mænd fra alle de andre Nationer, som var med i dette gigantiske Foretagende, som takket være deres Indsats lykkedes saa fuldstændigt.«

Og i en Udsendelse et Par Dage senere hed det:

»Den britiske Minister for Krigstransport, Lord Leathers,

offentliggjorde i Gaar et Brev, han havde modtaget fra Marineminister Alexander, og hvori det hed om Landsætningerne i Nordafrika: — »Under alle Vanskelighederne og Farerne spillede Handelsskibene, hvad enten det nu var de britiske, amerikanske, danske, norske, hollandske, belgiske eller polske, deres Rolle med den yderste Haardnakkethed og Nøjagtighed, og bidrog i høj Grad til Operationens heldige Udfald. Jeg ved, at den britiske Flaade fuldtud deler den Beundring og Taknemmelighed, som det er mit Privilegium at give Udtryk for paa Admiralitetets Vegne.«

Hertil føjede Lord Leathers disse Ord: — »Ved denne store Lejlighed havde Folkene i Handelsflaaderne, der saa sjældent selv er Vidne til Resultaterne af deres utrættelige Anstrengelser, den store Tilfredsstillelse at overvære den vellykkede Gennemførelse af det første Skridt i en storstilet militær Operation.«

Churchills Profeti. — Haardere tysk Kurs i Danmark.

Allerede i Oktober havde Churchill profetisk udtalt: »... Norge, Danmark, Holland, Belgien og Frankrig er alle i Hitlers Greb, og i dem alle koger Oprørets og Revolutionens Aand. Med Undtagelse af Danmark, hvis Tur ogsaa vil komme, har Nazisternes Eksekutionsafdelinger travlt overalt. Hver Dag føres uskyldige Gidsler eller fremstaaende Borgere, som er arresteret paa Maa og Faa, ud for at skydes med koldt Blod ...«

Begivenhederne skulde snart give Churchill Ret.

Med Scavenius paa Statsministerposten vedtager den danske Rigsdag en Lov, der bemyndiger Regeringen til gennem kgl. Anordning at udfærdige Forbud og Paabud til Opretholdelse af Ro, Orden og Sikkerhed i Landet i det Omfang, man skønner nødvendigt, for, som det hedder, »at mod-

virke Handlinger, der i denne alvorlige Tid under Besættelsen er egnet til at bringe Landets Interesser i Fare.«

Snart efter begyndte Resultaterne af den nye Kurs at vise sig. Den 25. November Kl. 12,30 meddelte Kalundborg Radio: »To danske Statsborgere er blevet idømt henholdsvis 10 og 5 Aars Fængsel for at have uddelt Flyveblade inden for den tyske Værnemagt, hvori de opfordrer til Mytteri, til at nedlægge Vaabnene o. s. v. Dommene er afsagt af en tysk Krigsret, og Afsoningen, der skal finde Sted i et tysk Fængsel, er paabegyndt. Folk, der udøver kommunistisk Propaganda og lignende Handlinger over for den tyske Værnemagt, maa være forberedt paa de aller værste Følger heraf, deriblandt Idømmelse af Dødsstraf.«

Tonen, særlig i de sidste Sætninger, var ikke til at tage Fejl af. Men endnu havde vi ikke herovre Meddelelser nok til at danne os et paalideligt Billede om, hvorledes Scavenius' nye Bemyndigelseslov virkede i Praksis. Vi fik at vide over Stockholm om Aksel Larsens Arrestation, samt at omkring 250 af de Studenter og Kommuniste, der blev arresteret og afhørt omkring Statsministerskiftet, stadig var i Gestapos alt andet end behagelige Varelægt. Den svenske Presse paastod, at over 3000 Danske var i Fængsel for at have udtrykt sig »upassende«. Og en Bispedatter skulde være fængslet for at have hjulpet nogle Englændere med at undslippe.

I Begyndelsen af December satte det da ogsaa ind med en skærpet Kurs fra Regeringen Scavenius, ikke alene mod Sabotører og den underjordiske Presse, men ogsaa mod de Personer, der »arbejder paa at sætte vide Kredse af Befolkningen op mod Regeringen«, som det hedder i den officielle Meddelelse af 11. December. Mange kendte Danskes pludselige Forsvinden sættes i Forbindelse med de omfattende Arrestationer, der blev foretaget.

Men at der ikke skete nogen Forandring i Sabotagesitua-

tionen fremgik bl. a. af den nye Statsministers Angreb paa Christmas Møller og B. B. C. i Folketinget den 16. December 1942. Scavenius udtalte: »Der er en dansk Stemme i Æteren, der vil lokke Dele af Folket til at udføre Handlinger af skadelig Karakter. Det er Regeringens Hensigt at modarbejde denne private Udenrigspolitik.« Statsministeren indrømmede i denne Forbindelse, at »det syntes, som om Kommunisterne havde faaet draget Repræsentanter for andre Befolkningkredse med i deres Arbejde for at skabe Sabotage.«

Kort Tid forinden var Politiet begyndt at udsende Lister, hvorefter Anholdelserne foretoges, men det lykkedes en hel Del at undslippe, bl. a. Neurologen, Professor Mogens Fog, Arbejdsmand Christoffersen, samt Journalist Ole Kiilerich, der efter en farefuld Flugt fra Gestapo var sluppet til Sverige, hvorfra han noget senere fortsatte til London.

— 1943, som begyndte uden særlig store Begivenheder, skulde snart vise sig at være ladet med Sprængstof baade bogstaveligt og i overført Forstand.

Nytaarsdag lød Stemmen fra B. B. C.:

»Ved Aarsskiftet i det fjerde Krigsjaar, med Danmark i Lænker, høres Danmarks sande Stemme over Æteren. Den hørtes fra Sverige i Aftes. Selv fra Danmark fik et Glimt af Sandheden Lov til at slippe igennem paa Æterens Bølger til Danmarks medsammensvorne i den frie Verden. I Dag vil de lænkebundne Brødre hjemme høre Ekkoet fra England og Amerika.«

Det, der hentydedes til, var Formanden for det danske Radioraad, Julius Bomholts Radiotale, hvori han henvendte sig til »Danmarks Medsammensvorne« i en Nytaars-hilsen, som han sluttede saaledes: »Vort Riges Dele maa leve adskilt i disse Aar. Men paa denne Aarets sidste Dag, der ligesom løfter til større Overblik, vil vi bringe vor hjerteligste Hilsen til vore Landsmænd, hvor de end fær-

des. Vore Ord forsvinder i Æteren, men denne Hilsen skulde gerne naa frem . . . . Hvad end Fremtiden vil bringe os, vil vi alle i Liv og Død ære Danmarks Medsammensvorne . . . .«

Dette Budskab og Udsendelsen fra Sverige fortalte os herude lidt om, hvad Danmark tænkte og følte, og i Dagens Løb kunde vi over B. B. C. sende Hilsner hjem fra Danske over hele Verden.

Bombeangrebet paa B. & W.

I Underhuset fremsatte Sir Archibald Southby den 26. Januar en Forespørgsel om, i hvilken Udstrækning danske Virksomheder arbejdede for Tyskerne, og da Svaret var, at der blev fabrikeret Dieselmotorer, fortsatte han med at spørge, om det af Hensyn til U-Baadsfaren ikke var muligt at bombardere disse Fabrikker. Vi meddelte dette over B. B. C., og jeg har senere hørt, at dette gav Folk hjemme et Vink om, hvad der var i Vente over for Burmeister & Wain.

Den 27. Januar foretog Mosquitos-Flyvere fra R. A. F. da ogsaa det vellykkede Angreb paa Burmeister & Wain.

De taabelige tyske Paastande om, at der fra Mosquitos-Maskinerne var blevet skudt med Maskingeværer mod Københavnerne dementerede vi virkningsfuldt gennem et Interview i B. B. C. med den australske Flyverløjtnant Blessing, der deltog i Angrebet som Gruppeleder. Af Sikkerhedshensyn kunde vi dog ikke dengang røbe, at Mosquitos-Maskinerne overhovedet ikke førte Maskingeværer.

Blessing fortalte i sin Beretning, at da Flyverne samledes forrige Onsdag Formiddag for at modtage deres Instruktioner, var de klar over, at det var B. & W., det drejede sig om. De havde allerede studeret Angrebsmetoden, og det var nu kun et Spørgsmaal om at opfriske Kendskabet til de

Landmærker, der viste Vej til den danske Hovedstad, og til den nøjagtige Beliggenhed af Maalet i selve København.

Og saa gik Eskadrillen da paa Vingerne og var snart inde over det snedækte Danmark, hvor det tyske Luftforsvar viste sig at være fuldstændig uforberedt paa Angrebet, og hverken paa Ud- eller Hjemturen mødte de britiske Maskiner en eneste tysk Jager.

Herom fortæller den britiske Flyverløjtnant selv:

At one point we flew across a German airdrome and found the defences there totally unprepared. I saw a German soldier run to clear the cover from his gun. We were too fast for him and we were on our way before he had time to do more than look up at us. Now we awaited fighter interception and after the rather dull sea-crossing the whole formation appeared livelier and more wary. You could feel this movement of expectancy through the squadron as the Mosquitos tightened up into their attack position. However, no fighters appeared throughout the trip.*

Men efter at være dykket ned omtrent til Havets Overflade kom den britiske Formation dog lidt for nær til et Par tyske Luftværnsskibe, der oversaaede dem med Kugler. Det var kun et Par Minutter senere, at København dukkede op i Horisonten:

»Within a few minutes the dark shape of a large city appeared on the horizon, and soon we recognized the outline of Copenhagen.« Næsten øjeblikkelig derefter saa Løjtnant Blessing, at Eskadrillechefens Bombelemme blev aabnet, og var saa klar over, at der kun var faa Sekunder tilbage, før Maalet var naaet. Paa den ene Side havde han Børsens snoede Spir, under sig Havnen og til højre Vor Frelser Kirke. Og pludselig kom B. & W. til Syne, og den første Mosquito kastede en Bombe mod 100-Tons Kranen paa Kajen. Huller viste sig i Fabrikstaget, hvor andre Bomber

var gaaet igennem, — og — som De nu vil høre den britiske Flyver selv berette — hans Bomber faldt tværs over Krumtapfabrikken:

»The Burmeister & Wain buildings on the quayside suddenly came into view, and at the same moment we saw a bomb from the leading Mosquito drop into the base of the loo-ton crane on the quayside. A few dusty holes appeared in the factory roof top to mark where other bombs had entered, and within a moment our own bombs fell across the crankhaft factory.«

De fleste af Bomberne var tidsindstillet, men allerede da den sidste Mosquito fløj ind over Maalet, begyndte Eksplosionerne, og da var Eskadrillechefens Maskine inde over Marmorkirkens irrede Kuppel, og samtidig begyndte Luftværnsbatterierne nordfra at skyde paa de britiske Maskiner tværs ind over Byen. Den britiske Flyverløjtnant mener, at det var denne Ild, Tyskerne udnyttede til deres Paastand om, at Københavns Gader var blevet beskudt med Maskingeværer, for — som De hører ham selv erklære — ingen af de britiske Flyvere anvendte Maskingeværer over den danske Hovedstad.

»As the last Mosquito crossed over, the explosions began. The observers looked back and watched a glow from over the target. Then they saw a shaft of deep red continuing for some seconds. I watched the Wing Commanders Bomber climb over the green coloured dome of the Marble Church. Flak to the north of Copenhagen opened up at us across the city and undoubtedly it was this which causes The Germans to report, that the streets of Copenhagen had been machine-gunned by us. None of us used guns over the capital.«

Og dermed slutter Flyverløjtnant Blessings Beretning om Luftangrebet paa Burmeister og Wains Dieselmotorfabrik.

Inden der var gaaet to Minutter, var København ude af Syne, og de britiske Flyvere satte Kurs hjemover i den stjerneklare Aften.

Forøvrigt blev Angrebet paa Burmeister & Wain det sidste Luftangreb paa danske Industriforetagender, da Sabotagen i Danmark var kommet saa godt i Gang, at man fra allieret Side kunde overlade den Art Operationer til de danske Sabotører, hvorved utvivlsomt mange Liv blev sparet og Ødelæggelser af danske Værdier undgaaet.

En Fase af Angrebet paa Burmeister & Wain, der havde særlig Betydning i R. A. F.-Flyverkredse, udtalte Jens Gielstrup sig om i B. B. C. Han sagde: »Der blev sagt i Officersmessen, at den danske Befolkning vægrer sig ved at hjælpe nedskudte engelske og allierede Flyvere til Flugt, men hellere — af Forsigtighedsgrunde — overgiver dem til Politiet. Det er nemlig en Kendsgerning, at mange engelske Flyvere vender tilbage fra saa at sige alle Europas tysk-besatte Lande ved den paagældende Befolknings Hjælp. Som Flyver i Royal Air Force har Sagen sin ganske særlige Interesse for mig. Maaske flyver jeg over Danmark i Morgen. Maaske bliver jeg tvunget til at nødlande. Og i saa Fald har jeg nok med at prøve at undslippe Tyskerne uden ogsaa at skulle frygte mine Landsmænd. Dem skal jeg vente Hjælp fra.

Jeg talte med en Englænder, som var med paa Turen til Burmeister & Wain. Han beskrev Bombardementet, som han kaldte »let, men præcist«, og saa sagde han: Jeg var jo ikke ligefrem henrykt, da jeg hørte, jeg skulde være med over København. Jeg spurgte ham hvorfor, og han sagde: Ingen af os kan lide at blive sendt ind over Danmark. Det er en kendt Sag, at Danskerne ikke er villige til at give os al den Hjælp, vi behøver, hvis vi skulde blive tvunget ned.

Det var ikke morsomt som Dansker at høre en engelsk

Kammerat tale om den Mangel paa Tillid, han følte ved at flyve over de danske Hustage. Mens han førte Krigen mod Tyskerne tilbage til selve Hjertet i vort Land, rejste der sig i hans Sind Erindringen om andre, som ogsaa jeg har hørt om, — andre, der fløj over dansk Jord, blev skudt ned og slap fra det med Livet, men i Stedet for at blive hjulpet af Befolkningen blev udleveret til Politi og tyske Fangevogtere.

Jeg vidste ikke, hvordan jeg skulde forklare denne Holdning. Er det, fordi vi Danske er mindre heltemodige end andre, eller tror man, at man har en Slags Pligt til at overgive en krigsførende Nations Flyvere og Soldater til Myndighederne. Jeg har Lyst til at sige et Par Ord herom. Uvidenhed gælder ikke længere som Undskyldning.

Forholdet er dette: Hvis en engelsk Flyver staar ved Vraget af sin Maskine paa tysk eller tysk-besat Omraade, er hans Kamp ingenlunde endt. Her begynder en Opgave, som er af største militære Betydning. For sit Lands Krigstyrke repræsenterer Flyveren et værdifuldere Aktiv end den Maskine, han fører. Han har derfor Pligt til med alle Midler at naa tilbage til sine egne Linier. Hvis han ikke har Uheld og straks falder i Hænderne paa Tyskere, har han erfaringsmæssigt en udmærket Chance for at fuldføre sin Opgave med Succes. Hans Vaaben er de bare Næver, en klar Hjerne og — vigtigst af alt — Befolkningens Velvilje og Assistance.

I Danmark skulde der være den bedst mulige Adgang til at smutte uden om Tyskerne. Der er fra vort Synspunkt ingen som helst Grund til, at en Flyver, nedskudt over Danmark, ikke skulde kunne komme gennem og ud af Landet og vende tilbage til England for at genoptage Kampen. I alle andre Lande har det vist sig, at den stedlige Befolkning med Kløgt og Mod har gjort deres Indsats ved at skjule og vejlede Flyvere. Selvom Situationen ser

haabløs ud, saa kan det nytte, at I hjælper; og selvom det ikke skulde lykkes, saa har I i hvert Fald betalt en Smule tilbage af den Gæld, I staar i til Royal Air Force.

Hvis jeg en Dag bliver skudt ned over Danmark, haaber jeg ikke at finde mine Landsmænd i Vildrede paa dette Punkt. Hvis I nægter at yde mig Bistand, vil I forhindre mig i at gøre min Pligt mod England og Danmark.«

Det varede dog ikke længe, før Undergrundsbevægelsen, ja, saa godt som hele det danske Folk, gav allierede Flyvere al den Hjælp og Støtte, de kunde ønske sig.

Det var, som om dette R. A. F.-Angreb ligesom gav Signalet til en ny og endnu stærkere Sabotagebølge. Derfor var det besynderligt for os herovre at se, hvorledes Renthe-Fincks Efterfølger, Dr. Best, igen tog Fløjlshandskerne paa og sammen med Generaldirektør Knutzen søgte at tage Danskerne ved hyggeligt Samvær i den »Dansk-Tyske Forening«.

Efter Stalingrad.

Der skulde dog ikke gaa mange Dage, før man paa den store Krigsskueplads skulde faa Forklaring paa de skiftende tyske Metoder. 31. Januar skete som bekendt et andet af Krigens store Vendepunkter, idet de tyske Hære led deres første knusende Nederlag ved Stalingrad, og Göbbels-Propagandaen søgte nu i sin Forvirring og Fortvivlelse med sørgmodige Engletoner at aabne de undertrykte Folks Øjne for, hvad der betegnedes som »Faren i Øst«.

Men Danskerne vidste kun altfor godt, at Faren ikke truede fra Øst, men fra Dr. Bests egne Landsmænd, og da Tyskerne mærkede, at de ingen Vegne kom med Fløjletonerne, slog de over i barske Kommandoraab; men Resultatet blev det samme. Saa kom Meddelelsen om de 17

Henrettelser i Norge, og vore Følelser herovre udtryktes bedst i Christmas Møllers Ord:

»Vi erklærer vor dybeste Medfølelse med Norge og de 17 henrettede Patriots Paarørende, og vi udtrykker vor stærkeste Afsky og Harme over vor fælles Fjendes Metoder. Æret være de norske Heltes Minde.«

Samtidig voksede Antallet af Arrestationer i Danmark af Patriots, der havde deltaget i det illegale Arbejde, deriblandt den før omtalte Bispedatter, Dr. med. Esther Ammundsen, om hvem Justitsminister Thune Jacobsen i Følge »Frit Danmark« havde udtalt de for ham og hende karakteristiske Ord: »Hun er en meget farlig Person. Det var ikke for meget, om en saadan Person blev skudt!«

De danske Interesser herovre samlede sig nu om de forestaaende Rigsdagsvalg, idet man fuldtud forstod, at man fra hjemlig dansk Side hellere vilde tage et tysk-kontrolleret Valg end at tilsidesætte Grundlovsbestemmelserne og lade Valget falde, hvorved man jo blot vilde skabe Præcedens for en fuldstændig tysk Tilsidesættelse af Grundlov og Rigsdag. Thi dette, at der trods alt blev vedligeholdt en vis Respekt for Lovene, faldt blandt andet i god Traad med, hvad Chefen for European Service, der jo talte under Navnet »the man in the street« sagde i sin Tale om Danmark den 10. Januar 1943:

»Det danske Nazistblad »Fædrelandet« har klaget over, at Lighed for Loven er ophørt at eksistere i Danmark, og at Politiet foretog Overgreb over for danske Nazister og kun ventede paa et tysk Nederlag for at slaa løs paa dem.

Min første Indskydelse var at sige: »Well, det har de godt af. Deres modbydelige Nazi-Bevægelse fjerner al lovlig Sikkerhed for Individet, saa det er kun udmærket, naar de selv kommer til at lide under Lovløsheden, naar Lykken vender sig.

Men saa begyndte jeg at spekulere paa, om det alligevel

var saa god en Ting, at Nazisterne i den Grad skulde ødelægge Lovreglerne og Opfattelsen af Retfærdighed og fair play, at deres Modstandere, naar de havde Magten, vilde bruge den mod Nazisterne uden Respekt for Loven.

Og jeg kom meget snart til den Slutning, at selvom en saadan Ordning af Sagerne kunde give en mørk ironisk Tilfredsstillelse, til en Betragter fra en anden Klode, saa kunde den ikke hilses velkommen af nogen, der nødvendigvis maa leve paa denne Jord og prøve paa at genrejse Ret og Retfærdighed i den ....

Forbryderne skal straffes, og der skal være Retfærdighed; den maa gerne være streng. Men der maa ikke ske lovløs Hævn. Nazisterne og Fascisterne, enten de er Danske eller af nogen anden Nationalitet, har ingen Ret til at kræve nogen Retfærdighed, men vi maa indse, at vi har Pligt til at udøve Retfærdighed.◀

Valgene den 23. Marts 1943.

Fra forskellige Sider fik vi mange gode Raad angaaende Valget, eet gik ud paa, at vi skulde raade danske Vælgere til at stemme blankt, et andet var, at man skulde stemme paa Dansk Samling. For os stod det dog klart, at der her ikke kunde være Tale om Partipolitik, men kun dette, at stemme antinazistisk nemlig paa de fem samarbejdende Partier og Dansk Samling for dermed overfor Verden at fremstille Valget som en Bekendelse til Demokratiet i Kampen mod Tyskerne og Nazismen.

Tirsdag den 23. Marts 1943 viste da ogsaa Verden en national dansk Demonstration. Udfaldet af Valget havde den største Betydning for den frie danske Bevægelse, samt for os paa B. B. C., idet det hjalp mig i mine Forhandlinger om nye og bedre Bølgelængder. Vi fik Følelsen af, at det satte Respekten for Danmark højt i Vejret. Som

Christmas Møller sagde det i sin Radiotale: »Jeg var saa helt overbevist om, at jeg havde 100 Procent Ret, naar jeg sagde, at Nazisterne kun var 2 Procent af den danske Befolkning. Jeg har Maaned efter Maaned fortalt dette i den frie Verden, i dette dejlige Land, i U. S. A., i Canada, — men nu skulde ens Vurdering staa sin Prøve; nu gjaldt det, om man havde vurderet rigtigt. Saa meget syntes man afhæng af, at Danmark i sin uhyre vanskelige Situation viste sit sande Ansigt, — just angav Landsforræderne og Quislingerne til disse to Procent. Alt andet var ligegyldigt — om det ene eller andet Parti gik frem eller tilbage — hvad gjorde det.«

Ogsaa vor Kommentator Terkel M. Terkelsen kædede Valget og Modstandsviljen i Danmark sammen i sin Kommentar den 29. Marts:

»Der er et Punkt i det danske Valg, som selv Goebbels mest drevne Discipel ikke har kunnet slaa Mønt paa. Det er den Kendsgerning, at mindre end 2 Procent af de danske Vælgere stemte nazistisk. Efter tre Aars Besættelse — det vil sige tre Aars tysk Favorisering af Forræderne — er Nazisterne ude af Stand til andet end netop at holde Stillingen. For den frie Verden — i dens Syn paa Danmark og de øvrige besatte Lande — er det en Glæde at se det saa aabent bekræftet, at Tidens Ungdom ikke i fjerneste Grad har følt sig tiltrukket af Tysklands Sukces i de første Krigsaar og af hule Fraser om Tyskland som Europas Redningsmand. De unge, der har naaet Valgretsalderen siden Valget i 1939, har vist, at de forstod deres nationale Ansvar.

Valget var en Sejr for den demokratiske Livsanskuelse. Det er nødvendigt at gentage det, for den Tid er ikke fjern, da der vil blive gjort Forsøg paa at misbruge Valgets Udfald. Valget er *ikke* et Tillidsvotum til Erik Scavenius og hans Politik — det blev jo sagt utvetydigt før

Valget, og danske Blade har gentaget det *efter* Valget. Valget er heller ikke en Tilslutning til den Nyordnings-Rummel, der nu igen lyder fra Berlin. Tværtimod. En Bekendelse til Demokratiet er i sig selv et Nej til Medarbejderskab i et Europa under tysk Overkommando.

Et dansk Provinsblad glædede sig over Valget, fordi det var den eneste Maade, hvorpaa man paa lovlig Vis kunde demonstrere, at man var Dansk. Mens denne Betragtning er rigtig, saa langt som den rækker, saa vil man alligevel i de demokratiske Lande spejde efter Tegn, der viser, at denne Bekendelse til Demokratiet var andet og mere end en smuk Gestus.«

Modstand fra Nordkap til Pyrenæerne.

»Det er maaske et Tilfælde, at Omverdenen næsten samtidig med Valgresultatet fik Meddelelse om to vidt forskellige Tildragelser, der viser, at der ogsaa i Danmark er Patrioter, som er rede til at omsætte deres anti-nazistiske Livsopfattelse i antinazistiske Handlinger. Fra Aalborg indløber Meddelelsen om otte Drengene, der har kæmpet deres egen Krig mod Tyskerne; fra Aarhus kommer Meddelelsen om Sprængstof-Attentatet mod den tyske Kaserne. Aalborg-Drengene i »Danmarks Frihedsliga« begyndte, hvor Drengene i Churchill-Klubben slap. I de sidste seks Maaneder af 1942 har de gentagne Gange stukket Ild paa Ejendomme eller Materiel, der tilhører den tyske Værnemagt. Drengene betaler nu Prisen for deres Handling — men andre vil følge efter, ligesom de selv fortsatte det Arbejde, som Churchill-Klubben havde begyndt. Det er den samme Situation, som møder Tyskerne — ikke blot i Danmark, men i hele det besatte Europa fra Nordkap til Pyrenæerne: saa snart en Modstander bliver slaaet ned, er der to, der er rede til at træde i hans Spor. Det er denne

Følelse af Haabløshed, der driver Tyskerne ud i Desperation. Intet Sted har de Fred, overalt er de hadet — selv i Danmark, som de haabede at vinde over under Venskabets Maske.

Attentatet mod den tyske Kaserne i Aarhus fandt Sted som Optakt til Valget. En eller flere af Vælgerne, der ikke var tilfreds med at demonstrere deres anti-tyske Indstilling i Valglokalet, greb til mere haandfaste Midler, med det Resultat, at Politiet nu udlover 20,000 Kroner for Oplysninger om Gerningsmændene. Prisen er gaaet i Vejret siden de sølle 10,000 Kr., der blev udlovet for Oplysninger om Professor Mogens Fog og Redaktør Kiilerich. Men Resultatet bliver det samme — ingen Dansk forraader en Landsmand, fordi han kæmper for det *samme* Maal — omend med andre Midler.

Det Billede, den fremmede Iagttager danner sig af Dagens Danmark, er da et Land, hvor alle bekender sig til Demokratiet, og hvor flere og flere melder sig til den aktive Kamp.«

»Times« om det danske Valg.

Den engelske Presse gjorde meget ud af Valgene. Saaledes skrev »Times« i en Leder:

»Det Valg, der lige har fundet Sted i Danmark, blev tolereret af Tyskerne som en nyttig Vinduesudstilling. Kun faa Dage i Forvejen havde Goebbels holdt Tale til de neutrale Bladkorrespondenter i Berlin med en tilsyneladende Ivrighed, som dog ikke kunde dække over det uærlige i hans Paastand om en revideret »Ny Orden«, som Aksemagterne overvejede at indføre i Europa. I det nazistiske Europa — udtalte den »elskværdige« Propagandaminister — vilde selv Lande, der havde Sympati for demokratisk Styre, faa en Plads. Tyskerne har aldrig nogen-

sinde haft til Hensigt at foreskrive en Ensretning for Kontinentet. Tidspunktet for Fremsættelsen af denne Erklæring og Hensigten med den, saas klart og førte ingen bag Lyset. Paa samme Maade vil der heller ikke kunne opstaa nogen Misforstaaelse med Hensyn til Valget i Danmark. Tyskerne gik pralende med til en Appel til Folket i Haab om derved at forsikre baade Danskerne og andre, at selv et parlamentarisk Styre kunde fungere i et Europa under Hagekorset. De tog Risikoen for et Nederlag, fordi det var god Propaganda at vise Imødekommenhed. Resultatet blev, hvad man kunde have ventet: Der blev Rekord-Afstemning. Den lille, rent nationalsocialistiske Repræsentation forblev uforandret, medens Samlingspartierne, der omfattede alle de store Partier, opnaaede en endnu større Majoritet. Valgtallene skal ikke opfattes som en Afstemning, gaaende ud paa at beholde Kollaborationisten Scavenius som Statsminister, men som en Afstemning, hvor det gjaldt om at holde en Reichskommissar ude.

Danskerne har saaledes vist deres Tilslutning til den demokratiske Ide. Socialdemokraterne er stadig det stærkeste Parti, og det er bemærkelsesværdigt, at de Konserverative — hvis tidligere Leder Christmas Møller i en Radiotale fra London havde opfordret Danskerne til at stemme for Demokrati og Uafhængighed — nu vil være det næststærkeste Parti. Danskerne staar over for en haard Kamp, før den Uafhængighed, som de sætter saa højt, kan siges at være vundet.

Det passede Goebbels at give Danskerne Lov til at holde Valg; den Dag vil komme, da de vil have Midlerne til at gengvinde deres nationale Selvrespekt paa en endnu kraftigere Maade.«

Ogsaa den amerikanske Presse kommenterede Valget. Vi citerede i vore danske Udsendelser bl. a. »New York Times«, der skriver:

»Valget var en stærk Trosbekendelse til Demokratiet. Valgene har overordentlig stor Betydning som Tegn paa det demokratiske Europas indstændige og klare Forkastelse af Nationalsocialismen. Men det indeholder ogsaa en Ledetraad for de Magter, der er mobiliserede til Europas Befrielse. Thi vi kan være sikre paa, at Danmark taler for de Nationer, der ikke har nogen Chance for at tale for sig selv.«

Endelig gav Valgets Udfald mig Lejlighed til i de engelske Udsendelser at gøre Rede for Danmarks Stillingtagen i en Tale, jeg holdt den 24. Marts.

— Og imens rasede Nazisterne i Danmark imod Sabotagen og især imod London Radio, hvorom det i »Fædrelandet« for 3. April 1943 hedder:

»Paa et bestemt Tidspunkt af Dagen brøler Londonudsendelserne gennem de rolige Gader og spreder Gift i Tusinder af danske Hjem. Visse demokratiske Blade viser deres Sympati ved at undlade at trykke Tidspunktet for den ordinære danske Radioavis.«

Den 9. April, paa Treaarsdagen for det tyske Overfald, havde vi igen den Ære over B. B. C. at bringe Vicepremierminister Attlees Hilsen til Danmark, hvori han bl. a. udtalte:

»Det er en stor Opmuntring for os i vor hæftige Kamp ved vor Side at have saa mange brave danske Søfarende, og at vide, at I i Danmark, skønt Diktatorens Drabanter marcherer gennem jeres Gader, aldrig vakler i Troen. Vi er glade over at vide, at I, ledet af jer elskede Konge, standhaftigt og tappert afviser den indtrængende Fjendes Fristelse til at vige fra Frihedens hellige Sti. Den overvældende Demonstration, hvormed Rigsdagsvalget gav Udtryk for jeres Tro paa det demokratiske System, har vi hørt om med Glæde, og den styrker vor Overbevisning om, at I kun venter paa det rette Øjeblik for at slutte jer til os og feje

den indtrængende Fjende ud af Landet. Vi regner med, at I bevarer jeres Tro og Mod, indtil Sejren er endelig vundet, saaledes at alle Folk i alle Lande kan finde Fred og Lykke paany.«

Nazisterne og den voksende Modstand.

I Valgets Kølvand voksede Modstanden i Danmark, og da de tyske Myndigheder i Landet havde paabudt, at Bladene skulde give omfattende Omtale af Sabotagehandlinger, var Redaktionerne ikke sene i Vendingen. Vi fik at vide, at »Politiken« alene paa een Dag bragte 8 Spalter om en Brand paa Aarhus Stadion og om Sabotager i København og paa Frederiksberg. »Fædrelandet« indeholdt den 7. April en Artikel af Harald Bergstedt, hvor denne krævede Dødsstraf over de to Skoleelever fra Aarhus, der var sigtet for Sabotage. De var kun omkring 15 Aar. Bergstedt skriver: »Hvad Nytte er det at idømme de skyldige Drengene en alvorlig Fængselsstraf? En alvorlig Straf vil ikke forandre disse Skoledrenges Indstilling. De vil kun le og betragte sig som Helte. De ler ad den lange Fængselsstraf, fordi London Radio og Kommunisterne fortæller dem, at Tyskland vil bryde sammen i næste Uge, og saa skal de løslades og have Fakkeltog.« Bergstedt finder, at »Skydning vil være den eneste effektive Straf«, men »Ulykken er«, siger han, at »deres Forældre, Venner og Naboer er lige saa tossede som London Radio.«

Det fremgik med al Tydelighed af de nazistiske Aviser, hvor uvillig den danske Presse var til at fordømme den illegale Virksomhed og deltage i Tyskernes Antisabotage-Kampagne: »Mens Bladene er parat til at tage Del i en Propagandakrig mod f. Eks. Trafikulykker, er det umuligt at faa hele Pressen til paa eget Initiativ at starte en Kam-

pagne mod Sabotører, der er en langt større Fare for Landet. Grunden hertil er, at Aviserne er bange for deres Læsere, som de tror ikke vil tolerere noget saadant. Den respektable Borger gyser naturligvis, naar han læser om Revolvermændene og deres natlige Resultater, men unge Patrioter og Kommuniste betragter ganske naturligt Sabotører som Martyrer og Pionere for den gode Sag. Men naar alt kommer til alt, saa er den skjulte borgerlige Sympati, det forstaaende Smil, den uudtrykte Beundring, den ironiske Tavshed i Pressen (undtagen en Gang om Maanedene) den daglige Opmuntring gennem den illegale Presse (som læses af Samfundets højeste Klasser), Plakaterne og Frimærkerne paa Vægge og Lygtepæle, der forkynder, at vi nu er naaet til »Aar 1918« — alt dette er den aandelige Baggrund for Sabotørernes Virksomhed, og Sabotagen vil ikke ophøre, før dette er ændret.«

— Bagefter har alle kunnet se, at den underjordiske Indsats havde den allerstørste Betydning for Danmarks Fremtid. Men for os herovre blev det allerede, mens Sabotagen var i sin Vorden og Vækst, ganske tydeligt, at det var den eneste virkelige effektive Propaganda for Danmark ude i Verden, naar man kunde fortælle om, hvorledes vore undertrykte Landsmænd kæmpede med Nazikolossen, som David kæmpede med Goliath.

Danmark fik da ogsaa paa forskellig Maade Plads i B. B. C.s Home Service. Saaledes blev Kaj Munks Skuespil »Niels Ebbesen« opført om Søndagen den 13. Juni 1943 (Pinsedag) i en forkortet Oversættelse af Rodney Gallop. Paa Engelsk fik Stykket Titlen »I came with a sword: the story of Niels Ebbesen«. I vore danske Udsendelser havde vi allerede, da vi begyndte paa vore Middagsudsendelser, foretaget en Transmission af den danske Version, bearbejdet af Henning Krabbe.

Mogens Fogs Breve.

Et Kapitel for sig indtager de Breve, som Professor Mogens Fog skrev fra sit Skjulested i Danmark, og som vi bragte videre over B. B. C.:

»Dr. Fog giver i sit Brev til Svenskerne Udtryk for den Skuffelse, Danskerne føler over den paafaldende Forskel, der er mellem den svenske Presses Beundring for Nordmændenes Modstand og den kolde Tone og det officielle Mishag, som de større svenske Blade lægger for Dagen, naar det drejer sig om den voksende Modstand og Sabotage i Danmark.

»Denne aabenlyse Forskel i Opfattelsen af Forholdene i de to Nabolande, der begge er besat af Tyskerne,« skriver Dr. Fog, »maa bero paa en Vurdering af mit Lands Stilling, som vel svarer til den danske Regerings, men ikke til store Dele, maaske Størstedelen af det danske Folks. Jeg vil derfor gerne fremføre nogle Synspunkter, som afviger fra de officielle og altsaa ogsaa fra dem, en Del af den svenske Presse lægger til Grund for sine Betragtninger.«

Dr. Fog giver derefter en omfattende Oversigt over Begivenhederne i Danmark siden den 9. April. Han indrømmer, at Danmark har haft en Præferencestilling med Hensyn til Levestandard, men, skriver han, »vi er mange, der ikke kan anlægge en snæver og øjeblikbestemt Maalestok for vort Lands Politik, fordi vi har betalt disse Goder med Opgivelsen af vor Neutralitet, vor Aandsfrihed og vor Retsikkerhed, og den Pris finder vi urimelig høj!«

Fog fremhæver derefter al den Hjælp i Henseende til Fødevarer, Kredit, Arbejdere og Krigsmateriel, som Danmark har været tvunget til at give Tyskland, — Forhold, der i høj Grad har gjort Danmark til »passiv Krigsdeltager« paa den forkerte Side. »Enhver Tale om Neutralitet«, siger han, »er tomme Formularer«.

Men det mest utaalelige af det hele er, at Tyskerne ikke har holdt deres Løfter om ikke at blande sig i Landets indre Forhold. Han følger Udviklingen af de kun altfor velkendte, gradvise Indrømmelser, hvorved den danske Regering faktisk har hjulpet Tyskerne ved at tillade dem at krænke Grundloven, Retsordenen og den enkeltes Frihed uden dog at fremkalde en ligefrem Opstand.

»Situationen er i mine Øjne den,« skriver Fog, »at Tyskerne har opgivet, indtil videre, at gøre Danskerne til overbeviste Nazister. Til Gengæld søger de at mobilisere Landet i den totale Krigsførelses Tegn. Som Middel bruger de at fremsætte vidtgaaende Krav, som de ikke venter at faa gennemført, men som tvinger de danske Myndigheder til en Række Indrømmelser, hvorved de fremmede opnaar det, de i Virkeligheden ventede at faa gennemført, og saa næste Gang faar Skruen en ny Omdrejning.«

Han gør opmærksom paa, at den danske Regering ikke bestaar af Nazister, men et Flertal af Folk, der anser det for deres Opgave at bevare Roen og saa store materielle Goder som muligt. Derfor har de bøjet sig for Tyskerne, ikke uden Protest, men bøjet sig har de. Over for Befolkningen har de sagt: »Hertil vil vi gaa og ikke et Skridt videre.« Men næste Gang har de taget endnu et lille Skridt videre under Paaberaabelse af »det mindre Onde«s opportunistiske Feltraab og saa banet Vejen for Landets Udnyttelse i Aksemagternes Krigstjeneste. At de danske Regeringer har kunnet taale en saadan Udvikling uden effektiv Modstand er — forklarer Fog Svenskerne — ikke den mindst betydelige Indflydelse, der har ægget Folk til en aktiv national Indsats. Aktivisterne — hævder han — er nøjagtig ligesaa loyale over for Kongen som de »Samfundstøtter«, der benytter Kongens Taler som et Paaskud til ikke at yde Modstand. Men Aktivisterne er klar over, at

som konstitutionel Monark kan Hans Majestæt ikke gennemføre en Politik, uafhængig af sin Regering.

Fog mener, at kun et Mindretal af de styrende vilde modtage en tysk Sejr med Begejstring. »De haaber paa, at de Allierede skal skaffe os vor Frihed tilbage, uden at vi selv behøver at bringe Ofre derfor.«

Men han hævder, at for en Nations Fremtid og Vilje til at leve er det, som tæller, ikke en behagelig Levestandard, men Nationens Vilje til at kæmpe for sine egne Værdier, sine Traditioner og sin Frihed. Og det Slag maa vi selv kæmpe med aktive Vaaben. »Det maa vi gøre,« slutter Fog, »ikke blot for vort Lands Velanstændigheds Skyld, men ogsaa for vor Stilling i Fremtiden. Ingen vilde med Rette kunne bebrejde de Allierede, om de efter Sejren opfattede os som Fjendens Haandlangere med de Konsekvenser, dette kan have ved Fredsslutningen. Kun en bevidst Indsats fra Befolkningens Side kan bevise, at Indrømmelsespolitikken ikke var et Udtryk for Folkeviljen. Intet fornuftigt Menneske kan ønske norske Tilstande i Danmark, men Prisen for vort Lands Livsbetingelser kan vanskeligt blive for høj.«

Paa Grundlovsdagen gjorde Christmas Møller Rede for Forholdene hjemme og herude. Og som saa ofte før talte han ud af Posen, uden at bryde sig om, at han dermed gjorde netop sin Person til Samlingspunktet for Angrebene hjemmefra.

Han talte om det nyligt stedfundne Valg og om den udmærkede Demonstration for dansk Sindelag, det havde været. Men, tilføjede han, — er dette tilstrækkeligt?

»Ikke efter min Opfattelse,« udtalte Christmas Møller. »Det gaar ikke længere paa den gammeldags Maner. Det er ikke tilstrækkeligt at vise sin Anskuelse i Sind. Den maa ogsaa vises i Gerning.«

»Der handles imidlertid hjemme i Danmark,« fortsatte

Christmas Møller, »mere, end vi ofte hører om det herude. Naar det har staaet i britiske Aviser, at Sabotage udføres af britiske Faldskærmsjægere, saa ved jeg intet herom; men jeg er aldeles overbevist om, at Sabotagen i meget stor Udstrækning skyldes danske Patrioter, som saaledes er aktivt med i Gerningen paa de Allieredes Side. Vi vil herfra sende dem en Hilsen og Tak for, at de har forstaaet Tidens Krav, at Ord alene gør det ikke, men at der maa Gerning til.«

Danske Fiskere i B. B. C.

Ogsaa danske Fiskere gjorde deres Indsats, som det fremgaar af et Fællesinterview, vi en Aften bragte over B. B. C., nogle Dage efter at et større Antal danske Fiskere med deres Baade var ankommet til England:

»Vi har her i Studiet fem danske Fiskere, som gerne vil sende en Hilsen hjem til deres Familie og Venner i Danmark. Lytterne har hørt om de danske Fiskekuttere, der blev opbragt af engelske Marineenheder og ført ind til engelske Havne, og de har ogsaa hørt den samlede Hilsen, der blev sendt hjem for at fortælle, at alle var i bedste Velgaaende. B. B. C. har nu bedt fem tilfældigt valgte Fiskere om at komme til Mikrofonen for at give denne Hilsen en personlig Understregning, for der er en menneskelig Side ved denne Sag, som vi ikke skal glemme. For mange af Fiskerne betyder det, at Forbindelsen til Hustru og Børn er blevet afskaaret, indtil Fiskerne igen kan sætte Foden paa et frit Danmarks Grund.

Her er saa de fem Fiskere, der vil sige et Par Ord hver. — Værsaagod, Skipper, vil De først? —

— Tak. Ja, vi var jo altsaa kommet for langt ud, og saa kom Engleskmændene. Vi laa og hev paa det sidste Træk og skulde lige til at sejle hjemefter, da det skete. Der er nogen Formaliteter, der skal ordnes nu, og saa haaber vi

at komme ud og sejle en af Dagene. Nogle er for Resten allerede taget til Søs. — Til jer derhjemme vil jeg sige: I skal ikke være bange for os — vi skal nok klare den.

— Tak, Skipper. Den næste er en Kok fra en af de andre Baade.

— Jeg kan hilse derhjemme fra alle i min Baad. Vi befinder os godt her, hvor vi er. Vi er blevet godt modtaget, og vi haaber, at ogsaa I har det godt hjemme. Vi var tre Baade, der laa og fiskede i Nærheden af hinanden, da det skete, men vi blev jo snart klar over, at det blev et stort Selskab. Hav det godt hjemme, og hold Humøret oppe.

— Her kommer nu en gammel Englandsfarer, en Trediemand, der har været i engelske Havne nogle Gange før. Hvad har De at sige?

— Jeg har hverken Kone eller Børn derhjemme, saa jeg kan snakke lidt mere frit end mange af mine Kammerater. Jeg er ikke ked af, at det er Englænderne, der faar mine Fisk i Fremtiden. Hvis mit Engelske havde været bedre, saa var jeg gaaet i den engelske Marines Tjeneste. Jeg sender en Hilsen hjem til alle Venner derhjemme.

— Her er saa en Mand fra den Kutter, der blev sænket. Hvad har De paa Hjerte?

— Mit Skib er jo gaaet — det er der ikke noget at gøre ved. Hvis der havde været et Krigsskib her, der var bemandet med Danske, saa vilde jeg have meldt mig. Det er der ikke, og saa vil jeg ud og fiske igen. Besætningen fra min Kutter kom ombord paa en engelsk Destroyer, og vi blev godt behandlet. Vi kunde selv vælge ud af Isskabet, hvad vi vilde have at spise. Om Natten var der nogle tyske Maskiner, der bombarderede os, men det er de danske Fiskere jo vant til. I skal ikke tabe Humøret hjemme — det har vi ikke gjort her i England.

— De fleste af Fiskerne er blevet skilt fra deres nær-

meste, men der er ogsaa nogen, der finder baade Familie og gamle Venner herovre. Her er en af dem, det er gaaet saadan:

— Jeg fiskede paa min Fars Kutter, og nu er vi altsaa begge to i Havn her. Min Bror har fisket fra England, lige siden Danmark blev besat, saa nu er vi tre af Familien samlet herovre. Vi har ikke truffet min Bror endnu, men vi har lige faaet Brev fra ham; han har det godt. Vi glæder os til at se ham. Jeg kan hilse hjemme fra os alle tre.

— De har hørt fem Fiskere, der fortalte lidt om deres Oplevelser og sendte en Hilsen hjem. — De har talt for alle deres Kammerater!*

Dannebrog var ikke med.

Baade hjemme og ude tog flere og flere Danske nu aktivt Del i Kampen. Men tilbage i vore Hjerter var der dog stadig en trist lille Følelse af, at Danmark ikke var *rigtigt* med, at Danskerne trods alle deres Anstrengelser maaske stod over for noget uopretteligt.

Eller, som Christmas Møller udtrykte det i sin B. B. C.-Udsendelse den 16. Juni:

»Det var den 15. Juni — Valdemarsdagen, Flagets Dag — med de Hundredetusinder af Dannebrog ....

Ja ....

Men Dagen inden, Mandag den 14. Juni, var det Flagets Dag for de allierede Nationer. Og Flag vajede ved Flag, og mægtige Demonstrationer blev afholdt for den Sag og den Sejr, som ogsaa er vort Haab og vor Redning:

Alle de allierede Nationers Flag, Norges ved Siden af Storbritanniens, Ruslands og Belgiens, Hollands, Luxemborgs, United States. Hele den fri Verdens.

Men Dannebrog var ikke med ....

Og der er jo intet at sige dertil. Det er den simple Følge af den Politik, som føres.

Og det brænder mig ind i Sjælen — blot jeg dog kan faa dem hjemme til at forstaa dette: Dannebrog var ikke med. Hvad det betyder, hvilken Ulykke det er for os . . . .«

— Sagen var den, at vi havde faaet det Indtryk, at der var Folk i betydende Kredse derhjemme, som lyttede til Dr. Best's Fløjte-toner og var villige til at hjælpe ham med det, vor Ven Gallop i Radioen kaldte »at bevare status quo i Danmark — d. v. s. indtil Tyskerne mener, at det passer dem at forandre Situationen til deres egen Fordel«.

»Uheldigvis,« fortsætter Gallop, »findes der Folk i Danmark, der — med eller mod deres gode Vilje — løber Dr. Best's Ærinde.«

For Eksempel kunde man ikke regne med at finde Forstaaelse i Arbejderkredse her for en Politik, som havde til Formaal — for enhver Pris — at bevare de danske Fagforeningers Rettigheder saa ubeskaaret, som det er muligt under de nuværende Omstændigheder, og som for-dømmer Sabotage som værende i Modstrid med dette Maal. De britiske Arbejdere vilde bruge Fru Gertruds Ord i Kaj Munks »Niels Ebbesen«, som vi hørte det i det engelske Hjemmeprogram Pinsedag: »Hvem kan blive frisk i Graven?«.

Det var ikke altid lige let for os herovre at forstaa, hvorfor de politiske Partier i Danmark tog saa stærkt Standpunkt mod Sabotagen. Det gjorde et meget daarligt Indtryk i officielle, allierede Kredse, naar f. Eks. det konservative Parti officielt advarede sine Ungdomsorganisationer mod Samarbejde med Sabotører og fastslog, at selv blot Forbindelse med illegale Kredse vilde være nok til øjeblikkelig Eksklusion.

Christmas Møller fandt da ogsaa Lejlighed til i sin Radiotale den 11. Juli 1943 til Danmark at stille Spørgs-

maalet: »Gør den danske Hjemmefront Arbejdet, saaledes som den frie Verden venter det af den, og saaledes, at den kan forsvare sin Stilling over for det danske Folk?«

Han besvarede det selv med: »Vi er ikke Dommere, og vi vil ikke dømme, og vi ved naturligvis godt, vi ude, om alt det pragtfulde Undergrunds- og Sabotagearbejde, som udføres hjemme. Og vi er taknemmelige over det . . . . Men er det nok? . . . . Ingen Hjælp til Tyskerne, Sabotage i saa vid Udstrækning som muligt, saa enhver kan forstaa, at naar den store Dag kommer ogsaa til vort Land, til de danske Øer, saa er det danske Folk parat, som alle de andre undertrykte Folk er det.«

Vi fik flere og flere Beviser herovre i B. B. C. for, at vore Ord blev hørt og fandt Genklang i den danske Befolkning. Vi hørte om Urolighederne, der udviklede sig fra den lille Affære paa Restaurant »Skandia«, og som bredte sig i Kvarteret omkring Raadhuspladsen, og vi gjorde os vore egne Tanker, da vi i Bladet »National-Socialisten« læste, at det danske Politi nok kunde »klare« en Haandfuld Agitatorer, men »naar Gaderne hver Nat er fyldt med Tusinder, der bliver ude i Haab om, at der vil ske noget, saa er Agitatorerne nødt til at opfylde det trofaste Publikums Forventninger«.

Overalt, hvor der skal handles, er det nødvendigt at tage et Ansvar, og vi forstod fuldt ud herovre, at det var et tungt og alvorligt Ansvar, der paahvilede os, naar vi gennem Æteren opfordrede Landsmænd til at sætte Livet ind, ovenikøbet naar Tyskerne kunde faa en billig Lejlighed til at pege Fingre ad os og sige, at vi sad i Sikkerhed. Men vi fortsatte med at gøre det, som vi fandt, var vor Pligt. Vi vidste, at det uundgaaelige Tidspunkt for det store Opgør nærmede sig, og at mange Danske vilde miste Livet. I sin Tale den 18. Juli talte vor gode Ven Rodney Gallop om, hvorledes Nordmændene i Begyndelsen af Krigen

havde fundet det vanskeligt, naar de stod over for Tyskerne, at skyde først. ».... Det er, fordi jeg kender den Tøven, og fordi jeg ved, hvor nødvendigt det er at overvinde den i Forvejen, at jeg saa ofte har forsøgt at overbevise Danskerne om, hvor vigtigt det er, at de forbereder sig — baade legemligt og aandeligt. — *Den Dag vil komme, da de bliver nødt til at dræbe Tyskere — ligegyldigt om de er civiliserede eller ikke — dræbe Tyskere, og ikke diskutere med dem eller tage dem til Fange.*»

6. Kapitel. DEN DANSKE REVOLTE

Strømpilen paa Verdenskortet var ikke til at tage Fejl af. Afrika var befriet, Churchill havde udtalt sine kloge Ord om, at vi maaske var ved »the end of the beginning«. Sicilien var ved at blive erobret, den tyske U-Baadskrig var gaaet i Staa, og Russerne var i Offensiven. Klokken var, for at bruge Christmas Møllers Ord, ved at falde i Slag. Var Danmark og det danske Folk rede?

Vi fik Svaret hjemme fra Danmark: Danmark var redet! Det begyndte jo ovre i Esbjerg, da Flammerne luede over de store Fiskepakhuse ved Havnen Natten mellem 5. og 6. August, og Sabotørerne hindrede Brandvæsenet i at komme til at arbejde. Vi fulgte med Spænding Udviklingen, da Tyskerne stillede Maskingeværer op i Gaderne, og da Befolkningen trods Forbud strømmede ud og sang »Tipperary« og »Der er et yndigt Land . . . .« Og Lavinen rullede videre. I Odense, hvor der havde været Gæring blandt Arbejderne lige siden Juli Maaned, udbrød den store Strejke, og Begivenhederne i Aalborg, som skulde faa saa afgørende Konsekvenser

Det danske Folk havde taget sin Sag i sin egen Haand. Fra Esbjerg over Odense til København bredte Urobølgerne sig til alle Landsdele og Byer. Hvad hjalp Regeringsoppraab, Proklamationer fra Fagforeninger og Opfordringer fra Erhvervsorganisationer? Hvad hjalp det, at Tyskerne sendte Forstærkninger til København? Vi lyttede spændt til Kalundborg, som ikke sagde noget, selvom Tavsheden jo var talende nok. Vi forstod, hvad det betød, naar alle mulige Møder blev afløst i Radioen, og Tilførslerne til en Række Byer rundt om i Danmark hørte op.

Begivenhederne i Danmark var nu Forsidestof i den engelske Presse, og jeg fik da en Henvendelse fra Home Service om at give en Oversigt over Situationen til de

engelske Lyttere. Dette gjorde jeg den 28. om Aftenen, og jeg gav Udtryk for, at Begivenhederne i Danmark nu havde naaet Brændpunktet.

— Og saa kom den 29. August, hvor Kongen, Regeringen, Rigsdagen og hele det danske Folk stod fast over for Overmagten. Hvad nyttede det saa, at de tyske Panservogne kørte rundt i Gaderne for at skræmme Folk, og at Tyskerne proklamerede Undtagelsestilstand.

Chefen for det norske Luftvaaben, Riiser Larsen, talte i de Dage til Danmark over B. B. C. og sagde:

»I det mørke, som Tysklands gale Korporal har senket over Europa, lyser de okkuperte land som planeter ved sine hjemmefronters holdning. Vi nordmenn herute er lykkelige over det strålende lys, som skinner fra Norge, et lys så sterkt at det gir gjenskin over hele verden.

Men et stod vi så undrende over. Hvor var Danmark? Det lyste ikke fra denne planet slik som vi, som har Danmark kjær, hadde ventet det. Det Danmark, som ga oss Kongen vår. Danmark lå i mørke. Det var rent ut ondt å møte danske menn og kvinner herute. De speidet etter lys fra Danmark. De hadde troen i sitt hjerte, men sindet var tungt av sorg.

Men for en tid siden blusset det av og til op en gnist i mørket, der hvor Danmark ligger, gjenskin fra eksplosjoner. Hver gnist ga os øket håp. Utover sommeren sprang disse gnister opp hyppigere og hyppigere. Vi stanset op undrende, ja med en stadig sterkere følelse av høytid i sinnet, en forventningsfull speiden etter noe, som var ved å skapes.

Og så skjedde det.

Den 29de august 1943.

Fra Danmarks plass i mørket sprang der frem et strålende lys som blendet oss til å begynne med. Det er vel

Danske Piloter med en af de første danske Spitfires den 10. April 1942.

De danske Frivilliges Parade foran Det danske Hus paa Kongens Fødselsdag den 26. September 1943. — Der afholdes Feltgudstjeneste. Paa Billedet ses Pastor Jensen, der beder for Kongen og for Danmark.

ikke bare en ekstra sterk gnist. Nei, planeten sank *ikke* tilbake i mørke.

Nei! Ett skjønt fast lys ble ståend og viste oss hvor Danmark lå.

Hvilken dag. Og hvilken glede vi alle fylttes av.

De frie danske jeg møtte var med eet blitt rankere i ryggen. Hodene var løftet. Smilet ikke lenger undskyldende men stolt. Lyset fra Danmark var tendt. Dannebrog båret inn i de Forente Nasjoners flaggborg ....«

Begivenhederne omkring den 29. August er nu Historie, og saa godt kendt, at det ikke skal gentages her. Men hvad det betød herovre, kan man gøre sig Begreb om ved at følge den engelske Presse i disse bevægede Dage. »Times« gik i Spidsen med en lang Lederartikel under Overskriften »Den danske Revolte«. Bladet citerede sin Stockholms-Korrespondent, der faktisk taler om aaben Krig mod Tyskland i Danmark og skriver: »Den aabenbare Haabløshed i dette Forsøg af et lille og hjælpeløst Folk paa at gøre Modstand mod deres magtfulde Undertrykkere, gør kun denne tapre Handling saa meget desto mere betydningsfuld, og maa betragtes som et Varsel om Fremtiden .... I alle de besatte Lande vil Danmarks Eksempel inspirere de uforfærdede Mænd og Kvinder, som venter paa deres Time, selvom de endnu maa have Taalmodighed.«

»Daily Telegraph« pegede direkte paa den militære Betydning, den 29. August havde for de Allierede ved at skrive: »Saaledes er en ny Front blevet aabnet for den haardtspændte Wehrmacht. Om den nu maa sende Soldater fra de morderiske Fangeleire i Norge eller fra endnu fjernere Steder, saa er det givet, at yderligere Opgaver for dem straks vil dukke op. I hvert Fald vil deres Nærværelse i Danmark ikke producere Levnedsmidler eller bygge Skibe. »Man kan gøre alt andet med Bajonetter end at sidde paa

dem,« sagde den tyske Militarismes Statsmand, Bismarck, — og alligevel kunde han ikke lære sine Generaler at lade være med det, saa at de i deres Alliance med det nazistiske Vanvid kun formaar at opelske Modstand overalt, hvor de prøver paa at regere.»

Saadan var den begejstrede Tone i hele den britiske Presse og i alle B. B. C.s Udsendelser. I vore Hjerter følte vi herude Stolthed paa vore Landsmænds Vegne.

Nordahl Grieg besynger Danmark.

Og som en smuk Broderhyldest til Danmark lød Nordahl Griegs smukke Danmarksdigt, — der dog var skrevet inden 29. August:

Hvor Danmarks liv var varmt og nært
fra hav til hav fortrolig kjært,
hvor lett det måtte være
for bombefly og panservogn,
som drønnet over sogn på sogn,
å ringe inn det nære!

Da det ble lyst, var Danmark tatt.
Men bakkene ved Kattegat
så ingen morgenrøde,
og natten senktes, stjerneløs,
og gresset grånet, kilden frøs,
og skogene stod øde.

Men midt i vårens bleke høst,
hvor folket hadde ingen røst,
forstod det dypt i sjelen
det som var vårens stride lov:
den ventet aldrig eller sov, —
men brøt seg gjennom telen.

Langt borte fra sitt eget land
har danske sjøfolk, mann for mann,
i smerte villet prøve,
trods navnløshetens bittere kår,
å, ensomt, være Danmarks vår,
med blodskjær over løvet.

Men der skete andet ude i den store Verden, som vi søgte at kæde sammen med Modstanden derhjemme. Italien kapitulerede. Den første af Aksemagterne tumlede til Jordan og afslørede Hulheden og Tomheden af alle de store fascistiske Fraser. Den første store Revne havde vist sig i den Jernmur, der havde truet med at lukke sig omkring den frie Verden, og alle vi herude ventede med Nerverne spændt paa, hvad Udviklingen vilde bringe.

Over Kalundborg blev der nu udsendt en Række voldsomme Angreb paa Christmas Møller, som enten alene eller sammen med B. B. C. gjordes ansvarlig for Undtagelsestilstanden.

Men, ligesom hos Winston Churchill paa Krigens ufor-glemmelige første Søndag, var det, som om der efter 29. August var Fred i alle Danskeres Hjerter, — eller, som Kong Haakon paa vor Konges Fødselsdag den 26. September 1943 udtalte ved sit Besøg i den danske Klub paa Knightsbridge: »Den 29. August gjorde et stærkt Indtryk paa mig. Jeg vil ikke nægte, at jeg syntes, det var trist, der intet blev gjort, dengang Tyskerne kom i 1940. Men man forstod, at det altsammen kom saa overraskende.

For alle Danske uden for Danmark maa 29. August have været en Dag, som tog en stor Byrde fra deres Hjerter. Den Dag fik enhver Dansk baade hjemme og ude til at vise Kulør, vise, hvad det var, han vilde, og hvad han sloges for . . . Vi har lært, at der er enkelte Ting, man ikke *kan* vige paa, og det blev ogsaa demonstreret i Danmark den

29. August, selvom man vidste, at det var tunge og vanskelige Dage, man gik i Møde.«

Og efter denne Hyldest fra Kong Haakon til Danmark hyldede Marineminister A. W. Alexander vore tapre Søfolk, der gjorde Tjeneste i den britiske Flaade, og udtalte:

»Begivenhederne den 29. August gav os det klareste og mest opmuntrende Bevis paa den Aand, der behersker det danske Folk hjemme. Og jeg ved nu, at jeg med Tillid kan udtrykke det Haab, at de vil bevare denne Indstilling over for fremmed Voldsmagt, hvor vanskelige Forholdene end maatte blive.«

Ogsaa fra det besatte Norge lød der en Hyldest til Danmark. Vi citerede i B. B. C. følgende smukke Digt fra »en Nordmand i Norge«, oplæst af Thoralf Øksnevad, Chefen for norsk Kringkastning:

Vær hilset Danmark, broderland i sør.
Vi hørte nyss din lyse danske stemme,
du viste atter — som så ofte før —
På dine sletter hører kampen hjemme.
Når striden gjelder Nordens frie ånd
mod tyranni og maktens slavehånd.

Du gav et håndslag, da vi var i nød,
det håndslag gir vi sterkt og fast tilbake.
Se, dine bøgeskogers dype glød
gir gjenspeil av ditt sinn i disse dage.
I Danmarks hjerte luer sterk og hel
en hellig flamme — Nordens sjel.

Din veg blir tornestrødd og stri som vor,
din nakke bøyes av de slag, som rammer.
Men husk, at bak den tunge veg, du går,
og gjennom alle lidelsenes flammer
du øyner engang frihet for din jord.
Vær hilset, Danmark — Norges våpenbror.

Pressetjenesten og Information.

Efter den 29. August 1943, da vi gennem Pressetjenesten i Stockholm begyndte at modtage Informations daglige Meddelelser, følte vi os i virkelig Kontakt med Forholdene i Danmark, og det var langt lettere at grade Stemningen i Danmark, da vi jo nu i den underjordiske Presse havde et godt Barometer. Det ligger i Sagens Natur, at ogsaa denne Nyhedstjeneste i Begyndelsen havde sine Mangler, idet den jo havde nogenlunde de samme Vanskeligheder at kæmpe med, som B. B. C.s danske Afdeling havde i sin Start. Men da det først var kommet i Gang, udviklede Nyhedstjenesten fra Danmark sig i forbløffende kort Tid til at blive — jeg tør godt sige — en af de bedste Informationskilder i det besatte Europa.

— Og Forholdene blev vanskelige derhjemme. Men over B. B. C. sendte vi alt, hvad vi kunde af opmuntrende Ord for at styrke vore Landsmænd i den ulige Kamp mod Nazisternes Terror og umenneskelige Ideologi. Med Harme og Afsky hørte vi, hvorledes Tyskerne straks efter Kongens Fødselsdag paa Jødernes store Festdag, »Løvsalsfesten« den 27. September, indledede Jødeforfølgelserne i Danmark. Hundredevis af danske Jøder blev arresteret for at sendes til en uvis Skæbne.

Kort Tid efter modtog jeg et Brev fra det kendte engelske Parlamentsmedlem Harold Nicolson, der havde været i Stockholm. Han meddelte heri, at et Medlem af den svenske Kongefamilie over for ham havde udtrykt sin Beklagelse af, at B. B. C. i en Udsendelse bogstavelig talt skulde have ledet de danske Jøder i en Fælde. Paastanden gik ud paa, at vi skulde have raadet de danske Jøder til at søge Tilflugt i Kirker og Skoler, ligesom man fra B. B. C. skulde have fortalt dem, at de bare kunde henvende sig paa Politistationerne for at faa Pas. Resultatet var, at talrige

af de stakkels forfulgte Mennesker var gaaet lige i Løvens Gab og var blevet taget af Gestapo. Dette kunde naturligvis kun være Rygter, der var udspreedt af Tyskerne, idet vi jo overhovedet ikke var kommet ind paa, hvad Jøderne skulde foretage sig. Vi var naturligvis i dette Tilfælde som ved tidligere Lejligheder fuldstændig klar over, at vi ikke kendte nok til de faktiske Forhold til at kunne give Raad. Og det var i Virkeligheden kun, naar vi fik Anmodning hjemmefra, at vi gav Raad i saadanne Tilfælde. Da vi desuden vidste, at Tyskerne ogsaa lyttede til vore Udsendelser, vaagede vi selvfølgelig altid nøje over, at der ikke blev bragt Meddelelser, som Tyskerne paa nogen som helst Maade kunde drage Fordel af. At vi, som det ogsaa blev paastaet, ved en bestemt Lejlighed til Skade for de danske Læger, skulde have omtalt disses Indsats i Frihedskampen, var naturligvis ganske grebet ud af Luften.

Danmark og Jøderne.

De eventyrlige Historier, der kom frem om, hvorledes Frihedsbevægelsen og store Dele af det danske Folk havde hjulpet Jøderne til Flugt, gjorde et stærkt Indtryk herovre, og vi var i den danske Afdeling stolte af at kunne fremhæve paa Engelsk og paa andre Sprog, at Tyskerne kun havde faaet fat i mindre end 10 pCt. af de ca. 7000 Jøder, der befandt sig i Danmark. Resultatet af denne store danske Indsats, saavel som Episoder i Forbindelse med Flugten over Sundet, fandt ogsaa Vej til den engelske Presse.

Christmas Møller gav Udtryk for vore Tanker, da han i en af sine Taler sagde: »Ligesaa lidt som andre Lande kan vi gøre meget over for Jøderne, men faar vi engang Lov til at have noget med Tingene at gøre i et frit Danmark, vil en af de første Opgaver være at genoprette den enorme Uret, som er gjort.

Jeg kan ikke udtale meget om, hvor meget eller hvor lidt Jøderne har haft med Undergrundsarbejdet at gøre, men jeg har Lov at sige, at den tyske Begrundelse er fuldkommen løgnagtig, som alt, der kommer fra det Land.«

Den Betydning, Danmark nu fik i selve Krigsførelsen, fremgaar af to Taler, der blev holdt i B. B. C., den ene af Flaademedarbejderen, Mr. Bryan Tunstall, hvori han understregede, at hver eneste Sabotagehandling, der blev begaaet mod Tyskerne i Danmark, var et direkte og værdifuldt Bidrag til de Allieredes Krigsførelse. — En anden Tale var en Kommentar af Generalløjtnant Wason, vor militære Medarbejder, hvori han udtrykkelig sagde, at der ikke var Tvivl om den militære Værdi, Modstandsbevægelsen havde i Danmark som et Middel til at bringe Forvirring i de tyske Planer om Forsvaret i Nordeuropa mod en allieret Invasion.

»... Hvor meget Tyskerne end forsøger at forklejne Betydningen af disse Handlinger,« sagde Generalløjtnant Wason, »saa kan jeg som en, der taler fra England, forsikre Dem for, at alt, hvad De gør for at lægge Tyskland Hindringer i Vejen, møder Bifald og indgaar som et Led i den almindelige strategiske Værdsættelse af Situationen, som til Stadighed føres à jour.«

Der laa jo i disse Udtalelser et Varsel om, at store militære Begivenheder var i Vente, hvad der faldt godt i Traad med Churchills Tale den 9. November, hvori han forudsagde et meget haardt Felttog i 1944.

Det var da heller ikke noget Under, at Nervøsiteten bredte sig i de tyske Lejre, hvor man ikke kunde vide, fra hvilken Side Slaget vilde falde, og derfor gav Invasionsfrygten Luft paa mange Omraader. Tyskerne brugte ogsaa Invasionsrygterne som Paaskud for Overgreb over for Danskerne. Saaledes hørte vi en Novemberdag over Kalundborg Radio, at atter to Danskere var blevet straffet med

Døden ved tysk Krigsret for Sabotage og Overfald paa et Medlem af den tyske Værnemagt. Øjensynlig for at give denne Terrorhandling ekstra Eftertryk blev det fremhævet, at der for Fremtiden ikke vilde blive Tale om Benaadning af Dødsdømte.

Danmarks Frihedsraad.

I Begyndelsen af Oktober fik vi herovre for første Gang Forbindelse med det nyoprettede »Danmarks Frihedsraad«, der meddelte os, hvilke Retningslinier det havde til Hensigt at arbejde efter, ligesom det gav os gode Raad med Hensyn til vore Udsendelser. Et af Raadets første Henvendelser til os slutter paa følgende Maade: »Raadets Dannelse er, saavidt vi har kunnet konstatere, endnu ikke meddelt i London Radioen, hvorimod det har været omtalt i en svensk Udsendelse. Saavidt vi har faaet oplyst, skyldes dette, at vor Forsendelse var makuleret. Vi haaber snart at opnaa den Støtte for vort Arbejde og vor Indflydelse, en Omtale og en Kommentar i London-Radioen vil betyde. Saavidt vor Proklamation hidtil er naaet i Danmark, har Oprettelsen af Danmarks Frihedsraad vakt Tilfredshed og Tilslutning.«

Herovre fra saa vi straks Værdien af en saadan underjordisk Regering, der kunde være Samlingspunktet for alle, der deltog i Frihedskampen. Vi blev hurtigt enige om at støtte det nye Raad, hvis Dannelse vi hilste med Begejstring, og Christmas Møller holdt derpaa en af sine B. B. C.-Taler, hvori han anerkendte det som noget meget værdifuldt, at de danske Modstandsgrupper havde sluttet sig sammen om Dannelsen af et Fællesraad, ligesom han opfordrede alle, der vil en aktiv Indsats, til at slutte op i Rækkerne og være med i et saa intimt Sam-

arbejde som muligt. Frihedsraadet blev ogsaa hurtigt anerkendt fra engelsk Side, hvor man allerede fra Raadets første Erklæringer fik Indtryk af, at det var kloge og besindige Folk, der havde paataget sig dette store Ansvar.

Fredag den 26. November indløb der fra Pressetjeneren i Stockholm Meddelelse om, at syv danske Patrioter var blevet dømt til Døden af en tysk Standret i Aarhus, og om Mandagen kom der Meddelelse om yderligere fire Dødsdomme i Kolding og to i Skjern. Dagen forinden var der over Kalundborg Radio meddelt, at 31 danske Statsborgere var overført til Koncentrationslejre. I vor Aftensendelse samme Dag holdt Leif Gundel i sin Egenskab af Det danske Raads Sekretær en Mindetale over de af Tyskerne henrettede danske Patrioter.

Han talte om de smertelige og tunge Efterretninger, der havde naaet os fra Danmark og sagde: »Saadan er Frihedskampens Vilkaar, og ingen, der deltager i den, er i Tvivl om den dødelige Risiko, der løbes. I Strid med Folkeretten, i Strid med alle danske og demokratiske Retsbegreber, i Strid med Løfterne af 9. April, i Strid med de Æresbegreber, den tyske Hær endnu idag vover at prale med, har Tyskerne atter engang vist deres sande Ansigt — i Danmark som i andre besatte Lande, hvor brutal Magt, Undertrykkelse og Terror er det eneste Sprog, Goethes og Heines moderne Arvtagere kan gøre sig forstaaet paa.

Har deres Tale været tilsløret og hyklerisk slesk i de 40 uklare Maaneder før den 29. August, saa er den idag kun altfor tydelig og klar. Danske Kvinder, der har gjort en tapper og modig Indsats for, at deres Børn kan komme til at leve i et frit uafhængigt Danmark, slæbes bort til en Koncentrationslejr i Tyskland. En næsten 60-aarig dansk Kvinde er saa farlig for den mægtige saakaldte Værnemagt, at hun maa isoleres og uskadelliggøres. Og vi lægger Mærke til, at en norskfødt Kvinde har været

med i Danmarks Frihedskamp paa sine danske Søstres og Brødres Vegne.

Vi Danske ude bøjer Hovedet i dyb Respekt for dem, der har maattet ofre Livet. »Henrettet ved Skydning« siger Tyskerne. »Myrdet« kalder vi det. »Hensat i Koncentrationslejr« siger Tyskerne og vi tilføjer »Uden Lov og Dom, uden Skygge af Ret«.

Og sammen med vore kæmpende Landsmænd hjemme tager vi det Løfte ikke at helme, før alle Bagmænd, Op-havsmænd og Gerningsmænd til de Forbrydelser, der nu begaas mod det danske Folk, er hentet for Retten og over-leveret til Folkets Retfærdighed.

Den Dag er maaske nærmere, end vi tør tro og haabe, og i Mellemtiden vil Kampen fortsætte, blot med skærpet Kraft og Styrke.«

Allerede den 2. December hørte vi, at nye Eksekutioner af Danskere havde fundet Sted foran de tyske Bøssepiber. Dr. Werner Best og General Hanneken truede med ny Terror, ligesom vi erfarede, at Tyskerne ved Hjælp af deres danske Quislinger havde skrevet en Liste over 700 Danskere, der vilde blive arresteret som Gidsler i samme Øjeblik, de Allierede vilde forsøge en Invasion i Jylland. Men hvor lidt dette kunde skræmme Modstandsbevægelsen, fik vi herude at vide, da den tysk-kontrollerede Ka-lundborg Radio et Par Dage efter meddelte om Ødelæg-gelsen af en stor Maskinfabrik paa Nørrebro, og som de betegnede som »den største Sabotagehandling, der nogen-sinde var begaaet i Danmark«.

Et af vore principielle Punkter var det nu at være yderst forsigtig med at fremhæve Folk for godt Arbejde og national Indsats for ikke at bringe dem i Fortrød.

I Løbet af December Maaned blev flere andre Danske sendt i Koncentrationslejr, men da intet hjalp paa Sabotagen, forsøgte Tyskerne et nyt Middel. Man skulde ikke

tro, at det var muligt, at Nazisterne kunde komme til at staa lavere og foragteligere i den offentlige Bevidsthed, men ved Indførelsen af de saakaldte Clearingmord hørte enhver Bedømmelse af dem efter almenmenneskelige Grundsætninger op.

Dannebrog i Stedet for The Red Ensign.

Kort før Nytaar gjorde England en Gestus, som fik Kampaanden til at flamme i alle danske Hjerter. Som en Anerkendelse af de danske Søfarendes Indsats paa de Forenede Nationers Side blev det tilladt de danske Skibe, som sejlede for Storbritannien, at føre Dannebrog i Stedet for den britiske Handelsflaades Flag, The Red Ensign. Dette blev muliggjort ved en særlig »Order in Council«. Den officielle Tilladelse gjaldt fra Juledag 1943, og paa denne stolte Dag afløste det hvide Kors paa den røde Bund det britiske Flag overalt paa danske Skibe, der sejlede for de Allierede. Samme Ret til at føre dansk Flag omfattede ogsaa vore Fiskefartøjer. Krigstransportministeren, Lord Leathers, sendte en Hilsen til danske Søfarende og Fiskere, hvori det hed: »Dannebrog vises igen paa Verdenshavene og i et godt Selskab. Jeg hilser Dannebrog og ønsker Lykke og Fremgang for alle, der sejler under det danske Flag.« Hele Ceremonien, da Flaget gik til Tops, blev udsendt i B. B. C.

I December fandt der en »Round Table«-Lunch Sted paa Savoy Hotel, hvor »The knights of the round table« havde indbudt Repræsentanter for de saakaldte Nordsølande Norge, Holland, Belgien og Danmark. Kong Haakon og Kronprins Olav var med som Æresgæster, og Festen fik et for Danmark særlig tilfredsstillende Forløb. Her blev Danmark taget med, da man talte om »the North Sea Allies«. Hele Atmosfæren med de fem Landes Flag over

Hovedbordet og de forskellige Taler, hvor bl. a. Marineminister Alexander fra Admiralitetet talte om de tilstedeværende »søfarende Allierede«, gav mig Lejlighed til i B. B. C. at omtale Danmark som allieret i et Referat af Festen, som blev udsendt til alle Afdelingerne i European Service. Det var første Gang, at Ordet »allieret« uden Omsvøb blev knyttet til Danmark, og at vi var blevet stillet fuldstændig paa Linie med Norge, Holland og Belgien.

Og saa gik vi ind i det nye Aar, 1944, som skulde blive saa rigt paa Forventninger og Skuffelser, paa Terror og Heltegerninger.

Mordet paa Kaj Munk.

Med dybeste Sorg og Harme fik vi den 5. Januar Budskabet om det frygtelig Mord paa Kaj Munk. Vi lyttede vantro, da vi fra Kalundborg hørte den tomme Meddelelse: Forfatteren, Pastor Kaj Munk blev i Gaar Eftermiddags opsøgt i sit Hjem af fire Mandspersoner, der erklærede at være Myndighedspersoner, og at de havde til Opgave at anholde ham. Kaj Munk blev derefter kørt bort i en Bil. I Morges er han fundet liggende dræbt i en Plantage ved Silkeborg Bakker. Han var blevet aflivet ved Revolverskud . . . .«

Hvad Tyskerne vilde opnaa ved denne hæslige Gerning stod ingen herovre klart. Vi kendte ikke Kaj Munks Mordere, men vi vidste, hvad der stod bag. Vi huskede Hermann Goerings Ord for mange Aar tilbage: Naar jeg hører Ordet Kultur, saa spænder jeg Hanen paa min Revolver. — Og nu var Skuddet faldet; Nazisterne havde dræbt en af Danmarks største Sønner.

Men, som Christmas Møller udtrykte det i en B. B. C.-Tale, der var ingen Tvivl om, at det bestialske Mord vilde

betyde Vrede i Danmark, vilde komme til at betyde Samling om de Opgaver, som Danmark har. »Fra Det danske Raad«, udtalte Christmas Møller, »sender vi Hilsen til Kaj Munks Hustru og Børn, og vi tror, at der snart vil blive Lejlighed for det danske Folk til at vise Kaj Munk den Hæder og Ære, som han fortjener.«

Mordet paa Kaj Munk gav voldsom Genklang ogsaa i den engelske Offentlighed; hans aabne, tapre Ord mod Fjenden i Landet og hans rene patriotiske Sind, blev paa en Maade Symbolet herovre for dem, der hjemme kæmpede for Danmarks Frihed.

Gribende var den Tale, som Nordmanden, Professor A. W. Winsnes holdt i B. B. C. over Kaj Munk:

»Som Nordmand føler jeg trang til å få sende en hilsen til Danmark i anledning av den sorg, som har rammet oss ved Kai Munks død.

Jeg vilde gjerne at denne hilsen skulde være et uttryk for den taknemlighet, Nordmenn føler for Kaj Munks innsats i vå fælles frihetskamp.

Kaj Munk var, som vi alle vet, en stor dikter, en av de ypperste dramatikere i vår tid, og vel den største i Norden i vore Dage. Men Kaj Munk var ikke alene en begavet dikter, som hadde ordet i sin makt og kunde si trefende og tennende ting. Han var ikke først og fremst ordets mester og herre, han var fremfor alt ordets tjener, det levende ords tjener og forkynner.

Hans ord nådde så dypt inn i menneskers sinn, fordi det var båret av hans lidenskapelige vilje til å bruke det som et redskap for de fundamentale åndsverdier, han hadde giet sin tro — et redskap for sannheten og kjerligheten, det rene hjerte.

Hvor virket ikke hans drama »Ordet« mektig? Det kom som et flammende troens budskap i en trosfattig tid.

Den, som har *tro*, er også tro, sier Kaj Munk i en av sine

prekener. Der var ingen motsetning mellom hans kristentro og hans fedrelandskjerlighet. De sprang av den samme kilde, av hans sterke varme hjerte.

Fedrelandskjerlighet betydde ikke for Kaj Munk noen nasjonalistisk selvdyrkelse, men det var ganske enkelt troskap mot det folk og det land, han hørte til, og som Gud hadde giet ham. Hvor vakkert skrev han ikke om Danmark. Så enkelt, så innerligt, så sant.

Hans vers om Danmark nådde også til oss som satt innestengt i Norge. Jeg husker en kveld i Oslo vinteren 1940—41. Noen av oss satt sammen og talte om Danmark. Nytt fra Danmark? spurte noen. En annen hadde en underjordisk avis. Der var et dikt av Kaj Munk, et dikt om Danmarks tusen år. Det tendte et lys. Det nærte vår tro. Det var Danmarks stemme.

Senere hørte jeg av normenn, kommet hitover fra Sverige, hvor sterkt og nervepirrende det virkede på dem, da de i radioen fra London hørte Kaj Munks skuespil om Niels Ebbesen.

Som prest like meget som dikter var Kaj Munk handlingens mand. Jeg har netop lest hans prekensamling »Ved Babylons floder«, hans prekner for okkupasjonstiden. En betagende lesning. Ingen klynkning. Ingen deklamasjon. Men faktisk tale, en patriots og et kristenmenneskes levende vidnesbyrd i en trængselstid. »Prekestolen«, sier han, »er stedet, hvor uret skal banlyses, hvor løgnen skal avdekkes, hvor forgiftelsen skal påpekes.«

Han tog konsekvensen av disse stolte ord. For en normann ligger det nær at minne om det svar han gav den tyske makt i Danmark, da den forbød ham at nevne den norske kirkestrid i sine prekner. Han skrev til myndighetene: »Jeg vil ikke alene ikke adlyde denne ordre, men jeg vil handle direkte imot den. Jeg føler mig nær knyttet til mine norske prestekolleger, både fordi de er norske, og

fordi de er mine prestekolleger. De kjemper et slag for de samme idealer, som jeg har svoret å kempes for .... Det er bedre for Danmark å opretholde en god forbindelse med Jesus Kristus enn med Tyskland.«

Kaj Munk vil staa som en lysende skikkelse ikke bare i Danmarks, men også i Nordens Historie. Han var Dansk, nordisk kristen. Han var det med hele sin sjels lidenskap i en tid, da de verdier, som disse ord — dansk, nordisk kristen — innebærer, krevde en kamp på liv og død. Han vek ikke tilbake. Han tok kampen og gav sitt liv.«

Eden hylder den danske Hjemmefront.

En stor Dag var det for os, da Udenrigsminister Anthony Eden den 12. Januar ved en Lunch i Anglo-Danish Society hyldede den danske Hjemmefront for Kampen mod Nazismen og Tyskerne.

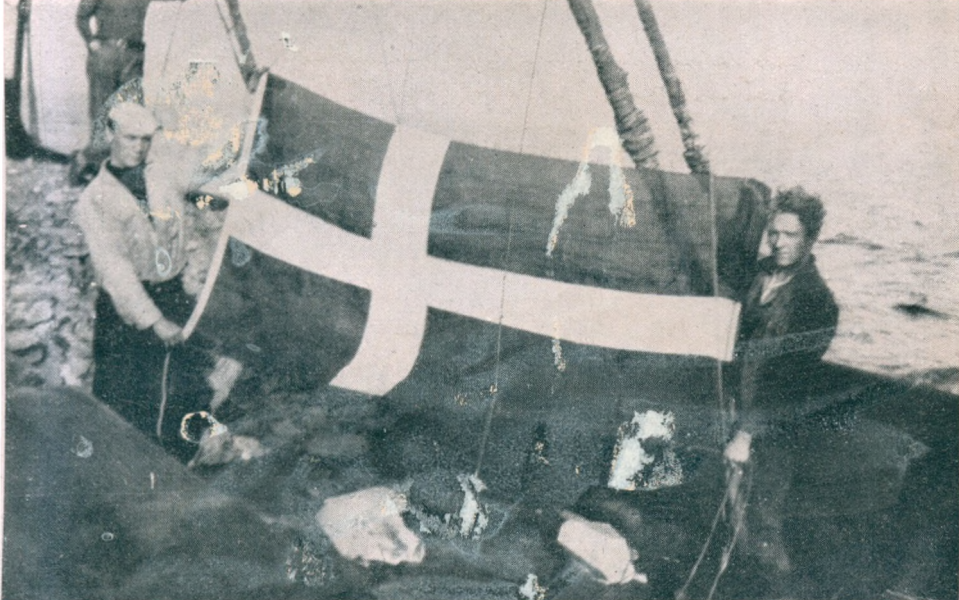
Udenrigsminister Eden havde først takket De frie Danske i England og de danske Søfolk, der sejler for de Allierede, saa sagde han: »I Danske havde begaaet tre utilgivelige Forbrydelser i nazistiske Øjne: I var smaa, I var næsten forsvarsløse, og I elskede Friheden.« — Og han rettede en Tak til Undergrundens Folk derhjemme, da han sagde: »Den ene dygtige Sabotagehandling efter den anden er fulgt i hastig Rækkefølge. Det er kløgtige og værdifulde Slag, der her rettes paa De forenede Nationers Vegne. Vi i dette Land vil gerne hylde de Ledere, der organiserede disse Handlinger, og de brave Mænd, der udfører dem. Vi ved ogsaa, at de over hele Danmark har vundet Beundring for deres Arbejde og mange andre Danske bidrog til, hvor det var muligt, at hæmme Tyskerne i deres Forsøg paa at holde Europas frie Lande i deres Greb. Naar Frihedens Time slaar, og det vil den, saa ved vi, at alle sande Danske vil forene sig med os for at rette det

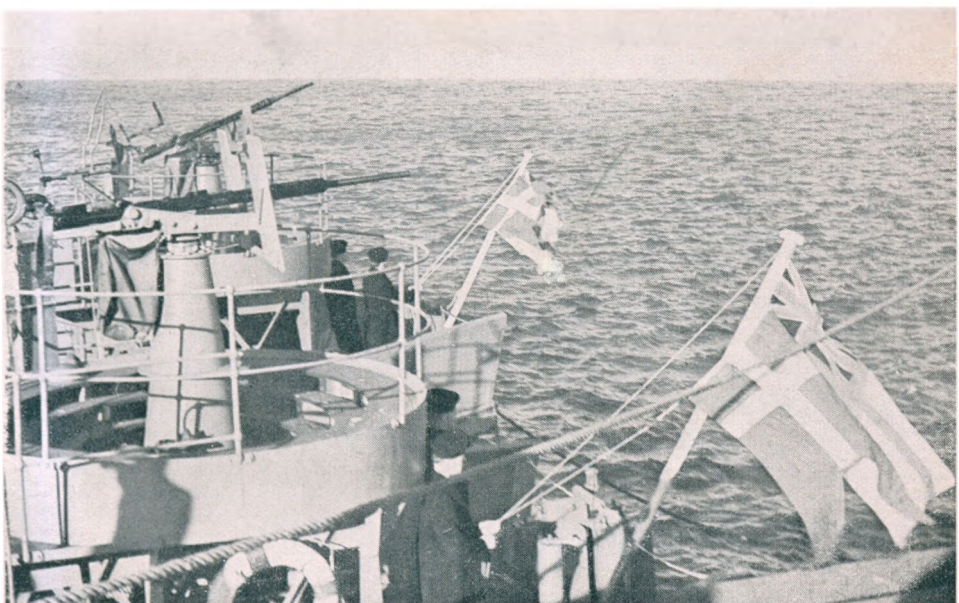
"...that before long you will again see a visiting English company acting 'Hamlet' at Elsinore." —Mr. Eden to the Danes yesterday

Som „News Chronicle“s Tegner tænkte sig den af Eden omtalte Opførelse af „Hamlet“ paa Kronborg.

endelige Slag mod Danmarks Fjender, som ogsaa er vore Fjender.« — Idet Mr. Eden smilende vendte sig til Hr. Kroyer-Kielberg, sagde han: »De antydede noget i Retning af, at De gerne vilde have, jeg skulde sige Dem hvornaar. Vel, jeg kender ikke Dagen, saa der er ingen Fare for, at jeg skal snakke over mig. Men jeg kan maa-
ske give Udtryk for det Ønske, at det ikke vil vare allfor

Danske Søfarende med Dannebrog, da det Julemorgen 1943 afløste
„the red duster“ paa alle danske Skibe.

Splitflaget bliver hejst paa de to første Ministrygere benævnt med
danske Frivillige. Marts 1944.

længe, inden engelske Skuespillere atter spiller »Hamlet« paa Kronborg. Indtil da hilser vi som Kammerater i Kampen alle de brave Danske, der med deres Fæller i de okkuperede Lande bidrager til at svække det nazistiske Greb. De er kæmpende i De forenede Nationers Rækker.

Ligesom de danske Skibe i vor Tjeneste, hejser deres Hænder ogsaa Dannebrog Side om Side med de Allieredes Flag.«

B. B. C., Landbruget og de danske Udsendelser.

I Begyndelsen af 1944 planlagde en særlig nedsat Komite en Række Foredrag af elementær Art til Landbrugerne i de besatte Lande om, hvordan de bedst kunde undgaa at producere for Tyskerne. Man ønskede ogsaa, at jeg paa den danske Sektions Vegne skulde deltage i de forberedende Møder. Jeg kom ogsaa til det første, men da jeg blev klar over, at disse Taler, hvor velmente de end var, ikke kunde fortælle danske Landmænd noget som helst nyt, gjorde jeg de Tilstedeværende opmærksom paa, at hvis det ikke nu var gaaet op for Omverdenen, at det danske Landbrug var et af de højest udviklede i Verden, saa var der ingen Grund til at anmode den danske Sektion om at samarbejde i Forbindelse med Udsendelser til Landbruget.

Efter gentagne Forhandlinger blev man enige om, at det vistnok var bedst at lade den danske Sektion selv bestemme, hvorledes man skulde behandle Landbrugsspørgsmaalene i B. B. C.s danske Udsendelser. Resultatet blev da en Række Foredrag af engelske Ekspertter om det engelske Landbrugs Udvikling under Krigen, og om Afsætningsmulighederne for fremmede Landbrugslande for efter Krigen at eksportere til England. I denne Serie fik vi ogsaa nogle vægtige Bidrag fra Statskonsulent P. A. Moltesen.

Flere af de engelske Handelseksperter i Fødevarebranchen udtalte sig meget forhaabningsfuldt om Danmarks Stilling, hvad der f. Eks. fremgaar af Slutningen af en Tale, som Direktør Frank Herbert fra »The Danish Bacon Co.« holdt i B. B. C., og hvori han bl. a. sagde: »Naar Tiden kommer til at genrejse den krigshærgede Verden, er jeg sikker paa, at Danmark vil faa en ærefuld Plads ved Forhandlingsbordet, ligesom jeg er overbevist om, at den almindelige Mangel paa Fødevarer umiddelbart efter Krigen i Forbindelse med det store Arbejde, der skal gøres for at opnaa en højere Ernæringsstandard, igen vil sikre Danmark et godt og konstant Marked i Storbritannien.«

— Og imens fortsatte Arrestationerne over hele Danmark. Sabotage og Modsabotage fik store Værdier til at synke i Grus. Gestapo truede, bad og terroriserede. Men Danskerne vedblev at gøre Modstand. Den britiske Presse og B. B. C.s Referater af Edens Tale bekræftede den Opfattelse, som den jævne Englænder havde faaet paa Grundlag af Telegrammer og Avismeddelelser om den danske Hjemmefronts Arbejde. Nu kunde man læse i »Times«: »Edens Ord gav Udtryk for det britiske Folks Beundring for alle de Danske, der lige fra Kongen som Fange i sit Slot til Arbejderen, der smugler en Bombe ind i Skibsværftet, plager Undertrykkerne, foragter hans Doktriner og forbereder sig til Kampen for den endelige Befrielse.«

Og Lord Selborne, Minister for økonomisk Krigsførelse, udtalte i en officiel Tale om Virkningen af den engelske Luftflaades Bombeangreb paa Tyskland og Patrioternes Arbejde i de besatte Lande: »Vore Venner i Danmark har rettet betydelige Slag mod Fabrikker og Skibe i Danmark, der arbejder for Tyskerne.«

Churchill varsler Invasionen.

Der begyndte nu at brede sig over Verden en Følelse af, at de allieredes Invasion i Vesteuropa var umiddelbart forestaaende. Winston Churchill havde i en stor Tale om den skærpede Luftkrig antydnet, at Invasionen ikke vilde lade vente længe paa sig. Og nu gav ogsaa det danske Frihedsraad Ordre til at indstille Sabotagen derhjemme, indtil nærmere Ordre forelaa.

Paa de store Fronter havde der jo været en vis Stilstand, et Stille før Stormen. Og naar Churchill indledte sin Tale den 22. Februar 1944 med at minde om »at der stadig var Krig, at det ikke var Tider til Sorg eller Fryd, men Tider til Forberedelse, Indsats og Beslutninger«, saa var dette ogsaa en Opfordring til vor lille Front om stadig at holde sig parat.

Churchill mindede om, at han hverken havde garanteret eller indgivet Forhaabninger om, at Aaret 1944 vilde blive Krigens sidste; men, som han diplomatisk tilføjede, han havde heller ikke garanteret det modsatte.

I en skotsk Havn hejstes den sidste Dag i Marts 1944 det danske Splitflag paa to Ministrygere, bemandede med danske frivillige. Der var skabt en dansk Enhed i den britiske Orlogsmarine. Ved Højtideligheden, som vi gav et Lydbilledreferat af hjem til Danmark, talte Viceadmiral King paa den britiske Orlogsmarines Vegne og fremhævede Øjeblikkets Betydning for »vore danske Venner«. Paa Danmarks Vegne takkede Minister, Grev Reventlow det britiske Admiralitet, fordi de to Skibe havde faaet Lov til at sejle med danske Mænd og med dansk Flag. »Naar vi ved, hvordan Officerer og Mænd fra vor gamle og stolte Flaade nu maa lide under deres paatvungne Uvirksomhed, ser vi i denne Ceremoni et Symbol, noget, der giver dem og os Tro paa Fremtiden.«

Et Par Dage i Forvejen havde Det danske Hus i Pont Street set tre danske Gesandter som dets Gæster, den danske Gesandt i U. S. A., Minister Kauffmann, Gesandten i Island, F. R. le Sage de Fontenay og vor egen Gesandt herovre, Grev Edouard Reventlow, og Det danske Hus var ogsaa Rammen om den danske Ungdomsforenings Reception i Anledning af Foreningens et-aarige Bestaaen. Til Ungdomsmødet sendte Ministeren for Englands Aeroplanproduktion, Sir Stafford Cripps, en telegrafisk Hilsen til Danmarks Ungdom, hvori det hedder: »Min hjerteligste Sympati og mine bedste Ønsker sender jeg hele Danmarks Ungdom, særlig til dem, som nu lider under det nazistiske Regime, og som har kæmpet under Jorden i deres eget Land paa De forenede Nationers Bud. Jeg hilser deres Mod og Beslutsomhed og haaber, at de snart maa blive befriet for deres Lænker . . . . Naar de nazistiske Horder er blevet drevet tilbage til deres eget Land, og der er vundet en total Sejr over dem, faar Europas Ungdom Pligt og Chance til at genopbygge det krigshærgede Kontinent og een Gang for alle sætte en Stopper for Aggressionen og Voldsherredømmet. Nu er det Tiden, at I forbereder jer til denne Opgave gennem Studium og Arbejde.«

Den 9. April havde Norge indbudt Broderlandet Danmark til at være med til at mindes den bitre Aarsdag her i London. Vi modtog med Taknemmelighed Indbydelsen og følte, at dette var det kæmpende Norges Anerkendelse af, at den 29. August i Danmark havde fjernet enhver Mistemning over, hvad der skete, eller ikke skete siden den 9. April 1940. Kong Haakon og Kronprins Olav overværede det stemningsfulde Møde, der foregik i »Coliseum«, et af Londons største Teatre, og hvoraf baade Nordmændene og vi tog Pladeoptagelser til vore Udsendelser hjemover.

Situationen i Danmark.

Hvad der imens skete derhjemme, blev vi først senere helt klar over. I Slutningen af April og Begyndelsen af Maj kom Meddelelserne temmelig sparsomt. Tyskerne lukkede igen for al Trafik fra Danmark til Sverige, og de faa Oplysninger, der slap ud, gav os den Opfattelse, at Danmark gennemgik en Krise, der ikke var mindre end i Augustdagene. Den tysk-kontrollerede Kalundborg Radio meddelte paa Hitlers Fødselsdag, at det tyske Sikkerhedspoliti havde maattet opgive at udstede en paatænkt Amnesti, og at man tværtimod havde maattet foretage Arrestationer af »Grupper af Personer, der havde organiseret sig illegalt med det Formaal at ophidse Befolkningen. Det har været nødvendigt at træffe disse Forholdsregler for at statuere, at de paagældende Danskere ikke ustraffet kan terrorisere Befolkningen.

Det var tydeligt, at hele Danmark ventede Invasionen. Frihedsraadet havde den 9. April udsendt en Erklæring, hvori det meddelte, at Centralledelsen af den underjordiske Front i Januar havde givet Ordre til at formindske Sabotagen, for at Aktivisterne bedre kunde hellige sig Invasionsforberedelserne. Kun den Sabotage, der var absolut nødvendig, havde fundet Sted. Men Centralledelsen vilde ikke udsætte sine Grupper for at blive opdaget, før den store Kraftanstrængelse skulde finde Sted. — Men nu var der blevet givet Ordre til at genoptage Sabotagen i videst mulige Omfang.

Et Fingerpeg om, hvor det bar hen, saa vi herovre i Dr. Werner Bests ildevarslende Bemærkning om, at det danske Politi ikke længere var sin Opgave voksen.

Det Taageslø, Tyskerne havde sænket over Danmark, blev delvis hævet, og det gik op for os, at det maatte have været Tyskerne selv, der omhyggeligt havde tilrettelagt

Situationen som Paaskud for dels at slaa ned paa den underjordiske Aktivitet, dels og maaske især for at skjule deres egne Forberedelser imod den truende Invasion.

I hvert Fald erklærede Tyskerne som sagt, at Sabotagen i Danmark tvang dem til at foretage Massearrestationer, og Kalundborg Radio meddelte den 28. April i besynderlig Modstrid med denne Meddelelse, at alt var roligt i Danmark, og at Sabotage kun havde fundet Sted i Dansk Pressetjenestes og B. B. C.s Fantasi.

Samme Dag berettede Dansk Pressetjeneste om et nyt tysk Forsøg paa at saa Splid i Undergrundsbevægelsen og at faa Patrioter til at røbe sig. »Flyvemaskiner med britiske Kendemærker,« hed det i Pressetjenestens Meddelelse »skal have fløjet over København i Gaar og nedkastet Flyveblade, der melder, at Befrielsens Time nærmer sig. Disse Flyveblade er tydeligt nok Falsknerier.« Vi tilføjede, at Tyskerne gentagne Gange havde benyttet denne Fremgangsmaade i Frankrig, men uden Held, da allierede Autoriteter fra B. B. C. gentagne Gange havde advaret Patrioter i de besatte Lande i Europa om, at der vilde blive givet et klart og umisforstaaeligt Tegn, naar Dagen kommer.

Engelsk Presse hylder Danmark.

I en senere Udsendelse gengav vi en ledende Artikel fra »Times«, hvori det gamle, ansete Blad hylder det danske Folk for dets Standhaftighed og skriver: — »De Skridt, som de tyske Myndigheder er blevet tvunget til at tage i Danmark, er i sig selv et Vidnesbyrd om et demokratisk Folks Modstand.« »Danmark,« fortsætter »Times«, »der nu er blevet isoleret fra Sverige, hvor saa mange Danske har fundet et Fristed, viser sig at koge af Harme og at være beredt til Handling paa Trods af den tyske Terror. De

nye Forholdsregler er saa meget mere betydningsfulde, som de viser, i hvilken Grad de tyske Myndigheders Undertrykkelsesforsøg sidste August er mislykkedes. Siden da har Danmark været uden Regering, for ingen Quislinger har meldt sig for at indtræde. Landet har været berøvet sine egne væbnede Styrker og har været afskaaret fra sine Venner. Dog yder Danskerne Modstand som ingen-sinde før. Intet, Fjenden har gjort,« tilføjer »Times«, »har kunnet forhindre, at Fabrikker er blevet søndersprængt ligesaa vel som Jernbaner og andre Foretagender, der er nødvendige for Fjendens Krigsmaskine, ej heller er det lykkedes Tyskerne at faa Danmark til at slaa sig til Taals med Tabet af sin Uafhængighed. Den Kamp, Danskerne nu udkæmper, kræver Aarvaagenhed, Mod og Selvopofrelse. De viser hver Dag i fuldt Maal disse Egenskaber. Det skorter ikke paa Dristighed. De, der er udenfor *Festung Europa*,« slutter »Times« ledende Artikel, »følger med Beundring, hvad dette lille Folk formaar i Retning af at genere og forurolige Fjenden.»

Londonbladet »Star« skriver i en Leder om de seneste Begivenheder i Danmark: — »Danmark har udviklet sig til at blive et uløseligt Problem for Tyskland. Undergrundsbevægelsen i Landet er blevet en Fare for Nazisterne, og i Forsøget paa at undertrykke dem maa Tyskerne bruge stadig mere Mandskab, stadig flere Tropper. Transport af Tropper og Forsyninger er blevet belejret med omfattende Sabotage. Danmark er ikke længere Hitlers Mønsterprotektorat, og Skylden bliver lagt paa Danske i Udlandet og paa den britiske og den russiske Regering. Men intet kan standse Modstandsbevægelsens Vækst.«

Den 1. Maj sendte vi over B. B. C. Frihedsraadets aabne Brev til Dr. Best, hvori man gav ham Ansvar for det, der skete i Danmark og stemplede Hykleriet og Latterligheden i, at de tyske Myndigheder i Danmark beklagede

sig over »at være Vidne til Voldshandlinger, Ødelæggelser, Blodorgier og Mord paa Danske.«

Jeg husker endnu, hvilket Eftertryk vor Speaker lagde paa de sidste Ord i Frihedsraadets Brev til Best: »Hvert Ord, De siger, er usandt, og hver Terrorhandling, De udfører, er Brud paa Humanitet og Ret .... De kan lade Deres Mænd sætte Ild paa, ødelægge og plyndre, De kan lokke og true; men De kan aldrig knække vor Vilje og Magt til at bekæmpe den djævelske Aand, som har kastet Verden ud i Krigens Ulykke og berøvet Danmark dets Frihed.«

Eisenhower og Danmark.

Den 11. Maj 1944 gav General Eisenhower gennem en af sine Repræsentanter sin bekendte Ordre til, at Danmark skulde behandles som en allieret.

»Selvom Danmark ikke er allieret«, hed det, »er det ikke desto mindre besluttet, at det skal behandles, som om det var det, fordi det danske Folk har udvist saa stor Vilje til Modstand.«

Samtidig fik vi i B. B. C. Meddelelse om, at der var oprettet særlige Enheder for civile Anliggender i de befriede Omraader, som skulde overtage den civile Kontrol, indtil Lokalforvaltningerne kunde bringes paa Fode igen.

Dette var en direkte Antydning af en forestaaende Invasion, og et endnu tydeligere Tegn paa, hvor det bar hen i Europa, fik man, da Premierminister Winston Churchill i en Tale, hvormed han den 24. Maj aabnede Underhusets udenrigspolitiske Debat, erklærede, at »skulde vore befriende Hære gaa ind i Danmark, vil vi, saavidt muligt, træde i Samarbejde med den danske Regering.« Churchill fremhævede yderligere, at Kong Christian nu var Fange,

og at de Allierede følte sig stærkt knyttet til Danmark. Steen Gudme kom ind paa disse Spørgsmaal i en Kommentar, hvori han sagde:

»Det er en lang Vej frem, før Danmark faar den Stilling blandt de allierede Nationer, som 98 Procent af hele det danske Folk længes efter. Dette, at Danmark ikke formelt kan erklære Tyskland Krig, bevirker, at vi stadig maa nævnes i en særlig Klasse — *efter* de Allierede — naar de Nationer omtales, som bekæmper Nazismen. I Ord og Symboler har vi vel ofte fundet Udtryk for, at den kæmpende Frihedsfront, saaledes som den giver sig Udtryk hjemme og ude, bliver anerkendt, som vi føler, den fortjener det. Og her var naturligvis den 29. August en skelsættende Dato.

Men det er jo givet, at mere end Ord og Symboler vilde det hjælpe os i mange praktiske Spørgsmaal, og vilde det opmuntre os, hvor end Kampen føres, om det rent ud kunde siges, at Danmark lige ud fik en allieret Status; og Formanden for Det danske Raad, Christmas Møller, udtalte da ogsaa i Januar i Aar over for Underhusets Medlemmer, at Danmark fortjente at blive en Allieret. Men vi indser, at naar de danske Faktorer — Kongen, Regeringen og Rigsdagen — som gennem en de facto Krigserklæring til Tyskland skulde skaffe den retslige Basis for en saadan Anerkendelse, er sat ud af Funktion ved Tyskernes Vold, kan et saadant Skridt være betænkeligt.

I sidste Uge er vi imidlertid kommet saa nær det, vi kunde ønske os gennem den autoritative Erklæring, der udsendtes sidste Torsdag, og hvorefter Danmark under Befrielsen vil blive behandlet som en Allieret af de Allieredes Overkommando. En særlig Afdeling er blevet oprettet under General Eisenhowers Hovedkvarter under Navnet G. 5. Det officielle engelske Reuters Telegrambureau har understreget Betydningen af denne Erklæring om Danmark.

Bureauets udenrigspolitiske Medarbejder skriver i sin Kommentar, at »de Allieredes Politik mere og mere gaar i Retning af at betragte Danmark som et Medlem af den allierede Familie,« og Reuter tilføjer, at »den danske Befolkning har ydet lige saa tapper Modstand mod den fælles Fjende, som Befolkningen i Norge, Holland, Belgien og Frankrig.« Den officiøse Kommentar uddyber og fremhæver Udenrigsminister Edens smukke Hyldest til den danske Hjemmefront i Januar. Den engelske-amerikanske Erklæring — G.5-Erklæringen — om Danmarks Stilling i Befrielsestiden, har som Baggrund, at den kom samtidig med de tre Stormagters, Englands, Amerikas og Ruslands sidste Advarsel til Tysklands fire Lydstater, Finland, Bulgarien, Ungarn og Rumænien. At Danmark klart har taget sin Plads paa den rette Side, hersker der ingen Tvivl om. Hvor lykkelig fjernt ligger ikke nu de Dage, da et stort engelsk Blad endnu kunde gøre sig Skyld i Fejltagelser, som paa et Kort at fremstille Danmark Side om Side med disse Lydstater som Tysklands Medhjælper!

Erklæringen viser ud over Dagens Kamp ind i Fremtiden. I Øjeblikket findes ingen dansk Autoritet, der kan underskrive en Overenskomst, svarende til den, Norge, Holland og Belgien nu har underskrevet med England og Amerika, men lige fra det Øjeblik befriende Hære sætter Foden paa dansk Jord, anerkendes Danmarks Ligestilling som en Allieret. Reuters autoritative Kommentar indebærer Troen paa, at en ny udnævnt dansk Regering hurtigt vil skabe den formelle Basis for en Politik i Erklæringens Aand i venskabeligt Samarbejde med de Allierede. Dette stemmer overens med alle Danskes Ønske. Saa hurtigt som muligt haaber alle Danske, at det bliver en dansk Regering, der selv kan overtage Ansvaret for det daglige civile Liv. Men vi maa have Lov til at lægge ind i Erklæringen yderligere et Løfte om, at vi ved Fredsbordet, naar Fremtidens Eu-

ropa skal bygges, kan indtage en Plads, som det danske Folk længes efter i sit Hjerte, og med en Indsats bag os, som vi ikke behøver at blues over — som en sand Allieret.»

De danske Udsendelser udvides.

Vi vidste herovre, at jo nærmere Invasionen kom, desto ivrigere vilde man derhjemme lytte til Udsendelserne fra England for at faa Oplysninger. Og det lykkedes mig derfor efter lange Forhandlinger at opnaa, at vi fik endnu en sen Aftenudsendelse, saaledes at vi sendte fem Gange daglig til Danmark. Derved kom Arbejdstiden til at ligge fra Kl. 4 Morgen til Kl. 12 Nat — en tyve Timers Arbejdsdag, som bevirkede, at flere Medarbejdere maatte overnatte paa B. B. C. En af Grundene til at vi fik den sene Aftenudsendelse var, at vi tre Gange om Ugen udsendte et Program fra New York i vor første Aftenudsendelse, der bevirkede, at vi paa disse Aftener ikke kunde sende Nyhederne fra London.

Et Medlem af General Eisenhowers Stab begyndte nu at sende en Række Anvisninger til de besatte Lande om, hvorledes de bedst kunde hjælpe de Allierede under en Invasion. Disse Udsendelser blev sendt baade af den amerikanske Radiostation i Europa, ABSIE, og af B. B. C. Patrioter i de besatte Lande blev opfordret til at deltage i Nervekrigen mod Tyskland ved at holde Øje med Nazisterne, udspionere dem og give de Allierede Besked om, hvad de foretog sig. Meningen med disse Udsendelser var naturligvis tillige at bringe Tyskerne i Vildrede om, hvor Invasionen skulde finde Sted; saaledes var der Henvisninger til Fiskere i Holland, Belgien, Danmark og Norge, medens Invasionen jo skete paa helt andre Kanter.

Danmarks gode Ven, Gallop, udtalte den 10. April 1944 over B. B. C.:

»En af de Vanskeligheder, jeg har staaet overfor, naar jeg i de sidste fire Aar har talt til Dem, har været at finde et Svar paa Spørgsmaalet: »Hvad vil England da have, at vi skal gøre?« Jeg har kun sjældent været i Stand til at fortælle Dem klart og præcist, hvad England ønsker, at De skal gøre; dels fordi Tiden endnu ikke var inde, og dels fordi jeg ved at fortælle Dem det ogsaa vilde give Oplysninger til Fjenden. Det er mig derfor en særlig stor Glæde at faa Lejlighed til at give Dem klar og bestemt Vejledning — omend kun af begrænset Omfang — om den Maade, vi tror, De bedst kan støtte det fælles Krigsopbud paa; og en saadan Lejlighed er givet mig nu.

Mange af Dem har allerede set det Svar, som Frihedsraadet gennem Undergrundspressen har givet i Marts paa Spørgsmaalet: »Hvorledes skal vi forholde os i Tilfælde af et tysk Sammenbrud?« Det hedder i Svaret, at det da gælder om paa enhver tænkelig Maade at forsvare Danmarks store Værdier. Dette blev gentaget i Frihedsraadets Erklæring den 9. Marts. Det indrømmes, at hvis Tyskerne forlader Landet i Ro og Orden uden forudgaaende Ødelæggelser, vil der selvfølgelig ikke være Grund til Vaabenkamp; men det er tydeligt, at efter Frihedsraadets Opfattelse er dette i højeste Grad usandsynligt. Det er desværre langt mere sandsynligt, at hvis Tyskerne skulde trække sig tilbage, før en allieret Invasion, vilde det ske paa samme Maade som i Belgien i 1918. De tyske Horder vilde give sig til at røve og plyndre under Tilbagetrækningen, og af ren og skær Hævnfølelse vilde de sprænge store Dele af København og andre danske Byer i Luften.

I saa Tilfælde vil det staa klart for alle gode Kræfter i Danmark, hvad der er deres Pligt. Det vil være af al Magt at kæmpe i den Organisation, som Frihedsraadet er ved at hjælpe med til at skabe for at bevare Danmarks Værdier for Efterkrigstiden.

Lad mig derfor understrege, at hvis Invasionen ikke skulde komme under de Omstændigheder, som er forudsat i Frihedsraadets tidligere Proklamation, og hvis et tysk Sammenbrud skulde finde Sted forinden, kan De bedst hjælpe os paa den Maade, jeg allerede har nævnt. I begge Tilfælde haaber vi derfor, at De vil følge de Direktiver, som Frihedsraadet giver gennem Undergrundspresen.

Men der er noget, jeg gerne vil understrege endnu stærkere. Det er, at det fremgaar af begge Frihedsraadets Ordre, at hvadenten vore Befrielseshære kommer til at kæmpe i selve Danmark eller langt borte fra Danmark, saa har det danske Folk en Opgave at udføre.

Ja — man kan vanskeligt forestille sig Omstændigheder, under hvilke de kunde tillade sig kun at være Tilskuere.

Jeg er overbevist om, at De i Erkendelsen heraf vil hente Styrke og Mod til det forberedende Arbejde.«

Professor Fog om Samarbejdsfolkene.

For at støtte Frihedsraadet derhjemme og give dets Ord saa stærk Rækkevidde som muligt, var der, som meddelt, blevet etableret en intim Forbindelse med dette for gennem B. B. C. at sende Raadets Budskaber tilbage til Danmark. Fra sit Skjul »somewhere in Denmark« havde Professor Mogens Fog som nævnt allerede sendt forskellige Betragtninger, bl. a. over Sveriges Vurdering af Sabotagevirksomheden i Danmark. — I Foraaret 1944 udtaler Fog bl. a.:

»Men eftersom Tiden er gaaet, har det vist sig, at adskillige Ledere kun formelt, ikke i Realiteten har forladt Samarbejdets og Forsonlighedens Vej. Naar de ikke vil danne Regering, er det ikke, fordi de for enhver Pris vil afslaa at hjælpe Tyskerne, men fordi de ved at gøre det

aabenlyst frygter for at miste enhver Autoritet i Befolkningens Øjne nu og i Fremtiden. Forskræmt over Terrorbølgerne eller forblindet af de paafølgende Skin-Retræter, dyrker de atter deres gamle Yndlingstanke: At aandelig Standhaftighed over for Nazismen er nok.

De gaar med andre Ord videre ad samme Vej, som førte til den gradvise Nedbrydning af Orden og Ret i Landet, og som ikke hindrede en 29. August eller 1. Oktober. Derfor samledes Rigsdagen ikke til en demonstrativ Protest mod de tyske Overgreb og Løftebrud, derfor udtrykte Samarbejdspartierne kun Sorg over Jødedeportationerne, ikke Harme og Afsky, derfor tilraadede Rigsdagens Nimandsudvalg et fortsat Arbejde mellem dansk og tysk Politi.

Men alligevel mener jeg at turde sige, at langt den største og bedste Del af vore Landsmænd inden for alle Klasser og alle Partier ser klart i Øjnene, at den nuværende officielle Beroligelsesperiode kun er et Trick fra tysk Side, en Forberedelsespause til nye Fremstød. Schalburgkorpset, der længe har øvet Vold og Mord efter Forgodtbefindende, uddannes nu med væbnet Angreb som Maal; i stigende Grad beslaglægger Tyskerne vore Bygninger og tvinger vore Fabrikker til at arbejde for sig. Dag for Dag ruller Transporter mod Syd, med vor militære Udrustning, og hver Time jager Gestapo vore Frihedskæmpere, der torteres i Fængslerne. Og snart vil nye Terrorrazziaer blive sat ind mod uskyldige Gidsler.

Derfor forstaar det store Flertal af Danske, at Samarbejde ikke alene er uværdigt, det er ogsaa nytteløst og vil ikke opfylde sin Hensigt at skaane vore Rettigheder, saa lidt som det hidtil har formaaet. Denne Erkendelse er, som jeg sagde før, ikke ny, den førte til de Handlinger, der tvang Tyskerne til Magtovertagelsen. Men den er mere rodfæstet og udbredt i Dag end nogensinde før.

Det er Frihedsbevægelsens Opgave i endnu højere Grad end før at faa Folket til at omsætte Modstandsviljen til praktisk Modstandshandling. At isolere de Folk i »førende Kredse«, der intet har lært af Udviklingen i Danmark og andetsteds. Og at forberede den første Efterkrigstid, saa vort Folk hurtigt og uden indre blodige Opgør kan blive genindsat i sine demokratiske Rettigheder.«

7. Kapitel. DEN ALLIEREDE INVASION

Efter en næsten fire Maaneders Pause blev Sabotagens Foraars-Offensiv sat ind mod Højspændingsværker, Jernbaner og Telefonnet i Jylland, hvor Tyskerne helt havde overtaget disse Kommunikationsmidler som »Festung Europa«s Forbindelsesled mellem Nordnorge og Norditalien. Fra engelsk Side var man uhyre tilfreds med de Virkninger, denne Sabotagebølge, der i Voldsomhed overgik Sabotagen i 1943, fik paa Tyskernes Dispositioner. Som bekendt blev samtlige tyske Tropper sat i Alarmlilstand, og Dr. Best truede med at henrette Gidsler, hvis Sabotagen ikke standsede. Men Sabotagen standsede ikke, og alt, hvad der kunde krybe og gaa af tyske Soldater, maatte holde Udkiig, afpatruljere og lede Sabotører op — medens alle Lyttere i de undertrykte Lande med bankende Hjerter den 6. Juni hørte Winston Churchills Meddelelse: »Den første af de Serier Toppelandsættelser, der vil ske paa det europæiske Kontinent, har fundet Sted.«

Nogle Dage før D-Dag blev jeg anmodet om at udpege en Medarbejder, som skulde sendes bort fra Sektionen. Man fik intet at vide om, hvor han skulde hen — og man spurgte heller ikke, fordi man efterhaanden var vant til kun at beskæftige sig med det, man blev anmodet om at tage sig af, og ikke spørge, hvis det ikke var strengt nødvendigt. Dette, at den bestemte Opgave kun kendtes af den, der havde med den at gøre, var en af Grundene til, at vigtige Spørgsmaal og Handlinger virkelig kunde hemmeligholdes. Men naturligvis var jeg dog i dette Tilfælde klar over, at det her drejede sig om Invasionen, som vi alle ventede kunde komme naar som helst.

B. B. C.s europæiske Afdelings Bygning efter at den flyvende Bombe var faldet.

D-Dagen. — Allierede Invasionsfartøjer udfor den franske Kyst.

D-Dagen.

— Og Kl. 9,50 paa Invasionsmorgenen talte den Øverstkommanderende for de allierede Ekspeditionsstyrker, General Eisenhower til Europas Folk. Den danske Tekst, som allerede var oversat af den Medarbejder, der var blevet kaldt bort fra Sektionen for at udføre dette Hverv, lød saaledes:

»VESTEUROPAS FOLK!

Troppestyrker fra de Allieredes Ekspeditionshær gik i Morges i Land paa den franske Kyst. Denne Landgang er et Led i De forenede Nationers fælles Plan, som er lagt sammen med vor store russiske Allierede, og som tager Sigte paa at befri Europa.

Jeg bringer Dem alle dette Budskab. Selv om det indledende Angreb maaske ikke er blevet foretaget i Deres eget Land, er Befrielsens Time dog nær.

Alle Patrioter, Mænd og Kvinder, Unge og Gamle, har en Indsats at gøre, naar den endelige Sejr skal vindes. Til Medlemmerne af Modstandsbevægelserne, hvadenten de faar deres Ordre hjemmefra eller udefra, siger jeg: Udsæt ikke Deres Liv for unødigt Fare, men fortsæt Deres passive Modstand, indtil jeg giver Dem Signalet til Rejsning og til Angreb paa Fjenden. Den Dag vil komme, hvor jeg faar Brug for Deres samlede Styrke. Indtil da paalægger jeg Dem den haarde Opgave at udvise Disciplin og Tilbageholdenhed. Denne Landgang er blot den indledende Fase af Felttoget i Vesteuropa. Der ligger store Slag foran os. Jeg opfordrer alle frihedselskende Folk til at slutte sig til os. Vær tillidsfulde og standhaftige. Vore Stridskræfter er resolute. Sammen vil vi vinde Sejr.«

I det specielle Program, hvor de forskellige fremmede Statsoverhoveder i London talte til deres Folk, var Danmark ikke med, da vi jo ikke de facto var allierede, men

Dansk 4

TOP SECRET
General Eisenhower taler til
de besatte Lande i Europa

VESTEUROPAS FOLK!

Troppsstyrker fra de Allieredes Ekspeditionære ^{G.I. / 1944-45} ~~styrker~~ Land paa den franske Kyst. Denne Landgang er et Led i de forøuede Nationers fælles Plan, som er lagt sammen med vor store, russiske Allierede, og som tager sigte paa at befri Europa.

Jeg bringer Dem alle dette Budskab. Selv om det indledende Angreb maaske ikke er blevet foretaget i Deres eget Land, er Befrielsen Tids dog nær.

Alle Patrioter, Mand og Kvinder, Unga og Gamle, har en Pligt at gøre, naar den endelige Sejr skal vides. Til Medlemmerne af Modstandsbevægelsen, hvorledes de faar deres Ordre hjemmefra eller udefra, siger jeg: "Følg de Instruktioner, De har faaet." Til Patrioter, som ikke tilhører organiserede Modstandsgrupper, siger jeg: "Udnyt ikke Deres Liv for uædlig Færd, men fortsæt Deres passive Modstand, indtil jeg giver Dem Signalet til Røjsning og til Angreb paa Fjendens - Dem - Dag vil komme, hvor jeg faar Brug for Deres samlede Styrke." Indtil den Dag paaletter jeg Dem den haarde Opgave af advars Disciplin og Tilbageholdenhed.

FRANKRIGS BORGERE!

Jeg er stolt over atter at have Frankrigs tapre Styrker under min Kommando. I Kampen ved deres Allieredes Side vil de spille en forjensfuld Rolle under deres Fædrelands Befrielse.

Førdi den første Landgang har fundet Sted paa Deres Lands Jord, gættager jeg over for Dem med endnu større Eftersigt mit Budskab til Befolkningerne i de andre besatte Lande i Vesteuropa. Følg Deres Leders Instruktioner. En forhaestet Røjsning af alle Frankrømsd kan komme til at forbinde Dem i at yde Deres Land den størst mulige Hjælp i det kritiske Øjeblik. Vær usædmodige og hold Dem beredt!

Som Øverstkommanderende for de Allieredes Ekspeditionære ~~styrker~~ er det min Pligt og mit Ansvær at træffe alle nødvendige Forholdsregler i Forbindelse med Krigsførelsen. Det er af største Betydning, at de Ordre, jeg udstøder, bliver efterkommet hurtigt og villigt.

En effektiv fransk Civiladministration maas foretages af Frankrømsd. Enhver maas fortsætte sit suverænde Arbejde, medmindre hans modtager andre Ordre. De, som har gjort fælles Sag med Fjendens og maaledes forraadt deres Land, vil blive fjernet. Naar Frankrig er blevet befriet for Udsættelighederne, maas det franske Folk selv vælge sine Repræsentanter og den Regering, det ønsker at leve under.

Under dette Felttog, hvis Maal er Fjendens endelige Nederlag, vil De maaske lide yderligere Tab eller Skade. Hvor tragisk dette end er, er det en Del af den Pris, der maas betales for Sejren. Jeg forstærker Dem om, at jeg vil gøre alt, hvad der staar i min Magt, for at lette Deres Prøvelser. Jeg ved, at jeg nu i lige saa høj Grad som tidligere kan regne med Deres faste Holdning. Den tapre Indsats, der er blevet gjort af de Frankrømsd, som baade i selve Frankrig og overalt i det franske Imperium har fortsat Kampen mod Nazisterne og deres Lejevæds i Vichy, har været et Eksempel og en Inspiration for os alle.

Denne Landgang er blot den indledende Fase af Felttoget i Vesteuropa. Der ligger store Sager foran os. Jeg opfordrer alle frihedsløstende Mennesker til at slutte sig til os. Vær tillidsfulde og standhaftige; - vorre Stridskæmper er resolute; - sammen vil vi vinde Sejr.

Dwight D. Eisenhower

DWIGHT D. EISENHOWER,
Overrødsmandarøds for de
Allieredes Ekspeditionære
STAFEN

2-21

TOP SECRET

Eisenhowers Budskab til de besatte Lande, som det kom os i Hænde tidligt om Morgenen paa den Dag, Invasionen fandt Sted.

det lykkedes mig at faa et Budskab paa Engelsk fra Christmas Møller sendt rundt til de forskellige Afdelinger i European Service, der udsendte det sammen med de andre. Budskabet lød:

»The great day has come! — We have all heard the order from General Eisenhower. His words, the King of Norway's words, the Dutch and Belgian Prime Minister's words also convey a message to all Danes. The Danish people will follow the order just as all other occupied peoples will do so. Discipline, restraint, the absolute following of the call when it comes to oneself, that is what all want and must do. With everything that we can do we will follow the Allied Armies of Liberation, moved and proud that there are also Danes among them and each one of them will do his duty. As the Danish Home Front during the last year has won itself a place so will the Danish Home Front be among the foremost in the final battle which will also liberate our country.«

Og om Aftenen lød Christmas Møllers Ord fra B. B. C. hjem til Danmark:

»Danske Kvinder og Mænd. — Husker De 1918—20 og Genforeningen? »Det lyder som et Eventyr . . .« digtede vor store Digter. »Nu er Dagen der«, lød Indledningsordene til Sønderjydernes magtfulde Opraab.

Det er saa helt anderledes denne Gang. Det er den kolde, haarde, dødelige Virkelighed. Genforeningen, Friheden, vindes ikke saa let som sidst.

Nu er der traadt an til den endelige Kamp for den. Fra alle Verdens Egne er Mænd traadt an til Kampen — har i Dag begyndt den. Kampen for Europas Frihed — for Danmarks Frihed. Det vældige Slag er begyndt — og begyndt godt, sagde Churchill. Og alle er vi under een Ledelse, blindt lydende Ordrenerne — vidende, at saadan maa det være i Kamp, for at vi i Freden kan faa vor Ret til at lede os selv og afgøre for os selv.

Vi i og fra Danmark vil følge Eksemplet fra de andre Lande, for vi er jo i Virkeligheden en Allieret. De Orga-

niserede har deres Ordre, og alle andre vil vogte paa, at Kaldet lyder til dem om at handle. Ikke for tidligt — thi der er Brug for hver enkelts Hjælp senere. Og ikke tøvende, naar Ordren kommer; thi da kan den hurtige Handling være den halve Vej til Maalet. Jeg ved, at den allierede Overkommando stoler paa det danske Folk, som den stoler paa alle de andre. Den danske Modstandsbevægelse har i det sidste Aar slaaet hele Verden med Beundring. Lad os love hverandre, at vi vil leve op til de Resultater, Danmark har naaet siden 29. August.

Ja, nu er Dagen der, hvor der kaldes paa hver enkelts Indsats. Vi ved, at den vil blive ydet. Ro og Tilbageholdenhed, hvor svært det end er, naar det kræves. Kamp, Modstand, aktiv Handling, naar det er krævet. — Nu kalder Danmark paa sine Børn. Aldrig har Danmark kaldt som i Dag og i Morgen. — Der er Fred i vore Hjerter. — Hele det danske Folk vil følge Kaldet.«

Endnu var der et Stykke Vej tilbage, inden Danmark blev befriet; endnu var det for tidligt at standse og se tilbage. Men vi følte, at vi paa B.B.C. havde gjort vor Indsats saa godt, vi kunde, og at vi i hvert Fald havde opnaaet Dr. Bests højeste Unaade, noterede vi med Tilfredshed, da vi fik tilsendt Referatet af det Interview i »Nordschleswigsche Zeitung«, hvori han udtaler sig om de danske Patriots »herostratiske Uvæsen«. Intervieweren stiller Spørgsmaal om, hvad Fjenden vil opnaa gennem Sabotagen i Danmark, og den tyske Rigsbefuldmægtigede svarer: »Det har den fjendtlige Propaganda allerede aabent udtalt for et Aar siden. Jeg vil citere Dem følgende Udtalelser fra London Radio. I Juni 1943 — Terkel Terkelsen: »Best har bekendt sig til det Program, som ogsaa er Erik Scavenius', nemlig at føre Danmark saa billigt som muligt gennem Krigen. Heri ligger den store Fare ved Best-Scavenius Koalitionen.« I Juli 1943 — Christmas

Møller: »Vi ved, at Forholdene i Danmark paa en vis Maade er blevet bedre siden Scavenius og Best har fundet hinanden, men betænk engang, at der maaske skjules megen Sandhed i, at de mildeste Forhold i det lange Løb maaske er det største Onde. Tiden kræver nu Modstand, Sabotage imod alt det, der kan hjælpe de tyske Hunner i deres fortvivlede og sidste, men maaske frygtelige og langvarige Kamp.« Og den 30. August 1943: »I Dag foreligger de danske Sabotørers Resultater.« Den 31. Oktober 1943: — **Christmas Møller:** »Vi har gentagne Gange erklæret, hvor nødvendig den aktive Modstand og Sabotagen er, og vi er enige om, at Danmark den 29. August har opnaaet det Resultat, som vi altid har ventet.« — Af disse autentiske engelske Udtalelser fremgaar det, at den engelske Politik fandt Forholdene indtil Sommeren 1943 for rolige og fredelige, og at man med alle Midler tilstræbte en Skærpelse i Situationen. Den 29. August 1943 var ønsket og fremkaldt fra engelsk, og ikke fra tysk Side.«

Den tyske Reaktion i Danmark.

I deres Desperation og Nervøsitet lod Best og Konsorter det danske Blod flyde. Den 8. Juni meddelte Kalundborg Radio:

»Den 6. Juni Kl. 19,20 blev Fabrikken »Globus«, Roskildevej, Glostrup, ødelagt ved Sabotage. I Følge tysk Krigslov er Fabriksforvalter Erling Svarre, født i Buenos Ayres, og Lagerarbejder Aksel Sørensen fra Holbæk henrettede.«

Den 12. Juni meddeltes det, at yderligere to Patrioter var blevet henrettet for henholdsvis Meddelagtighed i Sabotage og for Sabotage: Tysklærer Herman Boye og Bankassistent Helmer Wøldike.

Forvirringen blandt Tyskerne var aabenlys. Fra Dansk Pressetjeneste i Stockholm kunde vi fortælle hjemover,

at Tyskerne var i fuld Gang med at sende tyske Tropper fra Jylland til Italien, mens de samtidig sendte ungarske Soldater til Jylland. I Svendborg røg fire tyske Ministre i Luften ved et vel tilrettelagt Sabotørkup, og andre dristige Angreb paa de tyske Modforholdsregler fandt Sted Slag i Slag. De tilbageblevne tyske Tropper i Jylland holdt Dag og Nat Øvelser. I København opstilledes »spanske Ryttere«. De fleste af de vigtigste danske Jernbanestationer var nu under konstant tysk Militærvagt, og alle Broer blev bevogtet og mineret. Samtidig oplystes det, at Tyskerne havde udarbejdet en Liste paa op mod 3000 Navne paa danske Borgere, der skulde tages som Gidsler i Tilfælde af en Invasion.

Danmark og Normandiet.

Vi sendte opmuntrende Ord hjem, saaledes fra en dansk Kaptajn, der var med paa D-Dagen og paa et dansk Skib overførte Tropper og Krigsmateriel til Normandiet. Hans Hilsen hjem lød:

»Det var med Stolthed, at jeg var med i det første Hold af Handelsskibe, der gik over med fuld »cargo« for at virke med ved Invasionen. Vi ankom til Kysten Onsdag Morgen og begyndte Losningen med det samme. Modtagelsen var meget varm. Der var flere tyske Flyvere, men vi havde den Glæde at se, at de allesammen blev skudt ned, før de kunde gøre nævneværdig Skade . . . . Vi laa der Onsdag Nat, og der var ingen Ro hele Natten paa Grund af Tyskerne, som forsøgte at ødelægge saa mange af Skibene som muligt og ligeledes at dræbe saa mange af Tropperne som muligt. Vi lossede den næste Dag: Vogne, Tropper og Stabsofficerer. De var alle glade over, at de havde været om Bord i et dansk Skib og lovede, før de gik, at de altid skulde huske paa den Forstaaelse og Imødekom-

menhed, de havde mødt om Bord. Jeg ønsker samtidig at meddele jer derhjemme, at vi herude gør alt, hvad vi kan, for at redde Danmarks Ære,« sluttede Kaptajnen.

Flyvende Bomber mod B. B. C.

Paa det Tidspunkt var Tyskernes Angreb med de flyvende Bomber paa deres Højdepunkt, og vi paa Bush House fik det ogsaa at mærke. En Dag ved Middagstid faldt der en Bombe midt paa Aldwych mellem B. B. C., Luftministeriet og andre officielle Bygninger; den dræbte mere end halvtreds Mennesker og saarede flere Hundrede. Jeg selv sad paa en Restaurant overfor med Pastor Jensen, da Loftet faldt ned, og Ruderne sprængtes. Min første Tanke var: Hvorledes kommer jeg tilbage til den danske Afdeling? — Da vi kom til Trappen, der fører fra Strand til Aldwych, mødte der os et frygteligt Syn. Bomben var faldet i Middagspausen i et af Londons mest befærdede Gadekryds. Der var et Virvar af Murbrokker, væltede Buser, Biler og Menneskekroppe spredt over Gaden. Uhyggeligt var det i Trætoppene at se Beklædningsgenstande, der var slynget derop af Eksplosionen. I Forstædernes Havekvarterer havde man nok set noget lignende før, men her virkede det særlig grelt mellem Forretningskvarterets Stenkolosser.

Jeg gik op i Bygningen, hvor Trapperne flød af Blod, og konstaterede, at heldigvis ingen af de Danskere, der befandt sig i den skandinaviske Afdeling, var kommet til Skade. Her traf jeg Blytgen-Petersen, som netop var kommet tilbage fra Krigsskuepladsen i Normandiet. Vi gik sammen over for at se, hvorledes det var gaaet med Fløjen mod Aldwych, og her, hvor Balkan-Afdelingen havde Kontorer, herskede en fuldstændig Forvirring. Skillerummene var væltet mellem hinanden og havde kilet sig ind mellem

Borde, Stole og Vægge. Ingen var blevet dræbt, men Blodet fra de mange Saarede flød overalt. Da vi saa ud over Pladsen, hvor man nu var ved at samle Ligene sammen, udbrød Blytgen-Petersen, at dette Syn var værre end noget, han havde set i Normandiet.

Senere hørte jeg, at to Danskere havde været midt i Farezonen, da Bomberne faldt, nemlig Hørsholt Hansen og T. M. Terkelsen. Den første blev slynget til Jorden af Lufttrykket, rejste sig uskadt, bortset fra Choket, men fandt en død Mand liggende ved Siden af sig. Terkelsen fik en Glassplint i Haanden, der medførte et Hospitalsophold. Terkelsens jyske Ro og Sindighed forlod ham ikke et Øjeblik, og i Løbet af kort Tid fortsatte han upaavirket sit Arbejde.

Folkestrejken.

Fra Danmark kom der nu Nyt om den Begivenhed, der skabte den største Beundring for det danske Folk. Til sine militære Nederlag føjede Nazisterne nu det knusende moralske Nederlag, der blev klart for hele Verden, da B. B. C. den 4. Juli udsendte det danske Frihedsraads Opfordring til hele den danske Befolkning — den storslaaede Strejke, som 30. Juni begyndte i København, havde jo da bredt sig til Provinsen — om at genoptage Arbejdet den følgende Morgen, da Tyskerne havde lovet at gaa ind paa alle de Krav, som Raadet havde stillet. Vi herovre var klar over, at Frihedsraadet samarbejdede med Politikerne i Forbindelse med Strejken, men det kunde vi naturligvis ikke dengang omtale.

Og atter lød Christmas Møllers Tak fra os herovre til dem derhjemme: ».... Til Sejrene paa Fronterne føjede den danske Hjemmefront sin Sejrr, som klart viste, at intet kan slaa et Folk i Sammenhold og Enighed. Og det viser

Tysklands Svaghed. Det danske Folk er mange Gange gaaet sine egne Veje under denne Krig — og ikke altid har det været til at forstaa. Denne Gang forstaaer og beundrer hele den frie Verden, hvad de har udrettet hjemme . . . »

Eden om Folkestrejken.

I en Debat i Underhuset, hvor Medlem af Arbejderpartiet R. W. Sorensen spurgte, om Eden kunde bekræfte Avismeddelelserne om Generalstrejken i København, svarede Udenrigsministeren:

»Strejken er et spontant Udtryk for Danskernes Harm over visse Undertrykkelsesforholdsregler, især Udgangsforbudet i Storkøbenhavn den 26. Juni og den Optræden, der udvistes af Schalburg-Korpset, en Gruppe danske Forrædere, som er blevet brugt af Tyskerne til at forfølge det danske Folk . . . Der kan ikke herske Tvivl om, at Strejken blev en overordentlig Sukces.«

Alle Medlemmerne af Underhuset hilste med stærkt Bifald denne Udtalelse af den britiske Udenrigsminister. Og da Sorensen derpaa spurgte, om der var nogen Maade, paa hvilken Underhuset kunde overbringe det danske Folk sine Lykønskninger og give Udtryk for sin Taknemmelighed i Anledning af den vellykkede Strejke, svarede Eden:

»Jeg har fremsat denne Udtalelse, fordi jeg mente, at Underhuset gerne vilde have Lejlighed til at gøre dette.«

Det blev B. B. C.s kærkomne Pligt samme Aften at lade det britiske Parlaments Lykønskning til det danske Folk gaa gennem Æteren.

I den engelske Presse var Folkestrejken Dag for Dag Forsidestof. Det appellerede stærkt til den engelske sense of humour, at Arbejderne hos Burmeister & Wain over

for Tyskerne havde begrundet deres »Gaa-tidligt-hjem«-Strejke med, at de ellers ikke kunde faa Tid til at passe deres Kolonihaver.

Døssing og Moskva.

Mandag den 10. Juli blev en Mærkedag i det frie Danmarks Historie, og den blev det især gennem Æteren, thi paa denne Dag udsendte Moskva Radio det officielle Communiqué, som lidt senere ogsaa blev udsendt af B. B. C. og den svenske Radio, Communiqué'et fra Sovjetregeringen og Danmarks Frihedsraad, om Udnævnelsen af Biblioteksdirektør Th. Døssing til dansk Gesandt i Moskva. Døssing udtalte bl. a. over B. B. C. paa sin Rejse via London til Moskva:

»Jeg vil gerne fortælle mine Landsmænd hjemme, hvad vi danske Flygtninge siger i det fremmede. Vi længes hjem, men det siger vi ikke. Derimod taler vi om Humøret hjemme. Vi slaar fast, at de fleste Danske hverken er Martyrer eller Helte, men at vi har søgt at gøre vor Pligt. Vi siger, at det ikke var saa slemt for os, som paa et tidligt Tidspunkt kom i Konflikt med Tyskerne. Men vi fortæller ogsaa om den senere Tid, og de hjemme, der ikke selv har været ude i Stormen, skal huske, at der nu er utallige danske Familier, hvoraf et eller flere Medlemmer i en overordentlig truende Tid sidder i tyske Fængsler, i Koncentrationslejre, har maattet flygte med Døden i Hælene til Udlandet eller har maattet bøde med Livet, fordi de har følt det som deres Pligt at optræde som Danske. — Frihedsraadet har vist mig den Ære at bede mig rejse til Rusland som Repræsentant for det kæmpende Danmark i videste Forstand, for de aktivt kæmpende, for den passive Modstand, for alle dem, der holder Humøret oppe. Det kæmpende Danmark er den allerstørste Del af

den danske Befolkning. Det er Danmark. Det har været let for mig at sige Ja til Opfordringen, for Hovedsagen er, at Danmark overhovedet bliver repræsenteret. Det er ingen Hemmelighed, at vi hjemme i Danmark har forskellige Meninger om Sovjet-Unionen, men om een Ting har vi kun een Mening: Uden Sovjet-Unionens Indsats i denne Krig vilde en Genoprettelse af vor Frihed efter alle menneskelige Beregninger nu i 1944 kun have været et Haab i en usikker Fremtid, nu er det en Vished, kun et Spørgsmaal om Tid, en kort Tid ....«

To Dage efter afgav Udenrigsminister Eden i Underhuset en Udtalelse om Danmark i Anledning af en Forespørgsel fra Ivor Thomas om Danmarks internationale Stilling, efter at der var blevet udnævnt en officiel Repræsentant for Det frie Danmark i Moskva, som vi straks udsendte over B. B. C.:

»Det er den britiske Regerings Politik at støtte alle dem, der hjælper i Kampen mod Fjenden. Danmark er nu et besat Land. Dets Konge betragter sig som Tyskernes Fange, og dets Regering ophørte med at fungere i August i Fjor. Det er imidlertid ikke muligt for Danmark i Øjeblikket formelt at blive krigsførende og slutte sig til De forenede Nationer, men det er klart, at det danske Folk som Helhed hylder De forenede Nationers Idealer. Mange Danske gør en aktiv Indsats i De forenede Nationers Rækker for at befri deres Land, og i selve Danmark bidrager en stadig stigende Modstand til den fælles Kamp mod Aksen.

Sidste Efteraar dannede Repræsentanter for de forskellige Modstandsgrupper et Udvalg under Navnet »Danmarks Frihedsraad«, som, i Afventning paa Genoprettelsen af Friheden og den konstitutionelle Regering i Danmark, spiller en fremtrædende Rolle i det besatte Danmarks Liv som et Brændpunkt i Modstanden mod Tyskerne. Det værdifulde Bidrag, der ydes for at slaa Tyskland af Dan-

marks Frihedsraad og af dem, der bidrager til Modstanden i Danmark, ligesom af De frie Danske, anerkendes varmt af den britiske Regering.«

Efter de store Sabotagehandlinger umiddelbart efter Invasionen sendte den allierede Overkommando telegrafisk Lykønskning til de danske Sabotører, og nu udtalte man paany sin Anerkendelse i Anledning af den store Sabotage mod Riffelsyndikatet. Ordlyden af denne Hilsen var følgende: »Vi har modtaget den fuldstændige Rapport vedrørende Riffelsyndikatet. Vi lykønsker herved alle, der saa glimrende organiserede og saa dygtigt gennemførte denne fremragende Operation.«

Sabotagen mod Transportvæsenet.

Danmarks gode Ven, Rodney Gallop, udtrykte de Allieredes Tilfredshed med Sabotagen i en Radiotale den 20. August, hvori han sagde:

»Som De alle ved, har de Allierede paaskønnet den danske Sabotage varmt. De danske Sabotører har modtaget en særlig Lykønskingsmeddelelse fra Hovedkvarteret for de Allieredes Overkommando. De mest straalende Bedrifter er blevet udført mod Fabrikker, som arbejder for den tyske Værnemagt, som f. Eks. Sabotagen mod Industrisyndikatet. Men Sabotagen mod det tyske Transportvæsen, der ganske vist foregaar mere i Stilhed, er ikke mindre vigtig end Sabotagen mod Fabrikkerne, og i den afgørende Fase, som Krigen er i for Tiden, kan den endog være den vigtigste Form for Sabotage.

Herovre har vi altid lagt Vægt paa den Betydning, Jernbanesabotagen har. For ca. to Aar siden — det var i September 1942 — rettede den engelske Flyveminister Sinclair en Udtalelse til alle de besatte Lande, som han uden Undtagelse opfordrede til at anrette al mulig Skade paa det

tyske Transportvæsen. Denne Opfordring rettedes ogsaa over Radioen til Danmark. Christmas Møller understøttede den kraftigt. Det gjorde han af to Grunde. For det første mente han, at man bedst kunde hjælpe den danske Frihedskamp ved, at Danskerne handlede i nøje Samarbejde med de Allieredes Overkommando. For det andet var han bange for, at Danmark, der havde Forudsætninger, som var saa forskellige fra de andre besatte Lande, ikke helt var klar over, at det kunde understøtte den fælles Sag effektivt paa denne Maade, og at Danskerne maaske vilde mene, at Betydningen af Transportsabotagen, hvis direkte Virkninger ofte er kortvarige, ikke vilde være den Pris værd, som den kunde koste i Repressalier fra tysk Side. Jeg ved, at hans Tale om Sabotagen dengang blev kritiseret af mange i Danmark, men senere Begivenheder har vist, i hvor høj Grad Flyveminister Sinclair og ogsaa Christmas Møller havde Ret. Allerede i August 1943 viste Danskerne klart, at de havde indset dette. Da Svenskerne afskar den saakaldte tyske Permittenttrafik til Norge, gik der en Bølge af Jernbanesabotage over Jylland, som klart understregede, hvilken Betydning netop de jydske Jernbaner har for de tyske Forbindelseslinier . . . .«

Den danske Enhed i Royal Navy var blevet fordoblet, saa den nu talte fire Ministrygere, og det var Meningen at udvide den yderligere, saa snart Det danske Raads Rekrutteringskontor under Kaptajn Ernst Schalburgs Ledelse kunde gøre Mandskabet fuldtalligt paa de Baade, som Admiralitetet havde stillet i Udsigt. Hovedparten af Mandskabet bestod af Folk fra de frie danske Handelsskibe, men ogsaa af en Del Fiskere, som alle havde meldt sig frivilligt. Der var endvidere Frivillige fra Færøerne, og næsten alle frie Lande, hvor der boede Danskere, var repræsenteret paa Ministrygerne, som kommanderedes af danske Officerer.

Paa det europæiske Fastland skred Invasionen frem med Stormskridt. Den 28. Juni holdt de Gaulle sit Indtog i Paris. De engelske og amerikanske Spydspidser strakte sig længere og længere mod Øst, medens Russerne fra den anden Side trykkede de tyske Fronter ind med voldsom Kraft. En efter en blev Hillers Vasalstater rendt over Ende, og den 25. August maatte Finland anmode Rusland om Vaabenstilstand.

Aarsdagen for den 29. August.

August Maaned derhjemme blev ogsaa præget af blodige Begivenheder. Den 16. August hørte vi over den danske Radio, at 11 danske Patrioter skulde være blevet skudt, da de forsøgte at flygte fra nogle Biler, som skulde føre dem til en Fangelejr. Vi fik dog hurtigt gennem »Information« og »Dansk Pressetjeneste« at vide, at den blodige Massakre havde fundet Sted i Shellhusets Kældre, hvor de forsvarsløse Danskere var blevet skudt. Samtidig blev der fra Schalburgkorpsets Side foretaget en Mængde Provokationer for at lokke Frihedskæmperne frem paa et for tidligt Tidspunkt; men i Samarbejde med Frihedsraadet gjorde vi alt herovre paa B. B. C. for at advare dem mod for tidlig Indgriben. Schalburg-Folkene eller Tyskerne udsendte ogsaa falske Opraab fra Frihedsraadet, der opfordrede til Strejke, samt lignende Opraab fra det kommunistiske Parti og de socialdemokratiske Fagforeninger. Alt dette fortalte vi i vore danske Udsendelser, og den første Aarsdag for Danmarks 29. August benyttede vi til at give en Reportage fra det store Møde i Stockholm, hvor over 1500 Danske var samlet i Stadshuset for at fejre Dagen. Endnu før Mødet var afsluttet i Stockholm, kunde vi herovre fra reportere Begyndelsen.

I B. B. C. mindedes Christmas Møller Dagen ved at sige:

»Stærkere end nogensinde gaar i Dag Tankerne og Længslerne hjem til Danmark. Den, som har været ude mere end to lange Aar af Besættelsestiden og derfor kan vide, hvorledes vort Fædrelands Stilling var for to Aar siden, og hvorledes den er i Dag, føler en uendelig Taknemmelighed over, hvad der skete i Dag for et Aar siden og for den storslaaede Kamp, det danske Folk har ført siden.

Kl. 12 mindedes alle Danske hjemme og ude vore Døde fra Kampene; deres Indsats og Gerning vil evigt være knyttet til Danmarks Frihed. Thi Sandheden er jo, at Danmarks hele Stilling er ændret i dette Aar og med det rivende Tempo, som er over Krigsbegivenhederne, ved ingen, om nye store Begivenheder snart skal naa os.

Naar Danmark snart bliver frit igen, da har vi Danske Ret til at sige, at vi blev det ved vort eget Arbejde og vor egen Indsats. Vi faar ikke Friheden forærende som en Gave. Den vil være tilkæmpet af Folket selv. Danmarks Frihedsraad, som har en saa enestaaende Andel i det glimrende Arbejde, som er udført hjemme, har i en af sine Proklamationer sagt, at vi vil selv bestemme, hvornaar Kampen skal tages. Og dette er rigtigt. Jeg haaber inderligt, at dets Paroler er blevet fulgt og følges. — Ja, vi vil selv bestemme. Som Folket og dets Ledere selv bestemte den 29. August. Nej'tet dér netop var saa værdifuldt, fordi det var det velovervejede og beslutsomme Nej — ikke en Tilfældighed. Derfor har Danmark ogsaa høstet den fulde Anerkendelse i det forløbne Aar, og derfor har vi i Dag en tilfredsstillende Status. Og som vi den 29. August selv bestemte, at Danmark skulde være en Allieret, saaledes vil vi i Fællesskab gøre det Arbejde, som staar tilbage, inden den store Befrielsesdag kommer.

Den danske Udefront har i disse Aar søgt at løse sine

Opgaver. Andre maa dømme om Arbejdet. Udefronten har altid vist, at Hjemmefronten var den aldeles afgørende.

Paa denne Danmarks store, ny, nationale Højtidsdag, vil en Udefrontsmand gerne vidne hjem, at Hjemmefronten kan være lykkelig og stolt over det Arbejde, den har gjort for Danmarks Sag. I Kraft af den 29. August, i Kraft af dansk Indsats i dette vidunderlige Aar, kan alle Danske med Tryghed og Tillid se Fremtiden i Møde.«

Indsamlingen til Spitfires herovre blandt frie Danske var imidlertid fortsat, saaledes at Jagerfonden var naaet op til 40,000 £. Efter Modtagelsen af de nye, indsamlede Beløb indløb der følgende Takkesvar fra Minister Stafford Cripps, der var Minister for Flyvemaskineindustrien: »Det er med stor Glæde, jeg anerkender Modtagelsen af Deres Brev med en Check paa 1700 £. Det bringer de Bidrag, som er ydet, op til 40,000 £, som dækker Indkøbet af otte Spitfires, og vi er overordentlig taknemmelige over vore danske Venners Gavnildhed. De tapre danske Piloter, som fører disse Maskiner i R. A. F., tager Del i de store Slag for Europas Befrielse, som nu finder Sted. Jeg haaber, De vil bringe min varme Tak til alle, som ved deres storslaaede Gavnildhed har ydet os saa stor Hjælp. Jeg sender Dem ogsaa mine gode Ønsker med Haab om, at Deres eget tapre Land inden længe atter vil være frit.«

Danmark som tysk Tilbagetogsvej.

I Begyndelsen af September bragte vi General Eisenhower's Erklæring om, at de Allierede vilde gøre alt, hvad de kunde for at forhindre Tyskerne i at trække deres Styrker fra Norge og Danmark tilbage til Tyskland. Vi fik at vide fra Sverige, at de tyske Myndigheder i Danmark opfattede dette som Indledningen til en Invasion i Danmark, og at de derfor frygtede et aabent Oprør.

D-Dagen. — Danmark var ogsaa med. — Den danske Handelsdamper
„Avance“ ved Normandiets Kyst.

I en Kommentar fra B. B. C.s Flaademedarbejder omkring Midten af September 1944 gør denne opmærksom paa den store strategiske Betydning, Danmark havde faaet som Tilbagetogsvej til Tyskland for deres norske og eventuelt finske Garnisoner. — »Det er derfor vigtigt,« udtalte Flaademedarbejderen, »ud fra et allieret, strategisk Synspunkt, at Danskerne gør alt, hvad der er muligt for at forhindre Tyskerne i at benytte Jylland som en Mole, der strækker sig ud fra Hovedlandet, og som de kunde nære Forhaabninger om at bruge til at sikre Rømningen af deres Styrker mod Nord.«

Aktionen mod det danske Politi.

Den 19. September foretog Gestapo den Aktion, som fik Frihedsraadet til gennem B. B. C. at udsende følgende Op- raab til det danske Folk:

»Tyskerne har i Dag, Tirsdag den 19. September 1944, i Ly af en falsk Luftalarm afvæbnet det danske Politi. Samtidig er en Række offentlige Bygninger blevet besat af tysk Militær, herunder Kongens Residens, Amalienborg, der forsvaredes af Politiet og Civilbefolkningen i Forening i flere Timer . . . Danmarks Frihedsraad understreger, at Tiden for aaben Kamp endnu ikke er inde. Det vilde passe Tyskerne godt, om den danske Modstandsbevægelse i Forbitrelse over det, der er sket, lod sig lokke frem paa dette tidlige Tidspunkt, men vi vil ikke spille Tyskernes Spil . . . Det tyske Indgreb den 19. September er Kulminationen paa en lang Række systematiske Brud paa Aftalerne mellem tyske og danske Myndigheder. Derfor maa enhver Form for dansk-tysk Samarbejde nu bringes til Ophør. Vi opfordrer det danske Folk til at udvise Ro og Disciplin, indtil Signalet til aaben Kamp bliver givet.«

Hvad der skete hjemme med Politiets Massedeportation

til Tyskland, fik vi først Besked om noget senere; men saa snart vi hørte de nye, fremmede Stemmer i Radioavisen over Kalundborg Radio, forstod vi bedre Omfanget af den politimæssige Undtagelsestilstand, der var indført.

Den 3. Oktober hed det i de regelmæssige Communiqueer, der nu begyndte at komme fra Danmarks Frihedsraad, og som vi udsendte over B. B. C., at — »vore Styrker i Ugen fra 21.—28. September har fortsat deres Angreb mod Jernbaner og andre militære Maal. 15—20 Sabotagehandlinger gennemførtes med heldigt Resultat mod tyske Troppetog og skabte alvorlige Forstyrrelser i Jernbanetrafikken.«

Danske Gidsler i tyske Tog.

Tyskerne besvarede den nye, voldsomme Jernbanesabotage ved bl. a. at tage Gidsler, som de lod følge med de tyske Troppetog. Desuden arresterede de i Flæng, og efter de Oplysninger, vi modtog, skulde Antallet paa arresterede Patrioter være omkring 10,000, hvoraf 4000 var deporteret til Tyskland.

Vi gav alle de Oplysninger, vi fik, videre over B. B. C., og at de blev hørt, kunde vi bl. a. forvise os om ved at læse »Fædrelandet«, der i Begyndelsen af Oktober med deres sædvanlige Naivitet og Mangel paa Logik skrev:

»Det er efterhaanden blevet en Vane for mange Mennesker paa bestemte Klokkeslet at stille ind paa B. B. C.s danske Udsendelser fra London, og endskønt Støjsenderens øresønderrivende Toner truer med at sprænge Trommehinderne og jager alle andre Tilstedeværende ud af Stuen, gennemtrumfer Manden, Sønnen, Datteren eller hvem, det nu er, sin Vilje, for saa senere efter bedste Evne at rekapitulere Udsendelsen for den øvrige Del af Familien og dennes Omgangskreds samt hvem, der ellers gider lytte.

Det er en af de mange Begunstigelser, vi Danske nyder under denne Krig. Intet andet Sted i den krigsførende Verden tillader en Besættelsesmagt det besatte Lands Under-saatter at lytte til Fjendens Propagandaudsendelser. Men hvor mange tænker mon derpaa, naar de stikker Hovedet ind mellem Spoler, Lamper og Kondensatorer, for at ikke et eneste Ord skal gaa tabt?

Radioudsendelserne fra London er paa Mode, skønt de egentlig ikke indeholder noget, som vi ikke i Forvejen ved fra den illegale Presse eller har hørt rygtevis, og siden Aktionen mod det danske Politi synes man i London at være ganske desorienteret med Hensyn til Situationen i Danmark.

Mange Mennesker tror mere paa Bulletinerne fra London Radio end paa Bibelens Ord, skønt Speakerne Gang paa Gang har bragt Meddelelser om Forholdene i Danmark, der er saa helt hen i Vejret, at end ikke de bedste »Patrioter« kunde faa sig selv til at viderebringe dem.«

R. A. F.-Angrebet mod Gestapo i Aarhus.

Men det stod os klart herovre, at Tyskerne hverken havde Kontrol med deres egne eller med de danske Nazister, Schalburg- og Sommerkorps og andre Organisationer, de benyttede sig af. Det planløse Skyderi i Gaderne, de talrige Overfald og Slagsmaal mellem Tyskerne indbyrdes gjorde det mere og mere klart, at Disciplinen blandt de tyske Tropper var bundraadden, og at det lakkede mod Enden. For at styrke Patrioternes Mod og forøge den tyske Forvirring foretog en Styrke lette Royal Air-Force-Bombere den 31. Oktober et voldsomt Angreb mod Universitetet i Aarhus, hvis Bygninger benyttedes som Hovedkvarter for Gestapo og for den tyske Kontra-spionage i Jylland.

Tre Dage efter Mosquitomaskinernes Bombeangreb paa Aarhus Universitet fulgte den danske Patriothær R. A. F.s Eksempel og foretog et glimrende organiseret og modigt Angreb mod Tyskernes største Militærflyveplads i Aalborg Vest, hvad der kostede det tyske Luftvaaben 40 Maskiner, to Hangarer, en Kasernebygning og en Værkstedbygning med uerstatteligt Præcisionsværktøj.

Attlee om Danmarks Plads blandt De forenede Nationer.

For at vedligeholde og udbygge Englændernes Kendskab til den danske Undergrundsbevægelse og dens aktive Kamp forberedte Det danske Raad en Udstilling, Fighting Denmark, som var storartet tilrettelagt af Sten Gudme og Sven Ebbesen i den kongelige Porcelænsfabriks Lokaler i Old Bond Street. Torsdag den 16. November gjorde Vicepremierminister C. A. Attlee Danmark den Ære at aabne Udstillingen og fremsatte følgende betydningsfulde Udtalelse: ».... Fra Tid til anden har jeg som andre Repræsentanter for De forenede Nationer givet Udtryk for, at det danske Folk stod paa vor Side. For ganske nylig har Sovjetruslands store Leder, Marskal Stalin, nævnt Danmark blandt de smaa Lande, som skal befries. Jeg føler ogsaa, at jeg har Lov til at sige, at naar Det frie Danmark, med sin fri Konge, fri Regering og fri Rigsdag, giver Udtryk for Danmarks Ønske om at knytte sig til De forenede Nationer og indtage samme Stilling som de øvrige store og smaa Nationer, saa er jeg sikker paa, at vi alle vil rette et Velkommen til Danmark, hvis Folk har kæmpet saa tappert imod Fjenden.«

R. A. F. sænker »Tirpitz«.

I November Maaned sænkedes Slagskibet »Tirpitz« i Alten Fjord, og Hørsholt-Hansen kommenterede denne Nyhed saaledes:

»Det lyder som et Eventyr af H. C. Andersen! — Der var engang en tysk Højsøflaade. Nu eksisterer den ganske vist ikke mere, men det var en stor og stærk Flaade, rigtig en Mønsterflaade, der skulde sætte Skræk i alle andre Flaader. Italien havde ogsaa en Flaade, og den var ogsaa stærk, men ikke saa stærk. Alle Nazister gik rundt og fortalte til Alverden og hvem der ellers gad høre paa det, at den tyske Flaade var en aldeles uovervindelig Flaade.

Og denne berømmelige Flaade havde eet Slagskib, »Tirpitz«, som var et aldeles dejligt Skib. Tænk engang, det var paa 45,000 Tons, det var 780 Fod langt og næsten 200 Fod bredt, og da det løb af Stabelen i 1939, kaldte Hitler det for »det usænelige Slagskib«. Og Admiral von Trotha, der ikke vilde staa tilbage, sagde, medens han kastede Champagneflasken: »Lad dette Skib bære den tyske Ære ud over Verden og bryde al fjendtlig Modstand.«

Efterhaanden som alle de andre Enheder af den tyske Flaade, Bismarck, Graf Spee, Scharnhorst og hvad de nu allesammen hed, der blev sænket, steg »Tirpitz«s Ry som »det usænelige Slagskib«. Ganske vist havde det aldrig rigtigt vovet sig ud paa de store Have. Det foretrak Østersøen og Kattegat og især de norske Fjorde, hvor det var saa nemt at holde sig skjult. Et Slagskib er virkelig af stor Betydning, selv i Enden af en Ankerkæde.

Een Gang var der en virkelig Chance for »Tirpitz«. Det var dengang Scharnhorst for næsten et Aar siden blev sænket. Men ogsaa da lykkedes det »Tirpitz« ved en aldeles utrolig Selvovervindelse at lade være med at komme sit Søsterskib til Hjælp. Medens Scharnhorst forsvandt i Bølgerne, græd Tirpitz tørre Taarer, for nu kunde da enhver se, at det var Tirpitz — Tirpitz — som var det virkelig usænelige Slagskib.

Det levede højt paa den eneste Bedrift, det havde ud-

ført under hele Krigen, da det hentede nogle Hundrede værgeløse, men frie Nordmænd paa Spitzbergen og førte dem som Fanger til Norge.

Tirpitz opførte sig som Konen i Muddergrøften, der troede, at hun var den gode Gud.

Hvad der er hændt Hitler, efter at han brød Traditionen og undlod at tale i München, ved man stadig ikke noget om. Men der er ikke længere nogen Tvivl om, hvad der er hændt med hans sidste og kæreste Slagskib.

Det ligger med Bunden i Vejret i Alten Fjords iskolde Vand. Det var 29 Lancaster-Maskiner, der gjorde Ende paa Myten om Tirpitz' Uovervindelighed.

... Man forstaa saa inderligt godt, at Goebbels endnu efter 48 Timers Forløb ikke har vovet at sige et Ord om Tirpitz' Sænkning. Men naar han nu har faaet samlet sig lidt sammen, saa faar vi saamænd nok at se en officiel Meddelelse fra DNB, trykt i alle tyske Blade og i »Fædrelandet«, og hvor man nu ellers leder efter den Slags, under Kæmpeoverskriften: »Tirpitz bygget om til U-Baad.« — Hvorefter Tirpitz kan fortsætte sin Karriere som det mindst heltemodige af alle Slagskibe. — Men det er en anden Historie, som H. C. Andersen siger.«

I Slutningen af November kunde vi gennem Dansk Pressetjeneste i Stockholm meddele — og denne Meddelelse gik gennem hele den britiske Presse — at Jernbanesabotagen i Løbet af November havde antaget et Omfang, som overgik alle Forventninger. Den var særlig virkningsfuld i Jylland, hvor Hundreder af store og utallige mindre Tilfælde af Ødelæggelser af Sporskifter, Skinnelegemer, Vandtaarne, Blokposter, Dæmninger, Signalstænger, Vigespor og Broer foraarsagede betydelige Forsinkelser og megen Uorden i Togtrafikken for Tyskerne.

Ogsaa i November udsendte vi en Hilsen fra den allierede Overkommando til de danske Patriots Hovedkvar-

ter i Nordjylland: »Vor Lykønskning til Dem og til alle, som deltog i Operationen mod den tyske Aalborg Flyveplads. De kunde ikke have vist Deres Paaskønnelse af Royal Air Force's Angreb paa Gestapohovedkvarteret i Aarhus paa en bedre Maade.«

Winston Churchills 70-Aarsdag.

Og alt, som Sejren og Befrielsen kom nærmere, samlede vore Tanker sig omkring den store Brite, den djærve, uforfærdede Stridsmand, Winston Churchill, der for os var Indbegrebet af alt, vi forstaar ved engelske Nationalegenskaber: Retsind, Ro og Sejghed. Mens de allierede Hære løb Tyskerne over Ende i den største Offensiv, Verden har set, og kort efter at Churchill i Paris var blevet hilst som Befrieren og selv havde holdt sin gribende Tale paa Fransk, fejrede Premierministeren sin 70-Aars Fødselsdag, ombølget af sit Lands og hele den civiliserede Verdens Sympati og Beundring. Ogsaa Danske herovre søgte at give Udtryk for, hvad de følte for Englands Søn, der havde givet sit Ord for, at ogsaa Danmark vilde blive befriet.

Vi vidste, at der ogsaa blev talt paa det undertrykte Danmarks Vegne, da Grev E. Reventlow den 30. November udtalte: ».... Hans Navn og hans Daad tilhører hele Menneskeheden, og Danske beder i dyb Beundring om at maatte blande deres Hilsen i den taknemmelige Hyldest, som paa 70-Aarsdagen vil naa Winston Churchill, den ubetvingelige.«

Ogsaa Christmas Møller bragte paa de Danskes Vegne en Hyldest til den store Statsmand.

Vi nærmede os nu Slutningen af 1944, og Christmas Møller kunde trøstigt sige, at det Maal, han havde sat sig, da han tog bort fra sit undertrykte Fædreland, var naaet.

Danmarks Prestige var genoprettet, det blev omfattet med Sympati og Goodwill ude i den fri Verden, og den britiske Regering havde gennem Vicepremierminister Attlee erklæret, at det vilde blive optaget i de Allieredes Rækker, saa snart det igen var frit.

Vi stod altsaa ved Indgangen til Befrielsens Aar, men endnu var der en haard Ende tilbage, og vi følte paa B.B.C., at vi stadig havde en stor Opgave. Vi bragte indgaaende Skildringer af de tyske Rædselsgerninger, som Pressen derhjemme jo intet maatte nævne om. Vi fortalte om Peter de Hemmer Gudmes heltemodige Død, og vi bragte et stort Interview med Pastor Harald Sandbæk, som Royal Air Force rev ud af Tyskernes Klør, saa at han kunde undkomme til Sverige. Vi bragte vægtige Bidrag fra Professor Stephan Hurwitz, og søgte paa enhver Maade at være et Bindeled mellem den frie Verden og det bundne Danmark.

Den tyske Krigsmoral synker.

Blytgen-Petersen, der igen var i Frankrig som Korrespondent ved den allierede Ekspeditionshær, hvor han bl. a. traf Christmas Møllers Søn John og andre Danskere i aktiv Tjeneste, sendte os Telegrammer om dansk Indsats i den store Strid, om danske Skibe, der var blandt de første til at sejle ind i Antwerpen, og om de Forhold i de befriede Landsdele, hvorom Presse og Radio derhjemme intet maatte bringe. Jeg citerer et Par Linier af en af Blytgen-Petersens Reportager fra Normandiet, hvor de slagte Tyskeres Mentalitet tydeligt afspejler sig, og som man i hele Verden nu vil nikke genkendende til, da det nu efter Krigen er betegnende for alle Tyskere, man møder:

»Schweinerei .... Wir sind betrogen .... Schweine-

rei .... Dette var, hvad en tysk Fange i Normandiet havde at sige mig om Krigssituationen i Dag, en Dag i August 1944, som Sammenbruddet staar for Døren. Svineri .... Vi er blevet ladt i Stikken ....«

Æller: »Udenfor paa Stranden kommer Lastvogn efter Lastvogn med tyske Fanger staaende i en Klump bagi. Det er Resterne af en Panserdivision. De lossere sig selv af i Sandet og marcherer i Rækker og Geled om bag Pigtraaden. Dér staar i et Hjørne for sig en lille Gruppe Officerer og ser stille ud over Ankerpladsen med Skibene, »Ænderne«, Pontonlæggerne og Bilerne, der selv ruller i Land fra Invasionsskibene. De ser ud over det smalle Farvand, der saa afgørende sammensvor sig med alle de syv Verdenshave mod Herrefolket. Dér staar de, fra at repræsentere den alt overløbende tyske Hær til et Udtryk for Sammenbruddet, for Opløsningen, som den breder sig paa alle tyske Fronter. Nogle af dem er fede med hængende Skindbuksebag, eller de er lange, ranglede, bestøvlede Prøjsertyper. De ligner ganske nøjagtigt de Karrikaturer af Tyskerne i Danmark, som Undergrunden har sendt os af Hunnernes Plyndringstogt. Man faar Kvalme ved Synet af dem ....«

Det er den Melodi, man nu efter Befrielsen har hørt saa ofte, at den næsten ikke kan taale at gentages oftere, for at ikke ogsaa den skal virke kvalmende. Men den Gang lød den gennem Æteren til det Danmark, hvor Tyskerne endnu herskede med haard Haand.

Juleaftensdag 1944 knyttedes Redaktør Johannes G. Sørensen til de danske Udsendelser over B.B.C. Da SS-Folkene var rykket ind i Radiohuset i København, var han som bekendt sammen med Redaktør Niels Grønnet flygtet til Sverige, hvor han havde medvirket ved den danske Radioavis, som ved Svenskernes Hjælp blev bragt

DANISH STRIKERS
 MOUNTING TENSION IN DENMARK
 GERMAN ONLY
 GERMAN CATHOLIC PROGRAM
 CATHOLIC DANISH JEWS
 EIGHT DANES SHOT
 COPENHAGEN STREET FIGHTING
 DENMARK: GERMAN JITTERS.
 AARHUS GESTAPO.
 GERMANS SHOOT DANES (Rewrite)
 DANISH BISHOPS' PROTEST.
 BRIGGEST DANISH FIGHTING
 DANISH WOMEN
 DANISH DEFIANCE
 DANES KILL GESTAPO MEN
 DANISH SABOTAGE.
 NON-COOPERATION BY POLICE.
 DANES WELCOME R.A.F.
 CHURCH AND ARMY
 L. D.
 DANES PRAISE DANISH RESISTANCE.
 IN DENMARK
 THE DANES STRIKE THE R. A. F.
 DANISH SABOTAGE
 DANISH UNDERGROUND FRONT
 DENMARK TENSION
 DANISH LETTERS
 GERMAN ONLY
 DANISH PATRIOTS DIE
 DANISH ARRESTS
 CHURCHILL TO DENMARK
 A DANISH EPIC
 DANISH INFORMERS KILLED

i Stand. Men han besluttede sig til at modtage vort Tilbud om at komme til London, og fra nu af indtil Befrielsen kunde Danskerne høre den kendte Radiostemme fra B. B. C.

Churchill taler til den danske Modstandsbevægelse.

Nytaarsaften udsendtes over B. B. C.s danske Udsendelser et Nytaarsbudskab fra selve Winston Churchill til den danske Modstandsbevægelse. Premierministeren udtalte: »Ved Indledningen til det nye Aar kan jeg ikke love jer, at Enden er nær. Men jeg kan sige, at Nazi-Uhyret er trængt op i en Krog, og at dets Tilintetgørelse er uundgaaelig. De Saar, som er tilføjet det af den store Alliances Vaabenmagt, er dødbringende, og naar vi i Storbritannien taler om »la grande Alliance«, saa tænker vi ikke bare paa de Hære, de Flaader, og de Luftstyrker, som hører til De forenede Nationer; men vi tænker ogsaa paa Modstandsbevægelsen overalt i Europa, hvis Medlemmer har taget saa tappert Del i denne Krig mod en brutal og hensynsløs Fjende.

Til jer i den danske Modstandsbevægelse under Frihedsraadets modige Ledelse, siger jeg da dette: Vi ved, hvilken Pris I har betalt og stadig betaler for at nægte at lade jer lokke af Nazismens Smiger eller kujonere af Nazismens Trusler. Vi ved noget om, hvad I har opnaaet ved at forfølge og tilintetgøre den tyske Krigsmaskine, som rullede over jeres forsvarsløse Grænser for næsten fem Aar siden. Vi beundrer jeres Standhaftighed og jeres Dygtighed; jeres Modstand er en værdifuld Indsats baade for de Allieredes Sag og for et frit Danmarks fremtidige Lykke.

Nu da Fjenden er nær ved Nederlaget og derfor bliver mere vild, maa vi alle staa fast. Vi maa forstærke vort Greb for at fremskynde Afslutningen. Lad os da med koldt

Hoved og modigt Hjerte marchere sammen frem til den
Sejr, som vil gengive det danske Folk dets ældgamle Fri-
heder.«

Mindeudsendelsen i B. B. C. for Kaj Munk.

Den 2. Januar 1945 bragte vi en Mindeudsendelse for
Kaj Munk, i hvilken Anledning Rodney Gallop havde
skrevet følgende Hyldestdigt, som blev oversat til Dansk
af Dr. P. H. Christoffersen:

Vedersø Churchyard.

On wings of storm across the sky
Our thoughts like clouds go scudding fast
To that lone churchyard where at last
His restless ashes lie.

He fought not with a warrior's sword
But with the sling of Jesse's son,
He faced the Philistine and won
The victory of the word.

He died ere his Goliath fell
Thanking his God with dying breath
And serving with a martyr's death —
The land he loved so well.

For well he knew the martyr's clay
Lies never sterile in the tomb
But quickens in a nation's womb
And strives towards the day.

Chill winter spreads its sombre wing
Over Earth's winding sheet of snow
But from his ashes, far below,
Rises another spring.

Vedersø Kirkegaard.

Som Skyer paa Stormens Vinger iler,
Haster alt Tanken over Hav
Til Kirken og hin stille Grav,
    hvor nu hans Aske hviler.

Han kendte ej til Krigerfærd.
Som David drog til Kamp han ud
Paa Hyrdevis i Lid til Gud
    Og vandt med Ordets Sværd.

Selv segned førend Fjenden han.
I ydmyg Tak til Gud han faldt.
Med Martyrdøden, da det gjaldt,
    Tjente han tro sit Land.

Vel vidste han, en Martyrs Aand
Forgaar ej med hans Legems Død.
Den lever fort i Folkets Skød
    Og bryder alle Baand.

Sneen sin hvide Kaabe slaar
Ud over Jorden, knuget af Kulden,
Men af hans Aske dybt i Mulden
    Skal spire en ny Vaar.

Schalburgtagen.

— Churchills Profeti om, at Krigen vilde blive mere vild, slog jo ogsaa til for Danmarks Vedkommende. Vi hørte om de omfattende Schalburgtager derhjemme i Løbet af Januar. Vi hørte om, at Tyskerne ikke alene standsede deres Kulleveringer, men at de oven i Købet begyndte at beslaglægge de magre danske Beredskabslagre. Vi hørte om de

rystende Clearingmord og om alle de tyske Skændselsgerninger i Shellhuset, om de store Pengeafpresningsaffærer og alle de andre Udtryk for tysk Desperation. — Som Hørsholt-Hansen udtrykte det i en Kommentar i Januar:

»Tyskernes Maade at udtrykke deres Jule- og Nytaars-hilsener paa er særegen, primitiv og raa. Eksplosioner og Flammer forvandlede kort før Jul Østasiatisk Kompagnis store, smukke Hovedbygning til en rygende Ruinhob, og at dette skulde betragtes som en (uofficiel) tysk Julehilsen til København, er saa aabenbart, som om Dr. Best havde efterladt sit Visitkort paa Gerningsstedet. Og Tyskernes Nytaars-hilsen til Danmark var i Stil og Tone af præcis samme Karakter.

Den Tid, da Tyskerne forsøgte at lægge Skylden for saadanne Forbrydelser over paa danske Patrioter, er forlængst forbi. Det anses næppe mere for Ulejligheden værd, dels fordi hvert Barn i Danmark er klar over Forbrydernes Identitet, dels fordi det drejer sig om at sprede Skræk over Landet ved at slaa fast, at den tyske Terrorpolitik har naaet et Punkt, hvor de mest hensynsløse og brutale Handlinger kan ventes.

Det er en fastslaaet Kendsgerning, at de Personer, der udførte Handlingerne, var Forrædere fra Schalburg- og Sommerkorpsets. For Ø. K.-Schalburgtagens Vedkommende kan dette endda bevidnes af de højtstaaende tyske Officerer, der fra det tyske Censur-Hovedkvarter i Hotel »Kongen af Danmark« var glædestraalende Øjenvidner til Forbrydelsen, og som senere »korrigerede« den uniforme-rede Rapport, som den tysk-kontrollerede Presse fik Ordre til at offentliggøre. Men netop det Faktum, at det var betalte Agenter fra de to Forræderkorps, der har udført de vandalske Handlinger, viser, at det er Tyskerne, der bærer Ansvaret. Af Harme og Sorg over, at danske Statsborgere

kan være frivillige Redskaber ved Udførelsen af saa æreløse Gerninger, bør man ikke forflygtige Ansvaret for Terrorpolitikken, som er Tyskernes, — og Tyskernes alene.

Siden Schalburgforbryderne i 1943 — inspireret af Dr. Best — paabegyndte deres landskadelige Handlinger med Ødelæggelsen af danske Værdier, er der sket en gradvis, men tydelig Udvikling af de Motiver, der er Grundlaget for Schalburgtagene. I Begyndelsen var det raa, blinde og tilfældige Overfald paa danske Patrioter, senere blev det en bevidst Ødelæggelse af kulturelle Værdier, fordi Tyskerne mente, at dette maaske kunde afværge den Sabotage, der var rettet mod den tyske Krigsmaskine, og som generede den paa en stadig mere faretruende Maade. Man behøver blot at minde om Ødelæggelsen af Tivoli i Tiden omkring Folkestrejken sidste Aar for tilstrækkeligt at karakterisere Schalburgtagens daværende Hensigter. Senere gik Ødelæggelseslysten ud over Posthuse og Forsamlingsbygninger, Dagbladstrykkerier og private Bygninger. Og Meningen var hele Tiden, at Dr. Best og General Pancke paa den Maade troede at kunne sprede Skræk og Rædsel og saaledes svække al Modstand fra det danske Folks Side.

Foruden Skrækmotivet har man nu aabenbart fra tysk Side den Tanke at ødelægge saa meget som muligt for Danmark efter Krigen ved at sprænge de vigtigste Handelsfirmaer i Luften. Det er i Virkeligheden den brændte Jords Politik, som Tyskerne ved Eksplosionerne i Ø. K.s Bygning og paa Tuborg er i Færd med at føre ud i Livet.

I en saadan Situation og paa Baggrund af Meddelelser om, at Tyskerne bl. a. har udlagt Dynamit i Havneanlæg, paa Trafikknudepunkter o. s. v., faar Modstandsbevægelsens dobbelte Formaal yderligere Perspektiv. Foruden den direkte Modstand mod Tyskerne, der fortsættes med forstærket Kraft indtil Danmarks D-Dag, gælder det ogsaa

om at forhindre Tyskerne i at gennemføre deres Ødelæggelsespolitik. Derfor er Slagordet »Værn Danmarks Værdier« mere aktuelt end nogensinde.«

»Always«-Sabotagen udsendes i B. B. C.

— Over Sverige fik vi at vide, at Churchills Nytaarsbudskab var blevet det staaende Samtaleemne over hele Danmark i de Dage. Det var den store Opmuntring til det kæmpende Danmark; Modstanden blev drejet endnu en Tomme op. Plakater med antityske Slagord blev klistret op alle Vegne. Den illegale Nyhedstjeneste fungerede nu hurtigt og sikkert, og den underjordiske Presse samt Radioudsendelserne fra London og Stockholm blev stærkt værdsat af det danske Folk. Vi herovre var meget glade for de Pladeoptagelser, vi med Mellemløb over Sverige fik fra Undergrundsbevægelsen derhjemme, først og fremmest for den glimrende Reportage fra Aktionen mod Radiofabrikken »Always«, den første Lydpladeoptagelse af en Sabotagehandling i Radioens Historie. Den var saa god, at vi ikke alene brugte den i de danske Udsendelser, men at den blev oversat til mange Sprog. — I vor Gen-givelse lød den:

»Det er en smuk Foraarsaften, og for vort Øjemed er det tilstrækkelig mørkt mellem de store 6-Etages Fabriksbygninger. Vi holder Udkig fra en Bygning, der ligger lige over for Hovedindgangen, hvorfra vore Folk kan holde Vagten og Indgangen under Dækning med Maskinpistoler. Da jeg nu ser over paa den anden Side, kan jeg skimte Vagten passere frem og tilbage ved Hjælp af det svage Lys, der skinner ud fra Vinduerne. Alt er stille i Gaden, og nu ankommer vor Mand med de Bomber, der skal sprænge Hovedindgangen. Han nærmer sig Indgangen og placerer

Vice-Premierminister Attlee taler ved Aabningen af Udstillingen „Fighting Denmark“ om Danmark som en af De forenede Nationer, søa snart det selv ønsker at blive det.

Efter Mindegudstjenesten for Danmark og Norge i Westminster Abbedy, Danmarks Aften 1945

Ladningen i det højre Hjørne. Nu tænder han Luntten. Nu gaar den af:

(Lydbillede)

De Skud, De hører, kommer fra vore Folk paa den anden Side, som skyder de Vagter, de kan faa Sigte paa. Nogle af Vagterne kommer løbende ud, alt imens de skyder, og vi besvarer deres Ild.

(Lydbillede)

Vore Folk er nu inde i Bygningen — i Mørket er det vanskeligt at se, hvad de gør; men i Lyset af deres Lomme-lygter kan jeg se, at de placerer tre store Bomber og er ved at lægge Lunterne.

Alle Vagterne er nu enten blevet skudt eller er undsluppet — vore Folk kommer roligt spadserende ud af Bygningen. Nu kan det ikke vare længe. Gruppelederen giver sine Mænd Ordre til at søge Dækning i de nærliggende Gadedøre. Saa, — nu gaar de af!

(Lydbillede)

Fabrikken er nu ødelagt. Det hele tog mindre end 4 Minutter.◀

Halvtimes-Udsendelse til Danmark.

Fra og med Søndag den 4. Februar 1945 skete der forskellige Ændringer i B. B. C.s Udsendelser til Danmark. Morgenudsendelserne Kl. 7,15 og Aftenudsendelserne Kl. 21,15 ophørte, og i Stedet fik jeg gennemført vort længe nærrede Ønske om en halv Times Udsendelse paa den gode Lyttetid fra Kl. 20,30—21,00. Vore Middagsudsendelser og Eftermiddagsudsendelser bevarede vi uforandret. Vi var det eneste besatte Land, der ikke havde nogen Halvtimes-

L. E. TUNER/KPS

EUROPEAN NEWS BULLETIN
MONDAY, 4th FEBRUARY, 1945
DANISH: 19.30-20.00 GMT

ORDER OF ITEMS:

SIGNATURE TUBE (RECORDED)

1. INTRODUCTION AND BANNER
2. SIX P.M. AIR
3. BERLIN BAZ
4. NIGHT RUSSIA WITH INSERT
5. AFTERNOON NEWS SUMMARY PAGE TWO
6. KITT HASTINGS
7. NIGHT DENMARK
8. SOUTH AIR FLARE
9. AFTERNOON SUMMARY PAGE THREE
10. GIGLI ABSOLVED
11. SIX P.M. GREECE
12. ARRIVAL IN SWEDEN
13. PRINCE OF DENMARK'S MARCH DISC DNU 58704
14. WEEKLY COMMENTARY FROM DENMARK
15. DANISH OFFICER'S EXPERIENCE ON WEST FRONT
16. DANISH NEWS SUMMARY
17. SPECIAL MESSAGE
18. SIGNATURE TUBE

Et Program med tilhørende Tidsberegnings-Skema, saaled
engelske Medarbejde

DANISH SERVICE

Mr. Jørgensen for Bulletin
 Sub-editor Evening transmission
 Mr. Jørgensen
 Mrs. Danzon/Mrs. Bates 4.2.45 at 20.30 BST
 Mr. Production
 Duty P.A.
 R.F. Library Studio 16
 ANNOUNCER

30.00	<u>DISC 58306: "Opening Announcement"</u>	3'00"
	ANNOUNCER: Introduction and Banner	1'00"
	ANNOUNCER: News	9'00"
40.30	ANNOUNCER: Lead-in to "Signature Story"	0'20"
	- I Begyndelsen af denne Udsendelse hørte De for første Gang den nye Kongesmelodi for BBC's Aftensendelser til Danmark. Melodien, som i Forvejen er valgt hjemmefra BBC's Udsendelser har Tilknæytning til Danmark og det hører De nu lidt om. Melodien hedder "Trumpet Voluntary";	
40.50	<u>Disc 58304: "Prince of Denmark March"</u>	
	Beginning: "Det er en gammel"	3'20"
	Ending: "... (music)"	
	ANNOUNCER: Lead-in to Danish Weekly Commentary	0'20"
	ANNOUNCER: Danish Weekly Commentary approx.	4'20"
	On sign from Announcer:	
48.50	<u>DISC: "BRITISH GRENADIERS"</u> (commercial disc)	0'30"
	<u>DISC: "DANISH OFFICER ON WESTERN FRONT"</u>	7'15"
	1st. disc: "En af de allierede... .....tyks Hovedkvarter"	
	2nd disc: "Vi kravlede igennem ... .Modstandsbevægelsen for"	
56.35	ANNOUNCER: Summary	1'00"
	Special Message	1'30"
59.05	Closing Announcement:	
	- Det var en Søsmelding, og dermed slutter BBC's Aftensendelse til Danmark. Den blev udsendt over to Bølgelængder i 31-Meterbåndet, som i 41-Meter-Båndet og paa 1500 Meter. Fra og med i Aften bliver der altsaa ingen Udsendelse til Danmark Kl. 21.15 og vi gør opmærksom paa, at Morgensendelsen Kl. 7.15 er bortfaldet. Vi kommer igen klokken 12.15 i Morgen Godnat!	
	DISC: Signature - Trumpet Voluntary (BBC record)	

i det altid blev udarbejdet paa Engelsk af Hensyn til Studio-Teknikere.

Udsendelse, og da vi nu fik Stof i store Mængder om Forholdene i Danmark, forstod man endelig fra B. B. C.s Centralledelses Side, at det var nødvendigt at opfylde vort Ønske. Som Johs. G. Sørensen oplæste det den 4. Februar.

»De hører os paa to Bølgelængder i 31-Meter-Baandet, een i 41-Meter-Baandet og paa 1500 Meter.

Vi begynder saa i Aften den ny Udsendelse paa en halv Time. Formaålet med Omlægningen af B. B. C.s Udsendelser til Danmark er at give det størst mulige Antal af vore Lyttere den bedst mulige og den mest omfattende Radio-tjeneste for nu — under Krigens Slutfase — at gøre vort til, at Virkningerne af Tyskernes Forsøg paa at mørklægge det danske Udsyn ikke vil føles for stærkt den Dag, Danmark atter er frit.

Udsendelserne vil bringe de vigtigste Nyheder, Udtalelser, Kommentarer og Interviews. Desuden vil vi hver Aften slutte med en Oversigt over Dagens Telegrammer og de Nyheder, der indløber under Udsendelsen.

I Aften hører De:

- Krigsnyhederne og Nyhederne fra Danmark.
- Vor Kendingsmelodis Tilknytning til Danmark.
- En Kommentar fra Danmark om det nye tyske Hjælpepoliti.
- En Samtale med en ung dansk Officer fra Vestfronten.

I vor nye Aftenudsendelse lancerede vi ogsaa Frihedssangen, af hvilken vi havde faaet tilsendt nogle Pladeoptagelser.

Flygtningestrømmen til Danmark begynder.

Da Flygtningestrømmen fra Østprøjsen begyndte at sætte ind i Danmark, forsøgte Goebbels at iværksætte en Medlidenhedskampagne, og der var maaske ogsaa ad-

skillige, der lod deres gode Hjerter løbe af med sig, naar de saa de sølle Kvinder og Børn komme anstigende med deres Pakkenelliker. Men vi delte ganske den illegale Pres- ses Syn herpaa og støttede deres Kampagne imod enhver Form for Øllebrødsbarmhjertighed, som det fremgaar af Terkelsens Kommentar den 12. Marts:

».... Der har for nogle Dage siden været afholdt en Konference i Berlin mellem Dr. Best, Gestapochef Pancke, General Lindemann og Lederen af den tyske Femte Kolonne i Sønderjylland, Overdyrlæge Møller. Mødet havde tre Maal, nemlig at organisere Transporten af Flygtninge til Danmark efter en langt større Maalestok end hidtil, dernæst at skaffe Plads i Danmark til Modtagelse af indtil 300,000 Flygtninge og endelig at organisere en Medlidenhedskampagne, som skulde sikre Flygtningene en god Modtagelse hos den danske Befolkning.

I Danmark er de tyske Myndigheder allerede godt i Gang med at skaffe Plads til de store Mængder Flygtninge. Det tyske Mindretal har faaet Besked om at aabne Dørene paa vid Gab, efter at de i første Omgang har søgt i videst muligt Omfang at holde de lasede Landsmænd paa Afstand. Skoler og offentlige Bygninger Landet over bliver beslaglagt i Hundredevis — selv Fængsler synes at kunne bruges, efter at de fleste Vaneforbrydere har fundet Op- tagelse i Sommerkorpset.

Det er den planlagte Medlidenhedskampagne, der volder de tyske Spidser den største Vanskelighed. Hverken Krigs- forbryderen Pancke eller Pyromangeneralen Lindemann synes særlig velegnede til at lancere denne Kampagne i Danmark, men utvivlsomt haaber de at kunne gøre Ind- tryk paa dansk Godhjertethed ved at raabe tilstrækkeligt højt om forsvarsløse Kvinder og Børn.

Tidspunktet for en Medlidenhedskampagne er daarligt valgt. SS-General Pancke har langt om længe givet Med-

delelse om 15 Henrettelser af danske Patrioter, en Uge efter at deres Navne havde været meddelt gennem B. B. C. Derimod har han endnu ikke tilstaaet Mordet paa de fem Patrioter, der blev hentet ud fra Vestre Fængsel, skudt og kastet ud paa Gaderne i København som en Paamindelse til Befolkningen. Pyromangeneralen Lindemann, under hvis første fire Ugers Ophold 120 Danske faldt for Tyskernes Kugler, synes heller ikke særlig velegnet til at starte en Medlidenhedskampagne som en Forløber for en Masseevakuering.

Man har ofte fra dansk Side hævdet, at Englænderne og Amerikanerne efter den forrige Verdenskrig alt for hurtigt blev Ofre for den tyske Medlidenhedskampagne. Næsten uden Varsel har man nu i Danmark faaet det samme Problem ind paa Livet paa en saadan Maade, at Menigmand ikke kan undgaa at tage Stilling til det.

Danske Patrioter fører ikke Krig mod Kvinder og Børn, og ingen vil bede dem om at gøre det. Men de tyske Flygtninge maa klart forstaa, at de befinder sig som Snyltere i et Land, der er i Krig med Tyskland. Og de tyske Ledere, som selv har indført Gidselsystemet og sat Terrormetoderne i System, maa forstaa, at de trækker for store Veksler paa dansk Godhjertethed, hvis de fortsætter deres Terror mod uskyldige Danske samtidig med, at de beder om Medlidenhed for tyske Flygtninge. Hvis medfødt dansk Fredsommelighed bliver erstattet af gammeltestamentlig Retfærdighed, Øje for Øje, og Tand for Tand, kan Tyskerne takke sig selv for Konsekvenserne.«

Vi fortalte ogsaa hjemover om de unge danske Frivillige, der blev trænet under Dannebrog paa svensk Jord for naar Ordren kom at være med til at fuldføre det Arbejde, som den underjordiske Modstandsbevægelse saa tappert havde gennemført.

Sabotagen derhjemme gaar sin Gang, hvilket fremgaar af Frihedsraadets Communiqué af 8. Februar, der lyder:

»Samtidig med den allierede Vinteroffensiv har vore Styrker forstærket Aktiviteten .... Paa Fyn bevirkede Jernbanesabotagen eksempelvis, at det tog Tyskerne 8 Dage at føre 3,000 Mand fra Nyborg til Lillebæltsbroen.«

S. H. A. E. F. roser de danske Sabotører.

Den 5. Marts havde vi den Glæde, at vi fra de allierede Ekspeditionsstyrkers Overkommando, S H A E F, kunde udsende følgende Særcommuniqué, rettet til vore kæmpende Landsmænd derhjemme fra selve General Eisenhower:

»Vi har modtaget Efterretninger om de gode Resultater, danske Sabotører har opnaaet imod tyske Troppebevægelser gennem Danmark.

Danske Patrioter har rettet gentagne Angreb mod alle Jernbanelinier Landet over med det Resultat, at ikke eet Tog ankommer til Tyskland uden at være blevet forsinket, enten ved direkte Angreb eller fordi det har maattet foretage Omkørsel som Følge af Sabotage.

Hertil kommer, at Problemet er gjort yderligere vanskeligt for Tyskerne gennem Ødelæggelse af Fabrikker, der laver Skinner og Sporskifter, gennem Sabotage af Vandtaarne og gennem Sprængninger af elektriske Sporskifter, Drejeskiver og Jernbanestationer. Disse Handlinger, udført af danske Sabotører, er et virkningsfuldt Bidrag til de igangværende Operationer paa Vest- og Østfronten.«

Men selvom »Danmarks Soldater« saaledes havde opnaaet Anerkendelsen fra selve de Allieredes Øverstbefalende, var der dog stadig Problemer i Forbindelse med Danmarks Stilling, som trængte til en Løsning. Saaledes

gav B. B. C.s udenrigspolitiske Medarbejder Tirsdag den 6. Marts følgende Kommentar om Danmark i de danske Udsendelser:

»Der hersker oprigtig Beklagelse i England over, at Danmark ikke er blandt de Lande, der bliver indbudt til at deltage i Konferencen i San Francisco — især i Betragtning af, at de danske Patrioter netop for Tiden yder de Allierede værdifulde Tjenester med deres Sabotage og almindelige Modstand mod Tyskerne.

Men desværre er Danmark stadig under fjendtlig Besættelse, og Kongen og Regeringen befinder sig i København og fungerer ikke. Under disse Omstændigheder vil det være umuligt at faa en behørigt bemyndiget og fuldt ud repræsentativ Delegation til San Fransisco. Og af samme Grund har Danmark ikke været i Stand til at undertegne den Erklæring om Formaal og Principper, hvorved et Land kvalificeres til at blive henregnet blandt De forenede Nationer.

Det er alene af disse rent formelle Aarsager, at det ikke har været muligt at udstede en Indbydelse til Danmark til at komme til Stede den 25. April.

Et andet Spørgsmaal er, om Danmark eventuelt vil blive indbudt til at sende en Iagttager, ligesom Tilfældet har været ved de tidligere Konferencer mellem De forenede Nationer.

Dette Spørgsmaal blev stillet i Gaar paa en Pressekonference i Washington til den amerikanske Viceudenrigsminister, Joseph Grew, der svarede: »Det vilde jeg tro.«

R. A. F.-Angrebet mod Shell-Huset.

Onsdag den 21. Marts gengav vi en Reuter-Meddelelse, hvorefter 2. taktiske Luftstyrke havde rettet et Angreb mod Gestapo-Hovedkvarteret i Shell-Huset i København.

Det hed i Reuter-Meddelelsen, at Angrebet var et allieret Forsøg paa at hjælpe den danske Modstandsbevægelse, og gennem et Telegram fra Dansk Pressetjeneste i Stockholm fik vi Oplysninger om, at samtidig med, at Mosquito-Bombemaskinerne foretog deres Angreb, marcherede bevæbnede danske Patrioter frem mod Shell-Huset for at redde de af de indespærrede Danskere, som nu var blevet sat fri gennem Angrebet. Blandt dem var Professor Mogens Fog, der i Undergrundsbladet »Frit Danmark« beskrev sin Befrielse, som vi gengav i B. B. C.:

»Faa Minutter efter Bombeangrebet stod jeg i Shell-Husets Dør og saa, at Vejen var aaben ud til Friheden; der var intet levende i Sigte, Bygningen var som renblæst for Tyskere, Vagtposterne ude paa Gaden var forsvundet. Et kort Løb, og man var i en anden Verden, genoptaget i det danske Sammenhold, beskyttet bag Frihedskampens Front. Det var Genfødelse — en dobbelt Følelse af Befrielse, fordi det ikke alene var ens Celledør, der aabnedes, men et Hus, der var gennemsyret af Løgnens, Raahedens og Vilkaarlighedens Atmosfære, der var sunket i Ruiner ....«

Via Sverige fik vi fra Børge Outze en Kommentar den 22. Marts, hvori han bl. a. sagde:

»Med Shell-Huset er det tyske Terror-Regimes Højborg i Danmark blevet udraderet. Selv om store Dele af Arkiverne efter Folkestrejken i 1944 blev bragt i Sikkerhed i de tyske Militær-Lejre i Nordsjælland, er det absolut sikkert, at Tusindvis af Dokumenter, som var farlige for Frihedskampen hermed er tilintetgjort. Desuden er der blandt de tyske Dødsofre Mænd, hvis Eksistens var en daglig Trusel for Undergrundsbevægelsen .... Ved Udslettelsen af Shell-Huset er den danske Frihedsfronts Muligheder for snart at kunne gaa til afgørende Aktion blevet stærkt forøget, idet mange Grupper hermed har faaet Arbejdsro.

Men først hvis det viser sig, at Tabet af danske Patrioter har været forholdsvis ringe, ved denne fint gennemførte Aktion, vil Hjemmefronten vove at aande lettet op — og endda vil der sikkert være Sorg i mange Hjem. En Dag vil man med Nøjagtighed kunne sige, hvad det kostede, mens det kræver Fantasi at forestille sig, hvad det har sparet af Død og Ulykke i danske Hjem.«

Eden skriver i »Frit Danmark«:

— Og saa oprandt Femaarsdagen for den tyske Invasion, og paa denne Dag sendte Udenrigsminister Anthony Eden følgende Artikel til »Frit Danmark« i London, en Artikel, som vi over B. B. C. videresendte til det danske Folk:

»Fem Aar er gaaet, siden Tyskerne uden Skygge af Grund trængte ind og besatte det dejlige Danmark. Gennem disse fem Aar har det danske Folk sammenbidt klynget sig til deres fri, demokratiske Idealer. Deres Kamp, som først var passiv, er blevet stærkere, efterhaanden som Mulighederne for Modstand voksede, indtil det er blevet en aktiv Undergrundskrig, der giver et værdifuldt Bidrag til de Allieredes Sag.

Jeg har foran mig et Nummer af Bladet »Frit Danmark« dateret 16. December 1940. Paa dets første Linie kaldes alle Danskere op til Kamp for Danmarks Frihed og Uafhængighed. Alle som een svarede de paa Kaldet. Mønstrene, som frygtløse stod Ansigt til Ansigt med U-Baadskrigens værste Rædsler, og alle de andre, som kæmpede Side om Side med vore egne Sønner i Flaaden, i Hæren og i Luftstyrkerne. Jeg husker tydeligt, hvor opmuntrende det var for os i den mørke Time, da den endelige Sejr ikke var mere end et Glimt paa en fjern Horisont, at se, hvorledes de Danskere, som ikke var bastet og bundet, uden

Forbehold stillede sig ved Siden af os i Kampen. Vi delte deres Tro paa, at de var Talsmænd for alt det bedste i deres Land, en Tro, som paa triumferende Maade er blevet bekræftet. Som Besættelsen skred frem, viste det danske Folk til Slut, at det vilde gøre Modstand og foretrak at lide under den tyske Krigslovs hensynsløse Vold fremfor at opretholde det falske Skin af en fri Regering.

I lang Tid har det danske Folk nu virkelig været i Krig med de tyske Voldsmænd, en Krig, der ikke er mindre Realitet, fordi den ikke er blevet bekræftet gennem en formel Krigserklæring. Denne Krig har krævet usædvanlig Styrke og Karakter og ubegrænsede Ofre. Men i Dag er Danmarks største Time nær; vi iler jeres belejrede Garnison til Hjælp. Snart vil vore to Hære række hinanden Haanden, og vi vil sammen drage frem til Endemaalet for vore fælles Anstrengelser, Genrejsningen af Sandhed, Retfærdighed og Frihed for alle Mennesker i Verden. Jeg kan med Tillid tale for hele det britiske Folk, naar jeg afgiver den Erklæring, at vi i den kommende store Strid for at opbygge en varig Fred ikke kunde ønske os nogen stoltere Allieret end det danske Folk.«

General de Gaulle hilser Danmark.

Vi viderebragte ogsaa General de Gaulles Radiohilsen til det danske Folk paa denne Femaarsdag:

»Til Danmark, som stadig er besat, men som aldrig er blevet underkuet, sender Frankrig paa Tærsklen til Slutsejren sin Forsikring om et Venskab, som er blevet gjort dyrebarene gennem den fælles Skæbne og de fælles Lidelser. Skønt svag over for vor aarhundredgamle Fjendes Overfald, har Danmark igennem disse fem Aar, de mest tragiske i dets Historie, hævet sig op paa Højde med de største af de frie Folk. Et helt Folk, der har rejst sig mod

Besættelsesmagten, Arbejderne, der har gennemført Generalstrejke, Sabotørerne, der uopholdeligt er i Arbejde mod Fjenden, alle disse Krigshandlinger har givet det Ret til De forenede Nationers, og især Frankrigs, Taknemmelighed. Danmark har Sikkerhed for denne Taknemmelighed. Gennem bitre Erfaringer har vore to Folk bedst lært Faren ved falsk Medlidenhed med Tyskland. Vi har gennemgaaet de samme Prøvelser i Kampen og vil vise den samme Beslutsomhed i Sejren.«

Det danske Raad svarede General de Gaulle, hvorledes hans Eksempel i 1940 ogsaa havde været Inspiration for de frie Danske i Storbritannien. Naar han nu kunde sige til vort Land, at det havde hævet sig til Højde med de største blandt de frie Folk, saa tilkom en stor Del af Æren herfor ham selv.

Fra Christmas Møllers Mund lød dette Budskab hjemover:

»Ja, hvor vilde Danmark have været i Dag uden Hjemmefronten, de første Frihedskæmpere og de første Sabotørers Indsats? Hvor vilde Danmark have været, om vi ikke havde oplevet den 29. August? I snart to Aar har Danmark været i egentlig Krig med Tyskland, og alle Danske ude sender de taknemmeligste Tanker hjem til Hjemmefront og Frihedsraad, til hver enkelt Soldat i den danske aktive Hær. Hele Verden kender i Dag Indsatsen. Og snart, meget snart, tror vi, skal Befrielsens Time slaa. Og alle ved, at det danske Folk vil leve op til dens Storhed.

Og paa denne sidste 9. April har vi Lov til særligt at tænke frem. Ingen af os ved, hvilke Ulykker vi endnu skal igennem. Men vi ved, at det under alle Forhold vil blive en Tid med store Vanskeligheder. Jeg føler mig overbevist om, at jeg har Ret, naar jeg ude har forsikret, at Danmark vil ikke faa Vanskeligheder af indre Art, som vi har set det i andre Lande. Det vidunderlige Sammenhold, som

Verden har set i disse Aar i Danmark, skal fortsættes i den første svære Tid, og fra alle Sider vil man forstaa, at Samarbejdets Kunst skal vises just til den Tid. Som alt og alle samles om Opgaven i Dag, saaledes vil de ogsaa samles om Opgaven for i Morgen. — Sammenhold og Enigskald fortsættes. Det kæmpende Danmark, som i Dag er hele Danmark, vil ikke blot vinde Krigen, men ogsaa Freden.«

Og endelig talte det kæmpende Danmarks Repræsentant i Moskva, Minister Th. Døssing, i B. B. C. paa denne 9. April og udtalte bl. a. følgende:

»Ingen vil bebrejde os, at vi vaabenløse maatte bøje os for Voldsmagten den 9. April 1940, men det er vor Ære, at vi bagefter rejste os til Kamp. Det er vor Ære og vor Redning . . . Modstandsbevægelsen har fremkaldt Bruddet med Tyskerne den 29. August. Modstandsbevægelsens Danmark er af de Allierede anerkendt som krigsførende. Modstandsbevægelsen har reddet Danmark.

Ingen Sejr uden Kamp; det er Livets Lov. Vi har vore Fanger, vore Saarede, vore Pinte, vore Døde. Vi sørger over dem, men vi ærer dem og takker dem i Dag, og det Danmark, som skal leve efter os, vil bevare deres Navne i evig Erindring.

Vanære over Landsforræderne, som gik Tyskernes Ærinde, Glemsel over dem, som sad stille og troede, at Sejren er noget, der kommer af sig selv.«

Det er Ord, som det maaske ikke er af Vejen at erindre nu saa lang Tid efter.

Dansk og Norsk i Westminster Abbey.

Dagens Forløb i London fremgaar bl. a. af nedenstaaende Referat, som vi bragte i vor Aftenudsendelse:

»Over Westminster Abbey vajede i Dag Dannebrog og

det norske Flag — som eet Flag — fra samme Flagmast — Side om Side. I dette Billede har man hele Stemningen fra den højtidelige Forbøns gudstjeneste i Eftermiddags: den engelske Statskirke, over hvilken de to Flag vajede, havde ønsket at mindes den 9. April med Danmark og Norge Side om Side.

For første Gang i Westminster Abbeys Historie blev der bedt og prædikedt paa Dansk og Norsk i denne den engelske Stats Kirke og den engelske Konges Kirke. Westminster Abbey var ikke blevet stillet til Raadighed for Nordmændene og Danskerne i London — det var en engelsk Gudstjeneste, der blev holdt i Dag — en Gudstjeneste med Forbøn for Norges og Danmarks lidende Folk, og med Taksigelse for deres Fasthed i denne Prøvelsens Tid.

Gudstjenesten begyndte Kl. 15. Da var det store Kirkerum fyldt. Kirkens Præster havde indtaget deres Pladser, Abbediets berømte Drengekor sad i deres røde og hvide Kjortler paa hver Side i Kirkeskibet. Kong Haakon af Norge og Kronprins Olav, Prinsesse Margrethe af Burbon Parma og Danmark var blevet ført op til deres Pladser paa hver sin Side af Koret. De danske og de norske Præster, deriblandt Nordnorges Biskop, Fjeldbu, og Pastor Sandbæk fra Hersum-Bjerregrav og Klejtrup Menigheder i Viborg Stift sad i Koret — og saa begyndte Gudstjenesten med det første Vers af den engelske Nationalsang.

Fra Vestporten førtes nu det danske og det norske Flag ind, baaret af Frivillige. Dannebrog blev ført frem af Premierløjtnant A. Madsen i »The Buffs«, eskorteret af en Kornetelev og en Sergeant; de 6 Frivillige var klædt i Khahi — en Kontrast til Kirkens Farvepragt, til Præsternes røde, hvide og blaa Dragter, til Kordrengenes røde og hvide Kjortler og til Blomsterne ved det guldstraalende Højalter ....«

8. Kapitel. V-DAGEN NÆRMER SIG

— I disse Dage døde en af Verdenshistoriens største Skikkelser, og en af de ganske faa Mænd, der var med til at styre Civilisationen gennem den frygteligste Storm, der har raset mod den. Franklin Delano Roosevelt oplevede ikke at se Resultatet af sin storslaaede Indsats, men et af hans sidste Budskaber gik den 9. April over Æteren til det danske og det norske Folk, som vi gengav det i B. B. C.:

»I en Tale i Dag paa Aarsdagen for Tysklands Invasion af Danmark og Norge udtalte Præsident Roosevelt: »I fem lange Aar har det danske og norske Folk lidt under den nazistiske Undertrykkers Hæl. Dog har deres Mod aldrig svigtet. Aldrig er de ophørt at gøre Modstand.

Meget snart vil deres Martyrium være endt. Og ligesom Danmarks og Norges Folk har kæmpet som Allieret i den fælles Kamp imod Angrebsmagterne, saaledes vil de ogsaa samarbejde med ligesindede Nationer til Verdensfredens og Sikkerhedens Opretholdelse.«

— Men Krigen gik videre. — De danske Frihedskæmpere fejrede, som vi meddelte i B. B. C., den 9. April paa deres egen Maade — ved at føre en hel Konvoj af danske Slæbebaade til Sverige. Det blev gennemført paa en Maade, som ikke alene viser Modstandsbevægelsens Dygtighed, men ogsaa det Humør og den Fantasi, der arbejdes med i Kampen mod Tyskerne.

Mørklægningen ophører i London.

En Dag i April kunde vi her i London sige Farvel til Mørklægningsgardinerne samtidig med at hvide Flag blev hejst ud fra alle Vinduer i det Berlin, hvorfra Ødelæggelsens Trusler var udgaaet til alle Sider. — Det tredie Rige gik under. —

Fra Slagpladserne kom Meddelelserne om de Allieredes uimodstaaelige Fremstormen, men der kom ogsaa Budskaber, der fik os til at bøje Hovedet i Sorg.

Først kom Meddelelsen om, at unge John Christmas Møller den 9. April var faldet paa Vestfronten. Vi bragte i B. B. C. de Mindeord, som »Times« viede ham:

».... For han stod som Symbolet paa den ædleste Form for Fædrelandskærlighed — en Fædrelandskærlighed, som saa mange Tænkere drømmer om, men som saa sjældent ses virkeliggjort i Handling — og som kan finde et fuldyldigt og tilfredsstillende Udtryk, hvor det gælder en fælles Sag ....«

Jeg citerer disse Ord fordi de ogsaa kan tilegnes de mange andre unge Danske, som i allieret Tjeneste gav Livet i Kampen for Danmark. Paa samme Tid kom Meddelelsen om, at Anders Lassen var faldet i Italien (han fik efter sin Død tildelt Englands højeste Soldaterudmærkelse, Victoriakorset). — Stor Medfølelse samlede sig om Fru Christmas Møller, som trods det tunge Slag fortsatte sit Arbejde med de Frivillige paa Det danske Raads Kontor.

Begivenhederne gik nu Slag i Slag. Den 17. April udtalte vor Speaker:

»Royal Air Force har for tredie Gang rakt den danske Modstandsbevægelse en hjælpende Haand i Kampen mod Gestapo. Ved et Angreb i Gaar Eftermiddags blev Gestapohovedkvarteret paa Fyn udslettet.«

Men endnu i Hitler-Rigets Dødskamp fortsatte det med Terror. Dog ingen kunde længere være i Tvivl om, hvad Enden vilde blive. De Numre af den illegale Presse, der naaede os i Slutningen af April, skrev, at i disse Dage før det store Sammenbrud havde den frie Radio været Midtpunktet i den daglige Tilværelse. Dette glædede os naturligtvis, men det ansprede os ogsaa til fornyede

Anstrengelser, og vi var klar over, at der for os, saavel som for dem derhjemme, laa meget hektiske Dage forude.

Rygterne om Grev Bernadottes Forhandlinger.

Den 1. Maj afbrød vi Udsendelsen for at meddele:

»Under Oplæsningen er følgende Telegram indløbet:

»De svenske Aviser bringer nu til Morgen en Række Rygter i Forbindelse med Grev Bernadottes Forhandlinger i Danmark; saaledes forlyder det, at Tyskerne allerede skulde have paabegyndt Evakuering af Hovedstaden. Dansk Pressetjeneste har nu til Formiddag foretaget en omhyggelig Undersøgelse af Situationen, og erklærer, at der hverken militært eller politisk er sket nogen Ændring i Situationen.«

Samme Aften gav vi Udtryk for vort Syn paa Situationen med følgende Ord:

»De tyske Myndigheder i Danmark staar for Øjeblikket over for yderst vigtige Afgørelser. Resultatet af deres Overvejelser er afgørende for, hvorvidt Krigen kan afsluttes, uden at det kommer til Kamp paa dansk Jord, og vil derfor sandsynligvis ogsaa indvirke paa Udviklingen i Norge. De sidste Døgn's hektiske Stemning blandt den danske Befolkning har givet Anledning til en Række haardnakkede, men indbyrdes modstridende Rygter om, at disse Afgørelser allerede skulde være truffet; men der hersker dog endnu den største Usikkerhed blandt de tyske Myndigheder i Danmark med Hensyn til Fremtiden. Samtidig understreger man imidlertid i velorienterede danske Kredse, at en Fortsættelse af Modstanden i Danmark efter en eventuel Kapitulation i selve Tyskland nu maa anses for at være udelukket.«

For yderligere at orientere vore Lyttere, bad vi General-

løjtnant Wason om en Militærkommentar, som vi bragte om Aftenen den 2. Maj:

»Der lader nu til at være to Krige i Gang i Tyskland. Den ene er den politiske Strid inden for de spredte Rester af, hvad der er tilbage af Det tredie Rige. Den anden er den Krig, som de sejrige Styrker fra Øst og Vest fører mod de omringede Styrker, som endnu er i Felten.

Den britiske Armé, der staar langs en bred Front paa den anden Side af Elben, rykker fremad mod Lübeck og er gaaet uden om Hamborg, der snart er helt omringet.

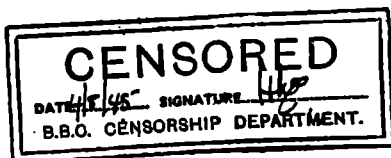
Fredsrygterne og Meddelelserne om Forhandlinger bortleder ikke General Dempseys Troppers Opmærksomhed fra den Opgave, de har sat sig: at rykke frem nord- og øst-paa fra Elben, Sydøst for Hamborg. Allerede Mandag Aften var de førende Troppeenheder 15 km paa den anden Side af Floden, og til Trods for fortsatte tyske Luftangreb gaar der en stadig Strøm af Tanke og Infanteri i Lastbiler over de to Broer, som allerede er brugbare. I Gaar stod Tropperne mindre end 24 km fra Lübeck.

I Gaar var Fjendens Modstand svagere, og flere Steder var de lokale Kommandanter villige til at drøfte Overgivelse, saa snart de britiske Tropper var i Stand til at foretage Angreb paa dem.

Indtil hver eneste kommanderende tysk Officer, efterhaanden som Turen kommer til ham, paa hver af Fronterne har overgivet sig betingelsesløst til den kommanderende allierede Officer, der staar over for ham, vil de Allierede fortsætte at presse deres Sejre igennem paa alle Sider. Og før det sker, vil Tyskland ikke være endelig slaaet.«

Danmarks Befrielse var nu kun et Spørgsmaal om Timer. Men endnu Torsdag Middag var Stillingen stadig uklar efter de foregaaende Dages sensationelle Begivenheder omkring de to Diktatorers Død. Fra Norge og fra

27⁴⁰

IN THE 1615 2030 DBST DANISH TRANSMISSIONS TODAY 4/5/45

23:45 AMES

HILSEN TIL

2
↓

KENNEDY	OLIVER	MORITS	RIKKE	SEBASTIAN	PEGGY
LARRY	ELGIN	GERTRUDE	DUNCAN	DAGMAR	ARNOLD
BRUCE	FATIMA	SALLY	TRISTAN	~~////~~	PAN
SAMUEL	ELLY	DORA	SIGNE	EDMUND	OG AXEL

Den sidste Særmelding før Befrielsen.

Danmark blev det paastaet, at de tyske Generaler vilde fortsætte Kampen, og saa kom Meddelelsen om, at Montgomery havde isoleret de tyske Tropper i Danmark, og at den tyske Hær i Italien havde overgivet sig.

B. B. C. maner Danskerne til Forsigtighed.

Vi videresendte Frihedsraadets Meddelelse til den danske Befolkning om ikke at lade sig rive med af løse Rygter og mindede om, at Gestapo sandsynligvis vilde fortsætte sin Aktivitet paa dansk Territorium til sidste Sekund.

Endnu Kl. 6,35 havde Lindemanns Ord lydt saaledes i den tysk-redigerede Radioavis fra København:

»I udenlandske Nyheder og Rygter, der verserer i Dan-

mark, hedder det, at tyske Tropper i Danmark skulde have kapituleret. Jeg fastslaar: Jeg har overhovedet ikke ført nogen Forhandlinger, allermindst om Kapitulation. Jeg har ikke truffet nogen Forberedelse til Rømning. Jeg og mine Tropper kender kun vor Pligt og vore Ordre. Vi er rede til at kæmpe og dø for dem. Jeg advarer enhver mod at fæste Lid til Rygter, der er sat i Omløb.»

I Fortsættelse af Frihedsraadets manende Ord udtalte Terkelsen samme Aften over B. B. C.:

»Danmarks Frihedsraad har følt sig foranlediget til at advare imod den Syndflod af Rygter, der er i Omløb om Udviklingen i Danmark. Over Sverige spredes disse Rygter ud over en Verden, der med spændt Opmærksomhed følger alle Tegn paa den hurtigt fremadskridende Opløsning af den tyske Modstandskraft. I Gaar kunde man eksempelvis læse i et engelsk Blad, at et nydannet dansk Ministerium havde holdt sit første Møde i København, at Tyskerne i Danmark havde overgivet sig, at Dele af Landet allerede var blevet evakueret af tyske Tropper o. s. v., en kontinuerlig Strøm af selvmodsigende Rygter, med den løsest mulige Tilknytning til Virkeligheden.

I Dag er Tonen en anden. Medens man er klar over, at Situationen i Danmark kan ændre sig til det bedre naar som helst, er de mange Rygter blevet spædet op med en vis Portion sund Sans. Efter Dönitz' Overtagelse af Magten er Stillingen i Realiteten, som den var for 48 Timer siden: Det tyske militære Forsvar er ikke brudt sammen, Kampen fortsætter med de Midler, Tyskerne har til Raadighed, og den vil fra allieret Side blive fortsat, indtil den eneste mulige Udgang er naaet: Betingelsesløs Overgivelse til de Allierede — det vil sige de *tre* allierede Stormagter.

Det er muligt, at Tyskerne gerne vil forlade Danmark, og ingen vil forhindre dem i det. De kan frit vælge imel-

lem at løbe i Armene paa Montgomery, der staar ved Hamborg, eller paa Russerne, der hurtigt rykker frem langs den tyske Østersøkyst, men Muligheden for et eller andet Arrangement mellem Tyskerne og en dansk Rege-
ringsmyndighed eksisterer ikke. Det maa, indtil andet foreligger fra allieret Side, være betingelsesløs Overgivelse til de Allierede eller Udslettelse ved Vaabenmagt. Der er ingen tredie Udvej.

Det er maaske paakrævet i denne Forbindelse at henlede Opmærksomheden paa, at de Forhandlinger, Grev Folke Bernadotte har haft med Tyskerne i København og andetsteds, har drejet sig om rent humanitære Spørgsmaal vedrørende Flygtninge, og ikke — som Rygterne fortæller — om Overgivelse i Danmark eller Norge.

Det vil kun være menneskeligt, om man i Danmark efter mere end fem Aars Besættelse tager Forskud paa Glæden over Befrielsen, men her er det igen nødvendigt at henvise til den Advarsel, Frihedsraadet har udsendt. Lederne af den danske Modstand opfordrer til at bevare Disciplinen i de afgørende Dage. Medlemmer af Modstandsbevægelsen maa ikke skride til Aktion mod Tyskerne paa egen Haand, og Politiet opfordres til ikke at genoptage Arbejdet undtagen efter Henstilling fra Frihedsraadet. Det vigtigste Argument fra Frihedsraadets Side er dette: Gestapo fortsætter sin Aktivitet i Danmark og vil sandsynligvis fortsætte til sidste Øjeblik. Til Frihedsraadets Advarsel kunde føjes: Hipokorpset eksisterer fremdeles, og ingen — selv ikke Tyskerne — kan yde den danske Befolkning nogen Garanti mod, hvad dette Forbryderkorps kan finde paa i sin Desperation.

Derfor gælder Hensynet til Sikkerheden i Dag lige saa stærkt som paa noget andet Tidspunkt under Besættelsen. Det er for tidligt endnu at fortælle vidt og bredt om det, man ved om underjordisk Arbejde, eller det, man selv

har været med til. Det er for tidligt endnu at slynge om sig med Navne paa gode danske Mænd, der er udset til denne eller hin Post efter Befrielsen — for tidligt, saa længe Gestapo og deres lejede Mordere gaar frit omkring i Gaderne.«

Den 4. Maj 1945.

Disse sidste Dage gik vi i en stadig Spænding, og vi følte, at vor vigtigste Opgave var at holde alt for optimistiske Rygter nede, som f. Eks. at Montgomery allerede var helt oppe ved Kolding. Vi begreb ikke selv, hvorfor Fremrykningen ikke skete hurtigere, da de britiske Tropper jo havde naaet Slesvig, men saa kom den 4. Maj, hvor vi hele Dagen følte, at der var noget stort umiddelbart forestaaende. Vi forberedte os saa godt, vi kunde, paa alle Eventualiteter, men hen mod 17-Tiden blev vi nødt til at tilrettelægge Aftenprogrammet paa Grundlag af det foreliggende Nyhedsstof.

Saaledes hed det i vor 18,15-Udsendelse den 4. Maj:

»Fra Danmark er de sidst modtagne Efterretninger, at de allierede Styrker staar umiddelbart syd for Grænsen.

Dansk Pressetjeneste havde saa sent som Kl. 13 direkte Kontakt med København, og paa dette Tidspunkt havde Montgomery's Arméer endnu ikke passeret Grænsen. Det meddeles, at de allierede Styrker tidligt i Morges startede deres Fremrykning fra Slesvig paa Vej mod den danske Grænse. En Panserkolonne naaede i Nat Byen Heide paa den sønderjydske Vestkyst 24 Kilometer syd for Tønder.

Store Menneskemængder samler sig nær Grænsen, alle Skoler er lukket, alle Mødearrangementer udsat, og hele Befolkningen venter utaalmodigt paa at give Montgomery's Ørkenrotter en hjertelig Velkomst.

Der er i Danmark en tiltagende Følelse af, at der forhandles mellem den britiske Armé og Dönitz og Best, og at der vil blive afsluttet en Aftale om Overgivelse. Denne Formodning støttes af den Kendsgerning, at Tyskerne har erklæret Kiel og Flensborg for at være aabne Byer. Det synes ikke at være fornuftigt for Tyskerne frivilligt at opgive den temmelig stærke Forsvarslinie ved Kiel og saa derefter at kæmpe i Danmark.

Der er stor Nervøsitet blandt de tyske Tropper. Nogle Steder ser det ud, som om de er ved at forberede sig til Kamp — for Eksempel har de bemandedet Befæstningerne i Nærheden af Limfjordsbroen, men adskillige andre Steder er Tyskerne øjensynlig utaalmodige efter at komme til at overgive sig.«

Spændingen var nu saa stor, at Medarbejderne, som bogstavelig talt de sidste Døgn havde opholdt sig Dag og Nat paa B. B. C., næsten alle var samlede, — Leif Gundel, der havde arbejdet uafbrudt de to foregaaende Døgn, havde dog været nødt til at gaa hjem og sove. Før han gik hjem, læste han i Udsendelsen Kl. 18,15 Frihedsraadets sidste Proklamation til det danske Folk før Befrielsen:

»Det er en Selvfølge, at Befolkningen yder de allierede Tropper al mulig Hjælp. Vi advarer mod Sammenstimlen, som kan hindre Troppernes Bevægelse, ligesom vi advarer mod alt for aabenlys Fremfærd fra Modstandsbevægelsens Side, før de nødvendige Arrestationer har fundet Sted. I de ikke-befriede Omraader maa ingen gaa til Handling, før Ordre gives. Naar tysk Kapitulation foreligger, vil Modstandsbevægelsens Styrker opretholde Ro og Orden, indtil de allierede Tropper naar frem. I fem lange Aar har den danske Befolkning trods uhørte Provokationer bevaret en værdig Holdning. Ogsaa i Befrielsens Time vil

Modstandsstyrkerne og den øvrige Befolkning vide at optræde paa værdig, dansk Vis.

Underskrevet, København den 3. Maj 1945.

Danmarks Frihedsraad.«

Til samtlige danske Modstandsstyrker har Danmarks Frihedsraad udstedt følgende Proklamation:

»Frihedskæmper! — Danmarks Befrielse staar nu for Døren. I Løbet af Timer eller Dage vil det blive afgjort, om de tyske Styrker i Danmark erkender Nazismens endelige Nederlag og kapitulerer, eller vælger at gaa ind i en sidste, desperat og nytteløs Kamp. Denne Krig, Danmark fører med Tyskerne, er os paatvunget ved Nazisternes Overfald paa vort Land og Overgreb mod vort Folk. Vi Danske optog Striden, og vort Folk har kæmpet godt, men vi har aldrig ønsket unødvendig Blodsudgydelse og ønsker det heller ikke nu. Vælger Tyskerne Kamp, da ved vi, vi er rede. Hver Mand vil indtage sin Plads og gøre sin Pligt, men kommer Fjenden til Fornuft og vælger Kapitulationen, er det lykkeligt, at vort Folk spares for yderligere Blodofre. Vi vil da optage de Bevogningsopgaver, vi er udset til, og hindre alle Repressalier over for de Slagne. Kun hvis Fjendens Styrker svigter Kapitulationsbetingelserne og sætter sig til Modværge, maa der i Selvforsvar slaas til. Vi paalægger alle Modstandsgrupper nøje at følge deres Instrukser. Hvad enten det kommer til Kamp eller Kapitulation, vil Befrielseskampens sidste Timer kræve endnu større Disciplin og Selvbeherskelse end hidtil. Ingen Gruppe maa gaa til Handling, før Ordren er givet. — Frihedskæmper! Kammerater! Vi stoler paa jer!

Underskrevet, København den 3. Maj 1945.

Danmarks Frihedsraad.«

Det store Budskab.

Kl. 20,37 lød gennem B. B. C.s danske Udsendelse Johs. G. Sørensens Stemme hjem til Danmark med et Budskab, som alle Danske jo kender, og som vi var de første i Verden til at bringe: — »Feltmarskal Montgomery har meddelt den allierede Øverstkommanderende, at alle fjendtlige Styrker i Holland, Nordvesttyskland og Danmark, herunder Helgoland og De frisiske Øer, har overgivet sig til den 21. Armégruppe med Virkning fra Kl. 8 i Morgen Lørdag den 5. Maj.«

Umiddelbart forinden havde Sensationen lydt over alle Højtalerne, der var anbragt rundt om i Bush House; jeg sad og lyttede paa mit Kontor, og hørte glade Jubelraab fra hele den skandinaviske Afdeling. Hvor end de danske Medarbejdere befandt sig i Bygningen, søgte de øjeblikkeligt at komme i Forbindelse med mig eller med hinanden. En af vore engelske Redaktionssekretærer, Leslie Tudor, skyndte sig sammen med unge Barfod ned i Studiet, og paa Vejen hentede Tudor Bekræftelsen paa det sensationelle Budskab. Barfod oversatte det, mens han løb ned ad Trapperne og gav det videre til Johs. G. Sørensen, som straks lod alle andre Nyheder ligge for at læse den for Danmark saa afgørende Meddelelse med forbavsende Fatning og Ro. Fru Thomsen stod parat med Pladeoptagelser af vore Nationalsange, som straks tonede ud i Æteren, da Sørensen havde endt Oplæsningen. Jeg sendte Besked om at gentage Budskabet saa ofte som muligt, medens vi forsøgte at faa nærmere Detailler om det tyske Sammenbrud. Kirtzchner og Barfod var imidlertid kommet tilbage til Afdelingen, men Barfod løb straks efter tilbage til Studiet med en anden og fyldigere Meddelelse, der lød:

»Det øverste allierede Hovedkvarter meddeler: Alle tyske Tropper i Nordvest-Tyskland, Holland og Danmark har

overgivet sig til Feltmarskal Montgomery. Overgivelsen træder i Kraft Kl. 8 i Morgen tidlig. Overgivelsen omfatter Helgoland og de frisiske Øer, men ikke Norge. — De eneste tyske Tropper, som stadig er paa Slagmarken, er dem i Czekoslovakiet og Norge.»

Samtidig udarbejdede Kirtzchner og jeg en kort Udtalelse om Norge, som Sørensen læste i umiddelbar Fortsættelse af Budskabet:

»I denne Glædestime for Danmark gaar vore Tanker til vort Brødrefolk i Nord — Nordmændene. Det er med Sorg, at vi bemærker, at Norge ikke blev omtalt mellem de øvrige Lande, men med den øjeblikkelige militære Udvikling kan det under ingen Omstændigheder vare længe, før ogsaa Norge bliver befriet og det tyske Herredømme overalt bliver brudt for evigt.«

Da den mindeværdige Udsendelse var forbi, gik jeg straks i Gang med at udarbejde en Oversigt til Brug for de andre Sektioner. Her var den første Chance til at fortælle andre Lande om vigtige og betydningsfulde Faser i Kampen for Danmark, som vi hidtil af Sikkerhedsgrunde havde maattet tie med.

Sammen med Johs. G. Sørensen tog jeg derefter ud til Christmas Møller i Palace Gate, hvor vi stiltfærdigt fejrede den store Dag.

Dermed var et stort og afgørende Afsnit af de danske Udsendelser fra B. B. C. afsluttet, og jeg følte, at jeg nu kunde realisere en Beslutning, jeg længe havde haft i mit stille Sind, nemlig at trække mig tilbage fra den anstrengende Post, som jeg nu i fem lange Krigsjaar havde beklædt.

EFTERSKRIFT

Efter at vi havde naaet den store Dag, var alle paa den danske Sektion i B. B. C. kun besjælet af een eneste Tanke: At komme hjem til Danmark. Alt det, der nu foregik eller vilde komme til at foregaa rundt om i Verden, forekom os af ringere Interesse sammenlignet med, at den Sag, vi havde kæmpet for saa længe, var blevet bragt til en sejrrig Afslutning. Vi vilde alle gerne hjem for personligt at stifte Bekendtskab med de Forhold, vi hidtil kun havde haft indirekte Forbindelse med.

Vi kunde naturligvis ikke alle rejse paa een Gang, saa for mit Vedkommende kom Turen først i Juni Maaned. Forinden havde vi med Glæde fulgt Begivenhederne derhjemme: Rigsdagens Sammentræden, Kongens første offentlige Fremtræden, den danske Brigades Hjemkomst og Montgomerys Triumftog gennem København. Vi hørte, hvorledes det underjordiske Danmark var kommet over Jorden igen, og hvorledes Retfærdigheden var ved at gaa sin Gang.

Kalundborg Radio var atter fri, og den fyldige Nyhedstjeneste, som nu lød i Stedet for den tyske Propaganda, vi hidtil havde hørt, viste os, at den særlige Opgave, vi paa B. B. C. havde haft under Krigen, var forbi.

Den 10. Juni lettede den store Dakota-Transportmaskine fra Croydon, som skulde bringe mig tilbage til Danmark efter næsten 6 Aars Fravær. Det var en mærkelig Fornemmelse atter at gense mit Fødeland, da jeg traadte ud paa Kastrup Flyveplads, hvor jeg til min Glæde saa Fru Christmas Møller, der blev en af de første, jeg hilste paa efter min Hjemkomst.

Samme Aften var jeg til Middag hos Udenrigsministeren, og her gensaa jeg Blytgen-Petersen, min gamle Medkæmper fra London. Forinden havde jeg taget en Tur rundt

om i Byen for at se de Steder hvor mange af de Begivenheder, vi havde omtalt i B. B. C., havde fundet Sted: Resterne af Shell-Huset, Allways Fabriken og Ø. K., Dagmarhus og Tivoli. Københavns Havn, der havde en særlig Tiltrækning paa mig, fordi jeg som Barn elskede at opholde mig her, aflagde jeg ogsaa et Besøg. Her laa den Damper, Sabotørerne havde sænket for at spærre Indløbet, en Bedrift, som havde gjort stærkt Indtryk i England. Med Bedrøvelse saa jeg de sørgelige Rester af den smukke Langeliniepavillon, hvor jeg sammen med min Hustru saa ofte havde været paa Besøg før Krigen. Det var et af de Steder, hun havde holdt mest af.

Det baade glædede og overraskede mig ved mine forskellige Samtaler med Folk fra alle Kredse at erfare, at vore Udsendelser fra B. B. C. havde været langt mere aflyttet, end vi egentlig havde gjort os klar over i London. Jeg kom i denne Forbindelse til at tænke paa en lille Historie, som Prins Aksel under sit Besøg i London kort forinden havde fortalt mig, og som paa morsom Maade illustrerede det, jeg nu gennem Samtaler fik bekræftet.

Prins Aksel fortalte Historien om Drengen paa Sporvognen, der sagde, at han havde lyttet til B. B. C. og pludselig blev taget i Forhør af en tysk Officer, som ogsaa stod paa Sporvognen, og som forlangte at vide, hvad det var, Drengen havde hørt.

Tyskeren prøvede baade ved Trusler og Løfter at faa Drengen til at røbe sig. Tilsidst svarede Drengen:

»Hvis De absolut vil have det at vide, saa var det bare: Ratteratteratteratte . . . .

En af mine allerstørste Oplevelser var det at træffe mange af Frihedskæmperne og at være sammen med dem, der havde haft med Pressetjenesten og Information at gøre. Jeg havde den Glæde til en beskeden Frokost at samle en lille Kreds, hvis Informations-Arbejde havde haft saa

stor Betydning ogsaa for B. B. C.s Udsendelser. Her mødte jeg saaledes for første Gang Stifteren af »Information«, Børge Outze, ligesom jeg gensaa flere af mine gamle Venner og Medarbejdere, bl. a. Kaj Johansen, som i den sidste Tid havde været Leder for Information, og Sten Gudme og Ole Kiilerich, der fra London var taget til Stockholm, for i den sidste Fase at formidle Nyhedstjenesten.

Den sidste Tid af mit Ophold i Danmark tilbragte jeg som Gæst hos mine to Venner Godsejer Juncker og hans Hustru, Gabrielle Rohde, der havde lært hinanden at kende under Arbejdet i London. En Aften samlede Juncker Frihedskæmpere fra Nordjylland til en Fest paa »Overgaard«, og Indtrykket af disse tapre og beskedne Mennesker, vil jeg sent glemme. Her traf jeg Gude Fiil fra Hvidsten, og et Par Dage efter var Gabrielle Rohde og jeg hendes Gæster paa Hvidsten Kro. Ved Vejkanten standede jeg og læste bevæget Indskriften paa Mindestenen over Hvidsten-Folkene, som blev Ofre for Tyskerne:

Daad for Danmark
skabte Dag.
De gav Liv for
Danmarks Sag.

Disse Ord vil blive staaende i min Erindring som et Monument for alle dem, der hjemme gav deres Liv i Frihedskampen.

INDHOLD

Forord	7		
1. KAPITEL		3. KAPITEL	
England og Invasionen i Danmark	9	De frie Danske	66
Chamberlains Appeasement-Politik	11	Frikorps „Danmark“	67
England og Færøerne	15	Radiohilsener hjemover ..	68
Norge-Felttoget	16	Attlee Æresgæst hos Det danske Raad	69
B. B. C.s udenlandske Udsendelser tager Fart....	18	Indsamlingen til et Spitfire-Fond	71
Danske Medarbejdere paa B. B. C.	19	Modstandsbevægelsen i Danmark	73
Tyskernes Reaktioner	20	Antikominternpagten	74
Overfaldet paa Holland og Belgien	22	Grev Reventlow bryder med Scavenius-Politikken	77
Dunkerque	24	„The man in the street“ ..	79
Danske Kommentatorer i B. B. C.	28	B. B. C.s Udsendelser paa fremmede Sprog	82
2. KAPITEL		De forenede Nationer....	83
• Det danske Raad	31	England og de danske Skibe	86
Alle Danske samles	31	Undergrundspresen	87
Frit Danmark	33	To-Aarsdagen for Besættelsen	88
Hellere London i Ruiner, end	36	Staunings Død	92
Bomber over B. B. C.	38	4. KAPITEL	
Grønland	40	Christmas Møller i England	94
Anden „Episode“ i B. B. C.	42	Regeringen Buhl	95
Det danske Raads Betydning	45	Udviklingen i de danske Udsendelser	96
Nordahl Grieg	47	Den anglo-russiske Pagt ..	98
• En Krise trækker op i Danmark	49	England og Modstandsbevægelsen	100
Dansk Flag paa danske Skibe	52	Aktiv og passiv dansk Modstand	102
Home Service og Danmark Tyskerne og Raadet.....	54	Sabotagen i Danmark tager Fart	104
• Christmas Møller tvinges ud af dansk Politik	56	Christmas Møllers Sabotage-Tale	105
Det danske Raad anerkendes	58	Frikorps „Danmark“ kommer hjem	108
B. B. C. og Det danske Raad	60	Hitlers Telegram til Kong Christian	110
Det nationale Møde i London	62	5. KAPITEL	
U. S. A. og Grønland.....	63	Regeringen Scavenius	113
Ved St. Clement Dane's ..	65	En B. B. C.-Rapport	113
		Landgangen i Nordafrika..	115
		Churchills Profeti. — Haar-dere tysk Kurs i Danmark .	116

Bombeangrebet paa B. & W.	119
Efter Stalingrad	124
Valgene den 23. Marts 1943	126
Modstand fra Nordkap til Pyrenæerne	128
„Times“ om det danske Valg	129
Nazisterne og den voksende Modstand	132
Mogens Fogs Breve.....	134
Danske Fiskere i B. B. C.	137
Dannebrog var ikke med..	139

6. KAPITEL

Den danske Revolte	143
Nordahl Grieg besynger Danmark	146
Presstjenesten og Informa- tion	149
Danmark og Jøderne.....	150
Danmarks Frihedsraad....	152
Dannebrog i Stedet for The Red Ensign	155
Mordet paa Kaj Munk....	156
Eden hylder den danske Hjemmefront	159
B. B. C., Landbruget og de danske Udsendelser	161
Churchill varsler Invasionen	163
Situationen i Danmark....	165
Engelsk Presse hylder Dan- mark	166
Eisenhower og Danmark..	168
De danske Udsendelser ud- vides	171
Professor Fog om Samar- bejdsfolkene	173

7. KAPITEL

Den allierede Invasion	176
D-Dagen	177
Den tyske Reaktion i Dan- mark	181
Danmark og Normandiet..	182
Flyvende Bomber mod B. B. C.	183
Folkestrejken	184
Eden om Folkestrejken....	185
Døssing og Moskva	186
Sabotagen mod Transport- væsenet	188

Aarsdagen for den 29. Au- gust	190
Danmark som tysk Tilbage- togsvej	192
Aktionen mod det danske Politi	193
Danske Gidsler i tyske Tog	194
R. A. F.-Angreb mod Ge- stapo i Aarhus.....	195
Attlee om Danmarks Plads blandt De forenede Natio- ner	196
R. A. F. sænker „Tirpitz“..	196
Winston Churchills 70-Aars- dag	199
Den tyske Krigsmoral syn- ker	200
Churchill taler til den dan- ske Modstandsbevægelse	203
Mindeudsendelsen i B. B. C. for Kaj Munk	204
Schalburgtagen	205
„Always“-Sabotagen udsen- des i B. B. C.....	208
Halvtimes-Udsendelser til Danmark	209
Flygtningestrømmen til Danmark begynder.....	212
S. H. A. E. F. roser de dan- ske Sabotører	215
R. A. F.-Angrebet mod Shell-Huset	216
Eden skriver i „Frit Dan- mark“	218
General de Gaulle hilser Danmark	219
Dansk og Norsk i West- minster Abbey	221

8. KAPITEL

V-Dagen nærmer sig.....	223
Mørklægningen ophører i London	223
Rygterne og Grev Berna- dottes Forhandlinger	225
B. B. C. maner Danskerne til Forsigtighed	227
Den 4. Maj 1945.....	230
Det store Budskab	233
Efterskrift	235

